

**UCHWAŁA NR XXIX/204/2016
RADY MIASTA OSTRÓW MAZOWIECKA**

z dnia 20 grudnia 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 14 ust.1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 - 2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Ostrów Mazowiecka.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Zbigniew Krych

Załącznik do Uchwały Nr XXIX/204/2016
Rady Miasta Ostrów Mazowiecka
z dnia 20 grudnia 2016 r.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023

**„GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA OSTRÓW
MAZOWIECKA NA LATA 2016 – 2023”**

Grudzień 2016

Zamawiający:

Miasto Ostrów Mazowiecka

ul. 3 Maja 66

07-300 Ostrów Mazowiecka

Opracowanie:

KAMON Consulting

ul. Meissnera 1/3 lok. 192

03-982 Warszawa

Twój partner w gospodarce opartej na wiedzy

Spis treści

1.	Wprowadzenie	4
2.	Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w mieście Ostrów Mazowiecka oraz skali i potrzeb rewitalizacyjnych.....	5
3.	Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście Ostrów Mazowiecka.....	5
3.1.	Procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	5
3.2.	Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	9
3.3.	Czynniki i zjawiska kryzysowe na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji.....	13
4.	Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)14	
5.	Cele rewitalizacji i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	15
5.1.	Cele rewitalizacji.....	15
5.2.	Kierunki działań rewitalizacyjnych.....	20
6.	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	28
6.1.	Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	28
6.2.	Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	53
7.	Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	78
7.1.	Komplementarność problemowa.....	78
7.2.	Komplementarność przestrzenna	81
7.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	81
7.4.	Komplementarność finansowa	81
8.	Partycypacja społeczna	82
9.	Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji	83
10.	System realizacji (wdrażania) Gminnego Programu Rewitalizacji	94
11.	System monitoringu i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji	95
12.	Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta.....	103
	Spisy ilustracji.....	105
	Załącznik nr 1 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w mieście Ostrów Mazowiecka.....	106

1. Wprowadzenie

Powstanie tego Programu zostało zainicjowane Uchwałą nr XXII/159/2016 Rady Miasta Ostrów Mazowiecka z dnia 3 sierpnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023”.

Konieczność przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji jest logiczną konsekwencją podejścia do działań rozwojowych miasta Ostrów Mazowiecka i zapisów uchwalonej 27 stycznia 2016 roku „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku - aktualizacja”. Rozwiązywanie problemów rozwojowych miasta, zidentyfikowanych w czasie prac nad Strategią, wymaga zintegrowanego podejścia i koncentracji działań na obszarach problemowych. W Strategii wskazano, że podjęcie skutecznych interwencji publicznych utrudnia brak aktualnego programu rewitalizacji. Wskazano także jako jeden z celów strategicznych rewitalizację obszarów zdegradowanych, która umożliwi ponowne włączenie ich w strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta i wykorzystanie jako potencjału rozwojowego.

Miasta zdegradowane, o niskiej atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej, z enklawami biedy i wykluczenia, nie mają szans na rozwój. Degradacja przestrzeni miejskiej jest zazwyczaj wielowymiarowa i występuje w różnych częściach miast. Najbardziej narażone są na nią przechodzące zmiany ich części centralne. W sytuacji kryzysowej znajdują się także często tereny wykorzystywane wcześniej na działalność przemysłową. Ostrów Mazowiecka doświadcza wielu problemów o charakterze społecznym, gospodarczym i związanych z zagospodarowaniem przestrzennym. Program rewitalizacji ma prowadzić do odnowy miasta i stworzenia podstaw do jego rozwoju w przyszłości. Cele programu rewitalizacji powinny być widziane w perspektywie działań, które służyć będą nie tylko chwilowemu zaradzeniu wybranym problemom ale przede wszystkim zwiększeniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej miasta. Rewitalizacja Miasta Ostrów Mazowiecka ma więc na celu przeprowadzenie kompleksowych, wielowymiarowych, skoordynowanych działań, skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie dla osiągnięcia przemian w objętych kryzysem sferach w obszarze rewitalizacji. Wizją obszaru poddanego rewitalizacji jest jego odnowa społeczna, gospodarcza, środowiskowa i przestrzenna. Celem planowanych działań jest m.in. odtworzenie więzi społecznych, ożywienie gospodarcze miasta, poprawa jego estetyki i funkcjonalności oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Efekty wdrażania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016- 2023” zależą od wielu czynników. Wśród nich kluczowymi są skuteczność zarządzania tym Programem (w tym zapewnienie finansowania planowanych przedsięwzięć) i włączenie w jego realizację mieszkańców i innych interesariuszy – bezpośrednich i pośrednich beneficjentów Programu. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Programu jest równie ważna jak na etapach przygotowawczych. Tylko wspólnym wysiłkiem i skoordynowanymi, wielowymiarowymi działaniami można doprowadzić do odnowy miasta i rozwiązania jego problemów rozwojowych.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w mieście Ostrów Mazowiecka oraz skali i potrzeb rewitalizacyjnych

Diagnoza prowadzona była w kilku etapach. Prace nad diagnozą i jej konstrukcją oparte są na wytycznych zawartych w dokumentach: Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014- 2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku. W pierwszym etapie analizowano dotychczasowe działania rewitalizacyjne w Ostrowi Mazowieckiej. Gromadzone były także dane i informacje na temat sytuacji społeczno-ekonomicznej i rozwoju przestrzennego. Ze względu na braki w danych statystycznych okresy objęte analizami różnią się w zależności od analizowanego pola tematycznego; w każdym jednak przypadku dobierano lata objęte analizami tak, by można było najpełniej opisać zjawiska i procesy oraz zidentyfikować trendy rozwojowe. Na tym etapie prowadzono głównie analizy wskaźnikowe. W kolejnym etapie analizowano, w kontekście rewitalizacji, potencjał rozwojowy miasta i potrzeby mieszkańców. Wyniki analiz były konsultowane na pierwszym spotkaniu z interesariuszami procesu rewitalizacji w lipcu 2016 r. Pełny tekst przygotowanej Diagnozy stanowi Załącznik nr 1. do GPR.

3. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w mieście Ostrów Mazowiecka

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji w art. 14. ust. 2 stanowi, że gminny program rewitalizacji jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze odrębnej uchwały rady gminy, o której mowa w art. 8. Ustawy. Rada Miasta Ostrów Mazowiecka podjęła w dniu 3 sierpnia 2016 r. Uchwałę nr XXII/158/2016 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji dla Miasta Ostrów Mazowiecka.

3.1. Procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podstawowym zadaniem prowadzonych prac analitycznych było wyznaczenie obszaru zdegradowanego w Ostrowi Mazowieckiej. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji definiuje obszar zdegradowany jako „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych [...] oraz występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”. Kluczowym kryterium wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest obecność negatywnych zjawisk społecznych. Ustawa nie wskazuje jednak w jaki sposób należy zidentyfikować obecność tychże negatywnych zjawisk. Dla możliwie najbardziej obiektywnej oceny problemów rozwojowych Ostrowi Mazowieckiej zastosowano procedurę składającą się z czterech kroków.

W pierwszym kroku wyróżniono dwie grupy kryteriów do wyznaczenia obszaru zdegradowanego:

- kryteria wynikające z negatywnych wartości wskaźników opisujących sytuację społeczno-demograficzną oraz sferę funkcjonalno-przestrzenną (kryteria twarde),
- kryteria wynikające ze wskazań obszarów z koncentracją różnych problemów (społeczne,

ekonomiczne, zagospodarowanie przestrzenne, itd.) przez mieszkańców w badaniu kwestionariuszowym (kryteria miękkie).

W celu uzyskania opinii mieszkańców w sprawie lokalizacji obszarów koncentracji problemów społeczno-ekonomicznych i funkcjonalno-przestrzennych przeprowadzono badanie kwestionariuszowe w formie ankiety papierowej i elektronicznej. Ankieta papierowa została udostępniona m.in. w szkołach i obiektach instytucji publicznych oraz podczas wydarzeń kulturalnych i sportowych, organizowanych w mieście w czerwcu 2016 roku. Ankieta elektroniczna była dostępna na stronie internetowej <http://ostrow.47.pl/rewitalizacja/> w okresie 7.06.2016 - 24.06.2016. Informacja o badaniu ankietowym pojawiła się na stronie Urzędu Miasta i w lokalnej prasie. Obie wersje (papierowa i internetowa) zawierały ten sam zestaw pytań. Badanie miało na celu:

- identyfikację kluczowych problemów występujących w mieście, dostrzeganych przez mieszkańców,
- wskazanie celów rewitalizacji służących mieszkańcom,
- określenie obszarów koncentracji problemów społecznych oraz problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą,
- zidentyfikowanie miejsc i obiektów, które zdaniem mieszkańców, należy w pierwszej kolejności poddać procesowi rewitalizacji.

Jedno z pytań dotyczyło lokalizacji miejsc i obszarów problemowych, osobno dla problemów społecznych oraz problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą techniczną. Mieszkańcy udzielali odpowiedzi na to pytanie, zaznaczając na mapie miasta kwadraty (w regularnej siatce kwadratów poprowadzonej co jeden kilometr, a na terenach z zabudową mieszkaniową poprowadzonej co 250 metrów), obejmujące tereny z problemami. Następnie policzone zostały częstości wskazań każdego kwadratu a wyniki naniesiono na mapę miasta osobno dla grupy problemów społeczno-ekonomicznych oraz funkcjonalno-przestrzennych.

W celu wyznaczenia twardych kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego zgromadzono dane dotyczące przestrzennego zróżnicowania sytuacji społecznej (S), gospodarczo-technicznej (GT) i przyrodniczej (P). Na ich podstawie przygotowano wskaźniki, obrazujące sytuację w Ostrowi Mazowieckiej w podziale na 21 jednostek badawczych.

Rozkład terenów w mieście o różnych wartościach wskaźników (zarówno wskaźniki odnoszące się do kryteriów miękkich, jak i twardych) przedstawiono na mapach w postaci kartogramów. Kartogram jest metodą kartograficzną, która za pomocą barwy prezentuje przestrzenne zróżnicowanie natężenia zjawiska. Zastosowana metodyka pozwoliła na przygotowanie serii map obiektywnie charakteryzujących przestrzenne zróżnicowanie zjawisk i procesów związanych z rozwojem Ostrowi Mazowieckiej.

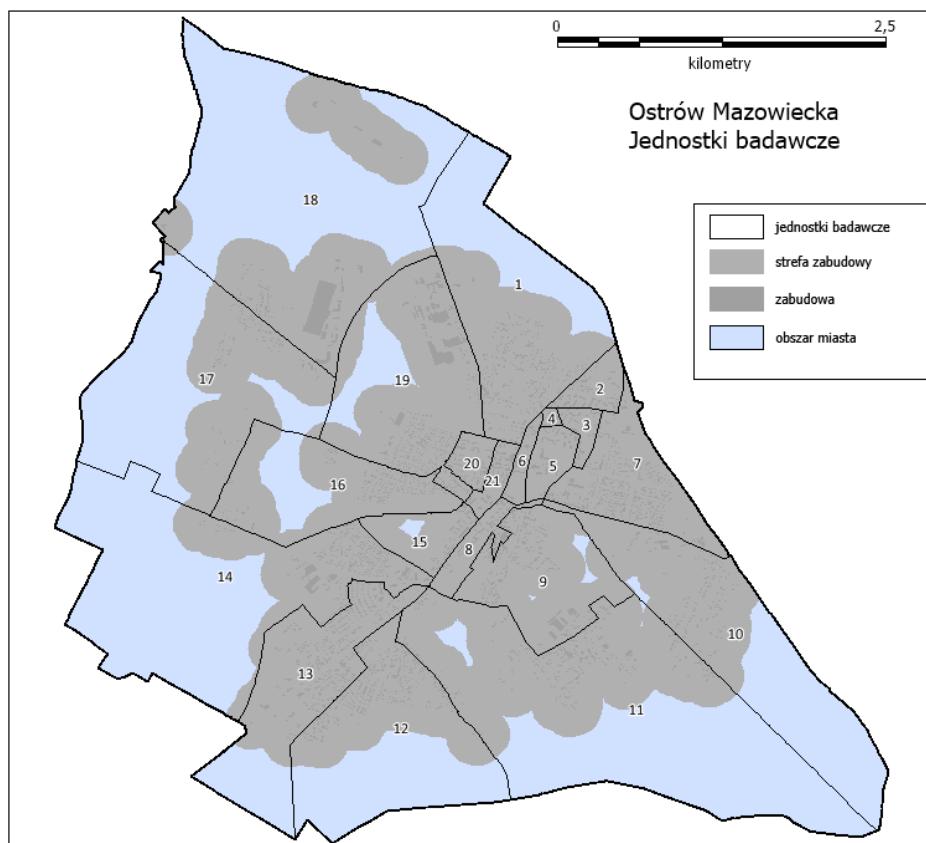
Integracja wyników analiz wskaźnikowych i wyników badania ankietowego doprowadziła do identyfikacji terenów o wysokiej koncentracji problemów społecznych oraz występowaniu co najmniej jednej z grup pozostałych problemów, które to tereny składają się na obszar zdegradowany.

Tabela 1 Zestawienie wskaźników do wypracowania kryteriów twardych (opracowanie własne)

Nr	Grupa	Wskaźnik	Rok	Źródło
1	S	Udział osób w wieku 60+ w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	Urząd Miasta
2	S	Udział osób w wieku 0-12 w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	Urząd Miasta
3	S	Liczba oddanych głosów w wyborach samorządowych w 2014 roku w stosunku do osób 18+	2014	PKW
4	S	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym	2015	Urząd Pracy
5	S	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do liczby osób w wieku 0-18 lat	2015	PCPR
6	S	Osoby w gospodarstwach domowych, korzystających z pomocy społecznej w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	MOPS
7	GT	Liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do całkowitej liczby ludności	2016	CEIDG
8	GT	Udział podmiotów zawieszonych (zawieszona działalność gospodarcza) w stosunku do wszystkich podmiotów gospodarczych	2016	CEIDG
9	GT	Liczba zabytków w stosunku do całkowitej powierzchni	2012	GEZ
10	P	Średni na obszarze udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do całkowitej powierzchni	2009	SUiKZP
11	P	Powierzchnia obszarów chronionych w stosunku do całkowitej powierzchni	2016	GDOŚ

Zasięg obszaru zdegradowanego został zredukowany ze względu na konieczność uwzględnienia ustawowego wymogu, że obszar rewitalizacji powinien dotyczyć terenu zamieszkanego. Uwzględniono również założenie, że do obszaru rewitalizacji mogą wchodzić tereny przemysłowe, w których występują negatywne zjawiska i podjęte działania umożliwią przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym.

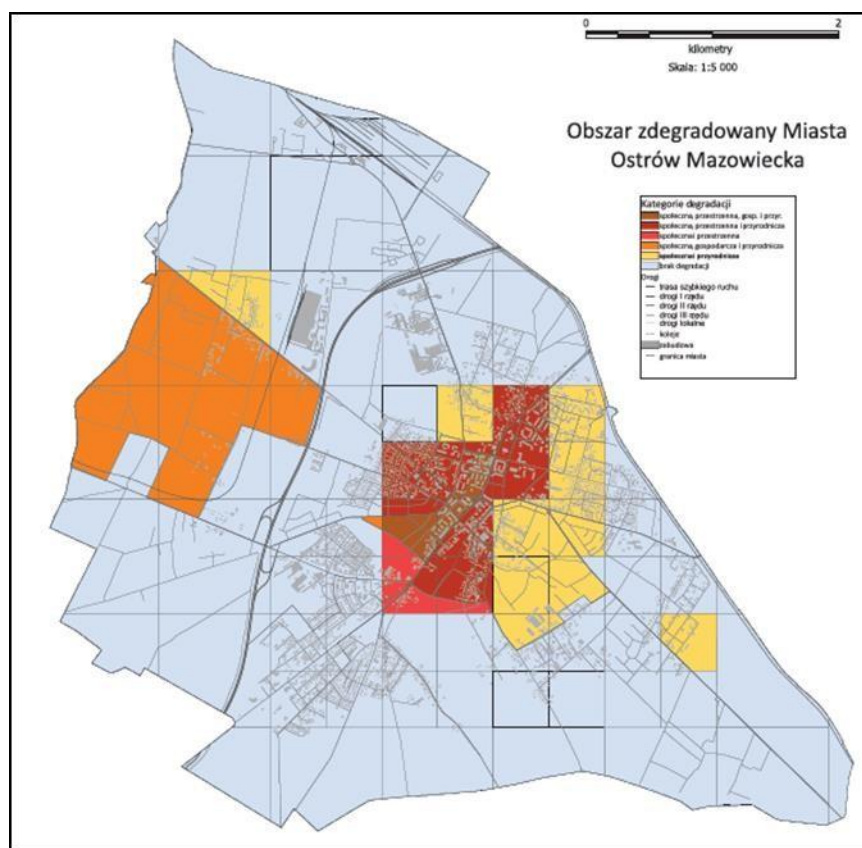

Mapa 1 Podział miasta Ostrów Mazowiecka na jednostki przestrzenne przyjęte do analiz wskaźnikowych (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Zgodnie z zaleceniami *Ustawy...* prace kartograficzne prowadzono na mapie w skali 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej. Zaznaczono te działki ewidencyjne, pochodzące z mapy zasadniczej, które całkowicie lub częściowo wchodzą w skład zamieszkanego obszaru zdegradowanego. Zbadano, czy obszary, które zajmują nie przekraczają ustawowego wymogu nie przekroczenia 20% powierzchni gminy oraz zamieszkania przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Granice tych działek naniesiono na mapę i przedstawiono do konsultacji społecznych. Uznano bowiem, że na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji może wpływać postrzeganie skali i uciążliwości problemów przez mieszkańców i użytkowników przestrzeni miasta. Pewna uznaniowość powinna być akceptowana i prowadzić do modyfikacji granic obszarów. Delimitacja obszaru rewitalizacji przeprowadzona została więc przy aktywnym uczestnictwie interesariuszy rewitalizacji. Konsultacje społeczne prowadzono z wykorzystaniem różnych form: zbierano uwagi w wersji papierowej i elektronicznej (poczta elektroniczna, formularz na stronie internetowej miasta i w BIP, aktywny formularz konsultacyjny) oraz podczas spotkania i warsztatów. W czasie zorganizowanych warsztatów przanalizowano i skomentowano wyniki badań, zweryfikowano proponowane zasięgi i zdecydowano o ostatecznym kształcie obszarów.

3.2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Miasto Ostrów Mazowiecka boryka się z wieloma problemami natury społeczno-ekonomicznej i przestrzennej. Jak wspomniano w *Diagnozie...*, struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta jest amorficzna i mało czytelna. Brakuje wyraźnie wyodrębnionego centrum miasta. Układ transportowy powoduje, że miasto można określić jako „tranzytowe” – nie znający miasta przejedzie przez centrum bez świadomości, że właśnie przez nie przejechał. Poza częścią centralną miasta występuje zabudowa niska, jednorodzinna, rozproszona. Tereny te mają bardziej charakter suburbiów niż terenów typowo miejskich. Obszary peryferyjne są słabo wyposażone w infrastrukturę techniczną, w tym infrastrukturę transportową. Praktycznie na obszarze całego miasta widoczne są przejawy degradacji w różnych jej wymiarach. Jednakże nasilenie stanu kryzysowego występuje w części centralnej miasta, która jest najsilniej zurbanizowana. Kryzysowe zjawiska występują też w części zachodniej i północnej miasta, na terenach poprzemysłowych, które są izolowane przestrzennie. Zdegradowany obszar centralny jest największym obszarem koncentracji zjawisk kryzysowych. Jest on także zróżnicowany wewnętrznie, głównie jeśli chodzi o charakter zabudowy i pełnione funkcje.

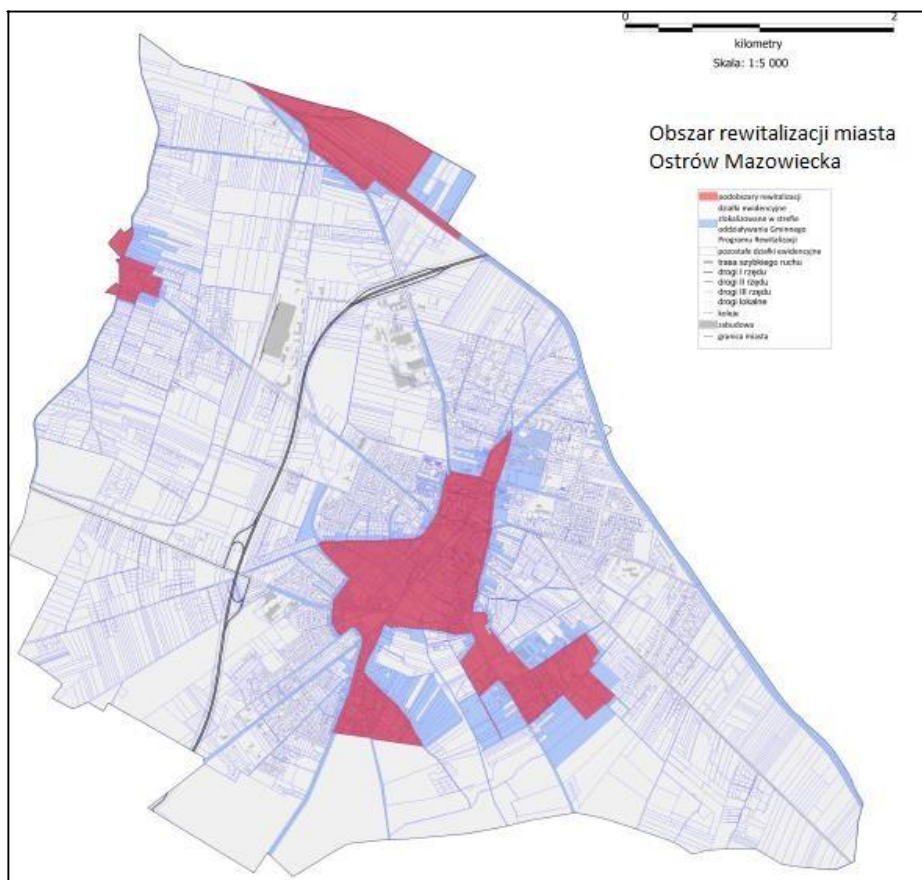

Mapa 2 Obszar zdegradowany Miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne)

Na podstawie analiz wyodrębniono więc kilka obszarów zdegradowanych o różnych charakterystykach i lokalizacji (mapa 2.). Wspomniana wyżej centralna część miasta od kilkunastu lat doświadcza nawarstwiania się problemów społecznych (rosnąca przestępczość, bezrobocie) oraz konfliktów funkcjonalno-przestrzennych. Sytuację kryzysową pogarsza stan budynków i infrastruktury technicznej. O sytuacji ekonomicznej mieszkańców i skali problemów świadczą kwoty wypłat zasiłków, dodatków mieszkaniowych i poziom zadłużenia lokatorów. Degradacja tej części miasta przejawia się także brakiem ładu przestrzennego i niską jakością przestrzeni publicznych. Szczególną koncentrację problemów społecznych obserwuje się w ciągu ulic Wołodyjowskiego i Taczanowskiego, gdzie zlokalizowane są budynki z lokalami socjalnymi i komunalnymi.

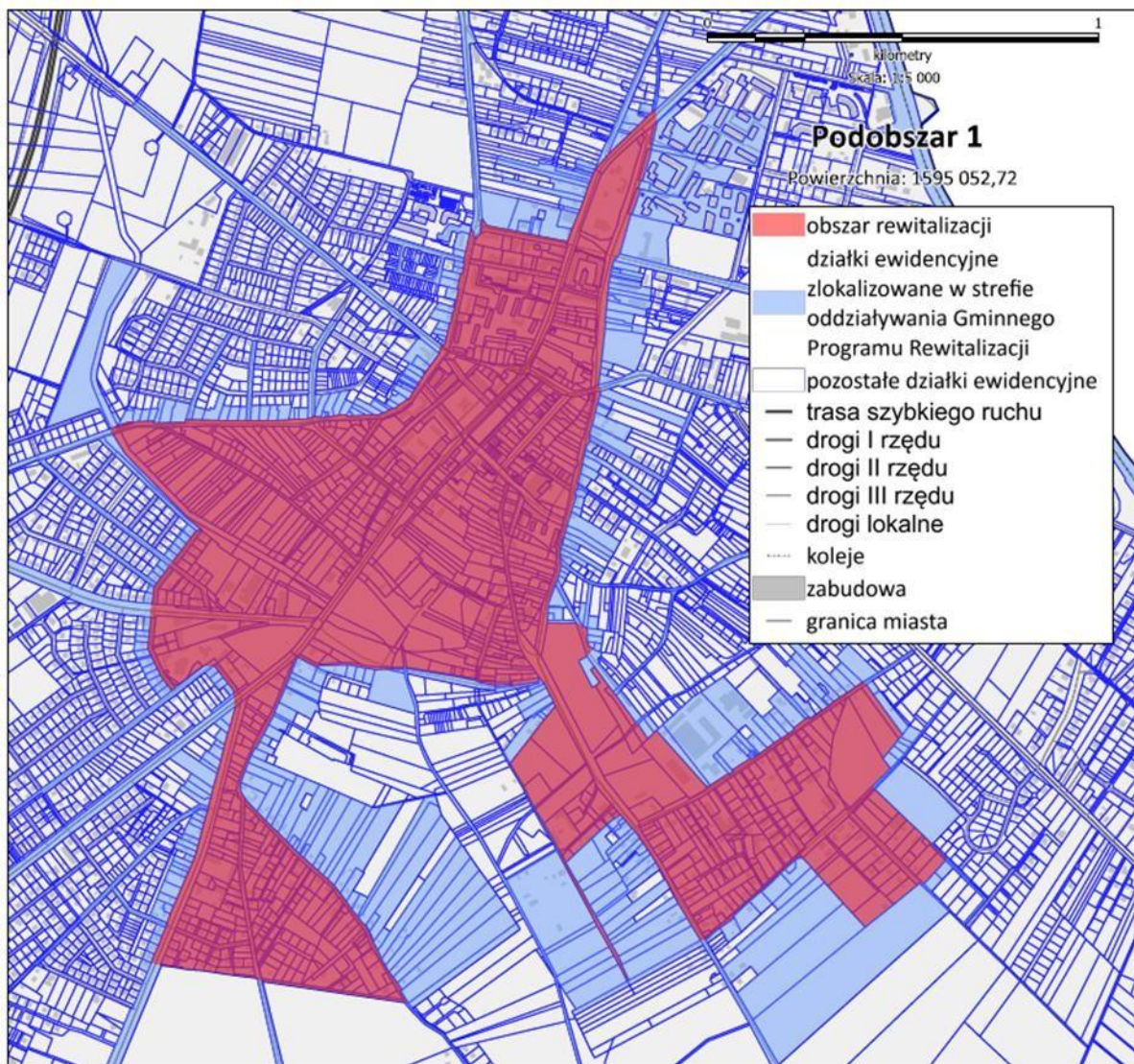
Obszar rewitalizacji ogranicza się do obszarów zamieszkałych, gdzie występują problemy społeczne i dodatkowo problemy ze sfery gospodarczej, funkcjonalnej, infrastrukturalnej bądź związane z jakością środowiska przyrodniczego. Obszary ten nie przekraczają ustawowego wymogu nie przekroczenia 20% powierzchni gminy oraz zamieszkania przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Zamieszkuje go bowiem 6047 osób, powierzchnia obszaru rewitalizacji to 2 151 162,28m².

Został on wyznaczony na podstawie zestawienia mapy z rozmieszczeniem obszarów o różnych typach degradacji w mieście (wynik analiz wskaźnikowych) z mapą prezentującą postrzeżenie degradacji w mieście przez mieszkańców (wynik badań kwestionariuszowych). Obszar rewitalizacji składa się z trzech podobszarów (mapa 3.).

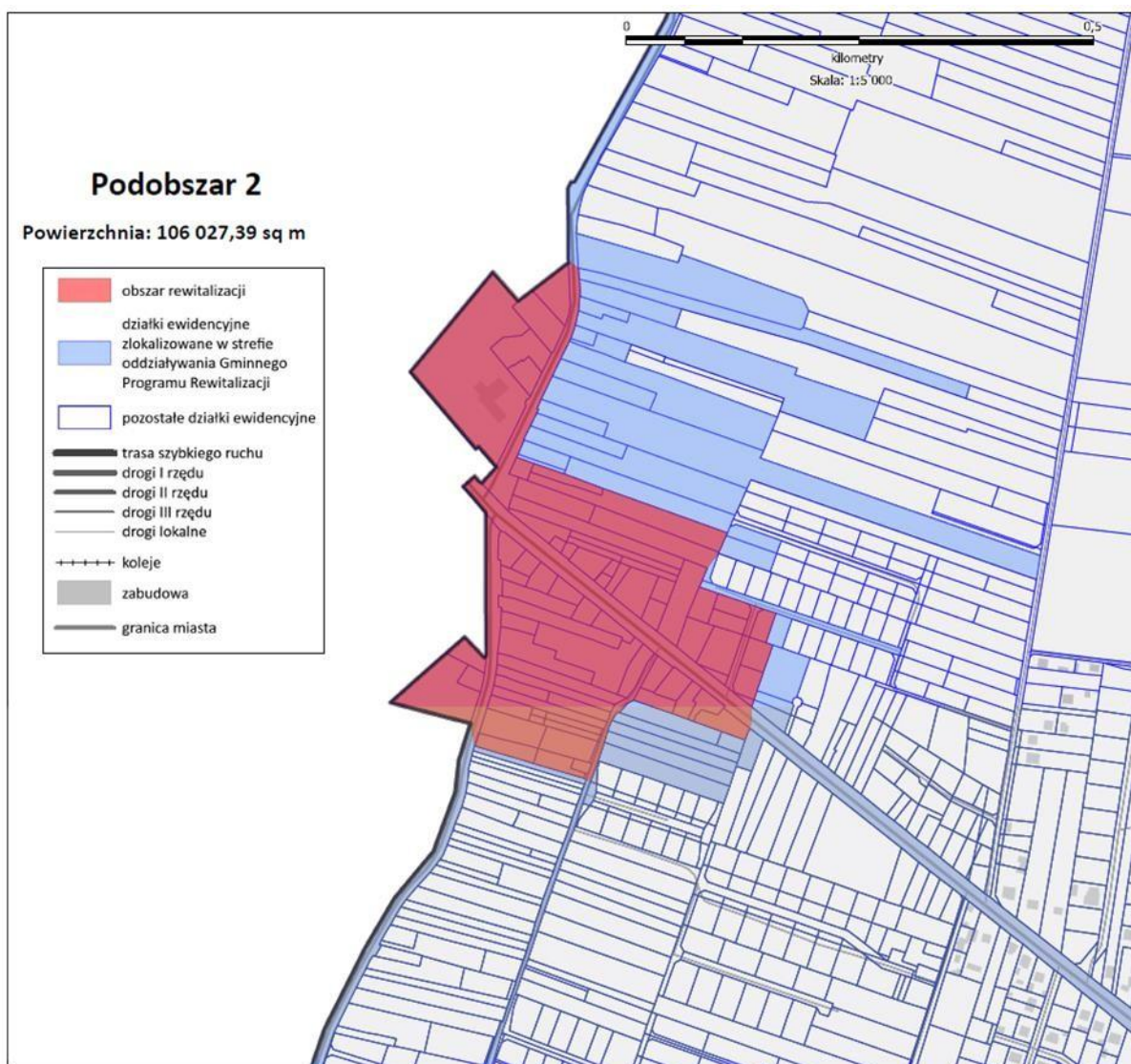
Mapa 3 Obszar rewitalizacji miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne)

Pierwszy z nich to podobszar w centralnej części miasta (podobszar nr 1.). Jest on największy obszarowo i na nim występują najbardziej złożone, wielowymiarowe zjawiska i procesy mające wpływ na sytuację kryzysową. Rewitalizacja tego podobszaru ze względu na jego położenie, funkcje i wielkość jest kluczowa dla powodzenia całego Programu.

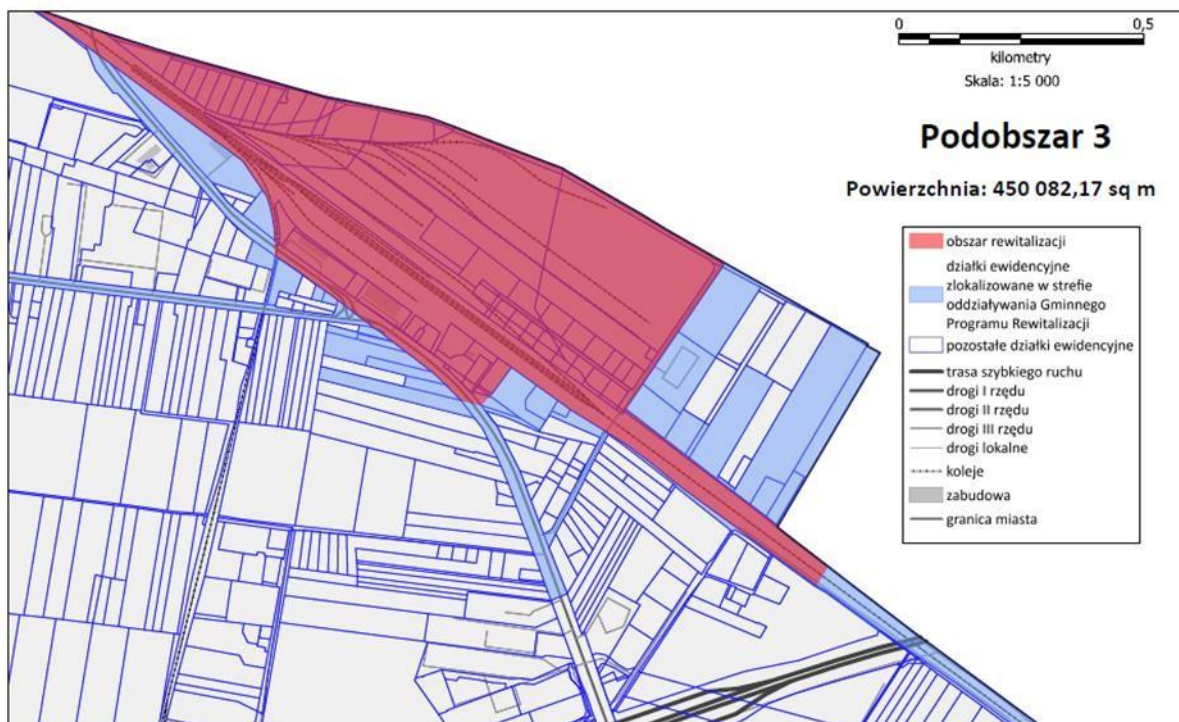
Mapa 4 Podobszar rewitalizacji nr 1 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).

Podobszar drugi, zachodni to tereny peryferyjne miasta, odizolowane, słabo obsługiwane infrastrukturalnie graniczące z gminą wiejską Ostrów Mazowiecka, która przygotowuje własny program rewitalizacji. Harmonizacja Programów i koordynacja działań w ramach programów rewitalizacji przygotowywanych przez miasto i gminę wiejską Ostrów Mazowiecka daje możliwości uzyskania efektu synergii i skuteczniejszej interwencji na tym obszarze.

Mapa 5 Podobszar rewitalizacji nr 2 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).

Podobszar trzeci, północny to obszar poprzemysłowy: tereny po tzw. nasycalni. Jest to obszar wyjątkowy ze względu na jego znaczenie dla funkcjonowania całego miasta. Skażenie środowiska, opisane w *Diagnozie* jest poważnym i nierozwiązanym od lat problemem tego terenu i całego miasta. Na tym terenie zlokalizowane jest także osiedle, zamieszkane przez rodziny pracowników zlikwidowanej nasycalni. Podobszar charakteryzuje peryferyjne położenie i znaczny stopień degradacji. Mieszkańcy osiedla nie mają dostępu do podstawowych usług. Obszar nie jest obsługiwany transportem publicznym, infrastruktura drogowa jest w bardzo złym stanie. Włączenie podobszarów drugiego i trzeciego w strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta jest warunkiem odbudowywania spójności przestrzennej miasta.

Mapa 6 Podobszar rewitalizacji nr 3 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).

3.3. Czynniki i zjawiska kryzysowe na obszarze zdegradowanym i obszarze rewitalizacji

W sferze społecznej kluczowymi problemami zarówno na obszarze zdegradowanym jak i obszarze rewitalizacji są wykluczenie społeczne, bezrobocie, przemoc w rodzinie. Dodatkowo obszar centralny dotyka starzenie się społeczeństwa i ubytek ludzi młodych. Dla wszystkich obszarów charakterystyczna jest niska aktywność społeczna i niski poziom utożsamiania się mieszkańców z miejscem zamieszkania. Problemem dla wyróżnionych podobszarów drugiego i trzeciego jest także dostępność obiektów infrastruktury społecznej.

Kluczowymi problemami w sferze gospodarczej są: brak miejsc pracy i problemy wynikające z bezrobocia szczególnie wśród ludzi młodych, brak odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych (adaptacja terenów poprzemysłowych), brak efektywnej współpracy administracji z kręgami przedsiębiorców, degradacja niewykorzystanych terenów poprzemysłowych. Problemy te wpływają na niską atrakcyjność inwestycyjną miasta.

W sferze funkcjonalno-przestrzennej kluczowymi problemami są: nieuporządkowana struktura funkcjonalno-przestrzenna, chaos przestrzenny, niska estetyka przestrzeni miejskiej, brak zagospodarowanych przestrzeni publicznych z atrakcyjną ofertą dla użytkowników, niezagospodarowane tereny (szczególnie w centralnym podobszarze rewitalizacji), zaniedbane obiekty zabytkowe (podobszar centralny), fragmentaryzacja funkcjonalna przestrzeni oraz bariery architektoniczne. Ten ostatni problem występuje praktycznie na wszystkich obszarach. Trudna dostępność podobszarów drugiego i trzeciego wynika nie tyle z barier architektonicznych rozumianych tradycyjnie ale z prostego faktu braku chodników

czy złej jakości dróg. Wiąże się to z często artykułowaną przez mieszkańców potrzebą poprawy jakości dróg i chodników, większej dostępności parkingów, budowy ścieżek rowerowych, poszerzenia połączeń transportem publicznym części miasta, rozbudowy sieci kanalizacji i wodociągów.

4. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego (planowany efekt rewitalizacji)

Odpowiedź na zidentyfikowane w diagnozie czynniki i zjawiska kryzysowe oraz potrzeby rewitalizacyjne na obszarze rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej stanowi część planistyczną Gminnego Programu Rewitalizacji, zawierającą:

- opis wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w diagnozie.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji w art. 15. ust. 1 pkt 3 stanowi, że gminny program rewitalizacji zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Za horyzont wizji przyjęto więc rok 2023.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji w 2023 brzmi następująco:

Na obszarze rewitalizacji panuje poczucie pozytywnych zmian społecznych i ożywienia gospodarczego a obszar centralny miasta staje się stopniowo funkcjonalnym i atrakcyjnym dla mieszkańców i przyjezdnych, którzy zaczynają postrzegać Ostrow Mazowiecką jako miasto oferujące przyjazną przestrzeń do zamieszkania i aktywności zawodowej.

Wizja pozwala określić pożądany stan docelowy obszaru w czterech aspektach (sub-wizje):

- społecznym: została odtworzona i wzmocniona spójność społeczna poprzez utrwalanie więzi sąsiedzkich i wspieranie inicjatyw obywatelskich, które są elementem budowy kapitału społecznego; zjawisko wykluczenia społecznego jest ograniczane dzięki nowym mechanizmom i instrumentom aktywizującym grupy wykluczone;
- gospodarczym: rośnie liczba indywidualnych przedsięwzięć gospodarczych dzięki większej zaradności gospodarczej i społecznej mieszkańców miasta; rosnąca przedsiębiorczość mieszkańców poszerza i różnicuje rynek pracy, a Ostrow Mazowiecka zaczyna być postrzegana jako miasto ludzi sukcesu i z przyszłością;
- przestrzenno-funkcjonalnym (w tym techniczno-budowlanym): miasto posiada atrakcyjne i przyjazne wszystkim mieszkańcom centrum, które staje się wizytówką miasta; miasto pięknieje dzięki inwestycjom rewitalizacyjnym i zaangażowaniu zaradnych i pełnych inicjatywy mieszkańców; miasto posiada ofertę terenów inwestycyjnych, które przyciągają przedsiębiorców o profilach zgodnych z długoterminowymi planami miasta zapisanymi w strategii rozwoju;

- środowiskowym: w mieście można oddychać pełną piersią, korzystając z szerokiej oferty terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych organizowanych w strefach terenów otwartych i terenów zieleni; piesi i rowerzyści mogą korzystać z uroków części centralnej miasta, która staje się także łatwo dostępna dla mieszkańców terenów peryferyjnych.

5. Cele rewitalizacji i kierunki działań mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (art. 15. ust. 1 pkt 4) określono cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, wskazanych w diagnozie.

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2023” zawiera 5 celów strategicznych, których realizacja będzie odpowiedzią na zidentyfikowane, w ramach diagnozy, problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Cele te odnoszą się do kluczowych kwestii związanych z rozwojem obszaru rewitalizacji:

- Wizerunek miejsca, który decyduje o postrzeganiu obszaru rewitalizacji przez grupy zewnętrzne (mieszkańców innych części miasta, potencjalnych inwestorów, gości) świadczy o stopniu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem;
- Mieszkańcy, którzy stanowią kluczowy fundament działań podejmowanych na obszarze rewitalizacji i poprawa jakości ich życia jest najistotniejszym celem polityki miejskiej;
- Gospodarka, od której zależy jakość życia mieszkańców oraz możliwości ich aktywizacji społecznej i zawodowej jak i możliwości rozwoju i ożywienia obszaru rewitalizacji;
- Przestrzeń, która warunkuje zarówno dobrobyt mieszkańców jak i ożywienie gospodarcze oraz wizerunek miejsca;
- Środowisko, które wpływa na atrakcyjność obszaru rewitalizacji, zarówno pod kątem osadniczym jak i inwestycyjnym.

Cele strategiczne są bezpośrednio powiązane z celem nadrzędnym Programu, ich uszczegółowieniem są działania, które są wiązką projektów a nie pojedynczymi projektami czy przedsięwzięciami. Cel nadrzędny, cele strategiczne oraz działania stanowią poziomy planowania strategicznego rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej (Rysunek 1.). Do każdego celu strategicznego przypisano przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które są już elementem wdrożenia Programu.

5.1. Cele rewitalizacji

Cele strategiczne nakreślają kierunki działań rewitalizacyjnych w Ostrowi Mazowieckiej na lata 2016-2023.

Pierwszy cel strategiczny ma charakter horyzontalny i ma prowadzić do poprawy wizerunku obszaru rewitalizacji oraz zwiększenia jego rozpoznawalności poprzez realizację kluczowych projektów rewitalizacyjnych:

Cel strategiczny horyzontalny 1: Poprawa i wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji

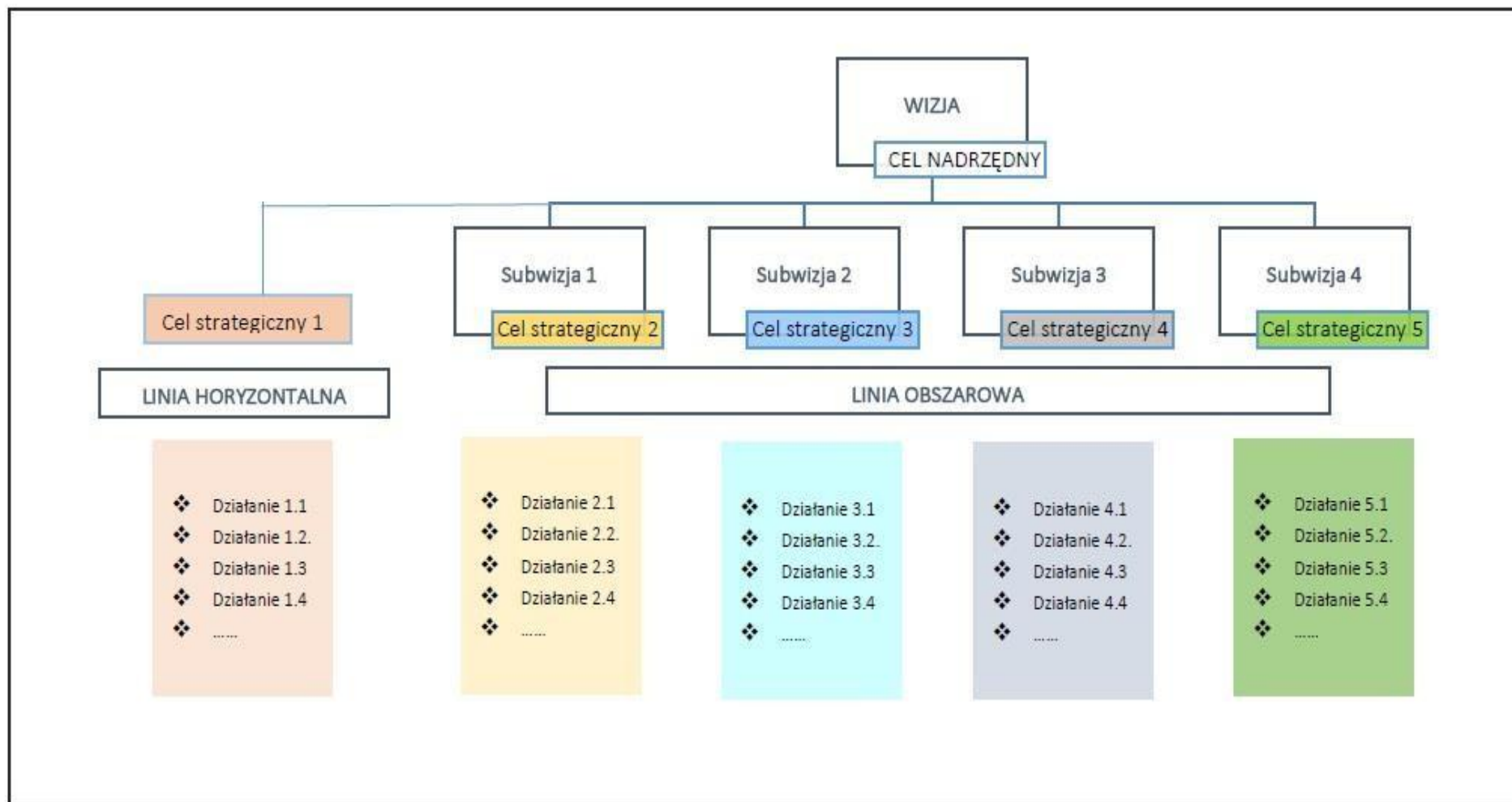
Cztery cele strategiczne mają charakter obszarowy – dotyczą czterech sfer rewitalizacji i są odpowiedzią na zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne w Ostrowi Mazowieckiej w sferze społecznej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, gospodarczej oraz środowiskowej a ich realizacja ma prowadzić do osiągnięcia zakładanych sub-wizji obszaru rewitalizacji:

Cel strategiczny obszarowy 2: Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji (*sfera społeczna*)

Cel strategiczny obszarowy 3: Ożywienie gospodarcze i aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji (*sfera gospodarcza*)

Cel strategiczny obszarowy 4: Zapewnienie ładu przestrzennego i wysokiego poziomu estetyki obszaru rewitalizacji (*sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna*)

Cel strategiczny obszarowy 5: Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego (*sfera środowiskowa*)

Rysunek 1 Struktura celów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023 (opracowanie własne)

Cele rewitalizacji dają jasną podstawę do wytyczenia kierunków działań, a następnie – poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Jak już zauważono, ostatnim poziomem planowania strategicznego procesu rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej jest określenie konkretnych działań rewitalizacyjnych. Są one uszczegółowieniem celów strategicznych i odpowiadają poziomowi celów operacyjnych. Do każdego celu strategicznego przypisano działania rewitalizacyjne, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na obszarze rewitalizacji.

	LINIA HORYZONTALNA	LINIE OBSZAROWE			
Cel strategiczny	Poprawa i wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji	Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji	Ożywienie gospodarcze i aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji	Zapewnienie ładu przestrzennego i wysokiego poziomu estetyki obszaru rewitalizacji	Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego
Działania rewitalizacyjne (cele operacyjne)	1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem	2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców	3.1. Podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej	4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta	5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych
	1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie	2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych	3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu	4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji	5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (użyłyzacja substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)
	1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji	3.3. Rozwój zasobów ludzkich obszaru rewitalizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji	4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji	5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej
		2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym		4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców	
		2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych		4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców	
				4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców	

Tabela 2 Cele strategiczne i operacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 2023 (opracowanie własne)

5.2. Kierunki działań rewitalizacyjnych

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji stanowi, w art. 15. ust. 1 pkt 4, obowiązek określenia kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, wskazanych w diagnozie. Kierunki działań rewitalizacyjnych są ściśle powiązane z celami rewitalizacji:

Cel strategiczny horyzontalny 1. Poprawa i wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji

Kierunki działań: skupiają się na poprawie wizerunku obszaru rewitalizacji bądź jego wzmocnieniu. Diagnoza wykazała bowiem, że każdy z podobszarów rewitalizacji posiada negatywny wizerunek:

- a) centrum miasta wskazywane było przez mieszkańców jako chaotycznie zagospodarowany obszar, nierealizujący w pełni funkcji przypisanych obszarom centralnym,
- b) podobszar wschodni postrzegany jest jako obszar wykluczony społecznie i przestrzennie, którego mieszkańcy bardziej identyfikują się z osiedlem aniżeli z miastem (osiedlem Komorowo, którego kontynuacja występuje w gminie sąsiedniej),
- c) podobszar północy oceniany jest jako obszar zanieczyszczony i zagrażający bezpieczeństwu miasta i jego mieszkańców.

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Kierunki działań:

- promocja projektów rewitalizacyjnych o charakterze stricte społecznym,
- informowanie mieszkańców o postępach w realizacji Programu,
- wsparcie inicjatyw społecznych służących budowie wizerunku miasta wśród mieszkańców,
- inspirowanie inicjatyw włączających mieszkańców w życie miasta,
- promocja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, wsparcie wydarzeń promujących historię i tradycje miasta.

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Kierunki działań:

- promocja projektów rewitalizacyjnych związanych z poprawą jakości życia w mieście oraz atrakcyjnością inwestycyjną,
- informowanie o postępach w realizacji kluczowych inwestycji w mieście,
- wyznaczanie obszarów potencjalnie atrakcyjnych dla inwestorów oraz udział w wydarzeniach tj. targi nieruchomości,
- wsparcie działań służących poprawie atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej miasta.

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Kierunki działań:

- terminowa realizacja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- informowanie o postępach w realizacji kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- promocja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rynku wewnętrznym – informowanie mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców o nowej ofercie miasta,
- promocja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rynkach zewnętrznych – informowanie potencjalnych osadników o poprawie warunków życia w mieście, potencjalnych inwestorów o większej atrakcyjności inwestycyjnej miasta oraz potencjalnych turystów o rozbudowie oferty turystycznej.

Cel strategiczny obszarowy 2. Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań: skupiają się na wsparciu inicjatyw włączających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, tworzeniu warunków przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Przeprowadzone badania wykazały bowiem, że nadal istotnym problemem w Ostrowi Mazowieckiej jest duża skala problemów społecznych skoncentrowanych przestrzennie. Osobami wykluczonymi społecznie są osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, ale również osoby starsze, niepełnosprawne. Zagrożeni wykluczeniem są również młodzi ostrowianie.

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Kierunki działań:

- wsparcie i promocja inicjatyw oddolnych mieszkańców, tj. inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie,
- organizacja wydarzeń organizowanych w przestrzeni publicznej miasta,
- wsparcie różnych form aktywizacji środowisk i osób z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury, w tym promocja inicjatyw związanych z animacją kulturalną w terenie,
- organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, aktywizujących różne grupy mieszkańców,
- włączenie mieszkańców w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Kierunki działań:

- wsparcie działań aktywizujących osoby wykluczone społecznie,
- rozbudowa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej, z której mogą korzystać osoby wykluczone społecznie,
- promocja inicjatyw mających na celu integrację różnych grup mieszkańców,
- wsparcie programów pomocowych, których realizacja prowadzona będzie w miejscu zamieszkania osób wykluczonych społecznie,
- organizacja zajęć sportowych, kulturalnych, edukacyjnych kierowanych do dzieci z rodzin wykluczonych społecznie,
- organizacja programów oraz wsparcie działań mających na celu zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin wykluczonych społecznie,
- wsparcie programów, mających na celu budowanie sieci kontaktów mieszkańców obszaru rewitalizacji z osobami spoza tych obszarów (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku).

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- wsparcie projektów poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców w przestrzeni publicznej,
- wdrażanie projektów zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu (przebudowa dróg, budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych),
- wsparcie inwestycji poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców na obszarach zieleni i terenach rekreacyjnych.

Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunki działań:

- organizacja spotkań z udziałem przedstawicieli środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, mających na celu integrację tego środowiska,

- wsparcie inicjatyw wspólnie realizowanych przez kilka podmiotów działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- promocja inicjatyw wspólnie realizowanych przez kilka podmiotów działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Kierunki działań:

- modernizacja lub przebudowa obiektów użyteczności publicznej mająca na celu dostosowanie ich do potrzeb różnych grup mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami,
- wsparcie przedsiębiorców w prowadzeniu przez nich działań mających na celu dostosowanie obiektów usługowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- wsparcie inicjatyw mających na celu likwidację barier przestrzennych, utrudniających poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami po mieście (m.in. różnice poziomów chodników, niedostosowane windy lub ich brak oraz niedostateczna informacja dźwiękowa i wizualna)

Cel strategiczny obszarowy 3. Ożywienie gospodarcze i przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań: skupiają się na poprawie atrakcyjności miasta dla inwestorów, zwiększeniu atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców. Diagnoza wykazała bowiem, że na obszarze rewitalizacji brakuje dobrze przygotowanych terenów inwestycyjnych a ważnym problemem wskazywanym przez mieszkańców jest bezrobocie.

Cel strategiczny 3.1. Podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej

Kierunki działań:

- wsparcie zagospodarowania obszarów przeznaczonych pod inwestycje,
- tworzenie bodźców zachęcających właścicieli lokali w parterach kamienic do ich przeznaczenia na cele usługowe,
- prowadzenie prac remontowych w budynkach komunalnych i przeznaczanie lokali na działalność usługową,
- wspieranie inicjatyw przedsiębiorców mających na celu tworzenie obszarów koncentracji działalności o określonym charakterze (np. gastronomicznym, kulturalnym).

Cel strategiczny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Kierunki działań:

- tworzenie warunków dla ożywienia wybranych obszarów (przebudowa ciągów komunikacyjnych, remonty i modernizacja zabudowy, tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych),
- wsparcie inicjatyw kulturalnych ożywiających wybrane obszary i przyciągających mieszkańców,
- promocja działalności prowadzonych w wybranych obszarach.

Cel strategiczny 3.3. Rozwój zasobów ludzkich obszaru rewitalizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

- wsparcie działań podnoszących kompetencje zawodowe mieszkańców oraz promujących samozatrudnienie,
- nawiązanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami w celu promocji zatrudnienia osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- tworzenie przestrzeni *co-workingowych*,
- prowadzenie działalności w zakresie wsparcia ekonomii społecznej.

Cel strategiczny obszarowy 4. Zapewnienie ładu przestrzennego i wysokiego poziomu estetyki obszaru rewitalizacji

Kierunki działań: skupiają się na ożywieniu obszaru rewitalizacji i wzmocnieniu jego funkcji, poprawie stanu obiektów i obszarów zabytkowych, zapewnieniu wysokiego poziomu estetyki przestrzeni, poprawie stanu lokali mieszkaniowych, podniesieniu jakości przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacji a także ich dostosowaniu do potrzeb różnych grup mieszkańców, rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Obszar rewitalizacji cechuje się chaosem przestrzennym, niedoinwestowaniem infrastruktury technicznej, niewielką ofertą obszarów dedykowanych rekreacji i spotkaniom różnych grup mieszkańców jak i ich ograniczoną dostępnością.

Cel strategiczny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta

Kierunki działań:

- wsparcie realizacji przedsięwzięć nadających nowe funkcje obszarowi rewitalizacji lub ożywiających ten obszar,
- wsparcie inicjatyw mających na celu wprowadzenie nowych funkcji do zaniedbanych obiektów zabytkowych,

- wsparcie realizacji i promocja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- wspieranie inicjatyw przedsiębiorców mających na celu tworzenie obszarów koncentracji działalności o określonym charakterze.

Cel strategiczny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji

Kierunki działań:

- poprawa warunków mieszkaniowych w budynkach stanowiących zasób miasta,
- wspieranie wspólnot mieszkaniowych w prowadzonych przez nie działaniach mających na celu podniesienie stanu technicznego mieszkań,
- wspieranie działań mających na celu poprawę infrastruktury technicznej na osiedlach mieszkaniowych.

Cel strategiczny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

- wspieranie realizacji i promocja kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, mających na celu przekształcenie i uporządkowanie przestrzeni miasta,
- uporządkowanie miejskiego systemu informacji,
- uporządkowanie obecności reklam, szyldów, słupów informacyjnych i tablic reklamowych w przestrzeni miejskiej,
- wspieranie działań mających na celu poprawę estetyki budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych i handlowo-usługowych.

Cel strategiczny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Kierunki działań:

- tworzenie nowych przestrzeni publicznych dedykowanych określonym grupom mieszkańców (przestrzeni tematycznych) lub przestrzeni wielofunkcyjnych,
- włączanie mieszkańców w tworzenie przestrzeni publicznych oraz nowych miejsc spędzania czasu wolnego,
- promocja różnych form spędzania czasu wolnego w nowo kreowanych przestrzeniach publicznych,
- wspieranie prac mających na celu kreację nowych i atrakcyjnych miejsc spędzania czasu wolnego,
- tworzenie przestrzeni publicznych w sąsiedztwie instytucji publicznych,
- poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki już istniejących przestrzeni publicznych oraz miejsc spędzania czasu wolnego.

Cel strategiczny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Kierunki działań:

- poprawa wyposażenia obszaru w sieciovą infrastrukturę ciepłowniczą i wodno-ściekową,
- poprawa stanu infrastruktury drogowej i jej funkcjonalności,
- preferowanie ruchu pieszego i rowerowego, budowa ciągów pieszo-rowerowych i systemu ścieżek rowerowych,
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu.

Cel strategiczny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na rzecz wsparcia osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszar rewitalizacji

Kierunki działań:

- rozbudowa infrastruktury społecznej dedykowanej osobom wykluczonym społecznie lub zagrożonych wykluczeniem,
- integrowanie środowisk działających na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym,
- wspieranie inicjatyw tworzenia miejsc integracji mieszkańców na osiedlach mieszkaniowych (kluby mieszkańca, świetlice).

Cel strategiczny obszarowy 5. Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych oraz poprawa jakości środowiska naturalnego

Kierunki działań: skupiają się na podniesieniu jakości i funkcjonalności już istniejących terenów zieleni oraz tworzeniu nowych terenów zieleni, w tym zielonych przestrzeni publicznych oraz na poprawie jakości środowiska miejskiego. Obszar rewitalizacji jest słabo wyposażony w atrakcyjne i uporządkowane tereny zieleni, z których korzystać mogą różne grupy mieszkańców. Obszar wymaga ożywienia, między innymi poprzez stworzenie zielonej infrastruktury. Na obszarze rewitalizacji (dotyczy podobszaru nr 3) dochodzi do koncentracji poważnych problemów środowiskowych. Problemem jest nadal obecność substancji szkodliwych, takich jak azbest oraz zanieczyszczenie powietrza pyłami. Obszar jest słabo wyposażony w infrastrukturę umożliwiającą korzystanie z alternatywnych środków przemieszczania się, co przełożyłoby się na poprawę stanu środowiska miejskiego.

Cel strategiczny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

Kierunki działań:

- poprawa funkcjonalności terenów zieleni,
- poprawa estetyki terenów zieleni,
- promocja idei rozbudowy systemu zielonej infrastruktury,
- wspieranie działań na rzecz bioróżnorodności terenów zieleni,
- włączenie mieszkańców w proces odnowy terenów zieleni,
- wspieranie inicjatyw mających na celu organizację spotkań, wydarzeń kulturalnych czy sportowych na terenach zieleni,
- wspieranie wspólnot mieszkaniowych w pracach mających na celu podniesienie jakości terenów zieleni osiedlowej.

Cel strategiczny 5.2. Poprawa jakości środowiska miejskiego (użytkowanie substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

Kierunki działań:

- wsparcie działań mających na celu rekultywację zanieczyszczonych obszarów,
- realizacja programu utylizacji substancji szkodliwych,
- prowadzenie działań z zakresu polityki niskoemisyjnej,
- wsparcie wspólnot mieszkaniowych w pracach termomodernizacji budynków i podniesieniu ich ogólnej efektywności energetycznej,
- promocja proekologicznych postaw wśród mieszkańców,
- wsparcie dla rozwiązań zmniejszających hałas.

Cel strategiczny 5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej

Kierunki działań:

- prowadzenie działań mających na celu ograniczenie ruchu samochodowego w mieście,
- promocja alternatywnych (dla ruchu samochodowego) form poruszania się po mieście,
- rozbudowa systemu ciągów pieszo-rowerowych, pozwalających na sprawne poruszanie się po całym mieście i umożliwiających dotarcie do obiektów użyteczności publicznej.

6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji stanowi w art. 15. ust. 1 pkt 5 stanowi, że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” zakłada realizację 22 przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedsięwzięcia obejmują działania rewitalizacyjne (cele operacyjne Programu), dotyczące sfery społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, gospodarczej, środowiskowej oraz postrzegania obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia te zostały podzielone na dwie grupy:

- podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia przewidziane do realizacji na obszarze rewitalizacji, a więc na trzech obszarach miasta pełniących różne funkcje i borykających się z odmiennymi problemami, będą oddziaływać również na obszar całego miasta. Wszystkie przedsięwzięcia zostały opracowane w sposób komplementarny, co oznacza, że każde przedsięwzięcie rewitalizacyjne będzie oddziaływać nie tylko na jedną sferę. Wszystkie przedsięwzięcia będą oddziaływać na sferę społeczną, natomiast działania ingerujące w sfery: gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, środowiskową oraz wizerunkową mają dopełniać sferę społeczną i odpowiadać na zidentyfikowane potrzeby społeczne.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wypracowane zostały w ramach współpracy władz lokalnych z kluczowymi interesariuszami procesu rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej, tj. mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi, spółdzielniami mieszkaniowymi. Przedsięwzięcia zgłaszane były przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz instytucje publiczne, następnie oceniane przez Komitet Oceny Projektów. Przedsięwzięcia wybrane przez Komitet, składający się z przedstawicieli Urzędu Miasta w Ostrowi Mazowieckiej oraz przedstawicieli różnych grup interesariuszy poddane były kolejnym konsultacjom społecznym. W ostatecznej wersji zostały one przygotowane podczas kolejnych spotkań Komitetu Oceny Projektów z osobami/instytucjami zgłaszającymi przedsięwzięcia.

6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Do „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” wpisano 9 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą realizowane na wszystkich podobszarach rewitalizacji. Opracowano karty przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zawierające zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. z 2015r., poz. 1777 z późn. zm):

- nazwę przedsięwzięcia,
- wskazanie podmiotów je realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,

- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji (o ile dane te są możliwe do wskazania).

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały wybrane podczas spotkań Komitetu Oceny Projektów oraz w ramach konsultacji społecznych. Zdecydowano o zakwalifikowaniu do tej grupy następujących przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie nr 1.: Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców poprzez promocję inicjatyw lokalnych

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Cel operacyjny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się kompleksową odnowę centralnej części miasta. Obszar ten otacza ratusz miejski, usytuowany przy ulicy 3 Maja. Ulica 3 Maja stanowi najważniejszą arterię komunikacyjną, przecinającą miasto. Realizacja przedsięwzięcia zakłada:

- odnowę elewacji zabytkowego budynku ratusza miejskiego,
- odnowę elewacji budynków sąsiadujących,
- stworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej,
- rozbudowa (przebudowa) ulic 3 Maja, Placu Księżnej Anny Mazowieckiej, Partyzantów,
- zwiększenie przestrzeni dla ruchu pieszego i rowerowego.

Obszar objęty realizacją przedsięwzięcia to reprezentacyjna część miasta, na którą zwracają uwagę wszyscy odwiedzający Ostrów Mazowiecką. Potencjalnie stanowi atrakcyjne miejsce spotkań mieszkańców. Budynek Ratusza jest siedzibą władz miejskich. Od wielu lat nie był gruntownie remontowany a jego stan wymaga interwencji. Jest jednym z nielicznych budynków zabytkowych na terenie Miasta, wpisanych do rejestru zabytków (nr rej. A- 617) i jednocześnie najbardziej charakterystycznym budynkiem w Ostrowi Mazowieckiej, który ze względu na swój wygląd oraz funkcję daje potencjał do kreacji w jego sąsiedztwie obszaru pełniącego funkcje centralne. Istniejące obecnie rozwiązania komunikacyjne wokół Ratusza nie pozwalają na organizowanie spotkań adresowanych do mieszkańców. Plac Księżnej Anny Mazowieckiej również wymaga interwencji. Dodatkowo istniejące bariery architektonicznie uniemożliwiają korzystanie z zrzeszenia osobom niepełnosprawnym. Realizacja projektu pozwoli na stworzenie funkcjonalnej i atrakcyjnej przestrzeni publicznej, dostępnej dla wszystkich mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar rewitalizacji nr 1: Dz. nr 1722, 1706, 1723,3251/1, 3251/3, 3252/4, 3252/6, 3253/1, 3253/3 obręb ewidencyjny 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to jest powiązane z projektem budowy połączenia ciągu drogowego łączącego Rondo im. Rotmistrza Witolda Pileckiego i ulicę Małkińską trasą, która pozwoli rozładować ruch samochodowy w centrum miasta poprzez objazd bezpośrednio do trasy na Siedlce.

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (lokalizacja stacji rowerowej na tym obszarze oraz doprowadzenie ścieżek rowerowych łączących obszar objęty Przedsięwzięciem 1 z różnymi częściami miasta)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (praca z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym na obszarze objętym Przedsięwzięciem 1 lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie, co przełoży się na poprawę sytuacji społecznej)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 oraz przebieg gier miejskich przez obszar objęty Przedsięwzięciem 1, co przełoży się na większą integrację mieszkańców oraz ich aktywność oraz lepszą rozpoznawalność miejsca)
- Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście (usytuowanie tablicy informacyjnej na obszarze objętym Przedsięwzięciem 1, co wpłynie pozytywnie na estetykę obszaru oraz przełoży się na lepszą znajomość wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście przez mieszkańców podobszaru 1)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia na obszarze objętym Przedsięwzięciem 1, co przełoży się na poprawę estetyki obszaru, jego wizerunek oraz poprawę środowiska miejskiego; planowane jest także ustawienie na tym obszarze hotelu dla owadów, co z kolei pozytywnie wpłynie na poprawę środowiska miejskiego oraz wiedzę ekologiczną mieszkańców podobszaru 1 oraz ich zaangażowanie w sprawy sąsiedztwa)
- Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta (inventaryzacja nieruchomości na obszarze

objętym Przedsięwzięciem 1 oraz w jego sąsiedztwie, co przełożyć się może pozytywnie na jego rozwój i ożywienie gospodarcze)

– Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej (modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej w obrębie ulicy 3 Maja do Różańskiej, przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców podobszaru 1 oraz poprawę stanu ulicy 3 Maja)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
  - Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
  - 10 000 000,00 zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 2 000 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne - Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego; wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
  - 2018-2021

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - mieszkańcy miasta (obszar objęty Przedsięwzięciem 1 obejmuje centrum miasta)
  - interesanci obiektów użyteczności publicznej
  - osoby odwiedzające Ostrów Mazowiecką (turyści, przedsiębiorcy, goście).

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
  - Rezultaty w sferze społecznej:
    - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
    - poprawa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej na tym obszarze
    - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
    - integracja różnych grup mieszkańców
    - dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych.
  - Rezultaty w sferze gospodarczej:
    - poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji wśród przedsiębiorców,
    - większe zainteresowanie mieszkańców ofertą tego obszaru (w tym ofertą placówek handlowo-usługowych)
      - lepsza znajomość działalności prowadzonych na obszarze
  - Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
    - ożywienie obszaru rewitalizacji i wzmocnienie jego funkcji
    - podniesienie jakości przestrzeni publicznej oraz terenów rekreacji oraz dostosowanie ich do potrzeb

różnych grup mieszkańców

- poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki przestrzeni publicznych
- modernizacja obiektu użyteczności publicznej Rezultaty w sferze środowiskowej:
- poprawa stanu i estetyki terenów zieleni
- rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej

Przedsięwzięcie nr 2.: Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 3.1. Podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Cel operacyjny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Cel operacyjny 2.1. Aktywizacja mieszkańców poprzez kreowanie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie ma polegać na:

- przebudowie i remoncie zaniedbanych budynków znajdujących się po północnej stronie ulicy 3 Maja od ul. Pocztovej do budynku obecnego Miejskiego Domu Kultury,
- zagospodarowaniu przestrzeni pomiędzy budynkiem ZUS (ulica Dubois) a budynkami handlowo-usługowymi i stworzenie w tym miejscu terenu spacerowego z możliwością zagospodarowania pod działalność handlowo-usługową przez sektor prywatny.

Obecnie obszar ten cechuje się chaosem przestrzennym. Budynki nie są spójne architektonicznie a znajdująca się tam przestrzeń jest niezagospodarowana, zaniedbane zaułki sprzyjają kumulacji zjawisk niekorzystnych, niebezpiecznych dla mieszkańców (koncentracja problemów społecznych).

Miasto bierze pod uwagę możliwość przeprowadzenia konkursu architektonicznego na koncepcję zagospodarowania obszaru objętego Przedsięwzięciem 2. Przestrzeń zostanie dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Celem przedsięwzięcia jest wypracowanie przestrzeni atrakcyjnej dla nowych inwestorów. Przewiduje się utworzenie na niezagospodarowanym obszarze nowego lokalnego centrum, które przyciągałoby mieszkańców atrakcyjnymi placówkami handlowo-usługowymi ale również wpłynęłoby pozytywnie na estetykę i postrzeganie obszaru centralnego w mieście.

Ponieważ Miasto nie jest właścicielem wszystkich nieruchomości położonych na tym obszarze, do współdziałania przy realizacji projektu zostaną zaproszeni właściciele działek.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar rewitalizacji nr 1: Dz. nr 1696/1, 1696/3, 1696/4, 1696/5, 1695/2 obręb ewidencyjny 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to jest powiązane z projektem budowy połączenia ciągu drogowego łączącego Rondo im. Rotmistrza Witolda Pileckiego i ulicę Małkińską trasą, która pozwoli rozładować ruch samochodowy w centrum miasta poprzez objazd bezpośrednio do trasy na Siedlce.

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (doprowadzenie ścieżek rowerowych łączących obszar objęty Przedsięwzięciem 2 z różnymi częściami miasta)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)
- Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście (usytuowanie tablicy informacyjnej w sąsiedztwie obszaru objętego Przedsięwzięciem 2, co wpłynie pozytywnie na estetykę obszaru oraz przełoży się na lepszą znajomość wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście przez mieszkańców podobszaru 1)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia na obszarze objętym Przedsięwzięciem 2, co przełoży się na poprawę estetyki obszaru, jego wizerunek oraz poprawę środowiska miejskiego)
- Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta (inventaryzacja nieruchomości na obszarze objętym Przedsięwzięciem 2 oraz w jego sąsiedztwie, co przełoży się na jego rozwój i ożywienie gospodarcze)
- Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej (wykonanie indywidualnych węzłów ciepłowniczych w budynkach wspólnot mieszkaniowych w sąsiedztwie działek objętych przedsięwzięciem 2, co przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców na tym obszarze)
- Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej (modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej w obrębie ulicy 3 Maja, przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców podobszaru 1 oraz poprawę stanu ulicy 3 Maja)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
10 000 000,00 zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 2 000 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia: 2019-2023

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - mieszkańcy miasta (obszar objęty Przedsięwzięciem 2 obejmuje centrum miasta)
  - interesanci obiektów użyteczności publicznej
  - osoby odwiedzające Ostrów Mazowiecką (turyści, przedsiębiorcy, goście).

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
  - Rezultaty w sferze społecznej:
    - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
    - poprawa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej na tym obszarze
    - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
    - integracja różnych grup mieszkańców
    - dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych.
  - Rezultaty w sferze gospodarczej:
    - poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji dla inwestorów,
    - zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej.
    - powstanie obszaru koncentracji działalności o charakterze handlowo-usługowym
    - większe zainteresowanie mieszkańców ofertą tego obszaru (w tym ofertą placówek handlowo-usługowych)
  - Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
    - ożywienie obszaru rewitalizacji i wzmocnienie jego funkcji
    - podniesienie jakości przestrzeni publicznej
    - poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki przestrzeni publicznych
    - odnowienie budynków
  - Rezultaty w sferze środowiskowej:
    - poprawa stanu i estetyki terenów zieleni
    - rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej

Przedsięwzięcie nr 3.: Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców poprzez promocję inicjatyw lokalnych

Cel operacyjny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta

Cel operacyjny 5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

Obszar, który ma zostać zagospodarowany w ramach przedsięwzięcia znajduje się pomiędzy ulicami Bolesława Prusa oraz 3 Maja w okolicy ronda Rotmistrza Witolda Pileckiego. Obejmuje szeroki niezagospodarowany pas terenu, wzdłuż którego ciągnie się rów wodny, czasowo w ciągu roku wypełniony wodą. Znajduje się tam również niezagospodarowana ul. Kubusia Puchatka, która w ramach realizacji niniejszego przedsięwzięcia zostanie zbudowana.

Przedsięwzięcia ma polegać na:

- nasadzeniu atrakcyjnej roślinności,
- budowie ścieżki rowerowej,
- budowie utwardzonego ciągu ulic,
- budowie ciągu pieszego,
- zagospodarowaniu rowu znajdującego się wzdłuż planowanej inwestycji,
- uporządkowaniu i zagospodarowaniu terenów zieleni,
- stworzenie ścieżki edukacyjnej przy ulicy Kubusia Puchatka.

Na obszarze objętym Przedsięwzięciem 3. znajdują się dwa sklepy wielkopowierzchniowe, które zostaną zaaranżowane w przestrzeń. Do współrealizacji zostaną zaproszeni właściciele tych sklepów oraz wspólnota mieszkaniowa bloku mieszkalnego, który również znajduje się na tym obszarze. Zaangażowane zostaną również organizacje pozarządowe.

W ramach realizacji przedsięwzięcia planowane jest zorganizowanie konkursu dla ostrowskich szkół na stworzenie projektu ścieżki edukacyjnej, którego wyniki zostaną wykorzystane do realizacji przedsięwzięcia. Efekty realizowanego przedsięwzięcia należy rozpatrywać przede wszystkim w aspekcie rozwoju społecznego.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar rewitalizacji nr 1: Dz. nr 1977, 1978/14, 1978/16, 1978/17, 1979/4, 1979/5, 1979/6 , obręb ewidencyjny 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to jest powiązane z projektem budowy połączenia ciągu drogowego łączącego Rondo im. Rotmistrza Witolda Pileckiego i ulicę Małkińską trasą, która pozwoli rozładować ruch samochodowy w centrum miasta poprzez objazd bezpośrednio do trasy na Siedlce.

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (doprowadzenie ścieżek rowerowych łączących obszar objęty Przedsięwzięciem 3 z różnymi częściami miasta)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)
- Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście (usytuowanie tablicy informacyjnej w sąsiedztwie obszaru objętego Przedsięwzięciem 3, co wpłynie pozytywnie na estetykę obszaru oraz przełoży się na lepszą znajomość wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście przez mieszkańców podobszaru 1)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia na obszarze objętym Przedsięwzięciem 3, co przełoży się na poprawę estetyki obszaru, jego wizerunek oraz poprawę środowiska miejskiego, lokalizacja hotelu dla owadów, co przełoży się na większą bioróżnorodność obszaru oraz poprawę wiedzy ekologicznej mieszkańców)
- Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej (modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej w obrębie ulicy 3 Maja, przełoży się na poprawę komfortu życia mieszkańców podobszaru 1 oraz poprawę stanu ulicy 3 Maja)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:

5 020 000,00 zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 1 020 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:

- krajowe środki publiczne – WFOŚiGW, wkład własny miasta
- środki UE – RPO WM 2014-2020
- Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2020

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - mieszkańcy miasta (stworzenie nowej przestrzeni publicznej)
  - uczniowie
  - osoby odwiedzające Ostrów Mazowiecką (turyści, przedsiębiorcy, goście).

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w życiu społecznym
  - poprawa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej na tym obszarze
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - aktywizacja środowisk i osób z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury, w tym promocja inicjatyw związanych z animacją kulturalną w terenie
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku).Rezultaty w sferze gospodarczej:
  - poprawa atrakcyjności miasta dla inwestorów,
  - zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej.
  - powstanie obszaru koncentracji działalności o charakterze handlowo-usługowym
  - większe zainteresowanie mieszkańców ofertą tego obszaru (w tym ofertą placówek handlowo-usługowych)Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - ożywienie obszaru rewitalizacji i wzmocnienie jego funkcji
  - podniesienie jakości przestrzeni publicznej
  - poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki przestrzeni publicznychRezultaty w sferze środowiskowej:
  - poprawa stanu i estetyki terenów zieleni
  - rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej

Przedsięwzięcie nr 4.: Rewitalizacja obszarowa: ulica Batorego - przyjazne sąsiedztwo

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:
Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców
Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 3.1. Podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego – utylizacja substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu

- Zakres realizowanych zadań:

Ulica Batorego trakcyjnie pełni funkcje handlowo-usługowe i jest obszarem, z którego korzystają mieszkańcy miasta oraz osoby przyjezdne. Znajdujące się tam budynki są w złym stanie technicznym, wymagają remontu.

Przestrzeń ulicy Batorego wymaga zintegrowanych działań zmierzających do poprawy jej wizerunku. Stan ulicy, chodników i parkingów jest zły, występują bariery architektoniczne utrudniające lub wręcz uniemożliwiające poruszanie się osobom niepełnosprawnym. Miasto będzie inicjatorem zmian ale będzie współpracowało z właścicielami budynków oraz przedsiębiorcami prowadzącymi tam działalność gospodarczą.

Znajdujące się na tym obszarze przedszkole również wymaga interwencji, remont tej placówki umożliwi rozbudowę oferty kulturalno-rekreacyjnej dla dzieci.

Przedsięwzięcia ma polegać na:

- remoncie ulicy i przebudowie ciągów pieszo-rowerowych oraz remoncie chodników.
- remoncie Miejskiego Przedszkola nr 1.
- remoncie i przebudowy budynków socjalnych
- wymianie oświetlenia ulicznego,
- organizacji wydarzeń integrujących mieszkańców.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar rewitalizacji nr 1: Dz. nr 3277, 3293, 3296/3, 3296/4 obręb 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to jest powiązane z projektem budowy połączenia ciągu drogowego łączącego Rondo im.

Rotmistrza Witolda Pileckiego i ulicę Małkińską trasą, która pozwoli rozładować ruch samochodowy w centrum miasta poprzez objazd bezpośrednio do trasy na Siedlce.

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta (kompleksowa odnowa centralnej części miasta zwiększy zainteresowanie oraz ruch mieszkańców na podobszarze rewitalizacji 1, w tym także na obszarze objętym Przedsięwzięciem 4, który pełni funkcje handlowo-usługowe)
- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (doprowadzenie ścieżek rowerowych łączących obszar objęty Przedsięwzięciem 4 z różnymi częściami miasta)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)
- Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście (usytuowanie tablicy informacyjnej w sąsiedztwie obszaru objętego Przedsięwzięciem 4, co wpłynie pozytywnie na estetykę obszaru oraz przełoży się na lepszą znajomość wydarzeń kulturalnych organizowanych w mieście przez mieszkańców podobszaru 1)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia na obszarze objętym Przedsięwzięciem 4, co przełoży się na poprawę estetyki obszaru, jego wizerunek oraz poprawę środowiska miejskiego, lokalizacja hotelu dla owadów, co przełoży się na większą bioróżnorodność obszaru oraz poprawę wiedzy ekologicznej mieszkańców)
- Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta (inwentaryzacja nieruchomości na obszarze objętym Przedsięwzięciem 4 oraz w jego sąsiedztwie, co przełoży się na jego rozwój i ożywienie gospodarcze)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
15 000 000,00 zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 3 000 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2019-2021
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - mieszkańcy miasta (dzięki uporządkowaniu przestrzeni handlowo-usługowej)
  - przedsiębiorcy
  - osoby odwiedzające Ostrów Mazowiecką (turyści, przedsiębiorcy, goście).

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
  - Rezultaty w sferze społecznej:
    - większy udział mieszkańców miasta obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
    - poprawa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej na tym obszarze
    - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
    - integracja różnych grup mieszkańców
    - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)
    - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.
    - poprawa jakości oferty edukacyjnej poprzez remont przedszkola.
    - likwidacja barier architektonicznych
  - Rezultaty w sferze gospodarczej:
    - poprawa atrakcyjności miasta dla inwestorów,
    - zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowej.
  - Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
    - ożywienie obszaru rewitalizacji i wzmocnienie jego funkcji
    - podniesienie jakości przestrzeni publicznej
    - poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki przestrzeni publicznych
    - stworzenie przestrzeni publicznych w sąsiedztwie instytucji publicznych,
    - modernizacja obiektów użyteczności publicznej
    - dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami
  - Rezultaty w sferze środowiskowej:
    - poprawa stanu i estetyki terenów zieleni

Przedsięwzięcie nr 5.: Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służącej aktywizacji mieszkańców

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:
  - Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców
  - Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców
- Cele uzupełniające:
  - Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem
  - Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu
  - Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego – utylizacja substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu

- Zakres realizowanych zadań:

Realizacja przedsięwzięcia jest niezbędna dla osiągnięcia zakładanych celów Gminnego Programu Rewitalizacji. Przedsięwzięcie zakłada termomodernizację obiektów użyteczności publicznej. Termomodernizacja tych budynków przyczyni się do zmniejszenia kosztów utrzymania, co z kolei przełoży się na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Termomodernizacja budynków jest niezbędna do dalszego kontynuowania działalności tych obiektów, a więc zaspokajania potrzeb mieszkańców.

Wszystkie budynki przewidziane do termomodernizacji są obiektami użyteczności publicznej, aktywizującymi mieszkańców i determinującymi jakość życia społecznego w mieście w różnych jego aspektach. Realizacja Przedsięwzięcia 5 jest niezbędna dla prawidłowej realizacji projektów społecznych w mieście. Termomodernizacja obejmuje:

- Budynek MOSiR przy ul. Warchalskiego 3, który jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie stadionu miejskiego, prowadzone są w nim zajęcia klubów sportowych z różnych dziedzin sportu aktywizujące głównie dzieci i młodzież z terenu miasta Ostrow Mazowiecka. W budynku mieści się również siedziba Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Środowiskowy Dom Samopomocy typu A i B. Obydwie instytucje służą aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ich działania są ściśle powiązane z osiągnięciem zakładanych celów rewitalizacji. Budynek MOSiR znajduje się w obszarze bezpośredniego oddziaływania na obszar rewitalizacji.
- Budynek przy ul. Chopina 2b w Ostrowi Mazowieckiej funkcjonuje obecnie pod szyldem Centrum Integracji Społecznej. Jest to jednak obecnie tylko nazwa, która obejmuje działania w sferze społecznej podejmowane przez Miasto Ostrow Mazowiecka. W budynku tym funkcjonuje Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna działająca w ramach Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz mieszczą się tam siedziby ostrowskich organizacji pozarządowych. Odbywają się tam również spotkania samopomocowych grup AA. Budynek ten jest więc ściśle powiązany z działaniami prospołecznymi, które prowadzą do poprawy funkcjonowania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dla podniesienia jakości działań tam prowadzonych niezbędne jest przeprowadzenie termomodernizacji budynku. Realizacja przedsięwzięcia jest ściśle powiązana z zaplanowanym przedsięwzięciem obejmującym powstanie Centrum Integracji Społecznej. Budynek mieści się w obszarze rewitalizacji.
- Budynek ZSP nr 2 przy ul. Szkoły Podchorążych Piechoty 1 wymaga interwencji w postaci termomodernizacji. W znaczący sposób wpłynie to na jakość prowadzonych w budynku zajęć oraz poprawę efektywności nauki. ZSP nr 2 jest ważnym elementem życia społecznego wyznaczonego II obszaru rewitalizacji ze względu na prowadzone tam działania aktywizujące. Szkoła ma tradycje upamiętniania lokalnej historii, nosi imię zasłużonego dla Ostrowi Mazowieckiej, 18 Pułku Artylerii Lekkiej. Szkoła skutecznie skupia środowisko dzieci i rodziców ale również absolwentów i mieszkańców sąsiadujących ze szkołą. Budynek szkoły znajduje się w II obszarze rewitalizacji.

W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację następujących zadań:

Zadanie 1. Termomodernizacja budynku MOSiR przy ul. Warchalskiego 3

- ocieplenie ścian zewnętrznych,
- ocieplenie stropodachu,
- wymiana okien,
- wymiana drzwi zewnętrznych,

- wymiana ścian systemowych,
- modernizacja systemu wentylacji mechanicznej,
- montaż ogniw fotowoltaicznych.

Zadanie 2. Termomodernizacja budynku CIS przy ul. Chopina 2B

- modernizacja systemu grzewczego,
- modernizacja systemu ogrzewania ciepłej wody użytkowej,
- budowa systemu wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej z odzyskiem ciepła,
- ocieplenie ścian zewnętrznych,
- ocieplenie ścian przylegających do gruntu,
- ocieplenie ścian zewnętrznych piwnicy,
- ocieplenie stropu pod poddaszem wełną mineralną,
- wymiana drzwi zewnętrznych,
- montaż ogniw fotowoltaicznych.

Zadanie 3. Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 2 przy ul. Szkoły Podchorążych Piechoty 1

- modernizacja systemu grzewczego,
- ocieplenie ścian zewnętrznych styropianem,
- ocieplenie ścian przylegających do gruntu,
- wymiana okien
- ocieplenie stropodachu,
- wymiana drzwi zewnętrznych,
- montaż ogniw fotowoltaicznych,
- montaż nawiewników okiennych lub ściennych.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar rewitalizacji nr 1 i 3:

- MOSiR: ul. Warchalskiego 3, nr ew. dz.: 4110/2
- CIS: ul. Chopina 2B, nr ew. dz.: 3414/1
- Zespół Szkół nr 2: ul. Szkoły Podchorążych Piechoty 1, nr ew. dz.: 208/1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z projektami społecznymi, realizowanym przez MOPS i CIS, których siedziby mają być objęte Przedsięwzięciem 5 a również z:

- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (doprowadzenie ścieżek rowerowych łączących obiekty objęte Przedsięwzięciem 5 z różnymi częściami miasta, co przełoży się na lepszą dostępność tych obiektów użyteczności publicznej)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (realizacja Przedsięwzięcia 5 wpłynie na poprawę warunków pracy osób odpowiedzialnych za realizację Przedsięwzięcia 8 oraz warunki przyjmowania osób zagrożonych wykluczeniem

społecznym)

- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 i 2 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)
- Centrum Integracji Społecznej (utworzenie i funkcjonowanie Centrum w budynku objętym Przedsięwzięciem 5).
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Podmiot koordynujący realizację Przedsięwzięcia: Miasto Ostrów Mazowiecka
Podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych Zadań:
  - Zadanie 1: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 2: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 3: Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
Szacunkowa wartość realizacji Przedsięwzięcia: 3 000 000,00 zł
W tym, szacunkowa wartość realizacji poszczególnych przedsięwzięć:
  - Zadanie 1.: 1 700 000,00 zł
  - Zadanie 2.: 300 000,00 zł
  - Zadanie 3.: 1 000 000,00 złSzacunkowy wkład miasta: 850 000,00 zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – WFOŚiGW, wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2016-2017
Planowany okres realizacji poszczególnych Zadań:
  - Zadanie 1: 2016-2017 r.
  - Zadanie 2: 2016-2017 r.
  - Zadanie 3: 2016-2017 r
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali użytkownicy obiektów
  - właściciele budynków
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
  - poprawa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej na tym obszarze

- aktywizacja osób wykluczonych społecznie
- integracja różnych grup mieszkańców
- nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)
- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- poprawa warunków użytkowania budynków publicznych

Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

- ożywienie obszaru rewitalizacji i wzmocnienie jego funkcji
- modernizacja obiektów użyteczności publicznej

Rezultaty w sferze środowiskowej:

- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Przedsięwzięcie nr 6.: Ostrów na okrągło: budowa sieci ścieżek rowerowych

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.3. Rozwój systemu komunikacji pieszej i rowerowej

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 1.3. Wzmocnienie wizerunku obszaru rewitalizacji poprzez realizację i promocję kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie ma obejmować budowę sieci ścieżek rowerowych o łącznej długości ok. 17 km. Realizacja przedsięwzięcia przyniesie przede wszystkim efekty społeczne oraz środowiskowe. Ścieżki obejmować będą teren całego miasta, będą łączyć ważne dla mieszkańców miejsca. Realizacja przedsięwzięcia służyć ma poprawie stanu środowiska miejskiego oraz zwiększeniu popularności transportu rowerowego i mobilności mieszkańców miasta.

W ramach przedsięwzięcia powstaną udogodnienia dla rowerzystów, ułatwiające im użytkowanie utworzonych ścieżek, w tym przede wszystkim parkingi dla rowerów zlokalizowane w wybranych miejscach, umożliwiające sprawne dotarcie do instytucji użytku publicznego. Realizacja przedsięwzięcia prowadzi do stworzenia połączeń międzygminnych z już istniejącymi ścieżkami rowerowymi poza terenem miasta. Budowa sieci ścieżek rowerowych ma na celu również zwiększenie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu.

Realizacja Przedsięwzięcia 6 jest szczególnie ważna dla mieszkańców obszaru rewitalizacji: mieszkańcy

podobszaru 1 skorzystają poprzez ograniczenie ruchu samochodowego w ich sąsiedztwie, mieszkańcy podobszarów 2 i 3 będą mogli bezpiecznie i zdrowo dotrzeć do centrum miasta jak również zmniejszy się ich wykluczenie przestrzenne. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli również korzystać z zaplecza rekreacyjnego miasta (m.in. sprawy dojazd do Puszczy Białej).

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Obszar całego miasta: Dz. nr : 1040/9, 1038, 292, 582, 1, 80, 1037, 1036, 1039, 292, 789, 2519/12, 2519/16, 3060/1, 2800, 3319, 3643, 1040/10, 1040/11, 1810/32, 1810/5, 1040/6, 1040/4, 4078/1, 1368/63, 3900/2, 4006, 4907/6, 4907/5, 4907/4, 4907/8, 4908/9, 4904, 4903, 3255/6, 3277, 3307/13, 3253/1, 3253/7, 3312/1, 3312/4, 3252/4, 3251/1, 3251/7, 1723, 1722, 1707/4, 1707/12, 5357, 1721/1, 1026/1, 1025/4, 1026/2, 904/10, 1706, 904/225, 904/20, 904/19, 904/18, 904/17, 904/24, 904/26, 581, 3138/1, 3137, 3138/2, 3103/16, 3103/14, 3103/27, 3103/17, 3103/7, 3103/18, 3098, 3189, 918/1, 919/1, 925/1, 926/9, 372/8, 372/9, 1977, 1978/16, 1979/4, 1979/5, 1979/6, 1979/3
obręb 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to jest powiązane z projektem stworzenia Parku Południe, który przewiduje zagospodarowanie południowej części miasta, gdzie występują największe obszary terenów zielonych, w tym lasy. Jest to teren łączący obszar miasta z terenami gminy wiejskiej Ostrów Mazowiecka, które prowadzą do Broku położonego w Dolinie Bugu. Pomysł opiera się głównie na zagospodarowaniu tego terenu na podstawie inicjatyw mieszkańców bądź właścicieli terenów, głównie Lasów Państwowych. Obszar zlokalizowany jest między ulicami: Warszawską i Małkińską. Wykorzystywany ma być przede wszystkim do rekreacji, w tym spacerów, chodzenia z kijkami, jazdy rowerem, biegania. Zagospodarowanie drobną infrastrukturą (ławki, kosze na śmieci itp.) służyć będzie do realizacji tego celu. Do realizacji projektu wykorzystane zostaną naturalne zasoby środowiska, w tym obszary objęte Natura 2000.

Przedsięwzięcie 6 będzie również powiązane z większością przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bowiem budowa ścieżek rowerowych umożliwi mieszkańcom łatwiejszy udział w różnych inicjatywach, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta (lokalizacja stacji rowerowej oraz połączenie centrum miasta z innymi obszarami w mieście)
- Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście (lokalizacja stacji rowerowej oraz połączenie centrum miasta z innymi obszarami w mieście)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (budowa ścieżek rowerowych ułatwi mieszkańcom udział w Programie)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (budowa ścieżek rowerowych ułatwi mieszkańcom udział w wydarzeniach)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia wzdłuż wybranych ścieżek rowerowych)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
20 000 000,00zł , szacunkowy wkład miasta: 4 020 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego i wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2018
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - osoby odwiedzające Ostrów Mazowiecką (turyście, goście)
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji
  - poprawa oferty sportowo-rekreacyjnej miasta
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)
  - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacjiRezultaty w sferze gospodarczej:
  - zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z oferty handlowo-usługowejRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa funkcjonalności oraz dostępności i estetyki przestrzeni publicznych
  - rozbudowa sieci ścieżek rowerowychRezultaty w sferze środowiskowej:
  - rozwój systemu komunikacji rowerowej oraz promocja tej formy przemieszczania się po mieście
  - poprawa stanu środowiska miejskiego

Przedsięwzięcie nr 7.: Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:
Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 3.3. Rozwój zasobów ludzkich obszaru rewitalizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne obejmuje pracę streetworkerów w wyznaczonych miejscach w mieście (trudne środowiska). Przedsięwzięcie ma obejmować następujące zadania:

- rekrutację osób – street workerów, którzy wezmą udział w Programie
- szkolenie kandydatów na street workerów,
- opracowanie scenariusza pracy street workera w terenie, po wizytach pilotażowych,
- pracę street workerów w terenie.

Program ma na celu nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobami wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Szczególny nacisk położony zostanie na współpracę z dziećmi i młodzieżą, zamieszkującymi na osiedlach budynków socjalnych. Streetworkerzy prowadzić będą „pracę u podstaw” w trudnych środowiskach, na zasadzie pokazania właściwych wzorców, wskazania możliwości spędzania czasu wolnego i rozwoju.

Przedsięwzięcia ma również na celu zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

- Budynki socjalne na podobszarze 1: przy ulicy Wołodyjowskiego oraz Batorego
- Budynki socjalne na podobszarze 2: przy ulicy Sikorskiego i Legionowej

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Ulica Batorego – przyjazne sąsiedztwo (praca z mieszkańcami budynków socjalnych przy ulicy Batorego wpłynie na poprawę sąsiedztwa oraz integrację mieszkańców)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (realizacja Przedsięwzięcia 6 wiązać się może z udziałem mieszkańców objętych tym Programem w zajęciach w ramach Przedsięwzięcia 8)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 i 2 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)

- Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego (nowi mieszkańcy budynków przy ulicy Wołodyjowskiego mogą zostać objęci działaniami w ramach Przedsięwzięcia).

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Spółdzielnia Socjalna AMELIA
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
216 000,00zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 0zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – środki z Programów Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, środki Spółdzielni socjalnej AMELIA
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2023
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - pozostali mieszkańcy miasta wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w życiu społecznym
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - aktywizacja środowisk i osób zajmujących się pracą socjalną
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku).Rezultaty w sferze gospodarczej:
  - aktywizacja zawodowa osób wykluczonych społecznie

Przedsięwzięcie nr 8.: Pomocnik pokoleniowy: program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 3.3. Rozwój zasobów ludzkich obszaru rewitalizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne obejmuje opracowanie oraz realizację Programu wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji. Zorganizowana zostanie ponadto placówka dziennego wsparcia dla osób starszych, które wymagają opieki a ich rodziny pracują zawodowo i nie mogą w ciągu dnia się nimi opiekować. W ramach przedsięwzięcia realizowane zostaną następujące zadania:

– **Zadanie 1. "Pomocnik" - wsparcie rodzin zagrożonych wykluczeniem**

Zadanie polegać będzie na kompleksowym wsparciu rodzin w wychodzeniu z trudnej sytuacji. Narzędzia, za pomocą których realizowane będzie zadanie to: pomoc psychologiczna indywidualna i grupowa, warsztaty dla rodziców dotyczące metod wychowawczych i właściwej opieki nad dziećmi, asystent rodziny- opieka indywidualna nad rodzinami, wprowadzanie zmian w sposobie gospodarowania finansami, opieki nad dziećmi, sposobie prowadzenia domu itp. oraz pomoc w powrocie do pracy: wsparcie doradcy zawodowego i pośrednika pracy, finansowanie kursów zawodowych i staży,

– **Zadanie 2. Aktywna młodość - organizacja czasu wolnego dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym**

Zadanie polegać będzie na organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży pochodzącej z trudnych środowisk; ubogich, dotkniętych przemocą lub uzależnieniami, z rodzin niewydolnych wychowawczo itp. Narzędzia, za pomocą których realizowane będzie zadanie: organizacja zajęć pozalekcyjnych i pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego np. półkolonii, kolonii, wyjazdów, wycieczek, wspieranie aktywności społecznej np. poprzez organizację wolontariatu, udział w zajęciach artystycznych edukacyjnych i sportowych rozwijających pasje i talenty.

– **Zadanie 3. „SENIOR” - wsparcie osób starszych**

Zadanie polegać będzie na organizacji wsparcia dla osób starszych. W ramach przedsięwzięcia planowane jest zorganizowanie placówki dziennego wsparcia dla osób starszych.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

MOPS, ul. Warchalskiego 3. Program realizowany będzie na obszarze rewitalizacji, objęci nim zostaną mieszkańcy wszystkich podobszarów rewitalizacji wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym.

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem (część mieszkańców może zostać objęta Przedsięwzięciem 7 i 8)
- Kulturalna Ostrow – Rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie (realizacja Przedsięwzięcia stwarza dodatkowe możliwości organizacji czasu wolnego osób)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (włączenie osób objętych Przedsięwzięciem 8 w organizację imprez plenerowych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, co przełoży się na większą integrację mieszkańców)

- Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego (realizacja Przedsięwzięcia 16 stwarza dodatkowe możliwości organizacji czasu wolnego osób objętych Przedsięwzięciem 8)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań:
  - Zadanie 1: Miasto Ostrów Mazowiecka/ MOPS
  - Zadanie 2: Miasto Ostrów Mazowiecka/ MOPS, Miejska Świetlica Socjoterapeutyczna
  - Zadanie 3: Miasto Ostrów Mazowiecka/ MOPS
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
Szacunkowa wartość realizacji poszczególnych przedsięwzięć:
  - Zadanie 1.: 100 000,00 zł rocznie, szacunkowy wkład miasta: 20 000,00zł
  - Zadanie 2.: 40 000,00 zł rocznie, szacunkowy wkład miasta: 30 000,00zł
  - Zadanie 3.: utworzenie: 250 000,00 zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 50 000,00zł oraz roczne utrzymanie placówki: 200 000,00zł, w tym szacunkowy wkład miasta: 134 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1.: środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Zadanie 2.: krajowe środki publiczne - budżet Miasta oraz środki prywatne - przedsiębiorcy
  - Zadanie 3.: krajowe środki publiczne:- Programy Ministerstwa Pracy Rodziny i Polityki Społecznej oraz budżet Miasta
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1: 2018-2023
  - Zadanie 2: 2017-2023
  - Zadanie 3: 2017-2020
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - pozostali mieszkańcy miasta wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w życiu społecznym
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - aktywizacja środowisk i osób zajmujących się pracą socjalną
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku).Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - funkcjonowanie nowego obiektu infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Przedsięwzięcie nr 9.: Przebudowa i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie obejmuje przebudowę i rozbudowę szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów, z włączeniem funkcji przedszkolnej. Budynek Szkoły Podstawowej nr 1 w Ostrowi Mazowieckiej, w której uczą się młodsze roczniki uczniów tzw. „mała jedynka” w założeniu miał być rozwiązaniem tymczasowym, który miał służyć do celów edukacyjnych tylko przez kilka lat. Trwa jednak do dzisiaj a warunki panujące w tym budynku nie spełniają obecnych standardów. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie odpowiednich warunków dla najmłodszych dzieci uczęszczających do szkoły. Zapewnienie dzieciom właściwych warunków nauki będzie skutkowało lepszym przygotowaniem młodych ludzi do życia społecznego i zawodowego. Niezmiernie istotnym faktem w przypadku realizacji tego przedsięwzięcia jest to, że większość z dzieci, które są uczniami Szkoły Podstawowej nr 1 jest mieszkańcami obszaru rewitalizacji a więc poprawa warunków nauki bezpośrednio wpłynie na osiągnięcie zakładanych celów rewitalizacji miasta Ostrowi Mazowiecka. W ramach przedsięwzięcia planowane jest również rozszerzenie funkcji szkoły o funkcję przedszkolną.

Planowany jest wykup działek i połączenie działki, na której obecnie jest "mała jedynka" z ulicą Trębickiego. W ramach przedsięwzięcia powstanie ogródek, który dzieci razem z rodzicami będą mogły co roku aranżować, tworzyć swoje projekty zagospodarowania roślinami a potem wdrażać te pomysły. W realizację będą się włączać całe rodziny dzięki czemu budowane będzie poczucie wspólnoty. Część posesji zostanie zagospodarowana infrastrukturą (ławki, mini plac zabaw) pozwalającą na spędzanie czasu i integrację nie tylko w ramach zajęć szkolnych ale również poza lekcjami. Przestrzeń zostanie zaaranżowana w taki sposób żeby otworzyć teren szkoły dla mieszkańców okolicznych domów ale też całego miasta. Połączenie terenu, na którym będzie szkoła z ulicą Trębickiego pozwoli na zintegrowanie z pozostałą istniejącą oraz budowaną infrastrukturą sportowo- rekreacyjną (MOSiR z basenem, lodowisko, staw miejski i siłownię zewnętrzne).

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące zadania:

- przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku szkoły podstawowej z połączeniem funkcji przedszkolnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą tj. placem do zajęć rekreacyjnych.
- stworzenie miejsc parkingowych.
- wykup gruntów w celu zwiększenia możliwości dokonania rozbudowy.
- rozbudowa istniejącego budynku polegająca na kompleksowym remoncie oraz dobudowaniu kondygnacji.

- dobudowa świetlicy i stołówki
- zagospodarowanie terenu zieleni.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:
Podobszar 1: ulica Partyzantów i Trębickiego, dz. nr 3078/1, 3080/1, 3083/6 obręb Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:
Przedsięwzięcie to będzie powiązane z projektem budowy ulicy/ przebiecia od ul. Partyzantów do ulicy Trębickiego w okolicy budynku "małej jedyńki". Inwestycja pozwoli na rozładowanie ruchu w okolicy Szkoły Podstawowej nr 1. Przedsięwzięcie jest powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:
  - Kulturalna Ostrów - rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie (Inwestycje prowadzone w ramach obu przedsięwzięć mają na celu stworzenie spójnej, uporządkowanej i wielofunkcyjnej przestrzeni)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
10 050 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 750 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
krajowe środki publiczne – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM 2014-2020

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2020

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - uczniowie szkoły i ich rodzice
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - zwiększenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży poprzez poprawę warunków dla edukacji,
  - wzrost udziału mieszkańców miasta Ostrów Mazowiecka w życiu społecznym poprzez rozwój młodych mieszkańców miasta w warunkach sprzyjających zdobywaniu i przyswajaniu wiedzy
  - włączenie mieszkańców w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez konsultacje społeczne przygotowywanego projektu budowy szkoły z funkcją przedszkola
  - rozbudowa oferty kulturalnej, sportowej, edukacyjnej i rekreacyjnej poprzez poprawę warunków nauki oraz prowadzenia zajęć sportowych i artystycznych.
  - integracja różnych grup mieszkańców poprzez zwiększenie udziału rodziców dzieci

uczęszczających do szkoły i przedszkola w życiu palcówki.

Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

- modernizacja lub przebudowa obiektu użyteczności publicznej mająca na celu stworzenie nowych przestrzeni edukacyjnych, kulturalnych, sportowych itp.

Rezultaty w sferze środowiskowej:

- poprawa estetyki terenów zieleni poprzez zagospodarowanie terenu wokół szkoły.

6.2. Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne to działania, które wpisują się w sferę gospodarczą, funkcjonalno-przestrzenną oraz środowiskową. Będą one również służyć poprawie postrzegania obszaru rewitalizacji oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia te są powiązane z podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, co ma zapewnić efekt synergii. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (z art. 5 ust. 1 pkt 5b) przygotowano charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań. Dla większej spójności dokumentu, zdecydowano się opisać pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne według schematu zastosowanego przy charakterystyce podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (patrz: Rozdział 6.1.)

W ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” zaplanowano realizację trzynastu przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Przedsięwzięcie nr 10.: Kulturalna Ostrów - rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się

Cel operacyjny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne obejmuje rozbudowę oferty kulturalnej Ostrowi Mazowieckiej. W ramach przedsięwzięcia powstaną nowe placówki kulturalne lub też istniejące obiekty zostaną zmodernizowane lub przebudowane, dzięki czemu zyskają nowe funkcje. Obiekty te skoncentrowane są na obszarze rewitalizacji.

W ramach przedsięwzięcia zakłada się realizację następujących zadań:

– **Zadanie 1. Miejski Dom Kultury wraz z kinem**

Zadanie obejmuje budowę Miejskiego Domu Kultury wraz z kinem oraz przeniesienie istniejących instytucji do nowopowstałego budynku. Na wyznaczonym pod inwestycje obszarze zostanie wybudowany amfiteatr tj. miejsce przeznaczone do występów kulturalnych i spotkań integracyjnych. Budowa Miejskiego Domu Kultury jest kolejnym etapem tworzenia wielofunkcyjnej przestrzeni kulturalno-rekreacyjnej w Ostrowi Mazowieckiej. Położenie w okolicy szkoły, MOSiR-u, parku, stawu miejskiego, budowanego boisko-lodowiska, siłowni miejskiej, ogródka jordanowskiego pozwoli na kreację uporządkowanej przestrzeni do działań społecznych, kulturalnych, sportowych i edukacyjnych. Instytucje kultury rozproszone są w przestrzeni miasta i nie zapewniają użytkownikom odpowiednich warunków do korzystania z ich oferty. Lokalizacja Miejskiego Domu Kultury i kina w zintegrowanym Centrum Kultury pozwoli na optymalizację oferty kulturalno-sportowo-edukacyjno-rekreacyjnej. Wpłynie to na zwiększenie poziomu integracji mieszkańców. Budowa nowych obiektów, które będą przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych zwiększy również udział tej grupy mieszkańców w życiu społecznym.

– **Zadanie 2. Muzeum-Domu Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej**

Zadanie polegać ma na przebudowie, remoncie i konserwacji byłego domu rodziny Pileckich, uporządkowanie przestrzeni wokół obiektu, wyposażenie obiektu, pozyskanie, gromadzenie, opracowanie, digitalizacja i udostępnienie eksponatów oraz realizacja projektów edukacyjnych. Otwarcie nowoczesnego muzeum poświęconego Rodzinie Pileckich zwiększy atrakcyjność i rozpoznawalność miasta Ostrowi Mazowiecka oraz przyczyni się również do poprawy estetyki obszaru rewitalizacji.

– **Zadanie 3. Kultura pod Napięciem**

Zadania zakłada adaptację budynku starej elektrowni przy ul. 11 Listopada na cele wystawiennicze oraz gromadzenie, pozyskiwanie, opracowywanie i upowszechnianie materiałów dotyczących dziejów miast osadzonych w historii północno – wschodniego Mazowsza. Zadanie polegać będzie na:

- przebudowie i remoncie budynku Starej Elektrowni i nadaniu jej funkcji kulturalnych, tj. przebudowa i remont budynku Starej Elektrowni, wyposażenie obiektu w niezbędny sprzęt multimedialny, który rozszerzy możliwości prezentacyjne oraz wpłynie korzystnie na atrakcyjność formy przekazu i bezpieczeństwo zbiorów, digitalizacja zbiorów oraz wyposażenie techniczne i multimedialne budynku w celu stworzenia możliwości powstania nowej oferty udostępniania zbiorów i treści w znacznie szerszym zakresie, zakup i montaż wyposażenia, utworzenie strony internetowej, organizacja zajęć kulturalnych, wychowawczych i integracyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w profesjonalnie wyposażonych salach w jednym nowoczesnym kompleksie Starej Elektrowni;
- zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku, zakładając utrzymanie istniejącej funkcji handlowej i nadanie jej nowej formy. Przestrzeń ma być docelowo wykorzystywana częściowo do handlu, częściowo jako miejsce rekreacji. Projekt zagospodarowania przestrzeni zostanie zrealizowany na podstawie wyników konkursu architektonicznego.

– **Zadanie nr 4. Kulturalne „Jatki”**

Zadanie polegać będzie na przebudowie, remoncie i konserwacji budynku Jatek w Ostrowi Mazowieckiej (nr ewid. w rejestrze zabytków A-598), wybudowanego w 1903 r. oraz dostosowaniu obiektu do pełnienia funkcji kulturalnych. Jatki to nazwa hali targowej. Przewiduje się wyposażenie budynku w niezbędne instalacje, dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych, nadanie budynkowi nowych funkcji, zakup i montaż wyposażenia, utworzenie strony internetowej, organizacja zajęć kulturalnych, wychowawczych i integracyjnych w profesjonalnie wyposażonych salach w budynku Jatek. Rozwiązania architektoniczne wewnątrz zostaną zrealizowane na podstawie wyników konkursu architektonicznego.

– **Zadanie nr 5. Zaczarowany budynek: Miejska Biblioteka Publiczna**

Przedsięwzięcie polegać będzie na remoncie zabytkowego budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. 11 Listopada. W ramach przedsięwzięcia przeprowadzona zostanie digitalizacja zbiorów. Zachowana zostanie zabytkowa substancja budynku, jej wnętrze zostanie w funkcjonalny sposób przystosowane do potrzeb użytkowników, w tym osób z niepełnosprawnościami.

• Lokalizacja przedsięwzięcia:

- Zadanie 1: podobszar 1 - ul. Trębickiego, nr ew. dz.: 3103/23, 3103/14, obręb ewidencyjny 0001, Ostrow Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 14601_1
- Zadanie 2: podobszar 1 - ul. Warszawska 4, nr ew. dz... 2338/2, obręb ewidencyjny 0001, Ostrow Mazowiecka w jednostce ewidencyjnej 14601_1
- Zadanie 3: podobszar 1 - ul. 11 Listopada, nr ew. dz.: 1685/22, obręb ewidencyjny 0001, Ostrow Mazowiecka w jednostce ewidencyjnej 14601_1
- Zadanie 4: podobszar 1 - ul. Pocztowa 20, nr ew. dz.: 1692, obręb ewidencyjny 0001 Ostrow Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1
- Zadanie 5: podobszar 1 - ul. 11 Listopada 8, nr ew. dz.: 1678/2, obręb ewidencyjny 0001 Ostrow Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

• Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z realizowaną inwestycją: budową boisko-lodowisko zadaszego. Całoroczny obiekt zadaszony: zimą wykorzystywany jako lodowisko, latem jako wielofunkcyjne boisko, położony jest przy ul. Trębickiego, w bezpośrednim sąsiedztwie MOSIR-u z basenem. Inwestycja zostanie oddana do użytku w 2017 roku. Uzupełni, wraz z planowanym do realizacji Miejskim Domem Kultury wraz z kinem (w ramach Przedsięwzięcia 9) ofertę MOSiRu, siłowni miejskiej, ogródka jordanowskiego, tworząc zintegrowaną, wielofunkcyjną i uporządkowaną przestrzeń do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałych mieszkańców miasta.

Przedsięwzięcie rewitalizacji wiąże się również z planowaną budową ulicy/ przebiecia od ul. Partyzantów do ulicy Trębickiego w okolicy budynku szkoły podstawowej. Inwestycja ta ułatwi dojazd do kompleksu sportowo- rekreacyjnego z centrum miasta.

W ramach zakresu swojej działalności Muzeum – Dom Rodziny Pileckich (w organizacji) włączy się już w różne inicjatywy, np. wraz z Miastem podjęło projekt edukacyjne w ramach konkursu "Poznajemy polskie muzea", skierowanego do uczniów ostrowskich szkół podstawowych i gimnazjalnych, młodych miłośników historii i kultury polskiej.

Przedsięwzięcie będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście (Przedsięwzięcie 3 będzie realizowane na obszarze sąsiadującym z terenami objętymi Przedsięwzięciem 10, działania prowadzone w ramach obu przedsięwzięć wpłyną na ożywienie południowo-wschodniej części podobszaru 1 i przyczynią się do stworzenia atrakcyjnej przestrzeni czasu wolnego)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (część zadań w ramach Przedsięwzięcia 12 wymagać będzie wsparcia placówek kulturalnych przewidzianych do realizacji w ramach Przedsięwzięcia 10)
- Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście (tablice będą nośnikiem informacji o ofercie placówek objętych Przedsięwzięciem 10)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
  - Zadanie 1: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 2: Miasto Ostrów Mazowiecka oraz Muzeum-Dom Rodziny Pileckich
  - Zadanie 3: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 4: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 5: Miasto Ostrów Mazowiecka, Miejska Biblioteka Publiczna w Ostrowi Mazowieckiej

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1: 12 020 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 2 420 000,00zł
  - Zadanie 2: 2 000 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 400 000,00 zł
  - Zadanie 3: 5 000 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 1 420 000,00 zł
  - Zadanie 4: 5 100 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 1 510 000,00zł
  - Zadanie 5: 4 000 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 800 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1:
krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
środki UE - RPO WM 2014-2020
Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni
  - Zadanie 2:
krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM
  - Zadanie 3:
krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM 2014-2020
Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni
  - Zadanie 4:
krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM 2014-2020

Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni

– Zadanie 5:

krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM

• Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:

- Zadanie 1: 2017-2023
- Zadanie 2: 2017-2023
- Zadanie 3: 2017-2018
- Zadanie 4: 2017-2018
- Zadanie 5: 2017-2023

• Beneficjenci przedsięwzięcia:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- pozostali mieszkańcy miasta,
- osoby odwiedzające miasto (turyści, goście)

• Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:

Rezultaty w sferze społecznej:

- większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
- poprawa oferty kulturalnej miasta
- zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej miasta (dzięki wykorzystaniu nowych technologii oferta zostanie dostosowana do potrzeb młodych mieszkańców)
- aktywizacja osób wykluczonych społecznie
- integracja różnych grup mieszkańców
- nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)
- dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców z niepełnosprawnościami

Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

- poprawa rozpoznawalności obszaru rewitalizacji dzięki wprowadzeniu nowych funkcji kulturalnych
- poprawa estetyki obszaru rewitalizacji
- poprawa stanu przestrzeni publicznych
- funkcjonowanie nowego obiektu infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Rezultaty w sferze środowiskowej:

- poprawa jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji
- powstanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

Przedsięwzięcie nr 11.: Centrum Integracji Społecznej

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cel operacyjny 3.3. Rozwój zasobów ludzkich obszaru rewitalizacji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie obejmuje utworzenie i funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej w budynku przy ul. Chopina 2B.

Instytucje, istniejące obecnie w Ostrowi Mazowieckiej, zajmujące się pomocą osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej w niewielkim stopniu zajmują się ich aktywizacją zawodową i społeczną. Centrum Integracji Społecznej stanowiłoby instytucję aktywizującą podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar 1 - Ul. Chopina 2B, Ostrow Mazowiecka, nr działki 3414/1, obręb ewidencyjny 0001 Ostrow Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem (beneficjentami obu przedsięwzięć są osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem na obszarze rewitalizacji, wykorzystanie różnych metod pracy z tymi grupami mieszkańców oraz aktywizacji daje szansę na poprawę ich sytuacji życiowej)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (realizacja Przedsięwzięcia wiązać się może z udziałem mieszkańców objętych tym Programem w zajęciach w ramach Przedsięwzięcia 8)
- Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (organizacja imprez plenerowych dla mieszkańców podobszaru 1 i 2 co przełoży się na większą integrację mieszkańców)

- Przedsięwzięcie 13. Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego (nowi mieszkańcy budynków przy ulicy Wołodyjowskiego mogą zostać objęci działaniami w ramach Przedsięwzięcia 11).

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
Utworzenie Centrum: 100 000,00zł oraz funkcjonowanie placówki: 116 000,00zł rocznie
Szacunkowy wkład miasta: 136 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
krajowe środki publiczne – środki z Programów Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz wkład własny miasta
środki UE – RPO WM 2014-2020

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2023

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy wykluczeni społecznie lub zagrożeni wykluczeniem społecznym

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)
  - dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb mieszkańców z niepełnosprawnościamiRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa rozpoznawalności obszaru rewitalizacji dzięki wprowadzeniu nowych funkcji kulturalnych
  - funkcjonowanie nowego obiektu infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji
  - i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Przedsięwzięcie nr 12: Odpowiedzialni za miasto: program działań aktywizujących mieszkańców

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:
Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem
Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.4. Wzmocnienie środowisk społecznych działających na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie obejmuje organizację wydarzeń o charakterze kulturalno-rozrywkowym, mających na celu aktywizację mieszkańców oraz ich integrację. W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące zadania:

– **Zadanie 1. Dzień Sąsiada: imprezy plenerowe dla mieszkańców**

Organizacja cyklu imprez plenerowych na terenie osiedli mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji.

Wydarzenia będą organizowane wspólnie z mieszkańcami. Zadanie obejmuje: coroczny wybór miejsca na zorganizowanie imprezy, znalezienie chętnych osób, które włączą się w organizację wydarzenia na swoim osiedlu, stworzenie scenariusza wydarzenia, zorganizowanie i przeprowadzenie imprezy. Wydarzenia mają przede wszystkim cel integracyjny.

– **Zadanie 2. Skwerek Obfitości**

Projekt dotyczy działań społecznych prowadzonych przez grupę sąsiedzką Skwerku Obfitości. Grupa ta organizuje szereg wydarzeń kulturalno-edukacyjnych dla mieszkańców sąsiedztwa. Przedsięwzięcie polega na przeprowadzeniu szeregu wydarzeń kulturalno-edukacyjnych w latach 2016-2020 w ogrodzie społecznym „Skwerek Obfitości” przy ulicy Prusa. Zakłada się: wspólne stworzenie harmonogramu wydarzeń, wspólne stworzenie scenariusza wydarzeń, przygotowanie i przeprowadzenie wydarzeń oraz ich ewaluację. Wydarzenia te nawiązywać będą do dziedzictwa Ostrowi Mazowieckiej.

– **Zadanie 3. InterAKTYWNA Ostrów**

Zadanie ma polegać na rozmieszczeniu na terenie miasta (w rozpoznawalnych miejscach) kodów QR. Po zeskanowaniu urządzeniem mobilnym następowałoby przekierowanie do strony internetowej, na której wyświetlona zostałaby prezentacja danego miejsca.

– **Zadanie 4. Cykl gier miejskich w Ostrowi**

Zadanie ma polegać na zorganizowaniu i przeprowadzeniu serii gier miejskich. Podczas gier miasto stanie się planszą do gry. Uczestnicy zabawy będą wykonywać na swojej drodze zadania. Tematyka gier będzie zróżnicowana (np. historia miasta, osoby związane z miastem).

– **Zadanie nr 5. Teatralna Ostrów**

Zadanie ma na celu aktywizację mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez udział w wydarzeniach teatralnych, z wykorzystaniem dwóch odmiennych technik. Teatr Forum to interaktywna forma teatralna, pozwalająca wejść widowni na scenę. To także metoda pracy z grupą mieszkańców z pogranicza teatru i edukacji egzystencjalnej, dająca szansę nie tylko na refleksję, ale również na działanie. Widzowie, wcielając się w rolę głównego bohatera i uczestnicząc w interwencjach, badają dostępne alternatywy i trenują rozwiązania problemów, które są adekwatne do ich codziennych trudności. Dzięki temu następuje zderzenie z własnymi sytuacjami problemowymi oraz

z konsekwencjami podejmowanych lub zaniechanych działań. Widzowie improwizują, we współpracy z aktorami i prowadzącym, który pośredniczy między sceną a widownią, nad kolejnymi scenami.

Kultura Dostępna to realizacja parateatralnych wydarzeń kulturalnych. Przeprowadzenie spektakli ulicznych, czytania poezji, akcji performatywnych, cyklu warsztatów mających na celu przygotowanie wydarzeń. Wydarzenia będą realizowane w przestrzeni publicznej, tj. skwery, place, parkingi. Wszędzie tam gdzie znajdują się skupiska przypadkowych, obcych sobie ludzi. W ten sposób projekt "Kultura Dostępna" dotrze do osób, które nie interesowały się wydarzeniami na terenie miasta. Projekt ma zachęcać mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu, wywołać pozytywne emocje oraz integrować lokalne społeczeństwo.

W ramach zadania zakłada się następujące działania:

- Teatr Forum w Ostrowi: znalezienie grupy osób, która weźmie udział w zadaniu, przeprowadzenie warsztatów wprowadzających do metody Teatru Forum, wybór trzech problemów społecznych, które mają być przedstawione w realizowanych spektaklach, znalezienie osób, których dany problem dotyczy, przygotowanie i wystawienie sztuki.
- Kultura Dostępna: ustalenie harmonogramu wydarzeń, zaplanowanie formy działań teatralnych oraz miejsc w których będą realizowane, zbudowanie grupy do realizacji oraz przygotowanie jej do przeprowadzenia wydarzeń, promocja wydarzeń oraz przygotowanie i realizacja działań.
- Lokalizacja przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1: Działki na każdym z podobszarów rewitalizacji
  - Zadanie 2: Podobszar 1 - skrzyżowanie ulic Bolesława Prusa i Jagiellońskiej, działka nr 1714
  - Zadanie 3: Wybrane przestrzenie i obiekty na każdym z podobszarów rewitalizacji
  - Zadanie 4: Wybrane przestrzenie i obiekty na każdym z podobszarów rewitalizacji
  - Zadanie 5: Wybrane przestrzenie i obiekty na każdym z podobszarów rewitalizacji
- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

  - Nowe Centrum Miasta (Inwestycje w ramach Przedsięwzięcia 1 stworzą przyjazną przestrzeń publiczną w centrum miasta, w której organizować można wydarzenia w ramach Przedsięwzięcia 12)
  - Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście (Inwestycje w ramach Przedsięwzięcia 2 stworzą przyjazną przestrzeń publiczną w centrum miasta, w której organizować można wydarzenia w ramach Przedsięwzięcia 12)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
  - Zadanie 1: Ostrowskie Stowarzyszenie „Ludzie z Pasją”
  - Zadanie 2: Ostrowskie Stowarzyszenie „Ludzie z Pasją”
  - Zadanie 3: Miasto Ostrów Mazowiecka
  - Zadanie 4: Ostrowskie Stowarzyszenie „Ludzie z Pasją”
  - Zadanie 5: Ostrowskie Stowarzyszenie „Ludzie z Pasją”, Ostrowskie Towarzystwo Inicjatyw Kulturalno-Oświatowych OTIKO

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1: 100 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 50 000,00zł
  - Zadanie 2: 100 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 10 000,00 zł
  - Zadanie 3: 100 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 10 000,00 zł
  - Zadanie 4: 70 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 10 000,00 zł
  - Zadanie 5: 60 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 0,00 zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1:
krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorządy: województwa mazowieckiego, powiatu ostrowskiego i gminy miejskiej Ostrów Mazowiecka
Środki prywatne – źródła finansowania prywatnych fundacji/przedsiębiorców
  - Zadanie 2:
krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorządy: województwa mazowieckiego, powiatu ostrowskiego i gminy miejskiej Ostrów Mazowiecka
Środki prywatne – źródła finansowania prywatnych fundacji/przedsiębiorców
  - Zadanie 3:
krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorządy: województwa mazowieckiego, powiatu ostrowskiego i gminy miejskiej Ostrów Mazowiecka
Środki prywatne – źródła finansowania z prywatnych fundacji/przedsiębiorców
  - Zadanie 4:
krajowe środki publiczne – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorządy: województwa mazowieckiego, powiatu ostrowskiego i gminy miejskiej Ostrów Mazowiecka
Środki prywatne – źródła finansowania z prywatnych fundacji/przedsiębiorców
  - Zadanie 5:
krajowe środki publiczne – źródła finansowania z programów i konkursów krajowych, regionalnych i lokalnych
Środki prywatne – źródła finansowania prywatnych fundacji

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
  - Zadanie 1: 2017-2023
  - Zadanie 2: 2016-2020
  - Zadanie 3:2017-2019
  - Zadanie 4: 2017-2023
  - Zadanie 5: 2017-2023

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - odwiedzający (goście, turyści)
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
  - poprawa oferty kulturalnej miasta
  - zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej miasta
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa atrakcyjności przestrzeni publicznych

Przedsięwzięcie nr 13.: Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

- Zakres realizowanych zadań:

W ramach przedsięwzięcia opracowane oraz rozmieszczone zostaną na obszarze rewitalizacji tablice informacyjne dotyczące wydarzeń kulturalnych w mieście. Obecne słupy informacyjne nie spełniają swojej funkcji, umieszczane są na nich różne informacje (pożyczki, kredyty, korepetycje itp.) z wykorzystaniem różnych nośników reklamowych, co obniża ich czytelność oraz estetykę.

Nowe tablice stanowiąc będą atrakcyjne elementy systemu informacji na temat wydarzeń miejskich, co może przełożyć się na większą aktywność mieszkańców w tych spotkaniach. Przewiduje się ustawienie tablic w następujących lokalizacjach:

- na Placu Wolności
  - przy Ogródku Jordanowskim
  - przy Urzędzie Skarbowym
  - przy stawie miejskim
  - przy Banku Spółdzielczym
- Lokalizacja przedsięwzięcia:
    - Podobszar 1: przestrzeń między ulicami Kościuszki, ks. Sobotki i 3 Maja, nr dz. ew. 4013/1 lub 4012
    - Podobszar 1: ul. Różańska, nr ew. dz. 2334

- Podobszar 1: ul. 3 Maja, nr ew. dz. 3252/1
- Podobszar 1: przestrzeń między ulicami Trębickiego i 3 Maja, nr ew. dz. 3103/15
- Podobszar 1: Plac Waryńskiego, nr ew. dz. 3307/10
- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:
Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:
  - Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta (tablice zostaną ustawione w nowo wykreowanej przestrzeni publicznej)
  - Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście (tablice zostaną ustawione w nowo wykreowanej przestrzeni publicznej)
  - Kulturalna Ostrów - rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie (informacje na tablicach o ofercie placówek wybudowanych lub wyremontowanych w ramach Przedsięwzięcia 10)
  - Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców (informacje na tablicach o wydarzeniach organizowanych w ramach Przedsięwzięcia 12)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
10 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 2 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
krajowe środki publiczne – środki z konkursów ministerialnych, wkład własny miasta
środki UE – RPO WM 2014-2020
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2020
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - odwiedzający (goście, turyści)
  - organizatorzy wydarzeń kulturalnych.
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - większy udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu społecznym
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - nawiązanie przez mieszkańców sieci kontaktów z osobami spoza obszaru rewitalizacji (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)

Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

- poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 14.: Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

- Zakres realizowanych zadań:

W ramach przedsięwzięcia powstanie nadbudowa trzech budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego 23, 23A i 23 B (zwiększenie zasobu komunalnego miasta). Przeprowadzona będzie także termomodernizacja tych budynków. Realizacja przedsięwzięcia zakłada również zagospodarowanie przestrzeni wokół budynków.

Mieszkania w istniejących budynkach socjalnych wymagają remontu i modernizacji a potrzeby w zakresie mieszkań socjalnych wśród mieszkańców miasta uzasadniają konieczność budowy nowych lokali mieszkalnych.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar 1: Dz. nr : 3737, 3732 obręb 0001 Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie to będzie również powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem (Programem zostaną objęci mieszkańcy budynków socjalnych, w których prowadzone będą prace w ramach Przedsięwzięcia 14)
- Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (Programem zostaną objęci mieszkańcy budynków socjalnych, w których prowadzone będą prace w ramach Przedsięwzięcia 14)
- Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni (nowe nasadzenia w ramach Programu planowane są wokół budynków socjalnych, w których prowadzone będą prace w ramach Przedsięwzięcia 14)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:

2 600 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 2 200 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
krajowe środki publiczne – dotacja Banku gospodarstwa Krajowego, częściowo umarzalna pożyczka z WFOŚ, wkład własny miasta
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2018
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - mieszkańcy miasta oczekujący na mieszkanie socjalne
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - poprawa jakości życia mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej
  - poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacjiRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacjiRezultaty w sferze środowiskowej:
  - powstanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

Przedsięwzięcie nr 15.: Targowica- modernizacja placu targowego

- Cele rewitalizacji realizowane przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca korzystania z usług oraz lokalnego handlu

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 2.5. Przeciwdziałanie wykluczeniu przestrzennemu mieszkańców - dostosowywanie obiektów, w szczególności użyteczności publicznej i usługowych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.4. Podniesienie jakości przestrzeni publicznych i miejsc spędzania czasu wolnego oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (utyliczacja substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie zakłada remont i modernizację placu targowego przy ul. Broniewskiego (tzw. targowica). Plac ten stanowi jedno z najbardziej rozpoznawalnych miejsc w Ostrowi Mazowieckiej wśród mieszkańców powiatu ostrowskiego. Rynek jest ważnym miejscem nie tylko handlu ale i spotkań mieszkańców. Niestety warunki do prowadzenia handlu zarówno dla sprzedających jak kupujących są niezadowalające.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:
Podobszar 1: ul. Broniewskiego, nr ew. dz. 3526

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Targowica to teren targowiska, podzielony na obszary położone po dwóch stronach ulicy Broniewskiego. Część położona na działkach oznaczonych numerami: 3185/3, 3186/3 jest obecnie przedmiotem przetargu na dzierżawę. Działki tworzą jeden kompleks o regularnym kształcie zbliżonym do rombu. Mają możliwość podłączenia do sieci: energetycznej, wodociągowej, kanalizacji sanitarnej oraz gazowej, które przebiegają w ulicy Broniewskiego. W ramach umowy dzierżawy działki winny zostać zabudowane obiektami handlowo-usługowymi, w tym obiektami spełniającymi wymogi ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz.U. z 2014 poz. 1539, z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia działalności w zakresie organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów zwierząt (Dz. U. Nr 11, poz. 67), utwardzeniem terenu oraz parkingiem (zgodnie z opracowaną koncepcją). Realizacja Przedsięwzięcia 14 będzie komplementarna dla tego projektu, i jedynie dzięki realizacji obu przedsięwzięć możliwa będzie całkowita odnowa obszaru targowiska.

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
1 500 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 550 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
krajowe środki publiczne – środki własne miasta
środki UE – PROW
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2018
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - pozostali mieszkańcy miasta,
  - mieszkańcy innych gmin powiatu ostrowskiego,
  - sprzedający.
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacjiRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji
  - zapewnienie ładu przestrzennegoRezultaty w sferze środowiskowej:
  - poprawa warunków sanitarnych na targowisku

Przedsięwzięcie nr 16.: Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 2.1. Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywizacja mieszkańców

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.2. Wsparcie osób wykluczonych społecznie oraz zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji Cel

operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 4.6. Rozwój infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie obejmuje remont stadionu miejskiego. Stadion miejski jest obecnie wykorzystywany przez ostrowskie kluby sportowe, w tym przede wszystkim przez Klub Sportowy OSTROVIA do prowadzenia rozgrywek ligowych, treningów i prowadzenia zajęć dla dzieci. Poza tym ze stadionu korzystają okoliczne szkoły, które w przeważającej większości korzystają z bieżni. Obecna żuźlowa nawierzchnia nie spełnia wszystkich standardów i jest nieprzyjazna do uprawiania sportu.

Na modernizację stadionu Miasto ma już przygotowany projekt budowlany z pozwoleniem na budowę.

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące zadania:

- remont stadionu miejskiego,
- wymiana nawierzchni bieżni na tartan,
- budowa trybun i szatni,
- dostosowanie infrastruktury stadionu do potrzeb zapewnienia bezpieczeństwa,
- zakup wyposażenia sportowego.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Podobszar 1: ul. Warchalskiego 3,
dz. nr 4110/2 obręb ewidencyjny Ostrów Mazowiecka, jednostka ewidencyjna 141601_1

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służący aktywizacji mieszkańców (w ramach Przedsięwzięcia 5 przewidywana jest termomodernizacja budynku MOSIR przy ul. Warchalskiego 3, który znajduje się obok stadionu)
- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (przedsięwzięcia rozbudowują ofertę sportowo-rekreacyjną miasta)

- Kulturalna Ostrów - rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie (Inwestycje prowadzone w ramach obu przedsięwzięć mają na celu stworzenie spójnej, uporządkowanej i wielofunkcyjnej przestrzeni)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
3 000 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 2 400 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM 2014-2020
  - Środki prywatne – Przedsiębiorcy prywatni
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2020
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - kluby sportowe
  - mieszkańcy Miasta Ostrów Mazowiecka
  - uczniowie ostrowskich szkół i przedszkoli
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - zwiększenie oferty imprez sportowych
  - aktywizacja osób wykluczonych społecznie, zwłaszcza dzieci i młodzieży
  - integracja różnych grup mieszkańców
  - działania wspierające budowanie sieci kontaktów mieszkańców obszaru rewitalizacji z osobami spoza tych obszarów (zapobieganie zamykaniu się osób z problemami we własnym środowisku)Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - modernizacja infrastruktury sportowej, wpływającą na poprawę estetyki obszaru oraz rozbudowę oferty sportowej

Przedsięwzięcie nr 17.: Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 5.1. Podniesienie jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz kreowanie nowych zielonych przestrzeni publicznych

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.1. Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 2.3. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 4.3. Estetyzacja przestrzeni obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (utyliczacja substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie polega na odnowieniu roślinności w mieście Ostrów Mazowiecka. Zakłada się opracowanie oraz realizację programu nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni w mieście. Prace prowadzone będą przede wszystkim na obszarze rewitalizacji, przewiduje się jednak wprowadzenie nowej roślinności i rewaloryzację już istniejącej roślinności w innych częściach miasta, przede wszystkim na zorganizowanych terenach zieleni.

Pierwszym etapem prac będzie jednak przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji dendrologicznej oraz waloryzacji terenów zieleni.

Nowe nasadzenia, zwłaszcza roślin jednorocznych i bylin będą prowadzone z dbałością o bioróżnorodność gatunkową. W wyznaczonych miejscach zasadzone zostaną rośliny miododajne, a w ich sąsiedztwie ustawione będą hotele dla owadów. W ich konstrukcje zaangażowane zostaną dzieci i młodzież, co da również efekty edukacyjne.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Obszar rewitalizacji.

Szczegółowa koncepcja rozmieszczenia zieleni zostanie ustalona na etapie projektowania.

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta (nowe nasadzenia są niezbędnym elementem realizacji Przedsięwzięcia 1, planowana jest na tym obszarze lokalizacja hotelu dla owadów)
- Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście (nowe nasadzenia są niezbędnym elementem realizacji Przedsięwzięcia 3, zwłaszcza wzdłuż rowu melioracyjnego, planowana jest na tym obszarze lokalizacja hotelu dla owadów)
- Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych (nowe nasadzenia wzdłuż wybranych odcinków ścieżek rowerowych nie tylko pozytywnie wpłynie na estetykę przestrzeni jak i stanowić będzie atrakcyjny pas zieleni oddzielający ścieżkę rowerową od pasa jezdni)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Miasto Ostrów Mazowiecka

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:

2 000 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 300 000,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:

- krajowe środki publiczne – WFOŚiGW, NFOŚiGW, wkład własny miasta
- środki UE – RPO WM, POiŚ

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2021
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - dzieci i młodzież
  - odwiedzający (goście, turyści)
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - poprawa bezpieczeństwa dzięki prowadzonym pracom na terenach zieleni (prześwietlenia w parkach itp.)Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa estetyki na obszarze rewitalizacjiRezultaty w sferze środowiskowej:
  - poprawa jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji oraz powstanie nowych zielonych przestrzeni publicznych
  - poprawa stanu środowiska miejskiego - redukcja dwutlenku węgla w powietrzu, zwiększenie bioróżnorodności gatunkowej

Przedsięwzięcie nr 18.: Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 3.1. Podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 1.2. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego osadniczo i inwestycyjnie

Cel operacyjny 4.1. Wzrost znaczenia obszaru rewitalizacji jako przestrzeni o wyróżniających się funkcjach w skali miasta

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie polega na stworzeniu oferty inwestycyjnej w mieście i zakłada:

- przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji działek w mieście z uwzględnieniem własności
- opracowanie mapowe wyników inwentaryzacji
- stworzenie oferty inwestycyjnej dla inwestorów (zakłada się możliwość zamiany lub scalania nieruchomości).

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

Miasto Ostrów Mazowiecka, przede wszystkim obszar rewitalizacji

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z wieloma działaniami prowadzonymi w mieście. Brakuje bowiem solidnej inwentaryzacji nieruchomości na terenie Ostrowi Mazowieckiej. Przedsięwzięcie jest powiązane również innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta (prowadzenie inwestycji w ramach Przedsięwzięcia 2 wymaga opracowania oferty inwestycyjnej i współpracy z właścicielami działek)
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
400 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 80 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – ministerialne, wkład własny miasta
  - środki UE – RPO WM
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017-2021
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - inwestorzy obecni i potencjalni
  - właściciele nieruchomości włączonych do Programu
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze gospodarczej:
  - poprawa atrakcyjności obszaru jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, a w dłuższej perspektywie nowe miejsca pracyRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa konkurencyjności obszaru rewitalizacji dzięki wprowadzeniu nowych funkcji.

Przedsięwzięcie nr 19.: Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (użytkowanie substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie ma na celu podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej i zakłada realizację następujących zadań:

- **Zadanie 1.** Wykonanie indywidualnych węzłów cieplnych dwufunkcyjnych w 8 budynkach Wspólnot Mieszkaniowych, budynku MDK oraz budynku ZEC. Likwidacja grupowego węzła cieplnego na ul. Lubiejewska, wymiana sieci cieplnej z kanałowej na preizolowaną. Ww. budynki zostaną przełączone z sieci niskoparametrowej na wysokoparametrową.
- **Zadanie 2.** Wykonanie indywidualnych węzłów cieplnych dwufunkcyjnych dla 50 budynków jednorodzinnych na osiedlu Piłsudskiego. Likwidacja węzła grupowego na ul. Piłsudskiego, wymiana sieci cieplnej niskoparametrowej na wysokoparametrową preizolowaną.
- **Zadanie 3.** Wykonanie indywidualnych węzłów cieplnych w 13 budynkach na osiedlu Partyzantów, Mieczkowskiego, Batorego. Likwidacja węzła grupowego na ul. Partyzantów, wymiana sieci cieplnej niskoparametrowej na wysokoparametrową preizolowaną.
- **Zadanie 4.** Wymiana sieci kanałowej na preizolowaną ok. 6 km

- Lokalizacja przedsięwzięcia:

- Zadanie 1. Podobszar 1: ul. Lubiejewska i 3-go Maja nr ew. dz. 1688/60, 1688/61, 5356/2, 1688/49, 1688/5, 1688/13, 1688/10, 1688/4, 1688/9, 1688/50, 1688/52.
- Zadanie 2. Poza obszarem rewitalizacji: ul. Piłsudskiego nr ew. dz. 554/1, 554/2, 554/3, 554/4, 554/5, 554/6, 554/7, 554/8, 554/9, 554/10, 554/11, 554/12, 554/13, 554/14, 554/15, 554/16, 554/17, 554/18, 554/19, 554/20, 554/21, 554/22, 554/23, 554/24, 554/25, 554/26, 554/27, 554/28, 554/29, 554/30, 554/31, 554/32, 554/33, 554/34, 554/35, 554/36, 554/37, 554/38, 554/39, 554/40, 554/41, 554/42, 554/43, 554/44, 554/45, 554/46, 554/47, 554/48, 554/54, 554/58, 554/61
- Zadanie 3. Podobszar 1:: ul. Partyzantów, Batorego i Mieczkowskiego nr ew. dz. 3261/8, 3253/6, 3261/1, 3262, 3263, 3264/5, 3266, 3276, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3273, 3274, 3275, 3252/4
- Zadanie 4. Lokalizacja przedsięwzięcia: obszar rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka.

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z wieloma inwestycjami infrastrukturalnymi prowadzonymi w mieście. Brakuje bowiem solidnej inwentaryzacji nieruchomości na terenie Ostrowi Mazowieckiej. Przedsięwzięcie jest powiązane również innymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, przede wszystkim z:

- Kulturalna Ostrów - rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie (w ramach Przedsięwzięcia planowane są prace w budynku MDK, co przełoży się na poprawę funkcjonowania obiektu objętego również Przedsięwzięciem 10)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:

- Zadanie 1.: 320 000,00 zł
- Zadanie 2.: 600 000 zł

- Zadanie 3.: 300 000 zł
- Zadanie 4.: 4 280 000 zł
szacunkowy wkład miasta: 0,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne
  - środki UE

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2020

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy Miasta Ostrów Mazowiecka

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
Rezultaty w sferze społecznej:
  - poprawa komfortu życia mieszkańcówRezultaty w sferze gospodarczej:
  - zmniejszenie strat ciepła dostarczanego do budynkówRezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:
  - poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji
  - rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańcówRezultaty w sferze środowiskowej:
  - zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych podczas produkcji ciepła na potrzeby ogrzewania budynków poprzez redukcję strat ciepła na przesyłach i poprzez racjonalne jego wykorzystanie

Przedsięwzięcie nr 20.: Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (użyteczność substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

Cele uzupełniające:

Cel operacyjny 4.2. . Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 4.5. Rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie ma na celu podniesienie efektywności infrastruktury wodociągowej i sanitarnej. Projekt polega na wymianie sieci z rur azbestowych i żeliwnych na rury z PE. Wymieniona zostanie armatura oraz zmodernizowane zostaną studzienki

- Lokalizacja przedsięwzięcia:
  - Podobszar 1: ul. 3-go Maja do ul. Różańskiej,
  - Podobszar 1: ul. B. Prusa do ul. Lubiejewskiej przez Zespół Szkół Publicznych Nr 2,
  - Podobszar 1: ul. Mieczkowskiego – od ul. 3-go Maja do ul. Broniewskiego
  - Podobszar 1 (tylko część): ul. Warchalskiego, ul. Widnichowska,
  - Poza obszarem rewitalizacji: ul. Orzeszkowej – od ul. Sikorskiego w kierunku do Cmentarza,
  - Podobszar 1 (tylko część): ul. Malczewskiego, ul. Pocztowa

- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:

Przedsięwzięcie jest powiązane z wieloma inwestycjami infrastrukturalnymi prowadzonymi w mieście. Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej często jest elementem większych projektów inwestycyjnych.

  - Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta (w ramach Przedsięwzięcia 20 prowadzone będą prace na obszarze objętym Przedsięwzięciem 1, co przełoży się na kompleksową odnowę centrum miasta)

- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:

Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.

- Szacowana wartość przedsięwzięcia:

2 500 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 0,00zł

- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - środki UE – POIŚ, RPO WM
  - Środki prywatne – Środki własne Zakładu Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.

- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:

2017-2023

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy miasta

- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:

Rezultaty w sferze społecznej:

  - poprawa komfortu życia mieszkańców

Rezultaty w sferze gospodarczej:

  - zmniejszenie strat ciepła dostarczanego do budynków

Rezultaty w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

  - poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji
  - rozwój infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców

Rezultaty w sferze środowiskowej:

- polepszenie jakości dostarczanej wody oraz wyeliminowanie uciążliwych przerw w dostawie wody wynikających z awarii wyeksploatowanej sieci.
- uszczelnienie sieci kanalizacyjnej oraz lepsze odprowadzenie wód deszczowych zalewających niektóre fragmenty ulic

Przedsięwzięcie nr 21.: Termomodernizacja szkół średnich

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:
Cel operacyjny 5.2. Poprawa stanu środowiska miejskiego (użyteczność substancji szkodliwych, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, pyłów oraz hałasu)

- Zakres realizowanych zadań:

Przedsięwzięcie polega na wykonaniu termomodernizacji dwóch szkół średnich w Ostrowi Mazowieckiej.

Przedsięwzięcie składa się z realizacji dwóch zadań:

- **Zadanie 1. Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 1 w Ostrowi Mazowieckiej**
Zadanie polega na wykonaniu docieplenia ścian zewnętrznych, stropodachu, wymianie ślusarki drzwiowej i okiennej oraz modernizacji instalacji centralnego ogrzewania.
- **Zadanie 2. Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 2 w Ostrowi Mazowieckiej**
Zadanie polega na wykonaniu docieplenia budynku szkoły, wymianie ślusarki drzwiowej i okiennej oraz modernizacji instalacji centralnego ogrzewania.
- Lokalizacja przedsięwzięcia:
  - Poza obszarem rewitalizacji: Zespół Szkół nr 1 w Ostrowi Mazowieckiej, ul. Romana Rubinkowskiego 8, nr ew. dz. 4040/2
  - Strefa oddziaływania podobszaru 1: Zespół Szkół nr 2 w Ostrowi Mazowieckiej, ul. Tadeusza Kościuszki 8, nr ew. dz. 4110/1
- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:
Przedsięwzięcie jest powiązane z projektami edukacyjnymi prowadzonymi w tych szkołach.
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
2 900 000,00 zł, szacunkowy wkład miasta: 0,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - Krajowe środki publiczne – budżet Powiatu Ostrowskiego
  - środki UE – RPO WM
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2018-2019

- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - użytkownicy budynków
  - właściciele budynków
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
  - Rezultaty w sferze społecznej:
    - poprawa warunków nauczania w szkołach
  - Rezultaty w sferze gospodarczej:
    - zmniejszenie strat ciepła dostarczanego do budynków
  - Rezultaty w sferze środowiskowej:

zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych podczas produkcji ciepła na potrzeby ogrzewania budynków poprzez redukcję strat ciepła na przesyle i poprzez racjonalne jego wykorzystanie

Przedsięwzięcie nr 22.: Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie:

Jest to przedsięwzięcie, które w sposób kompleksowy umożliwia realizację Programu oraz kontroli nad realizacją, nie oddziałuje bezpośrednio na żaden z czynników kryzysu. Wpływa pośrednio na wszystkie przedsięwzięcia, bowiem dzięki realizacji Przedsięwzięcia 22 będzie możliwe zbieranie informacji o postępach realizacji Programu, ocena postępów w jego realizacji jak również promocja działań rewitalizacyjnych i ich efektów.

- Zakres realizowanych zadań:

System monitorowania gminnego programu rewitalizacji jest niezbędnym narzędziem służącym do kontrolowania stopnia realizacji programu, realizacji określonych w nim celów oraz wpływu realizacji programu na funkcjonowanie obszaru rewitalizacji (oddziaływanie działań rewitalizacyjnych). Proces monitoringu jest ciągły, wymaga dostarczania danych pochodzących z różnych źródeł, odpowiedniego ich agregowania oraz prowadzenia analiz, tak statystycznych jak i przestrzennych.

Realizacja Przedsięwzięcia zakłada stworzenie systemu monitorowania realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na Lata 2016 – 2023” i przewiduje realizację następujących zadań:

- dokładne, operacyjne zdefiniowanie wskaźników realizacji Programu (w sposób ułatwiający zbieranie danych z różnych instytucji),
- stworzenie bazy wskaźników produktu, realizacji oraz oddziaływania z uwzględnieniem poziomu agregacji danych,
- udostępnienie bazy instytucjom i podmiotom dysponującym danymi niezbędnymi do zasiedlenia systemu (monitorowania),
- opracowanie systemu analiz statystycznych pozwalających na wyliczenie zestawu wskaźników
- opracowanie systemu analiz przestrzennych pozwalających na prezentację kartograficzną wskaźników,
- stworzenie portalu przedstawiającego osiągnięcia projektu.

- Lokalizacja przedsięwzięcia:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Opis powiązań i synergii z innymi przedsięwzięciami:
Realizacja przedsięwzięcia zapewni solidną ocenę realizacji Programu, a więc wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedsięwzięcie jest powiązane również z innymi przedsięwzięciami zakładającymi inwentaryzację i przygotowanie analiz przestrzennych, bowiem zasilą one system monitorowania, tj.
  - Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni
  - Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta
- Podmioty realizujące przedsięwzięcie:
Miasto Ostrów Mazowiecka
- Szacowana wartość przedsięwzięcia:
100 000,00zł, szacunkowy wkład miasta: 40 000,00zł
- Planowane źródła finansowania przedsięwzięcia:
  - krajowe środki publiczne – ministerialne, wkład własny miasta
  - środki UE
- Planowany okres realizacji przedsięwzięcia:
2017
- Beneficjenci przedsięwzięcia:
  - mieszkańcy obszaru rewitalizacji
  - pozostali mieszkańcy miasta
  - inwestorzy obecni i potencjalni
- Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia:
  - Przedsięwzięcie przyczyni się do osiągnięcia wszystkich rezultatów rewitalizacji.

7. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

7.1. Komplementarność problemowa

Wymóg opisania mechanizmów integrowania przedsięwzięć rewitalizacji wynika z kompleksowego charakteru rewitalizacji jako procesu realizowanego przy pomocy przenikających się działań z różnych dziedzin polityk publicznych.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie sprawiając, że proces rewitalizacji będzie odczuwany we wszystkich niezbędnych aspektach, w tym zwłaszcza w aspekcie społecznym, gospodarczym i przestrzennym (w tym technicznym i środowiskowym).

O komplementarności problemowej Programu świadczy ścisłe powiązanie celów rewitalizacji z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Ponadto cele procesu rewitalizacyjnego zostały powiązane z celami rozwoju miasta oraz z pozostałymi strategicznymi działaniami władz lokalnych (np. z aplikowaniem o środki na realizację projektów inwestycyjnych).

Tabela 3 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe i pozostałe wpisujące się w cele rewitalizacji Programu (opracowanie własne)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Cel 1				Cel 2				Cel 3				Cel 4					Cel 5		
		1.1.	1.2	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	2.5.	3.1.	3.2.	3.3.	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	4.5.	4.6.	5.1.	5.2.	5.3.
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne																					
1	Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta	X	X	X	X		X		X		X		X	X	X	X	X		X		X
2	Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta	X	X	X	X		X		X	X	X		X				X		X		
3	Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście	X	X	X	X		X		X		X		X		X	X			X		X
4	Rewitalizacja obszarowa: Ulica Batorego – przyjazne sąsiedztwo	X	X		X		X		X	X	X				X		X	X		X	X
5	Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służący aktywizacji mieszkańców	X			X						X							X		X	
6	Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych	X	X	X	X		X										X		X		X
7	Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem	X			X	X	X	X				X									
8	Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	X			X	X		X				X									
9	Przebudowa i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów		X		X		X											X	X		
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne																					

„GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA OSTRÓW MAZOWIECKA NA LATA 2016 – 2023”

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	1.1.	1.2	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	2.4.	2.5.	3.1.	3.2.	3.3.	4.1.	4.2.	4.3.	4.4.	4.5.	4.6.	5.1.	5.2.	5.3.
10	Rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie		X		X	X	X		X				X		X	X		X	X		
11	Centrum Integracji Społecznej					X		X				X						X			
12	Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców	X	X		X	X		X								X			X		
13	Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście	X			X										X						
14	Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego					X	X							X	X				X		
15	Targowica-modernizacja placu targowego						X		X		X				X	X				X	
16	Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego	X			X	X									X			X			
17	Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewitalizacji terenów zieleni	X	X				X								X				X	X	
18	Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta		X							X			X								
19	Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej													X			X			X	
20	Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej													X			X			X	
21	Termomodernizacja szkół średnich																			X	
22	Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu																				
Objaśnienie:																					
X	<i>Cel rewitalizacji realizowany przez przedsięwzięcie</i>																				
X	<i>Cel uzupełniający realizowany przez przedsięwzięcie</i>																				

7.2. Komplementarność przestrzenna

Program rewitalizacji obejmuje trzy podobszary. W przypadku podobszaru centralnego przedsięwzięcia rewitalizacyjne skoncentrowane są w kilku miejscach, w których ogniskują się problemy bądź zlokalizowane są obiekty czy budowle, których remont i modernizacje związane są z kwestiami programowymi (zmiana funkcji, udostępnienie budynku na określone działalności, poprawienie dostępności, bezpieczeństwa, itp.). W przypadku obszaru drugiego i trzeciego istotą podejmowanych działań jest poprawa sytuacji społecznej w obszarach peryferyjnych a dzięki innym projektom poprawienie dostępności przestrzennej i likwidacja zjawiska odseparowania fizycznego mieszkańców tych obszarów oraz aktywizacja mieszkańców. Dzięki podjętym działaniom rewitalizacyjnym będą oni mogli korzystać z usług publicznych i oferty miasta w miejscu zamieszkania i w części gdzie występuje koncentracja tych usług.

7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza zaprojektowanie systemu zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym modelu zarządzania miastem. „Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” zakłada ścisłą współpracę podmiotów realizujących określone przedsięwzięcia rewitalizacyjne. W przypadku przedsięwzięć złożonych i dotyczących wielu sfer życia publicznego liderem będą przedstawiciele Urzędu Miasta, którzy pełnić będą funkcje koordynacyjne.

System zarządzania Programem został opisany w rozdziale 10.

7.4. Komplementarność finansowa

Komplementarność finansowa oznacza zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, w sposób umiejętny i zapewniający wykluczenie ryzyka podwójnego finansowania.

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Program zawiera indykatywne ramy finansowe dla wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W przypadku pozyskania dodatkowych środków finansowych przewiduje się zwiększenie kwot dla kluczowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Dla każdego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego wskazano ramowe źródła finansowania. Przedsięwzięcia będą finansowane zarówno ze źródeł publicznych jak i prywatnych. Szacunkowy koszt oraz źródła finansowania zostały również zaprezentowane w rozdziale 9 Programu.

8. Partycypacja społeczna

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” przygotowany został przez władze miasta wspólnie z mieszkańcami i innymi grupami interesariuszy. Uspołecznienie działań związanych z rewitalizacją przewidziane zostało na wszystkich etapach, łącznie z etapem realizacji. Planowana rewitalizacja może bowiem zakończyć się sukcesem tylko w sytuacji zaangażowania społeczności lokalnej w działania z nią związane.

Prace nad Programem zostały podzielone na trzy etapy: diagnostyczny, projektowania i programowania. Na każdym z etapów przewidziane było włączenie różnych grup społecznych, wykorzystując różne formy partycypacji społecznej.

Na etapie diagnostycznym mieszkańcy i różne grupy interesariuszy związanych z miastem przedstawiali swoje oceny dotyczące problemów rozwojowych miasta i obszarów oraz obiektów wymagających interwencji. Stosując metody CAW i PAPI zebrano interesujący materiał studialny, dotyczący funkcjonowania miasta w różnych sferach życia publicznego, zidentyfikowano obszary postrzegane przez mieszkańców jako kryzysowe i wymagające interwencji publicznej. Wykorzystując media elektroniczne i tradycyjne dotarto z informacją o rewitalizacji, jej istocie i zadaniach do różnych grup interesariuszy. Na tym etapie zorganizowana została debata na temat problemów rozwojowych miasta i rewitalizacji. Debata była okazją do poznania opinii różnych grup: mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, spółdzielni mieszkaniowych i innych. Formułowano potrzeby i komentowano dotychczasowe oraz pożądane rozwiązania. Debata miała charakter otwarty, mógł w niej uczestniczyć każdy zainteresowany mieszkaniec miasta. W debacie wzięło udział ponad 60 osób.

W czasie przygotowywania diagnozy zorganizowano także warsztaty, które były poświęcone konsultacjom projektu, wskazania granic obszarów: zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz diagnozy stanowiącej podstawę wyznaczenia tych granic. Diagnoza określała czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. W warsztatach udział wzięło ponad 30 osób – aktywnych przedstawicieli różnych środowisk społecznych.

Debata i warsztaty zorganizowane w fazie diagnostycznej oraz przyjęcie przez Radę Miasta Ostrów Mazowiecka zasięgów granic obszarów zdegradowanego i rewitalizacji zapoczątkowały proces zbierania propozycji projektów, które w opinii interesariuszy, służyłyby naprawie sytuacji w mieście.

Na etapie projektowania powstała wizja rewitalizacji, określone zostały kierunki działań i cele rewitalizacji. Po zakończeniu fazy diagnostycznej zrealizowano dodatkowe wywiady z przedstawicielami różnych instytucji i organizacji, które prowadzą działalność w obszarach, które będą przedmiotem interwencji w ramach rewitalizacji.

Efekty etapu projektowania a więc wizja obszaru po rewitalizacji, jej cele i kierunki działań przedstawione zostały na spotkaniu konsultacyjnym, które, podobnie jak wcześniejsza debata, miało charakter otwarty. Na spotkaniu tym zbierano także informacje na temat projektów niezbędnych do

zrealizowania celów programu rewitalizacji. Powołana została także Komisja Oceny Projektów, której zadaniem było wybranie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W Komisji znaleźli się przedstawiciele różnych środowisk społecznych i zawodowych oraz przedstawiciele władz miasta.

Na **etapie programowania**, zgodnie z założeniami metodycznymi przygotowywania GPR, przeprowadzono konsultacje społeczne projektu GPR w formie debaty publicznej poprzedzonej wyczerpującą prezentacją wyników prowadzonych prac nad GPR. Zorganizowane zostały także warsztaty na temat szczegółowych kwestii tzn. konkretnych modyfikacji projektu GPR w celu uwzględnienia zgłaszanych uwag i postulatów przy zachowaniu spójności GPR i zapewnieniu możliwości realizacji jego głównych celów. Po konsultacjach w dalszym ciągu interesariusze mogli przedstawiać swoje dodatkowe uwagi oraz zgłaszać projekty rewitalizacji.

9. Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z definicją zawartą w *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.*¹ oraz *Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.*², rewitalizacja jest rozumiana jako kompleksowy proces obejmujący przemiany społeczne, gospodarcze, przestrzenne i techniczne, służące wyprowadzeniu obszarów najbardziej zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Ze względu na swój wielowymiarowy charakter proces rewitalizacji wymaga znaczących nakładów finansowych, a podstawą do realizacji tego typu projektów jest pozyskanie różnych źródeł finansowania oraz aktywne zaangażowanie inwestorów prywatnych.

Szacunkowe ramy finansowe „Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” zostały zaplanowane na cały okres trwania Programu. Kwota niezbędna dla realizacji planowanych przedsięwzięć wynosi około 114 936 000,00 złotych, z czego 26 632 000,00 złotych stanowić ma wkład własny miasta. Realizacja podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych kosztować będzie 6 5476 000,00 złotych.

Tabela 4. Finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych (opracowanie własne)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość przedsięwzięcia	W tym wkład własny miasta
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne			
1	Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta	10 000 000,00	2 000 000,00
2	Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta	10 000 000,00	2 000 000,00

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Rozwoju, Warszawa dn. 2 sierpnia 2016 r., znak dokumentu: MR/H 2014-2020/20(2)08/2016

² Ustawa o rewitalizacji, z dnia 9 października 2015 r., Dz.U. 2015 poz. 1777 ze zm.

3	Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście	5 020 000,00	1 020 000,00
4	Rewitalizacja obszarowa: Ulica Batorego – przyjazne sąsiedztwo	15 000 000,00	3 000 000,00
5	Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służący aktywizacji mieszkańców	3 000 000,00	850 000,00
6	Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych	20 000 000,00	4 020 000,00
7	Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem	216 000,00	0,00
8	Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	1 190 000,00	636 000,00
9	Przebudowa i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów	1 050 000,00	750 000,00
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne			
10	Rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie	28 120 000,00	6 550 000,00
11	Centrum Integracji Społecznej	400 000,00	136 000,00
12	Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców	430 000,00	80 000,00
13	Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście	10 000,00	20 000,00
14	Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodyjowskiego	2 600 000,00	2 200 000,00
15	Targowica-modernizacja placu targowego	1 500 000,00	550 000,00
16	Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego	3 000 000,00	2 400 000,00
17	Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewitalizacji terenów	2 000 000,00	300 000,00
18	Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta	400 000,00	80 000,00
19	Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej	5 500 000,00	0,00
20	Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i	2 500 000,00	0,00
21	Termomodernizacja szkół średnich	2 900 000,00	0,00
22	Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu	100 000,00	40 000,00

Finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2023 wymaga zidentyfikowania kluczowych źródeł finansowania dostępnych w otoczeniu organizacji je inicjujących. Ze względu na fakt, iż horyzont czasowy programu rewitalizacji, a zatem horyzont czasowy przedsięwzięć rewitalizacyjnych przekracza okres horyzontu czasowego dla bieżącej perspektywy finansowej (tj. lata 2014 – 2020) zasadne wydaje się wdrożenie procedur umożliwiających monitorowanie zmian zachodzących w polityce strukturalnej Unii Europejskiej i kierunkach ewolucji pozostałych polityk wspólnotowych tak, aby na bieżąco aktualizować listę możliwości finansowania planowanych do realizacji przedsięwzięć.

Poniżej zaprezentowano kompleksowy wachlarz źródeł i instrumentów finansowania projektów rewitalizacyjnych, uwzględniający możliwości wykorzystania tych mechanizmów w województwie mazowieckim. Należy pamiętać, że każdorazowo dobór źródeł finansowania projektu inwestycyjnego powinien być poprzedzony wnikliwą analizą, uwzględniającą wszystkie kryteria i cechy danego źródła finansowania, w ścisłym powiązaniu z charakterem i specyfiką zadania inwestycyjnego.

W celu ułatwienia nawigacji po opisywanych źródłach, a następnie możliwości ich dopasowania do wskazanych różnych wariantów finansowania projektów, grupy prezentowanych źródeł finansowania zostały przyporządkowane do mechanizmów finansowania zaproponowanych dla poszczególnych zadań przewidzianych do realizacji w ramach GPR.

Środki zewnętrzne - środki pochodzenia krajowego

Do kategorii źródeł publicznych pochodzenia krajowego, (tj. środków miasta, regionu lub kraju), których wykorzystanie należy wziąć pod uwagę w toku wdrażania GPR można zaliczyć:

Programy rządowe / fundusze wojewódzkie / fundusze celowe, w tym środki pochodzące np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Bank Gospodarstwa Krajowego;

Polski Fundusz Rozwoju;

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

Programy Operacyjne Ministra Kultury;

Fundusz Inicjatyw; Obywatelskich;

Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;

Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020;

Program wspierający rozwiązywanie problemu bezdomności;

Program Maluch 2016;

Program Senior +;

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Programy rządowe / fundusze wojewódzkie / fundusze celowe

Ważnym źródłem finansowania inwestycji mogą być środki pozyskiwane z funduszy celowych, w tym współpraca z Narodowym i Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

NFOŚiGW przyznaje pożyczki, dotacje, dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek. Wspiera działania mające na celu rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska. Fundusze mogą zostać generalnie wykorzystane celem modernizacji istniejących budynków i poprawy infrastruktury technicznej oraz wspierają zrównoważony rozwój miast i mają pozytywny wpływ na środowisko. W ramach WFOŚiGW podmioty realizujące przedsięwzięcia i zadania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej mogą ubiegać się m.in. o pożyczki preferencyjne. Fundusz udziela dofinansowania na zadania inwestycyjne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i ochrony wód, gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi, ochrony powietrza (w tym odnawialne źródła energii) i termomodernizacji, ochrony przed hałasem.

W ramach NFOŚiGW, w ramach Programów na lata 2015-2020 został uruchomiony program *Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, w ramach którego funkcjonuje program priorytetowy *Ochrona powierzchni ziemi*. Program ten jest dedykowany do realizacji działań mających na celu ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko oraz przywrócenie do ponownego użytkowania terenów zdegradowanych poprzez rekultywację, w tym remediację, wraz z usuwaniem odpadów. Finansowanie udzielane jest w formie dotacji lub pożyczki.

Polski Fundusz Rozwoju

Projekty, które przyczyniają się do rozwoju i poprawy konkurencyjności polskich przedsiębiorstw, samorządów i infrastruktury mogą liczyć na wsparcie finansowania inwestycji z funduszy w ramach **Polskiego Funduszu Rozwoju**, który powstał na bazie Polskich Inwestycji Rozwojowych. Jednym z możliwych instrumentów oferowanych wspólnie przez Polskie Inwestycje Rozwojowe i Bank Gospodarstwa Krajowego jest **Fundusz Inwestycji Samorządowych**, który jest dedykowanym funduszem do współpracy z Jednostkami Samorządu Terytorialnego oraz spółkami komunalnymi. Ma na celu udostępnienie kapitału na realizację zadań własnych, w tym m.in. na współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych w nowej perspektywie finansowej UE oraz na realizację projektów PPP. Działania Funduszu służą zwiększeniu możliwości realizacji istotnych inwestycji publicznych JST i ich spółek. Sektory, w które zainwestuje Fundusz to m.in.: infrastruktura techniczna, społeczna, gospodarka nieruchomościami i rewitalizacja, transport miejski, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepłą i gaz, sektor wodociągowo-kanalizacyjny. Oferta produktowa Funduszu jest bardzo zróżnicowana i elastyczna względem potrzeb danego samorządu i typu realizowanej inwestycji, obejmuje m.in.:

nabywanie/obejmowanie akcji/udziałów istniejących spółek komunalnych,

obejmowanie akcji/udziałów nowo zawiązanych spółek celowych z udziałem JST lub spółek komunalnych,

obejmowanie akcji/udziałów spółek realizujących inwestycje w modelu PPP,
odpłatne nabywanie od JST prawa użytkowania akcji spółek komunalnych,
udzielanie finansowania dłużnego (pożyczki, obligacje) spółkom komunalnym, celowym oraz spółkom PPP.

Środki zewnętrzne - środki pochodzenia zagranicznego

Do kategorii tych środków można zaliczyć:

fundusze unijne dostępne w perspektywie finansowej 2014-2020, tj. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego* oraz centralne *Programy Operacyjne*,

instrumenty oferowane przez międzynarodowe instytucje finansowe (np. *Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Rozwoju Rady Europy*).

W obecnej perspektywie finansowej 2014-2020 preferowane do wsparcia będą tzw. projekty miękkie, których realizacja może korzystnie wpływać na sytuację społeczno-gospodarczą danego regionu, w tym m.in. złagodzenie lub zniwelowanie problemów dotyczących degradacji lokalnych społeczności, w tym bezrobocia, wykluczenia, marginalizacji, niskiej aktywności ekonomicznej. Realizacja tzw. projektów twardych z wykorzystaniem środków unijnych będzie możliwa pod warunkiem ścisłego powiązania z innym projektem miękkim, na zasadzie uzupełnienia. Pozyskanie środków na projekty rewitalizacyjne będzie możliwe na projekty nierealizowane od podstaw, czyli np. budowa nowego obiektu, a jedynie na modernizację, przebudowę czy rozbudowę już istniejących obiektów. Ubiegając się o fundusze unijne konieczne jest wniesienie wkładu własnego, którego wysokość uzależniona jest od programu operacyjnego, w ramach którego ubiegamy się o dotację. Wkład własny może zostać wniesiony w postaci środków pieniężnych (gotówki) lub niepieniężnych (np. sprzęt, różnego rodzaju opracowania, dokumentacja projektowa, praca własna).

Inne programy operacyjne na poziomie krajowym

Poniżej zostały przedstawione krajowe Programy Operacyjne, pośrednio wspierające projekty rewitalizacyjne (w tym inwestycyjne), jednak przyczyniające się niewątpliwie do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Należy pamiętać, że różnorodne projekty rewitalizacyjne mogą znaleźć możliwość dofinansowania ze środków unijnych nie tylko w ramach priorytetów i działań, których nazwy bezpośrednio odnoszą się do rewitalizacji. Istotny jest cel przedsięwzięcia i jego prognozowany rezultat, mający wpływ na rewitalizację obszaru zdegradowanego, który będzie zgodny z celami i priorytetami konkretnego programu operacyjnego.

Szczegółowe możliwości dotyczące zaangażowania środków unijnych z programów centralnych będą wymagały każdorazowo przeprowadzenia dodatkowych analiz pod kątem konkretnych projektów inwestycyjnych planowanych do realizacji w ramach GPR.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 – program obejmujący swoim zakresem bardzo szeroki obszar wsparcia, którego działania powinny być ukierunkowane na rozwój obszarów objętych programem rewitalizacji.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 – program obejmujący swoim zakresem bardzo szeroki zakres wsparcia, m.in.: gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport, bezpieczeństwo energetyczne oraz ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Adresowany zarówno do przedsięwzięć, jak i JST.

W kontekście realizacji GPR, istotna wydaje się następująca Oś Priorytetowa:
o Oś Priorytetowa nr II Ochrona Środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu

- Działanie 2.5 *Poprawa jakości środowiska miejskiego*

Celem działania jest zahamowanie spadku ilości powierzchni terenów zielonych w miastach, dzięki rekultywacji lub remediacji terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych, w tym terenów przemysłowych. Wsparcie może dotyczyć również działań prowadzących do poprawy bądź przywrócenia biologicznej aktywności zdegradowanych i zanieczyszczonych akwenów w miastach. Finansowanie działań obejmie również docelowe zagospodarowanie terenu, w szczególności nasadzenia i utworzenie całorocznych akwenów. Możliwe jest sfinansowanie również infrastruktury dla udostępnienia zieleni, np. ciągi pieszo-rowerowe, ścieżki, ławeczki, kosze na śmieci, infrastruktura oświetleniowa, place zabaw dla dzieci.

➤ Główne typy projektów możliwych do zgłoszenia do dofinansowania można podzielić na trzy grupy: (1) wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów, (2) Rozwój terenów zieleni w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, (3) Inwentaryzacja terenów zdegradowanych i zanieczyszczonych.

Główni beneficjenci to jednostki samorządu terytorialnego oraz podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji obowiązków własnych jednostek samorządu terytorialnego.

Programy pomocowe na poziomie europejskim

Programami, z których można sfinansować część zakresów zadań przewidzianych do realizacji w ramach GPR są w szczególności:

Europejski Program na Rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych;
Program Zdrowie;
Program Europa dla Obywateli;
Norweski Mechanizm Finansowy;
Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Oferują one szerokie możliwości finansowania interwencji inwestycyjnych objętych obszarem GPR. W zależności od formy finansowania wymagają one zaangażowania wkładu własnego oraz partnerów zagranicznych.

Instrumenty oferowane przez międzynarodowe instytucje finansowe

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) – zapewnia finansowanie ważnych projektów głównie infrastrukturalnych w formie dotacji, kredytów, przede wszystkim dla prywatnych przedsiębiorstw, zwykle wspólnie z innymi partnerami udzielającymi pożyczek komercyjnych. Współpracuje on również z partnerami publicznymi, wspierając prywatyzację, restrukturyzację i poprawę usług gminnych.

Oferta kredytów o różnych okresach finansowania przy stałym lub zmiennym procentowaniu. EBOR finansuje do 35% kosztu projektu, minimalna inwestycja to 10 mln EUR.

Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) - finansowanie kredytem inwestycyjnym ze środków EBI pozwala na: realizację ważnych dla społeczności lokalnych przedsięwzięć inwestycyjnych przyczyniających się do zmniejszenia luki infrastrukturalnej (np. budowa dróg, sieci wodno- kanalizacyjnych, placówek edukacyjnych, budowa i modernizacja placówek ochrony zdrowia) oraz realizację inwestycji innowacyjnych i przedsięwzięć przyczyniających się do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i wspierających długookresową konkurencyjność gospodarki europejskiej.

Warunki udzielenia kredytu - łączny koszt inwestycji nie może być niższy niż równowartość 40 tys. EUR i nie może przekraczać równowartości 25 mln EUR, a zaangażowanie środków EBI nie może przekraczać 50% wartości przedsięwzięcia.

Bank Rozwoju Rady Europy (CEB) - instrument finansowy Rady Europy, uczestniczy m.in. w finansowaniu projektów wspierających bardziej racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska lub wspierających sektor edukacji, ochrony zdrowia, infrastrukturę publiczną czy rozwój kapitału ludzkiego. Jednym z priorytetowych obszarów wsparcia jest finansowanie inwestycji gminnych **z zakresu ochrony środowiska**, w tym oczyszczanie ścieków, regeneracja powierzchni ziemi, ochrona wód podziemnych, gospodarowanie odpadami, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, a także projekty dotyczące redukcji wpływu na środowisko istniejących instalacji poprzez zmniejszanie emisji zanieczyszczeń wysyłanych do powietrza, ograniczenie ilości oraz ładunku zanieczyszczeń w ściekach. Dodatkowo kredyty z CEB służą inwestycjom mającym na celu **poprawę jakości życia**. Projekty kwalifikowane do wsparcia obejmują m.in. rozbudowę i modernizację infrastruktury odpowiedzialnej za odprowadzanie ścieków, czy też infrastruktury transportowej oraz różnego rodzaju infrastruktury technicznej, w tym służącej rozwojowi funkcji kulturalnej czy socjalnej danej gminy (np. biblioteki, przychodnie rodzinne, szkoły, placówki sportowe).

Środki zwrotne z rynku finansowego

Do głównych instrumentów należących do tej grupy, które mogą zostać wykorzystane w trakcie realizacji GPR należą:

komercyjne pożyczki i kredyty inwestycyjne,
leasing/ wynajem powierzchni i/lub gruntu.

Komercyjne pożyczki i kredyty inwestycyjne

Jednym z podstawowych źródeł finansowania projektów inwestycyjnych, które dla potrzeb realizacji GRP-u może wykorzystać samorząd terytorialny lub prywatni inwestorzy, są kredyty bankowe. Wśród głównych możliwości, jakie są dostępne na rynku, można wyróżnić:

kredyty oferowane przez banki uniwersalne,

kredyty oferowane przez banki hipoteczne, czyli długoterminowe kredyty bankowe, dla których

zabezpieczeniem jest hipoteka.

Komercyjne pożyczki i kredyty inwestycyjne udzielane przez banki komercyjne na przedsięwzięcia inwestycyjne, których celem jest zwiększenie wartości majątku trwałego. Istotne jest tutaj posiadanie wkładu własnego świadczące o zamiarze partycypowania inwestora w dane przedsięwzięcie.

Leasing/ wynajem powierzchni i/lub gruntu

Alternatywnymi sposobami pozyskania kapitału na realizację działań inwestycyjnych mogą być leasing i umowy o podobnym charakterze. Leasing i umowy o podobnym charakterze typu dzierżawa, najem opierają się na zasadzie przekazania przez jedną stronę dobra (ruchomości lub nieruchomości) do odpłatnego korzystania przez drugą. Formy te pozwalają na uzyskanie dostępu do aktywów bez konieczności ponoszenia jednorazowo znaczących nakładów finansowych związanych z ich nabyciem.

Wyróżniamy leasing operacyjny, leasing finansowy i leasing zwrotny. Najbardziej adekwatny do potrzeb działań inwestycyjnych związanych z realizacją założeń GPR wydaje się leasing zwrotny. Polega na umowie zbycia, na rzecz leasingodawcy, środków trwałych (nieruchomości czy pojazdów wykorzystywanych do komunikacji na rewitalizowanych obszarach), przy zachowaniu nieprzerwanie prawa do jej użytkowania. W zamian za to prawo, leasingobiorca wnosi opłaty w określonych terminach, a po pokryciu całości wyłożonych przez nabywcę (powiększonych o marżę) nakładów, nieruchomość wraca do pierwotnego właściciela. Korzyścią dla sprzedającego jest uwolnienie zamrożonych środków i zaangażowanie ich najczęściej w bieżącą działalność operacyjną.

Środki własne inwestorów prywatnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne i inwestycyjne mogą być finansowane również przy wykorzystaniu kapitału prywatnego. Znaczenie tego źródła w zakresie urzeczywistnienia koncepcji GPR jest krytyczne ze względu na wymagane nakłady inwestycyjne.

Kluczowe do aktywizacji środków prywatnych inwestorów jest stworzenie na danym obszarze przyjaznego klimatu do inwestowania oraz zapewnienie optymalnej infrastruktury dla nowych inwestorów. Konieczne jest stworzenie systemu zachęt przez Samorząd, w zgodzie z założeniami GPR oraz dobre przygotowanie projektów inwestycyjnych. Na początkowym etapie wdrażania Programu konieczne będzie zaangażowanie znacznych środków publicznych w realizację zadań leżących po stronie samorządu lokalnego. Zaangażowanie środków własnych inwestorów prywatnych będzie możliwe dopiero, gdy tereny inwestycyjne zostaną odpowiednio przygotowane i uzbrojone pod inwestycje.

Partnerstwo Publiczno-Prywatne – jako możliwy model realizacji projektów

Mimo, że nie jest to stricte mechanizm finansowania to jednak w ramach analizy źródeł finansowania warto jeszcze wspomnieć o modelu współpracy, który potencjalnie może mieć istotne znaczenie dla finansowania przedsięwzięć realizowanych w ramach GPR.

Finansowanie działań w ramach GPR, przy wykorzystaniu mechanizmu **partnerstwa publiczno-prywatnego** stanowi alternatywę dla finansowania inwestycji ze środków krajowych lub europejskich, chociaż wciąż nie jest to formuła często wykorzystywana w zakresie działań rewitalizacyjnych. PPP w świetle Ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 696 z późn. zm.) to wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym (art. 1 ust 2).

Niewątpliwie projekty PPP mogą w szczególności stanowić elementy większych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W ramach umowy PPP partner prywatny zobowiązuje się do realizacji przedsięwzięcia za wynagrodzenie oraz poniesienia w całości albo w części wydatków na jego realizację lub poniesienia ich przez osobę trzecią, a podmiot publiczny zobowiązuje się do współdziałania w osiągnięciu celu przedsięwzięcia, w szczególności poprzez wniesienie wkładu własnego. Wyróżnia się różne struktury finansowania PPP, a o wyborze najodpowiedniejszej decyduje specyfika konkretnego projektu, zakładane cele i możliwości ich realizacji. Dodatkowo decyzja o konstrukcji modelu PPP powinna być poprzedzona analizą SWOT, analizą kosztów i korzyści oraz analizą ryzyka. Formuła PPP powinna być wykorzystywana w celu realizacji przedsięwzięcia tylko wówczas, gdy przynosi ona określone korzyści w porównaniu z realizacją zadania metoda tradycyjną. Punktem wyjścia dla podmiotu publicznego powinna być rzeczywista wartość danego projektu, na którą składają się nie tylko elementy finansowe, ale również społeczno-ekonomiczne, operacyjne i jakościowe. Przy tej formie finansowania istotne są długoterminowe korzyści.

Tabela 5. Możliwości finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych (opracowanie własne)

Nazwa przedsięwzięcia	Wybrane instrumenty mogące sfinansować wybrane aspekty przedsięwzięcia
Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

<p>Rewitalizacja obszarowa: Ulica Batorego – przyjazne sąsiedztwo</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Program Zdrowie Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020 Program wspierający rozwiązywanie problemu bezdomności Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020</p>
<p>Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służący aktywizacji mieszkańców</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</p>
<p>Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020</p>
<p>Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem</p>	<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji) Program Zdrowie Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych</p>

Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia, 7. Rozwój rynku pracy, oś priorytetowa 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem) Program Erasmus Plus Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Program Senior + Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020 Program wspierający rozwiązywanie problemu bezdomności Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020
Przebudowa i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Program Maluch 2016
Kulturalna Ostrów - Rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe) Norweski Mechanizm Finansowy Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (m.in. Infrastruktura Domów Kultury, Edukacja kulturalna, Edukacja artystyczna) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Program Kreatywna Europa Program Erasmus Plus Program Europa dla Obywateli Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu
Centrum Integracji Społecznej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia, 7. Rozwój rynku pracy, oś priorytetowa 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020
Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. Działanie 5.3. Dziedzictwo kulturowe) Program Kreatywna Europa Program Erasmus Plus Program Europa dla Obywateli Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat	Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (m.in. Edukacja kulturalna, Kultura dostępna)
Nadbudowa budynków socjalnych na ul. Wołodyjowskiego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia, 7. Rozwój rynku pracy, oś priorytetowa 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Program Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy

Targowica - modernizacja placu targowego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia, 7. Rozwój rynku pracy, oś priorytetowa 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego) Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej
Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewaloryzacji terenów zieleni	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, oś priorytetowa 6. Jakość życia) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. Działanie 3.1. Poprawa rozwoju MŚP na Mazowszu)
Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu)
Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020
Termomodernizacja szkół średnich	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 4. Przejście na gospodarkę niskoemisyjną, oś priorytetowa 6. Jakość życia) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 (m.in. oś priorytetowa 2. Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014 – 2020 (Program Kreatywna Europa)

10. System realizacji (wdrażania) Gminnego Programu Rewitalizacji

Program rewitalizacji miasta Ostrów Mazowiecka jest programem gminnym. Podmiotem odpowiedzialnym za jego całościową realizację są władze miasta. Proces realizacji GPR, podobnie jak wszystkie fazy jego przygotowania, będzie procesem uspołecznionym. Służyć temu będą zarówno struktura jak i transparentne metody zarządzania realizacją GPR.

Kluczową rolę w procesie realizacji GPR będzie odgrywał Komitet Rewitalizacji, który zostanie powołany zgodnie z Ustawą w czasie do trzech miesięcy po przyjęciu w drodze uchwały Gminnego Programu Rewitalizacji przez Radę Miasta. Komitet Rewitalizacji będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz oceny ich rezultatów. Pełni on będzie funkcję opiniodawczo-doradczą burmistrza miasta. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określone zostaną w drodze uchwały przez Radę Miasta po przeprowadzeniu konsultacji społecznych. Zasady te zapewnią wyłonienie przez interesariuszy rewitalizacji ich przedstawicieli oraz zagwarantują tym przedstawicielom możliwość aktywnego i skutecznego wpływania na przebieg procesu rewitalizacji.

Obsługa organizacyjna Komitetu Rewitalizacji będzie zadaniem Zespołu ds. Rewitalizacji funkcjonującego w strukturze Urzędu Miasta. Kierownik Zespołu ds. Rewitalizacji będzie odpowiedzialny wraz ze swoim zespołem za przygotowanie od strony merytorycznej i organizacyjnej spotkań Komitetu Rewitalizacji, a także za działania informacyjno-promocyjne, za partycypację społeczną i za koordynowanie monitoringu rewitalizacji, w który włączone będą jednostki organizacyjne Urzędu Miasta oraz inne podmioty, które są lub mogą być źródłem danych i informacji o sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta i jej zmianach.

Decyzje o strategicznym charakterze dla przebiegu procesu rewitalizacji będą w gestii powołanego Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele Burmistrza Miasta Ostrów Mazowiecka, Rady Miasta, kluczowych jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Obsługa organizacyjna Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji będzie zadaniem Zespołu ds. Rewitalizacji. Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji. Funkcje operacyjne związane z bieżącym zarządzaniem, planowaniem i monitoringiem przypisane zostały Zespołowi ds. Rewitalizacji, który podlega zarządowi miasta Ostrów Mazowiecka.

11. System monitoringu i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

Monitorowanie wdrażania GPR jest bardzo istotną częścią zarządzania całym procesem jego realizacji. Monitorowanie dostarcza zarówno informacji szczegółowych o postępach prowadzonych prac jak i informacji ogólnych, odnoszących się do słuszności kierunków działań i skuteczności stosowanych metod realizacji zamierzeń rewitalizacyjnych. Wyniki monitorowania są podstawą do podejmowania decyzji dotyczących korekt prowadzonych interwencji bądź większych modyfikacji o charakterze programowym. Monitorowanie procesów rewitalizacyjnych dostarcza także informacji na temat tempa i kierunku zmian, do których procesy te zmierzają. Monitoring umożliwia też identyfikację problemów i barier we wdrażaniu GPR oraz przyczynia się do zgodności realizowanych przedsięwzięć z założeniami i celami GPR. Monitoring pełni także funkcję kontrolną obejmującą ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych działań. Sprawozdawczość związana z monitoringiem obejmuje zbieranie informacji dotyczących wdrażania przedsięwzięć z uwzględnieniem celów i działań, w postaci danych liczbowych i innego rodzaju informacji.

Monitorowanie „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” będzie prowadzone w zakresie rzeczowym i finansowym, na dwóch poziomach:

- strategicznym – monitorowanie całego Programu,
- operacyjnym - monitorowanie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023” będzie pozyskanie niezbędnych danych, w tym danych statystycznych, danych przestrzennych oraz danych zbieranych przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta Ostrów Mazowiecka oraz jednostek organizacyjnych samorządu miasta świadczących usługi publiczne. Dane te będą gromadzone na poziomie punktów adresowych, z możliwością agregacji dla podobszarów rewitalizacji.

W systemie będą gromadzone dane dotyczące sfer: społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej i środowiskowej. Dane statystyczne gromadzone w systemie w sposób ciągły służyć będą do przeprowadzania analiz i corocznego raportowania postępu w realizacji Programu oraz poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Ocena procesu rewitalizacji będzie prowadzona na dwóch poziomach:

1. Wskaźniki dla obszarów rewitalizacyjnych
2. Wskaźniki dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W monitorowaniu wykorzystane zostaną dane przekazane przez podmioty realizujące zadania oraz dane kontekstowe związane ze wskaźnikami. Monitorowanie finansowe obejmować będzie dane finansowe z realizacji przedsięwzięć, będących podstawą do oceny efektywności wydatkowania przeznaczonych na nie środków, w oparciu o raporty okresowe uwzględniające wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych i prywatnych. Podmiotami zaangażowanymi w system monitoringu Programu będą: Zespół ds. Rewitalizacji (poziom operacyjny) oraz Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji i Komitet Rewitalizacji (poziom strategiczny).

Zespół ds. Rewitalizacji odpowiedzialny będzie za przygotowanie założeń dla systemu monitoringu (w tym zestawu danych i informacji, częstotliwości ich zbierania, wzorów raportów) oraz sporządzanie na podstawie zebranych sprawozdań częściowych raportu z realizacji GPR. Zespół ds. Rewitalizacji będzie odpowiedzialny także za stworzenie i sprawność działania systemu wymiany informacji.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji zdecyduje o ramowych założeniach systemu monitoringu i będzie odbiorcą raportów z realizacji GPR. Podstawą obiektywnego i funkcjonalnego monitoringu i oceny realizacji programu będzie dialog między interesariuszami procesu rewitalizacji.

System monitorowania będzie także przedmiotem wsparcia w ramach Przedsięwzięcia nr 21.: Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu. W ramach tego przedsięwzięcia zrealizowane będą następujące zadania: a/ dokładne, operacyjne zdefiniowanie wskaźników realizacji Programu (w sposób ułatwiający zbieranie danych z różnych instytucji), b/ stworzenie bazy wskaźników produktu, realizacji oraz oddziaływania z uwzględnieniem poziomu agregacji danych, c/ udostępnienie bazy instytucjom i podmiotom dysponującym danymi niezbędnymi do zasiedlenia systemu (monitorowania), d/ opracowanie systemu analiz statystycznych pozwalających na wyliczenie zestawu wskaźników, e/ opracowanie systemu analiz przestrzennych pozwalających na prezentację kartograficzną wskaźników, f/ stworzenie portalu przedstawiającego osiągnięcia projektu.

Tabela 6. Wskaźniki monitoringu dla obszaru rewitalizacji (opracowanie własne)

Nr	Wskaźnik
1	Udział osób w wieku 60+ w stosunku do całkowitej liczby ludności
2	Udział osób w wieku 0-12 w stosunku do całkowitej liczby ludności
3	Liczba oddanych głosów w wyborach samorządowych w 2014 roku w stosunku do osób 18+
4	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym
5	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do liczby osób w wieku 0-18 lat
6	Osoby w gospodarstwach domowych, korzystających z pomocy społecznej w stosunku do całkowitej liczby ludności
7	Liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do całkowitej liczby ludności
8	Udział podmiotów zawieszonych (zawieszona działalność gospodarcza) w stosunku do wszystkich podmiotów gospodarczych
9	Liczba zabytków w stosunku do całkowitej powierzchni
10	Średni na obszarze udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do całkowitej powierzchni
11	Powierzchnia obszarów chronionych w stosunku do całkowitej powierzchni

Tabela 7. Prognozowane rezultaty przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz sposób pomiaru ich realizacji (opracowanie własne)

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Rezultat przedsięwzięcia	Wskaźnik pomiaru	Sposób pomiaru
1	Rewitalizacja obszarowa: Nowe Centrum Miasta	Odnowa elewacji budynków na obszarze rewitalizacji	Liczba budynków, których elewacja została odnowiona	Liczba elewacji objętych pracami jako odsetek liczby elewacji przewidzianych do odnowy Wartość docelowa=100%
		Wykreowanie nowej atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni publicznej	Powierzchnia nowopowstałej przestrzeni publicznej, dostępnej dla osób niepełnosprawnych	Powierzchnia nowo wykreowanej przestrzeni jako odsetek wyjściowej powierzchni przestrzeni publicznej Wartość docelowa=100%

		Poprawa dostępności obszaru dla ruchu rowerowego i pieszego	Długość ciągów pieszo-rowerowych na obszarze rewitalizacji	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych jako odsetek planowanej długości
		Poprawa stanu infrastruktury drogowej	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg jako odsetek planowanej długości dróg przewidzianych do przebudowy/rozbudowy Wartość docelowa=100%
2	Rewitalizacja obszarowa: Lokalne Centrum Miasta	Odnowa elewacji budynków na obszarze rewitalizacji	Liczba budynków, których elewacja została odnowiona	Liczba elewacji objętych pracami jako odsetek liczby elewacji przewidzianych do odnowy Wartość docelowa=100%
		Wykreowanie nowej atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni rekreacyjnej	Powierzchnia nowopowstałej przestrzeni rekreacyjnej	Powierzchnia nowowykreowanej przestrzeni jako odsetek wyjściowej powierzchni przestrzeni rekreacyjnej Wartość docelowa=100%
		Powstanie nowych placówek handlowo-usługowych (lokalne centrum)	Liczba nowych placówek handlowo-usługowych	Liczba wybudowanych placówek handlowo-usługowych jako odsetek liczby planowanych placówek Wartość docelowa=100%
3	Rewitalizacja obszarowa: Bajkowy łącznik – ostrowskie przedmieście	Poprawa dostępności obszaru dla ruchu rowerowego i pieszego	Długość ciągów pieszo-rowerowych na obszarze rewitalizacji	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych jako odsetek planowanej długości ciągów pieszo-rowerowych Wartość docelowa=100%
		Odnowa terenów zieleni	Powierzchnia nowoutworzonych terenów zieleni	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zieleni jako odsetek wyjściowej powierzchni terenów zieleni Wartość docelowa=100%
		Poprawa stanu infrastruktury drogowej	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg jako odsetek planowanej długości dróg przewidzianych do przebudowy/rozbudowy Wartość docelowa=100%

		Wykreowanie nowej atrakcyjnej przestrzeni publicznej	Powierzchnia nowo powstałej przestrzeni publicznej (wokół rowu melioracyjnego)	Powierzchnia nowo wykreowanej przestrzeni publicznej jako odsetek powierzchni niezagospodarowanego terenu wokół rowu melioracyjnego Wartość docelowa=100%
4	Rewitalizacja obszarowa: Ulica Batorego – przyjazne sąsiedztwo	Poprawa stanu infrastruktury drogowej	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg	Długość przebudowanych lub rozbudowanych dróg jako odsetek planowanej długości dróg przewidzianych do przebudowy/rozbudowy Wartość docelowa=100%
		Poprawa dostępności obszaru dla ruchu rowerowego i pieszego	Długość ciągów pieszo-rowerowych na obszarze rewitalizacji	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych jako odsetek planowanej długości ciągów pieszo-rowerowych Wartość docelowa=100%
		Poprawa warunków nauczania i zabawy w placówkach oświatowych	Powierzchnia placówek oświatowych poddana remontowi	Powierzchnia wyremontowanej przestrzeni placówek oświatowych jako odsetek wyjściowej powierzchni Wartość docelowa=100%
		Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji	Liczba wymienionych lamp oświetlenia ulicznego	Liczba wymienionych lamp oświetlenia ulicznego jako odsetek wszystkich lamp Wartość docelowa=100%
		Integracja mieszkańców	Liczba mieszkańców biorących udział w wydarzeniach kulturalnych	Cykliczny wzrost liczby mieszkańców biorących udział w wydarzeniach kulturalnych Wartość docelowa= coroczny wzrost o 10%
5	Ciepła strona miasta – Program termomodernizacji infrastruktury społecznej miasta służący aktywizacji mieszkańców	Poprawa warunków w obiektach użyteczności publicznej poprzez likwidację niskiej emisji oraz zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko	Powierzchnia obiektów użyteczności publicznej objętych programem termomodernizacji	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie termomodernizacji
6	Ostrów na okrągło: Budowa sieci ścieżek rowerowych	Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej poprzez budowę w ich sąsiedztwie stacji rowerowych	Liczba wybudowanych stacji rowerowych	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w projekcie

		Poprawa stanu środowiska miejskiego poprzez ograniczenie ruchu samochodowego w mieście	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	Coroczny spadek emisji gazów cieplarnianych i pyłów do wartości referencyjnych
7	Street Workerzy w Ostrowi – Program wsparcia mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem	Włączenie społeczne osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej	Liczba osób objętych Programem	Odsetek osób, które zakończyły udział w Programie (na zasadach określonych w Programie) do liczby osób zakwalifikowanych do Programu Wartość docelowa=60%
8	Pomocnik pokoleniowy: Program wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba rodzin objętych Programem „Pomocnik”	Odsetek rodzin, które zakończyły udział w Programie (na zasadach określonych w Programie) do liczby osób zakwalifikowanych do Programu Wartość docelowa=70%
		Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Liczba rodzin objętych Programem „Pomocnik”	Odsetek rodzin, które zakończyły udział w Programie (na zasadach określonych w Programie) do liczby osób zakwalifikowanych do Programu Wartość docelowa=70%
		Zahamowanie procesu dziedziczenia problemów społecznych	Liczba dzieci objętych Programem „Aktywna Młodość”	Odsetek dzieci, które nabyły kompetencje kluczowe (zdefiniowane w Programie) po opuszczeniu Programu Wartość docelowa=80%
9	Przebudowa i rozbudowa szkoły podstawowej przy ul. Partyzantów	Poprawa warunków nauczania poprzez rozbudowę i przebudowę szkoły	Przebudowana i rozbudowana powierzchnia szkoły	Przebudowana i rozbudowana powierzchnia szkoły jako odsetek wyjściowej powierzchni szkoły Wartość docelowa=100%
		Wykreowanie atrakcyjnych terenów zieleni (ogród społeczny)	Powierzchnia nowoutworzonych terenów zieleni (szkolny ogród społeczny)	Powierzchnia nowo utworzonych terenów zieleni jako odsetek wyjściowej powierzchni terenów zieleni na terenie szkoły Wartość docelowa=50%

		Integracja mieszkańców	Liczba uczniów i rodziców angażujących się w projekty zagospodarowania terenu zieleni – szkolnego ogrodu społecznego	Cykliczny wzrost liczby uczniów i rodziców angażujących się w projekty zagospodarowania terenu zieleni – szkolnego ogrodu społecznego, Wartość docelowa= coroczny wzrost o 30%
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne				
10	Kulturalna Ostrów - Rozwój kultury jako czynnika aktywizującego i integrującego społecznie	Odnowa obiektów zabytkowych celem poprawy oferty kulturalnej	Powierzchnia wyremontowanych obiektów zabytkowych pełniących funkcje kulturalne	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie
		Poprawa warunków w placówkach kulturalnych poprzez ich remont, przebudowę, konserwację	Powierzchnia wyremontowanych obiektów kulturalnych	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie
		Poprawa oferty kulturalnej miasta poprzez budowę nowych placówek kulturalnych	Powierzchnia nowych obiektów kulturalnych	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie
11	Centrum Integracji Społecznej	Aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej	Liczba osób objętych wsparciem placówki	Odsetek osób, które uzyskały kwalifikacje (zdefiniowane w Programie) po opuszczeniu Programu Wartość docelowa=70%
12	Odpowiedzialni za miasto: Program działań aktywizujących mieszkańców	Podniesienie poziomu identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem rewitalizacji	Poziom identyfikacji mieszkańców z zamieszkiwanym obszarem	Odsetek mieszkańców, którzy identyfikują się z zamieszkiwanym obszarem (badanie ankietowe) Wartość docelowa=75%
		Podniesienie poziomu aktywności społecznej mieszkańców	Liczba osób biorących udział w sąsiedzkich wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych	Cykliczny wzrost liczby mieszkańców biorących udział w sąsiedzkich wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych Wartość docelowa= coroczny wzrost o 25%
13	Na bieżąco z kulturą! - Tablice informacyjne z informacjami na temat wydarzeń w mieście	Estetyzacja przestrzeni	Liczba nowych tablic informacyjnych	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie (a następnie utrzymanie ich w dobrym stanie)
14	Nadbudowa budynków socjalnych przy ul. Wołodajewskiego	Rozbudowa zasobu lokali socjalnych	Nowa powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją	Wzrost do planowanej liczby nowych mieszkań Wartość docelowa=100%

		Poprawa jakości miejsca zamieszkania poprzez podniesienie standardu technicznego budynków	Powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją	Wzrost do liczby wszystkich mieszkań w budynkach objętych interwencją) Wartość docelowa=100%
15	Targowica-modernizacja placu targowego	Podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji jako miejsca handlu	Powierzchnia wyremontowanego i zmodernizowanego placu targowego	Powierzchnia wyremontowanego i zmodernizowanego placu targowego jako odsetek wyjściowej powierzchni placu Wartość docelowa=100%
16	Skok w przyszłość: remont i przebudowa stadionu miejskiego	Poprawa warunków uprawiania sportu poprzez remont i przebudowę stadionu miejskiego	Wyremontowana i przebudowana powierzchnia stadionu miejskiego	Wyremontowana i przebudowana powierzchnia stadionu miejskiego jako odsetek wyjściowej powierzchni
17	Zielona Ostrów – Program nasadzeń i rewitalizacji terenów zieleni	Wykreowanie nowych terenów zieleni na obszarze rewitalizacji	Powierzchnia nowoutworzonych terenów zieleni	Wartości referencyjnej nie ustala się (zależy od wyniku inwentaryzacji)
		Poprawa jakości terenów zieleni na obszarze rewitalizacji	Powierzchnia odnowionych terenów zieleni	Powierzchnia odnowionych jako odsetek wyjściowej powierzchni terenów zieleni Wartość docelowa=30%
18	Inwestuj w Ostrów! Tworzenie oferty inwestycyjnej miasta	Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszaru rewitalizacji	Powierzchnia nieruchomości włączonych do oferty inwestycyjnej (przygotowanych dla inwestorów)	Wartości referencyjnej nie ustala się (zależy od wyniku inwentaryzacji)
19	Racjonalizacja zużycia energii: Podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej	Poprawa stanu środowiska miejskiego poprzez podniesienie efektywności infrastruktury ciepłowniczej	Liczba wykonanych indywidualnych węzłów cieplnych	Wzrost liczby węzłów do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie
20	Modernizacja sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Poprawa warunków mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji poprzez modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Zmodernizowana sieć wodociągowa oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej jako odsetek całkowitej długości sieci przeznaczonej do modernizacji Wartość docelowa=100%
21	Termomodernizacja szkół średnich	Poprawa warunków nauczania w szkołach poprzez likwidację niskiej emisji oraz zmniejszenie negatywnego	Powierzchnia obiektów użyteczności publicznej objętych programem termomodernizacji	Coroczny wzrost do 100% wartości referencyjnej przewidzianej w programie termomodernizacji

22	Wsparcie systemu monitorowania realizacji Programu	Otwarty dostęp do informacji o postępie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	Uruchomienie systemu monitorowania, wraz z portalem prezentującym osiągnięcia Programu	Uruchomienie Systemu, wraz z portalem
----	--	--	--	---------------------------------------

12. Zgodność Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta

Gminny Program Rewitalizacji powstał przy uwzględnieniu zapisów zawartych w kluczowych dokumentach programowych dotyczących rozwoju Miasta Ostrów Mazowiecka. Projekty zawarte w GPR wpisują się w przygotowane wcześniej programy i wynikają ze strategii rozwoju miasta. Zakłada się, że wraz z przyjęciem GPR wprowadzane będą modyfikacje w realizowanych lub planowanych programach tak, by wszelkie działania podejmowane na obszarze rewitalizacji były komplementarne i prowadziły do najbardziej skutecznej realizacji celów GPR.

Odwołując się do wyników diagnozy przeprowadzonej na potrzeby przygotowania aktualizacji strategii zrównoważonego rozwoju miasta można stwierdzić, że Gminny Program Rewitalizacji będzie odgrywał kluczową rolę w realizacji zamierzeń prowadzących do osiągnięcia celów zapisanych w Strategii. Do głównych problemów rozwojowych miasta, w przygotowanej diagnozie, zaliczono: migrację ludzi młodych i wykształconych osób do dużych miast lub za granicę, wysokie bezrobocie (brak miejsc pracy zwłaszcza dla ludzi młodych), brak atrakcyjnych terenów i ofert inwestycyjnych dla kapitału zewnętrznego, brak budownictwa komunalnego, deweloperskiego, spółdzielczego, społecznego, mieszkań socjalnych i chronionych. Negatywnie oceniono też stan techniczny komunalnych zasobów mieszkaniowych. Wskazano na niedostateczną ilość terenów zieleni urządzonej, brak siłowni plenerowych i placów zabaw dla dzieci a także na braki w obiektach i urządzeniach infrastruktury technicznej - sieć kanalizacyjna (sanitarna i deszczowa), sieć gazowa, układ drogowo-uliczny wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, ścieżki rowerowe. Zarówno Strategia jak i Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Ostrów Mazowiecka zawierają zapisy dotyczące chaosu przestrzennego i niskiej estetyki przestrzeni miasta, zwłaszcza w części śródmiejskiej. W Strategii generalny cel kierunkowy sformułowano w następujący sposób: „Ostrów Mazowiecka miastem trwałego i zrównoważonego rozwoju, tworzącym jak najlepsze warunki życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, łączącym wartości i tradycje historyczne ze współczesnością.” Cele strategiczne przyjęły następujące brzmienie: I. Ostrów Mazowiecka - miastem zapewniającym jak najlepszy standard usług technicznych, społecznych i administracyjnych; II. Ostrów Mazowiecka - miastem tworzącym korzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz lokalizacji innowacyjnej i proekologicznej działalności gospodarczej; III. Ostrów Mazowiecka - miastem troszczącym się o jak najlepszy stan środowiska przyrodniczego, rewitalizację obszarów problemowych i ład przestrzenny; IV. Ostrów Mazowiecka - miastem chroniącym walory i zasoby dziedzictwa kulturowego, umacniającym tożsamość lokalną i dbającym o tradycje historyczne; V. Ostrów Mazowiecka - miastem organizującym i wspierającym działania na rzecz integracji i aktywizacji prospołecznej mieszkańców. Z przyjętych zapisów wynika, że władze miasta dążyć będą do tego, by stawało się ono w coraz większym stopniu miastem przyjaznym mieszkańcom, przedsiębiorczym i nowoczesnym, łączącym tradycje ze współczesnością oraz bezpiecznym, a także potrafiącym w pełni wykorzystać członkostwo Polski w Unii Europejskiej dla dobra i pomyślności jego

mieszkańców. Gminny Program Rewitalizacji i jego cele oraz metody realizacji są uzupełnieniem uzgodnionych i przyjętych wcześniej dokumentów programowych. Dotyczy to także tych związanych z interwencją publiczną w sferze społecznej (m.in. zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 -2022).

Spisy ilustracji

Spis map

Mapa 1 Podział miasta Ostrów Mazowiecka na jednostki przestrzenne przyjęte do analiz wskaźnikowych (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	8
Mapa 2 Obszar zdegradowany Miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).....	9
Mapa 3 Obszar rewitalizacji miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).....	10
Mapa 4 Podobszar rewitalizacji nr 1 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).....	11
Mapa 5 Podobszar rewitalizacji nr 2 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).....	12
Mapa 6 Podobszar rewitalizacji nr 3 miasta Ostrów Mazowiecka (opracowanie własne).....	13
Rysunek 1 Struktura celów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016-2023 (opracowanie własne)	17

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie wskaźników do wypracowania kryteriów twardych (opracowanie własne).....	7
Tabela 2 Cele strategiczne i operacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 2023 (opracowanie własne)	19
Tabela 3 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe i pozostałe wpisujące się w cele rewitalizacji Programu (opracowanie własne)	79
Tabela 4. Finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych (opracowanie własne)	83
Tabela 5. Możliwości finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych (opracowanie własne)	91
Tabela 6. Wskaźniki monitoringu dla obszaru rewitalizacji (opracowanie własne)	97
Tabela 7. Prognozowane rezultaty przedsięwzięć rewitalizacyjnych ors sposób pomiaru ich realizacji (opracowanie własne)	97

ZAŁĄCZNIK NR 1. DO „GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA OSTRÓW
MAZOWIECKA NA LATA 2016 – 2023”

DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ SKALI
I CHARAKTERU POTRZEB REWITALIZACYJNYCH W MIEŚCIE
OSTRÓW MAZOWIECKA

Lipiec 2016

Zamawiający:

Miasto Ostrów Mazowiecka ul.

3 Maja 66

07-300 Ostrów Mazowiecka

Opracowanie:

KAMON Consulting

Ul. Meissnera 1/3 lok. 192

03-982 Warszawa

Twój partner w gospodarce opartej na wiedzy

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
1.1. Metodyka prowadzenia diagnozy	4
1.2. Proces konsultacji społecznych	7
2. SFERA SPOŁECZNA	9
2.1. Struktura społeczno-demograficzna	9
2.2. Edukacja i poziom oświaty	16
2.3. Kultura.....	20
2.4. Ochrona zdrowia.....	24
2.5. Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń	27
2.6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	31
2.7. Frekwencja wyborcza.....	35
2.8. Działalność organizacji pozarządowych	36
3. SFERA GOSPODARCZA	41
3.1. Gospodarka lokalna	41
3.2. Stan i struktura bezrobocia	46
4. SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	52
4.1. Użytkowanie terenów	52
4.2. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	53
4.3. Infrastruktura techniczna.....	56
4.4. Przestrzenie publiczne oraz infrastruktura rekreacyjna i turystyczna.....	64
5. SFERA ŚRODOWISKOWA	69
5.1. Obszary prawnie chronione i tereny zieleni	69
5.2. Gospodarka wodno-ściekowa	71
5.3. Substancje szkodliwe	73
6. ZJAWISKA KRYZYSOWE ORAZ POTRZEBY REWITALIZACYJNE W OSTROWI MAZOWIECKIEJ W OPINI MIESZKAŃCÓW	78
6.1. Zjawiska kryzysowe oraz ich skala.....	78
6.2. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	83
7. WNIOSKI	87
7.1. Czynniki i zjawiska kryzysowe w mieście Ostrów Mazowiecka.....	87
7.2. Skala i potrzeby rewitalizacyjne w mieście Ostrów Mazowiecka	91
Spisy ilustracji.....	94

1. WPROWADZENIE

Niniejsza diagnoza powstała na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Ostrów Mazowiecka. Została ona przygotowana w oparciu o dane i informacje pozyskane przez zespół KAMON Consulting (KMC) oraz dostarczone przez pracowników Urzędu Miasta Ostrów Mazowiecka i dotyczy spraw kluczowych związanych z degradacją przestrzeni miasta w podstawowych wymiarach: społeczno-ekonomicznym, funkcjonalnym i materialnym (tkanka fizyczna).

Diagnoza została przygotowana zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777). Art. 4. powyższej Ustawy stanowi bowiem, że w celu opracowania diagnoz służących między innymi wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz sporządzeniu gminnego programu rewitalizacji władze lokalne prowadzą analizy, w których wykorzystuje się obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Ustawodawca nie precyzuje zatem listy wskaźników, wskazuje natomiast że diagnoza nie powinna mieć charakteru pozornego. Przygotowując „Diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w mieście Ostrów Mazowiecka” wykorzystano różnorodne instrumentarium badawcze, co pozwoliło jednocześnie solidnie wskazać zjawiska kryzysowe w mieście oraz ich rozkład przestrzenny jak również zidentyfikować zróżnicowanie potrzeb rewitalizacyjnych.

1.1. Metodyka prowadzenia diagnozy

Diagnoza prowadzona była w kilku etapach a jej konstrukcja oparta została na wytycznych zawartych w dokumentach: Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (Dz. U. 2015 poz. 1777) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 roku. W pierwszym etapie analizowano dotychczasowe działania rewitalizacyjne w Ostrowi Mazowieckiej. Gromadzone były także dane i informacje na temat sytuacji społeczno-ekonomicznej i rozwoju przestrzennego. Ze względu na braki w danych statystycznych okresy objęte analizami różnią się w zależności od analizowanego pola tematycznego; w każdym jednak przypadku starano się dobierać lata objęte analizami tak, by można było najpełniej opisać określone zjawiska i procesy. Na tym etapie prowadzono głównie analizy wskaźnikowe. W kolejnym etapie analizowano w kontekście rewitalizacji potencjał rozwojowy miasta i potrzeby mieszkańców.

Kolejnym etapem, w którym prace oparte były na technologiach GIS, było wyznaczenie obszaru zdegradowanego i delimitacja obszaru rewitalizacji. Wyniki analiz zawartych w *Diagnozie ...* były konsultowane na pierwszym spotkaniu z interesariuszami procesu rewitalizacji w lipcu 2016 r.

Podstawowym zadaniem prowadzonych prac analitycznych było wyznaczenie obszaru zdegradowanego w Ostrowi Mazowieckiej. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (zwana dalej Ustawą) definiuje obszar zdegradowany jako „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych [...] oraz występowania na

nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”. Kluczowym kryterium wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest obecność negatywnych zjawisk społecznych. Ustawa nie wskazuje jednak w jaki sposób należy zidentyfikować obecność tychże negatywnych zjawisk. Dla możliwie najbardziej obiektywnej oceny problemów rozwojowych Ostrowi Mazowieckiej zastosowano procedurę składającą się z czterech kroków.

W pierwszym kroku wyróżniono dwie grupy kryteriów do wyznaczenia obszaru zdegradowanego:

- kryteria wynikające z negatywnych wartości wskaźników społeczno-demograficznych, ekonomicznych i funkcjonalno-przestrzennych (kryteria twarde),
- kryteria wynikające ze wskazań obszarów z koncentracją różnych problemów (społeczne, ekonomiczne, zagospodarowanie przestrzenne, itd.) przez mieszkańców w badaniu kwestionariuszowym (kryteria miękkie).

Kolejnym krokiem procedury było przeprowadzenie analiz, w tym analiz przestrzennych z wykorzystaniem technologii GIS, w celu oceny przestrzennego zróżnicowania skali degradacji przy wykorzystaniu obu grup kryteriów. Wyniki analiz porównano i określono koncentrację występowania problemów społecznych oraz jednocześnie występowanie co najmniej jednej z grup pozostałych problemów. W ten sposób wyznaczono obszar zdegradowany.

W celu uzyskania opinii mieszkańców w sprawie lokalizacji obszarów koncentracji problemów społeczno-ekonomicznych i funkcjonalno-przestrzennych przeprowadzono badanie kwestionariuszowe w formie ankiety papierowej i elektronicznej. Ankieta papierowa została udostępniona m.in. w szkołach i obiektach instytucji publicznych oraz podczas wydarzeń kulturalnych i sportowych, organizowanych w mieście w czerwcu 2016 roku. Ankieta elektroniczna była dostępna na stronie internetowej <http://ostrow.47.pl/rewitalizacja/> w okresie 7.06.2016 - 24.06.2016. Informacje o badaniu ankietowym pojawiły się na stronie Urzędu Miasta i w lokalnej prasie. Obie wersje (papierowa i internetowa) zawierały ten sam zestaw pytań. Badanie miało na celu:

- identyfikację kluczowych problemów występujących w mieście, dostrzeganych przez mieszkańców,
- wskazanie celów rewitalizacji służących mieszkańcom,
- określenie obszarów koncentracji problemów społecznych oraz problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą,
- zidentyfikowanie miejsc i obiektów, które zdaniem mieszkańców należy w pierwszej kolejności poddać procesowi rewitalizacji.

Jednym z pytań było pytanie o lokalizację miejsc i obszarów problemowych, osobno dla problemów społecznych oraz problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą. Mieszkańcy udzielali odpowiedzi na to pytanie, zaznaczając na mapie miasta kwadraty (w regularnej siatce kwadratów poprowadzonej co jeden kilometr, a na terenach z obecnością zabudowy mieszkaniowej poprowadzonej co 250 metrów), obejmujące tereny z problemami. Następnie policzone zostały częstości wskazań każdego

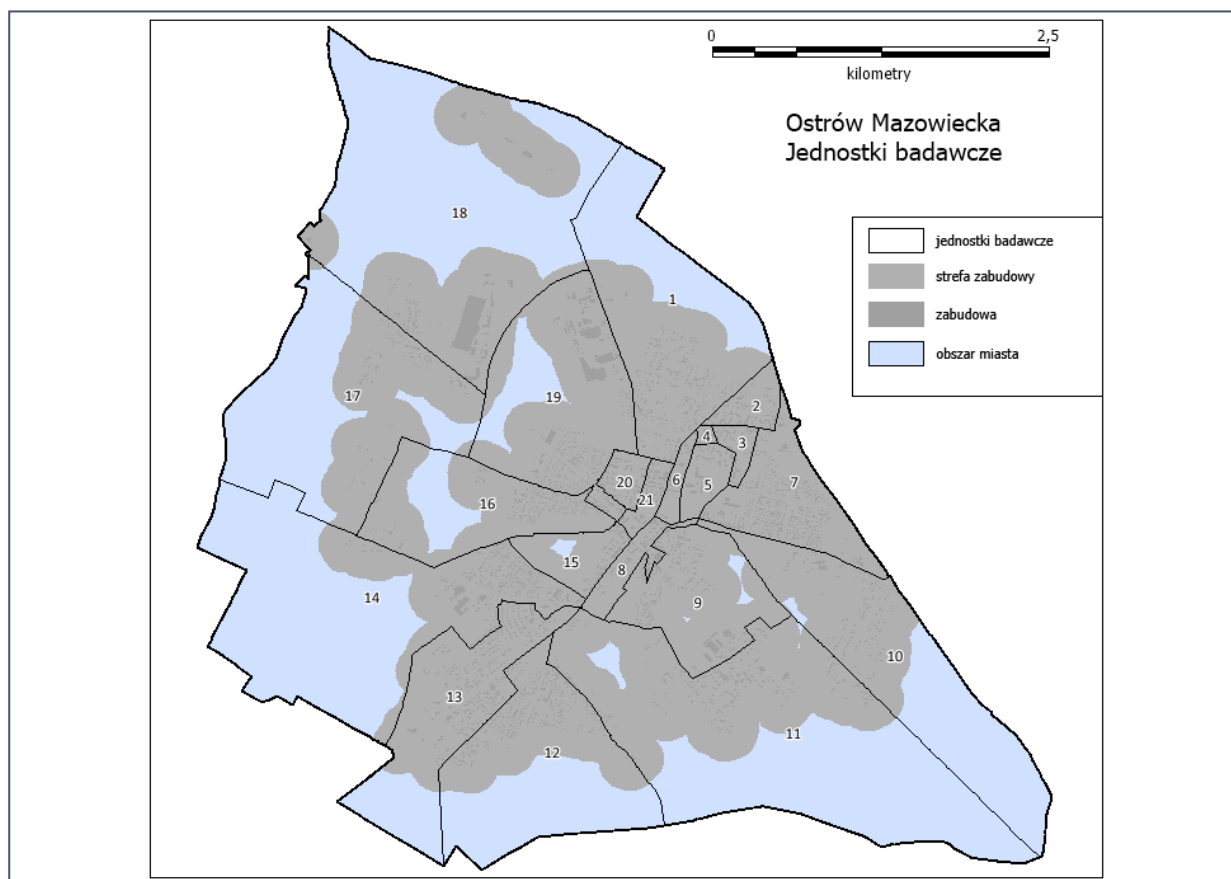
Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w Mieście Ostrów Mazowiecka kwadratu a wyniki naniesione zostały na mapę miasta osobno dla grupy problemów społeczno-ekonomicznych oraz funkcjonalno- przestrzennych.

W celu wyznaczenia twardych kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego zgromadzono dane dotyczące przestrzennego zróżnicowania sytuacji społecznej (S), gospodarczo-technicznej (GT) i przyrodniczej (P). Na ich podstawie przygotowano wskaźniki, obrazujące sytuację w Ostrowi Mazowieckiej w podziale na 21 jednostek badawczych.

Tabela 1. Zestawienie wskaźników do wypracowania kryteriów twardych (opracowanie własne)

Nr	Grupa	Wskaźnik	Rok	Źródło
1	S	Udział osób w wieku 60+ w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	Urząd Miasta
2	S	Udział osób w wieku 0-12 w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	Urząd Miasta
3	S	Liczba oddanych głosów w wyborach samorządowych w 2014 roku w stosunku do osób 18+	2014	PKW
4	S	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym	2015	Urząd Pracy
5	S	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do liczby osób w wieku 0-18 lat	2015	PCPR
6	S	Osoby w gospodarstwach domowych, korzystających z pomocy społecznej w stosunku do całkowitej liczby ludności	2015	MOPS
7	GT	Liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do całkowitej liczby ludności	2016	CEIDG
8	GT	Udział podmiotów zawieszonych (zawieszona działalność gospodarcza) w stosunku do wszystkich podmiotów gospodarczych	2016	CEIDG
9	GT	Liczba zabytków w stosunku do całkowitej powierzchni	2012	GEZ
10	P	Średni na obszarze udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do całkowitej powierzchni	2009	SUiKZP
11	P	Powierzchnia obszarów chronionych w stosunku do całkowitej powierzchni	2016	GDOŚ

Mapa 1. Podział miasta Ostrów Mazowiecka na jednostki przestrzenne przyjęte do analiz wskaźnikowych (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Rozkład terenów w mieście o różnych wartościach wskaźników przedstawiono na mapach w postaci kartogramu. Zastosowana metodyka pozwoliła na przygotowanie serii map obiektywnie charakteryzujących przestrzenne zróżnicowanie zjawisk i procesów związanych z rozwojem Ostrowi Mazowieckiej oraz obrazujących percepcję tychże zjawisk i procesów przez mieszkańców.

1.2. Proces konsultacji społecznych

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2016 – 2023” tworzony jest przez władze miasta wspólnie z mieszkańcami i innymi grupami interesariuszy. Uspołecznienie działań związanych z rewitalizacją przewidziane jest na wszystkich etapach, łącznie z etapem realizacji. Planowana rewitalizacja może bowiem zakończyć się sukcesem tylko w sytuacji zaangażowania społeczności lokalnej w działania z nią związane.

Prace nad GPR podzielone są na trzy etapy: diagnostyczny, projektowania i programowania. Na każdym z etapów przewidziane jest włączenie różnych grup społecznych w prowadzone prace. Na etapie diagnostycznym mieszkańcy i różne grupy interesariuszy związanych z miastem

przedstawiali swoje oceny dotyczące problemów rozwojowych miasta i obszarów oraz obiektów wymagających interwencji. Stosując metody CAWI¹ i PAPI² zebrano interesujący materiał studialny dotyczący funkcjonowania miasta w różnych sferach życia publicznego, zidentyfikowano obszary postrzegane przez mieszkańców jako kryzysowe i wymagające interwencji publicznej. Wykorzystując media elektroniczne i tradycyjne dotarto z informacją o rewitalizacji, jej istocie i zadaniach do różnych grup interesariuszy. Na tym etapie zorganizowana została debata na temat problemów rozwojowych miasta i rewitalizacji. Debata była okazją do poznania opinii różnych grup: mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, spółdzielni mieszkaniowych i innych podmiotów. Formułowano potrzeby i komentowano dotychczasowe oraz pożądane rozwiązania. W czasie przygotowywania diagnozy zorganizowano także warsztaty, które były poświęcone konsultacjom projektu wyznaczenia granic obszarów zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz diagnozy stanowiącej podstawę wyznaczenia tych granic. Diagnoza określała czynniki i zjawiska kryzysowe oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

Debata i warsztaty zorganizowane w fazie diagnostycznej oraz przyjęcie przez Radę Miasta zasięgów granic obszarów zdegradowanego i rewitalizacji zapoczątkowały proces zbierania propozycji projektów, które w opinii interesariuszy, służyłyby naprawie sytuacji w mieście.

Na etapie projektowania powstanie wizja rewitalizacji oraz określone będą kierunki działań i cele rewitalizacji. Po zakończeniu fazy diagnostycznej zrealizowano już dodatkowe wywiady z przedstawicielami różnych instytucji i organizacji, które prowadzą działalność w obszarach, które będą przedmiotem interwencji w ramach rewitalizacji. Planowane jest zorganizowanie spotkania, na którym przedstawiona zostanie wizja, cele rewitalizacji i kierunki działań w celu ich skonsultowania z interesariuszami i zebrania informacji na temat projektów niezbędnych do zrealizowania celów programu rewitalizacji.

W etap programowania również wpisane jest prowadzenie konsultacji społecznych. Przewidziana jest debata na temat przygotowanego projektu GPR oraz warsztaty, na których przedstawiciele interesariuszy pracować będą nad modyfikacjami projektu GPR w celu uwzględnienia zgłaszanych uwag i postulatów przy zachowaniu spójności GPR i zapewnieniu możliwości realizacji jego głównych celów.

---

¹ CAWI (ang. Computer-Assisted Web Interview – wywiad wspomagany komputerowo przy pomocy strony WWW) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

² PAPI (ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych opinii publicznej, bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy.

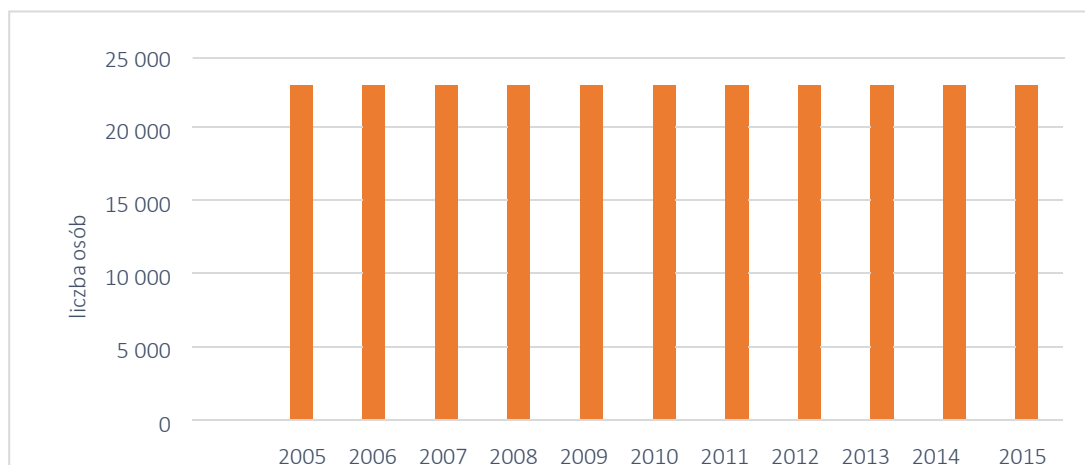
2. SFERA SPOŁECZNA

Ostrów Mazowiecka położona jest w północno-wschodniej części Mazowsza w odległości 90 km od Warszawy i 100 km od Białegostoku. Atutem lokalizacji Ostrowi Mazowieckiej jest nie tylko bliskość innych, dużych ośrodków miejskich ale także jej położenie na skrzyżowaniu ważnych drogowych międzynarodowych, krajowych i wojewódzkich szlaków transportowych.

2.1. Struktura społeczno-demograficzna

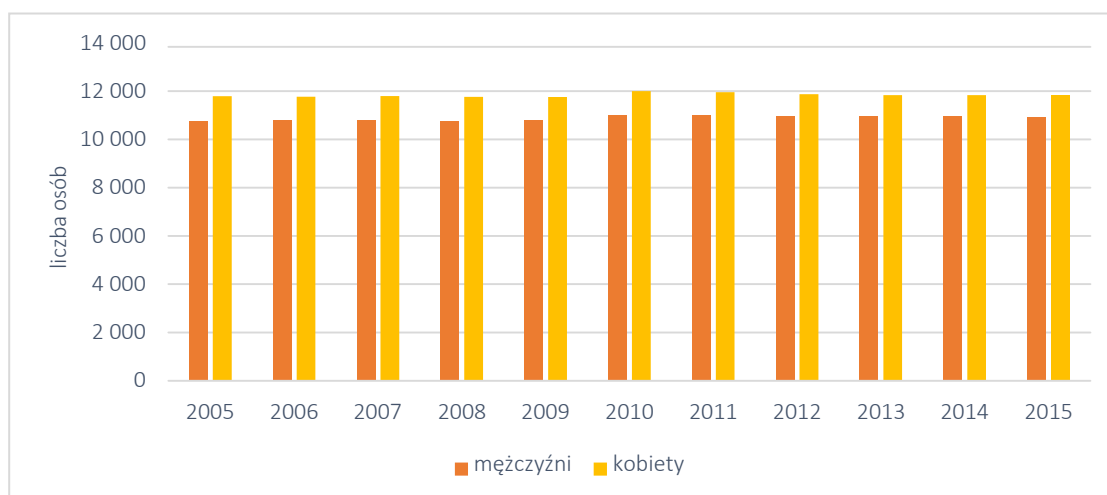
Liczba ludności Ostrowi Mazowieckiej na koniec 2015 roku wyniosła 22 772 osób. W okresie 2005-2015 liczba mieszkańców miasta zwiększyła się o 0,98%, w 2005 roku wyniosła 22 552 osób. W prezentowanym okresie trudno wskazać jasny trend w zmianie liczby ludności, obserwowano delikatne wahania w liczbie ludności. Można to uznać za przejaw stabilnej sytuacji ludnościowej miasta bądź też postrzegać jako trend negatywny związany z niską atrakcyjnością osiedleńczą Ostrowi. Gdyby nawet tak było, to sytuacja Ostrowi Mazowieckiej pod tym względem nie jest wyjątkowa w populacji małych i średnich miast w Polsce. Większość z nich w okresie przemian ustrojowych doświadczyła negatywnych zmian w bazie rozwoju ekonomicznego. Efektem tego był spadek liczby miejsc pracy w przemyśle, wyjazdy „za pracę” do innych miast, upadek usług na które zabrakło klientów, także migracje za granicę. Osłabienie endogenicznego potencjału rozwojowego małych i średnich miast jest problemem o charakterze strukturalnym i dotyka praktycznie wszystkich sfer życia publicznego w tych miastach.

Gęstość zaludnienia wynosiła w 2005 roku 1 021 osoby na km² i wzrosła do 1 023 osób na km² w 2015 roku. Wahania gęstości zaludnienia odzwierciedlają wahania liczby ludności.

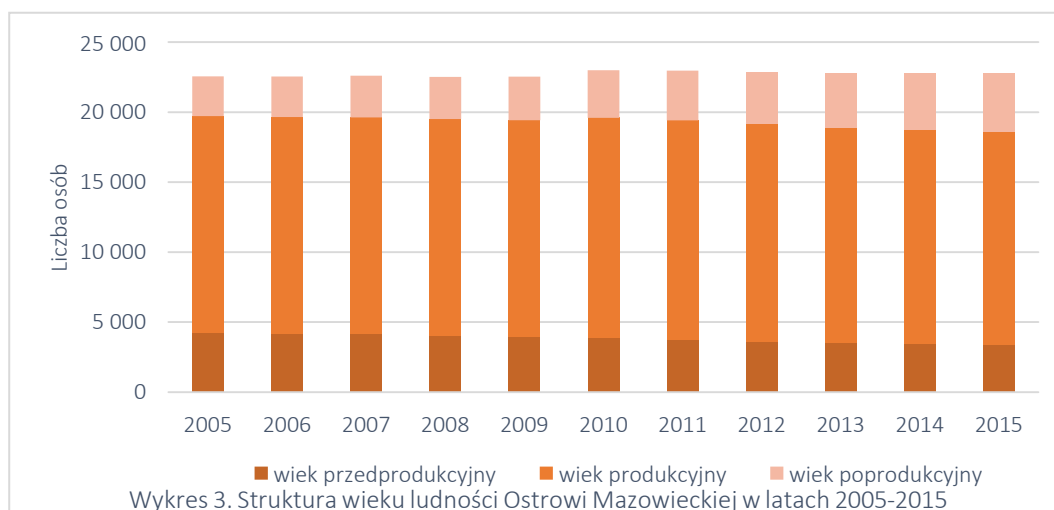
Wykres 1. Liczba ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015
(opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

W tym samym czasie liczba kobiet wzrosła o 0,36%, a mężczyzn o 1,58%. Kobiety przez cały okres 2005-2015 stanowiły około 52% ogółu ludności, współczynnik feminizacji utrzymał się na poziomie 108 lub 109.

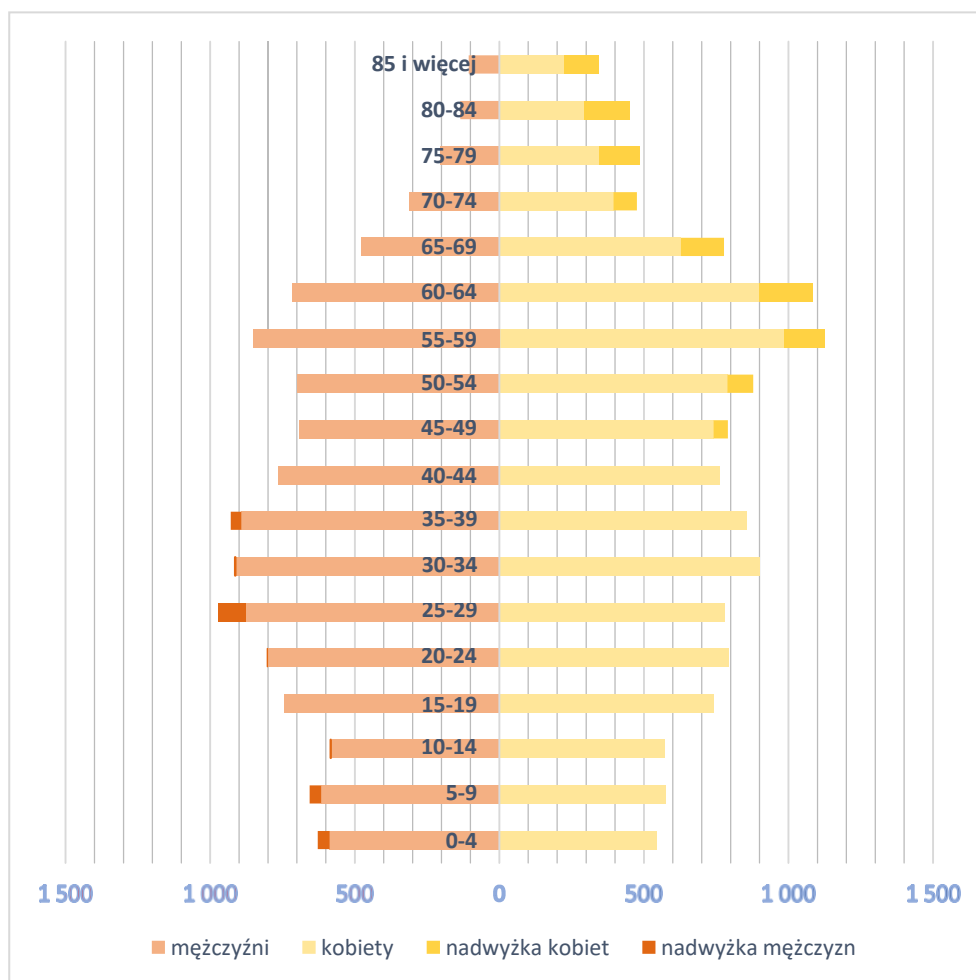
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Struktura wieku ludności uległa niewielkim zmianom i są to zmiany zgodne z ogólnokrajowymi tendencjami. W 2005 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił 18,7% i do 2015 roku zmniejszył się do 15,0%. Liczba tych osób zmniejszyła się o ponad 19%. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły w 2005 roku 68,8% wszystkich mieszkańców miasta i ich udział zmniejszył się do 66,6%. Liczba tych osób zmniejszyła się jedynie o 2,2%. Największe zmiany dotyczą najstarszych mieszkańców. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w 2005 roku wynosił 12,6%, w 2015 roku 18,4%. Wzrost liczby osób w tej grupie wiekowej wyniósł ponad 48%.

Wykres 3. Struktura wieku ludności Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

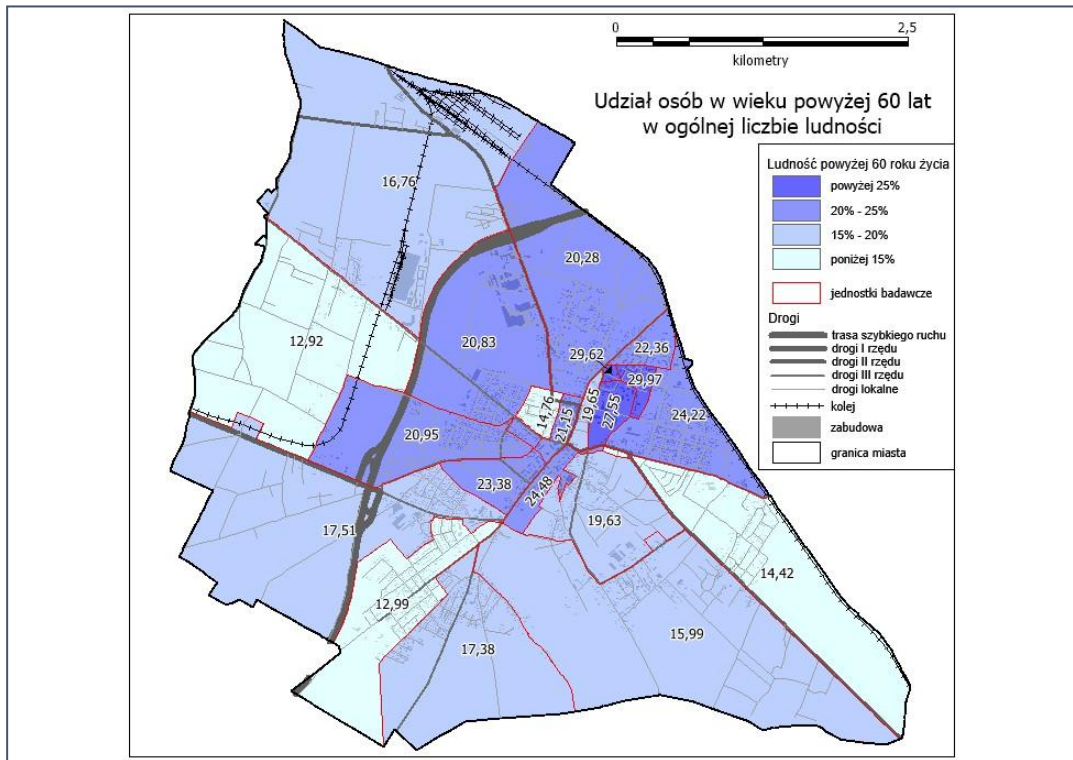
W strukturze wieku i płci mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej widoczna jest nieznaczna przewaga mężczyzn w grupach wiekowych 0-9 lat oraz 25-29 i 35-39, kobiety natomiast żyjące statystycznie dłużej przeważają w grupach wiekowych 45 lat i więcej. Pozytywnym trendem jest odmładzająca się struktura wieku w Ostrowi Mazowieckiej – liczba dzieci w wieku 0-4 lata jest większa aniżeli w wieku 10-14 lat.

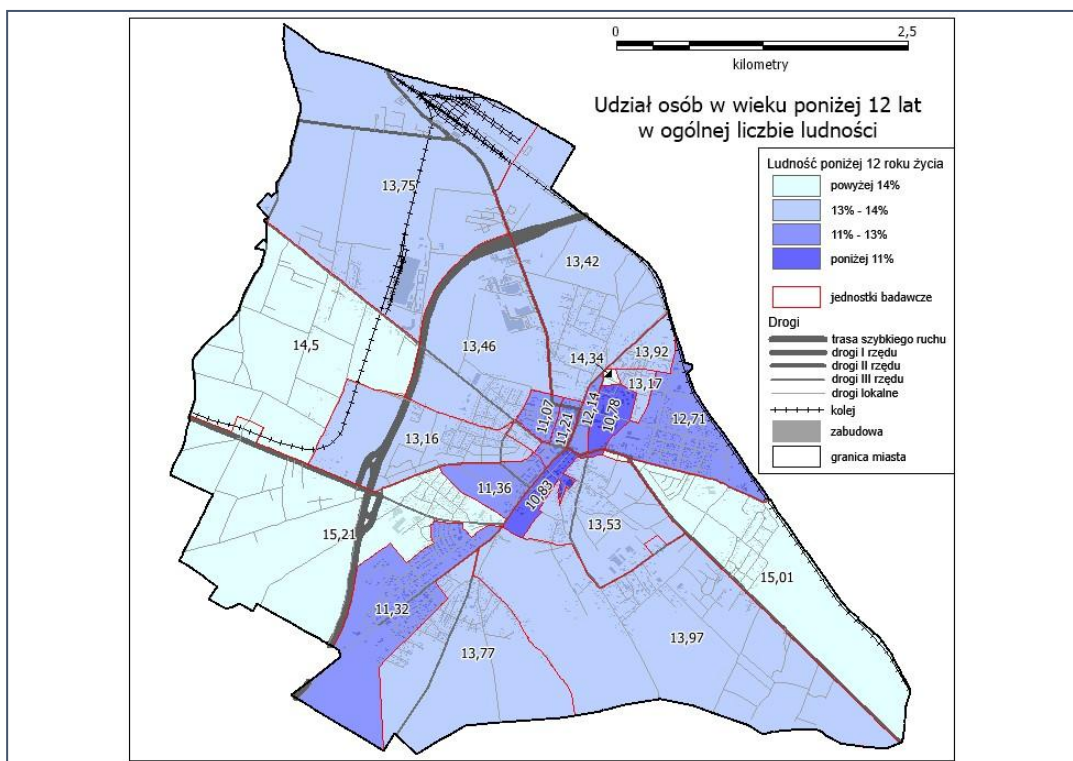
Wykres 4. Piramida wieku i płci mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej w 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Struktura wieku w poszczególnych jednostkach badawczych była zróżnicowana. Największy odsetek osób powyżej 60 roku życia zaobserwowano w 2015 roku w centralnej i wschodniej części miasta. Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w jednostkach nr 3, 4 oraz 5 i przekroczył 25%. Wysoki udział osób powyżej 60 roku życia odnotowano również w jednostkach nr 8, 7 i 15. W jednostkach peryferyjnych, tj. nr 17, 13, 10 odsetek ten był najniższy i wynosił poniżej 15%. Niski udział osób powyżej 60 roku życia odnotowano również w jednostce centralnej nr 20 (15%). W całym mieście osoby w tym wieku stanowiły 20,3% ogółu ludności.

W Ostrowi Mazowieckiej udział mieszkańców w wieku poniżej 12 lat w 2015 roku wyniósł 13%. Najbardziej korzystna sytuacja demograficzna, wynikająca ze znacznego udziału osób w tym wieku, dostrzegalna była w jednostkach peryferyjnych miasta, tj. nr 10 i 14; udział mieszkańców w wieku 0-12 wynosił tam powyżej 15%. Niski udział osób poniżej 12 roku życia odnotowano w jednostkach centralnych nr 5 i 8, gdzie odsetek ten wynosił poniżej 10%. Niekorzystna sytuacja demograficzna występuje ponadto w innych jednostkach centralnych, tj. nr 20, 21 i 6. Niewielu młodych ostrowian zamieszkuje również obszary wzdłuż ulicy Warszawskiej (jednostka nr 13)

Mapa 2. Udział osób w wieku powyżej 60 lat w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta)

Mapa 3. Udział osób w wieku 0-12 lat w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta)

Ze strukturą wieku ludności związane są wskaźniki obciążenia ekonomicznego. W Ostrowi Mazowieckiej w okresie 2005-2015 wyraźnie wzrosły wszystkie trzy wskaźniki. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła z poziomu 55,6 do 58,5. Ma to związek ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa. Wraz ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wzniósł on w badanym okresie 48%) rośnie również liczba tych osób przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym: wskaźnik wzrósł z wartości 54,1 w 2005 roku do wartości aż 99,9 w 2015 roku. W całym prezentowanym okresie nie zaobserwowano ani razu spadku tej wartości. Jednocześnie wzrosła wartość wskaźnika odnosząca się do liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym – z 19,5 w 2005 roku do 29,2 w 2015 roku.

Tabela 2. Wskaźniki obciążenia ekonomicznego ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

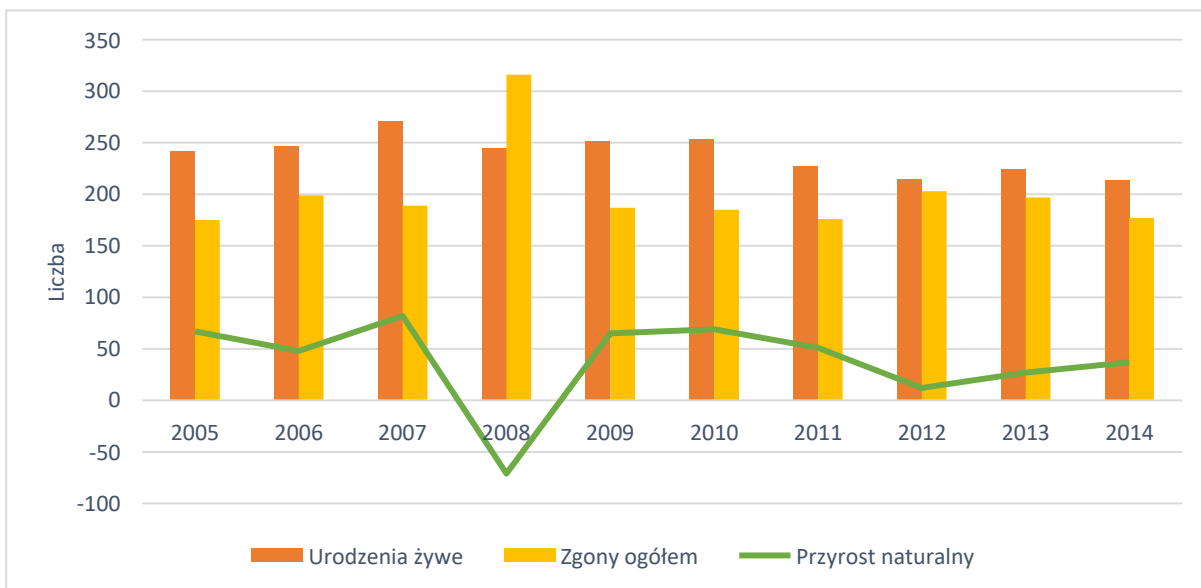
Wskaźnik	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	55,6	55,0	55,3	54,9	55,2	55,7	56,1	56,4	57,2	58,0	58,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	54,2	56,8	59,0	60,7	63,2	70,2	75,4	81,8	87,1	92,7	99,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	19,5	19,9	20,5	20,8	21,4	23,0	24,1	25,4	26,6	27,9	29,2

W 2014 roku Ostrow Mazowiecka odnotowała przyrost naturalny na poziomie 1,6 ‰ (w 2014 roku urodziło się 214 dzieci) to wskaźnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów) wynosi 0,88 i jest znacznie niższy od średniej dla województwa oraz dla kraju. Wiąże się to m.in. ze wspomnianym przyrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Z kolei średni wiek mieszkańców wynosi 39,1 lat i jest nieznacznie niższy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego i średniego wieku mieszkańców Polski. Trzy najważniejsze przyczyny zgonów w Ostrowi Mazowieckiej w 2013 roku to: choroby układu krążenia (49,1% zgonów), nowotwory (19,5% zgonów) i choroby układu oddechowego (7,0%).

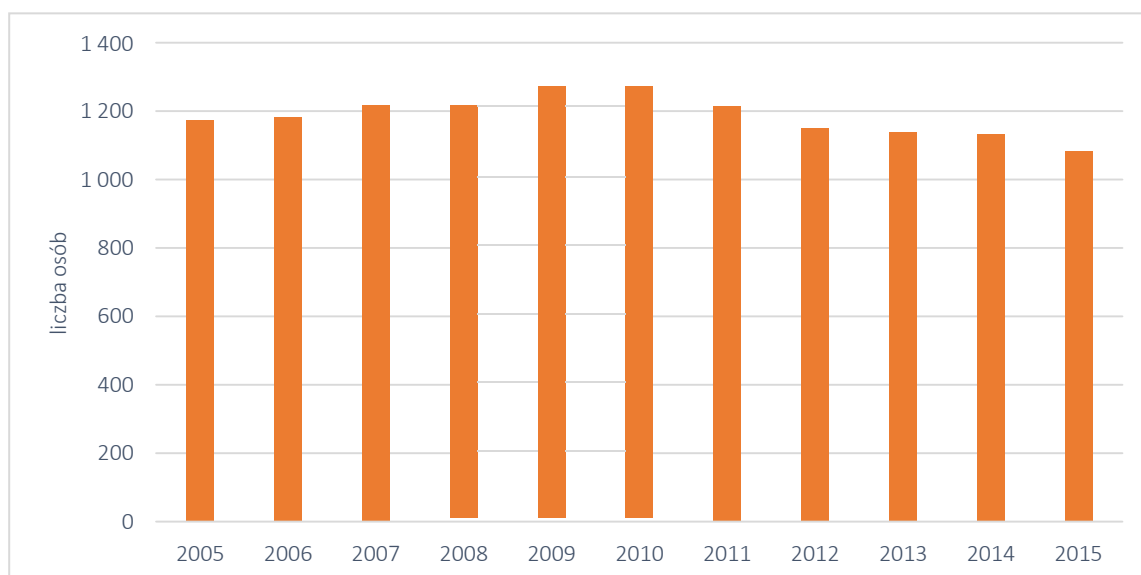
W 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej liczba ludności w stosunku do roku 2014 nieznacznie spadła: z 22792 do 22772. Odnotowano ubytek naturalny ludności na poziomie -0,13.

Maleje liczba dzieci w wieku 0-4 lata. Spadek jest wyraźny szczególnie od roku 2009.

Wykres 5. Przyrost naturalny w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Wykres 6. Liczba osób w wieku 0-4 lata w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Ostrów Mazowiecka notuje ujemne saldo migracji. W 2014 roku zarejestrowano 379 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 121 wymeldowań. W tym samym roku zanotowano 4 zameldowania z zagranicy, odnotowano 9 wymeldowań za granicę. Saldo migracji wyniosło 262. Kwestia migracji jest zwykle problematyczna w sensie precyzji pomiaru skali zjawiska. Zameldowania i wymeldowania nie są standardowym zachowaniem, a właściwie one tylko mogą dać wiarygodną informację na temat wyjazdów. Dlatego też często uznaje się, że dostępne statystyki są niedoszacowane i poszukuje się innych źródeł informacji o wyjazdach.

Saldo migracji zarówno w powiecie ostrowskim jak we wszystkich jego gminach jest ujemne. Napływ ludności do powiatu ostrowskiego wyniósł 456 osób zaś odpływ 784. Saldo migracji w miastach było ujemne i wyniosło -67 zaś saldo migracji na wsi było około 4 razy wyższe i wyniosło - 261. Napływ ludności do miast powiatu zdominowany był migracjami z terenów wiejskich.

Tabela 3. Migracje w powiecie ostrowskim w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016)

	Napływ	Odpływ	Saldo migracji na 1000 ludności
Powiat ostrowski		784	-4,43
m. Ostrow Mazowiecka	145	194	- 2,15
gm. m-w. Brok	23	41	- 6,19
gm. w. Andrzejewo	12	52	- 9,35
gm. w. Boguty-Pianki	14	35	- 7,77
gm. w. Małkinia Górna	52	149	-8,13
gm. w. Nur	14	29	- 5,26
gm. w. Ostrow Mazowiecka	117	141	-1,86
gm. w. Stary Lubotyń	26	34	- 2,10
gm. w. Szulborze Wielkie	12	29	- 9,66
gm. w. Wąsewo	20	57	- 8,33
gm. w. Zaręby Kościelne	21	23	- 0,53

W przypadku miasta Ostrow Mazowiecka większość napływających pochodziła z obszarów wiejskich. Wśród migrujących przeważały kobiety. Z kolei w grupie opuszczających miasto liczebność kobiet i mężczyzn była podobna. Więcej migrujących z Ostrowi wybierała inne miasta, można jednak przypuszczać, że wśród migrujących na wieś dużą grupę stanowiły osoby przeprowadzające się do gmin wiejskich wokół dużych miast. Migracje zagraniczne nie odgrywają żadnej roli w sytuacji ludnościowej Ostrowi Mazowieckiej.

Tabela 4. Migracje do Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016)

Napływ ludności do Ostrowi Mazowieckiej				
Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Z liczby ogółem z miast	Z liczby ogółem ze wsi
145	54	91	36	109

Tabela 5. Migracje z Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016)

Odpływ ludności z Ostrowi Mazowieckiej				
Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Z liczby ogółem do miast	Z liczby ogółem na wieś
194	85	109	112	82

Przyrost rzeczywisty ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2014 roku był dodatni i wyniósł 13,1%. Od 2005 roku ulegał on pewnym wahaniom: najwyższą wartość osiągnął w 2007 roku (29,4%),

najniższą natomiast w 2008 roku (6,6%). W latach 2005-2014 saldo migracji znacznie przewyższało poziom przyrostu naturalnego.

W 2015 roku odnotowano ubytek rzeczywisty ludności na poziomie – 2,28.

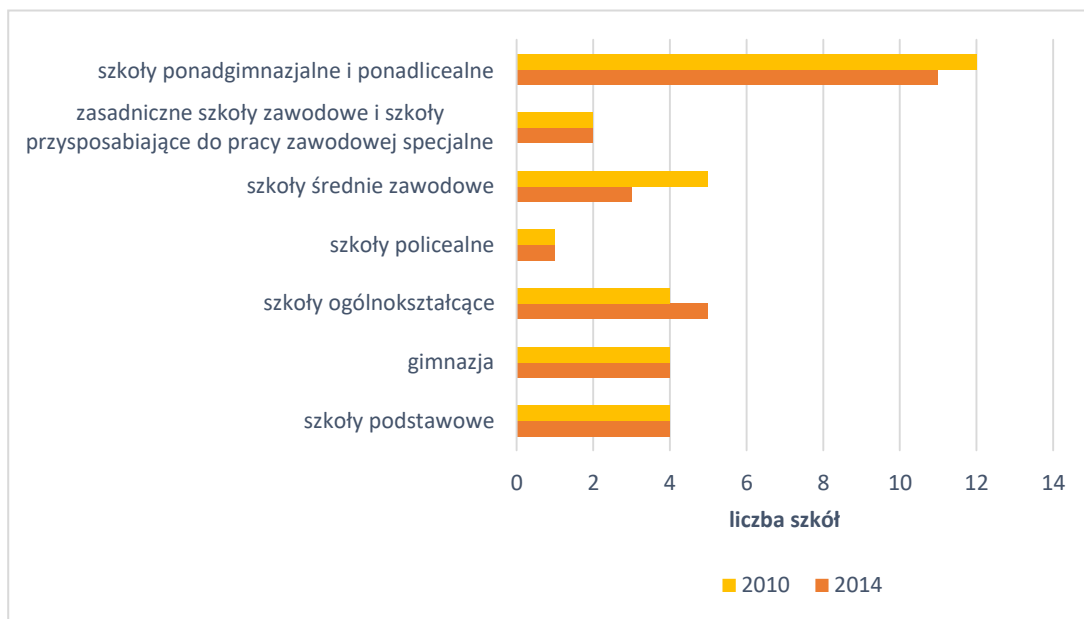

Wykres 7. Przyrost naturalny ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

2.2. Edukacja i poziom oświaty

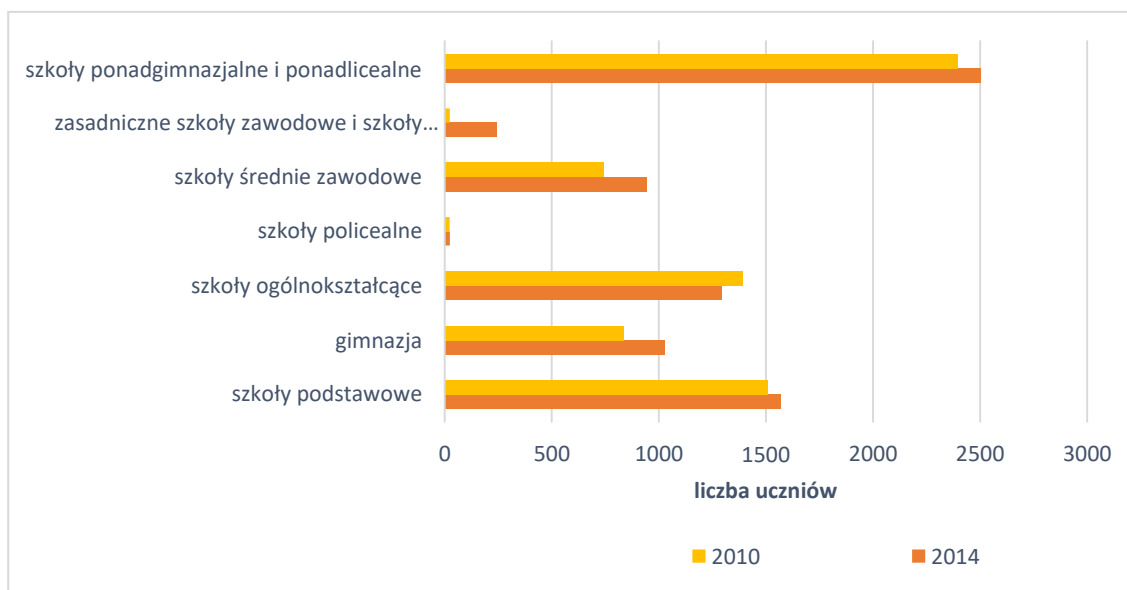
W latach 2010-2014 na terenie Ostrowi Mazowieckiej działały 3 przedszkola. Zmniejszyła się liczba miejsc w przedszkolach, z 479 w 2010 roku do 326 w 2014 roku. Wzrosła natomiast liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli: z 626 do 662. Wzrosła wartość wskaźnika liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego: z 1,58 w 2010 roku do 2,15 w 2014 roku.

W 2014 roku na terenie Ostrowi Mazowieckiej funkcjonowało 30 placówek szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadpodstawowego i ponadgimnazjalnego, tj. o 2 placówki mniej niż w 2010 roku. Najwięcej było szkół ponadgimnazjalnych i ponadlicealnych (11) oraz szkół ogólnokształcących (5). Na terenie miasta działały również 4 szkoły podstawowe, 4 gimnazja, 3 szkoły średnie zawodowe, 2 zasadnicze szkoły zawodowe oraz 1 szkoła policealna.

Wykres 8. Liczba placówek szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadpodstawowego i ponadgimnazjalnego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

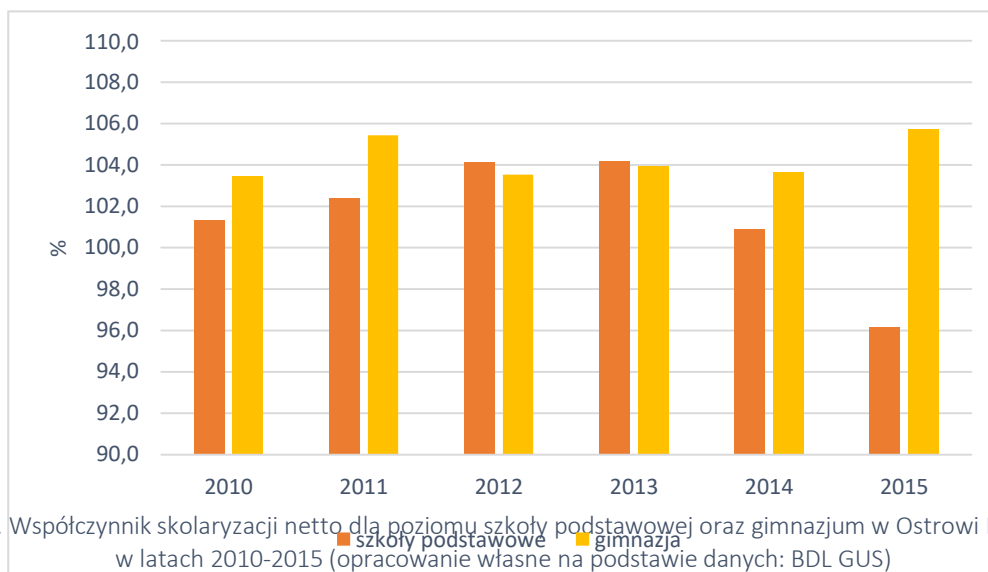
W latach 2010-2014 liczba uczniów zmniejszyła się o 9%, z 7 606 w 2010 roku do 6 921 w 2014 roku. Uczniów ubyło przede wszystkim w gimnazjach, szkołach średnich zawodowych oraz szkołach ponadgimnazjalnych i ponadlicealnych.

Wykres 9. Liczba uczniów w placówkach szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadpodstawowego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej wyniósł w 2015 roku 96,15%, wartość współczynnika mniej od 2013 roku. Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu

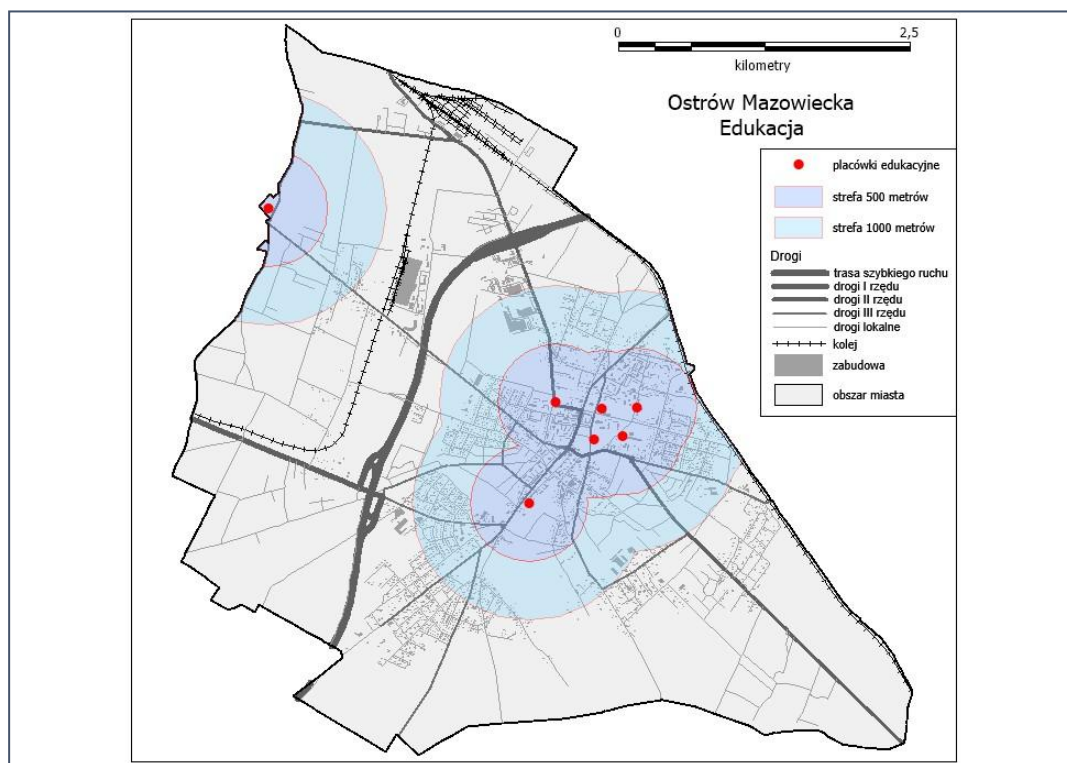
gimnazjum wyniósł natomiast w 2015 roku 105,73% i w latach 2010-2013 ulegał nieznacznym wahaniom.

Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej oraz gimnazjum w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Placówki edukacyjne w Ostrowi Mazowieckiej są rozmieszczone w różnych częściach miastach. Ich koncentracja dostrzegalna jest w części centralnej, w rejonie ulic: Kościuszki-Duboisa- Sportowa-Lipowa. Zlokalizowane są tam Zespoły Szkół Publicznych nr 1, 2, 3 oraz Liceum Ogólnokształcące. Zespół Szkół Publicznych nr 1 położony jest również w centrum miasta, przy ulicy ul. Stefana Grota Roweckiego, Gimnazjum Publiczne nr 1 oraz Szkoła Podstawowa nr 1 zlokalizowane są przy ulicy ul. Partyzantów. Jedynie Zespół Szkół Publicznych nr 2 położony jest w peryferyjnej części miasta, na pograniczu Ostrowi Mazowieckiej i Komorowa. Szkoła funkcjonuje w Zespole, w skład którego wchodzi: Szkoła Podstawowa nr 4 i Gimnazjum nr 4. Na terenie miasta działają również podmioty gospodarcze świadczące usługi edukacyjne, są one zlokalizowane w różnych częściach miasta, jednak ich koncentracja obserwowana jest w centrum Ostrowi Mazowieckiej.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie placówek edukacyjnych w Ostrowi Mazowieckiej, najlepszy dostęp do tych placówek mają mieszkańcy jednostek przestrzennych nr 5 oraz 3. Dobrym dostępem wyróżniają się również jednostki nr 4, 6, 15 oraz 20. W znacznie gorszej sytuacji są mieszkańcy peryferyjnych obszarów w mieście. Jedynie ze względu na położenie Zespół Szkół Publicznych nr 2 w zasięgu oddziaływania placówki edukacyjnej znajduje się część jednostki przestrzennej nr 17.

Mapa 4. Zasięg przestrzenny placówek edukacyjnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Wskaźnikami poziomu oświaty w mieście jest zdawalność oraz wyniki egzaminów. W 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej uczniowie uzyskali średnio 64,9% z egzaminu szóstoklasistów. Najlepszy wynik osiągnęli uczniowie Zespołu Szkół Publicznych Nr 3. W latach 2005-2010 wyniki osiągnięte przez szóstoklasistów pogorszyły się, najgorsze wyniki osiągnięto jednak w 2010 roku. Wyniki egzaminów systematycznie pogarszają się jedynie w Zespole Szkół Publicznych nr 1.

Tabela 6. Wyniki egzaminu szóstoklasistów w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)

Egzamin	ZS nr 1	ZS nr 2	ZS nr 3	średnia
	62,1	64,7	68,0	64,9

Poziom edukacji mierzony wynikami egzaminu gimnazjalnego w Ostrowi Mazowieckiej określić można jako wysoki, jednak wyniki uczniów w poszczególnych szkołach gimnazjalnych w są nieco zróżnicowane. Uczniowie najlepsze wyniki uzyskali z egzaminu z języka angielskiego na poziomie podstawowym (65,5%) oraz w części humanistycznej historia i wiedza o społeczeństwie (63,7%). Najgorsza sytuacja dotyczy umiejętności matematyczno-przyrodniczych (46,9% oraz 48,7%). W przypadku egzaminu gimnazjalnego trend jest podobny jak przy egzaminie szóstoklasistów: najlepsze wyniki uczniowie osiągnęli w 2005 roku. Wyniki egzaminu różniły się w poszczególnych placówkach edukacyjnych. Najlepsze wyniki z języka polskiego uzyskali uczniowie Zespołu Szkół Publicznych Nr 1, gimnazjaliści Zespołu Szkół Publicznych Nr 2 więcej punktów zdobyli z historii

i WOSu, matematyki oraz przedmiotów przyrodniczych, natomiast uczniowie Zespołu Szkół Publicznych Nr 3 z języka angielskiego.

Tabela 7. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)

	ZS nr 1	ZS nr 2	ZS nr 3	średnia
J. polski	65,4	59,9	60,9	60,4
Historia i WOS	64,8	67,1	60,2	63,7
Matematyka	45,7	51,5	45,9	48,7
Przedmioty przyrodnicze	48,3	48,7	45,1	46,9
J. angielski podst.	61,8	63,2	67,7	65,5
J. angielski rozszerzony	41,5	41,1	49,4	45,3

W latach 2005-2015 pogorszyła się również zdawalność egzaminu maturalnego w ostrowskim Zespole Zespołu Szkół Publicznych Nr 3. W 2010 roku 93% absolwentów zdało egzamin, natomiast w 2015 roku zaledwie 68%.

Tabela 8. Wyniki egzaminu maturalnego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 - 2015 (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)

	Ukończyło	Przystąpiło	Zdało	Nie zdało	Poprawki	Zdane poprawki	Zdało ogółem	% zdanych
2005	325	318	281	8	29	21	302	93
2010	154	154	103	14	37	30	133	86
2015	143	131	84	16	31	13	97	68

2.3. Kultura

Do najważniejszych instytucji zajmujących się działalnością kulturalną w Ostrowi Mazowieckiej należą: Miejski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, Teatr Scena Kotłownia, Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP i Muzeum Kresów i Ziemi Ostrowskiej.

Miejski Dom Kultury odgrywa kluczową rolę w animowaniu życia kulturalnego w mieście. Główne zadania MDK to edukacja kulturalna, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego i kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze. MDK prowadzi Kino Ostrowia, które jest członkiem ogólnopolskiej sieci kin studyjnych. W ramach edukacji kulturalnej i artystycznej prowadzi sekcje taneczną, muzyczną, teatralną i plastyczną. Zajęcia w ramach tych sekcji oferowane są dzieciom i młodzieży a także dorosłym, w tym słuchaczom aktywnie działającego w MDK Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W 2015 roku zorganizowano dla studentów UTW 18 wykładów z literatury, socjologii, historii i zdrowia we współpracy z wykładowcami m.in. z Uniwersytetu Warszawskiego, Muzeum Narodowego w Warszawie, Instytutu Francuskiego i Książnicy Podlaskiej. W ramach działalności kinowo - widowiskowej MDK organizuje seanse kinowe, spektakle teatralne, koncerty oraz cykliczne imprezy m.in. Dni Ostrowi Mazowieckiej, Ostrow Mazowiecka Rock Festiwal czy,

Dzień Dziecka. MDK działa też na rzecz integracji społecznej prowadząc m.in. Młodzieżowy Klub Wolontariusza i Grupę PAT. Miejski Dom Kultury każdego roku organizuje ok. 2000 różnego rodzaju imprez. Współpracuje z wieloma organizacjami i jednostkami działającymi w Ostrowi Mazowieckiej, będąc tym samym współorganizatorem takich m.in. projektów jak: Festiwal Piosenki o Zdrowiu, Koncert życzeń dla Babci i Dziadka, zajęcia edukacyjne z cyklu „Lekcje w kinie”, warsztaty taneczne z udziałem animatorów MIK w Warszawie, „Słowiańska Baśń” w Grodzie Książąt Mazowieckich, Międzynarodowy Plener Malarski.

Miejski Dom Kultury jest także współorganizatorem przedsięwzięć, których pomysłodawcami są grupy i osoby z terenu miasta i okolic. W ostatnich latach w MDK zrealizowano m.in. następujące oddolne inicjatywy:

Ostrowska grupa PAT- „Profilaktyka a TY: co Ty zrobisz w sprawie profilaktyk i uzależnień?” Grupa powstała z inicjatywy lokalnej młodzieży i ma na celu: promowanie mody na życie bez uzależnień; zmniejszanie zjawiska uzależnień wśród młodzieży szkolnej, poprzez kształtowanie aktywności społecznej; umacnianie asertywnych postaw; inspirowanie rodziców do pogłębiania wiedzy z zakresu profilaktyki uzależnień i nakłanianie ich do częstej rozmowy na ten temat z własnymi dziećmi. Grupa przy współpracy MDK, policji, samorządu ostrowskiego i szkół organizuje Regionalny Mazowiecki Przystanek PAT - ogólnopolskie spotkanie młodzieży, w ramach którego odbywają się m. in. warsztaty edukacyjno-profilaktyczne prowadzone przez zawodowych instruktorów, zajęcia teatralne, wokalne, taneczne, plastyczne, dziennikarskie i wiele innych.

Cykl "Wakacyjne podwórka" Jest to inicjatywa realizowana przez pracowników MDK przy współpracy Spółdzielni Socjalnej AMELIA, Straży Pożarnej, Policji i Ostrowskiego Sanepidu. "Wakacyjne podwórka" to spotkania organizowane na osiedlach w mieście podczas których dzieci i młodzież mogą brać udział w zabawach, grach i konkursach. i animacjach oraz korzystać z urządzeń rekreacyjnych. Imprezom towarzyszy wspólne grillowanie i występy zespołów artystycznych.

"Lokomotywa marzeń" to projekt dający młodzieży możliwość rozwijania różnych zainteresowań i nabywania nowych umiejętności. Inicjatorem projektu była Młodzieżowa Grupa POMOST a w jego ramach przeprowadzono m.in. warsztaty dziennikarskie i taneczne oraz spotkania tematyczne "Poznaj siebie" oraz "Młodzież w działaniu".

W 1972 roku z inicjatywy pracowników Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej powstał Klub Seniora "Złota Jesień". Umożliwia on swoim członkom rozwijanie zainteresowań i ciekawe spędzanie wolnego czasu. Z kolei Klub Kolorowej Nitki założony w 2009 roku gromadzi osoby ze zdolnościami do haftowania. Produkty rękodzieła artystycznego prezentowane są na wystawach i w czasie różnych imprez plenerowych. Klub wspiera też akcje charytatywne. W 2012 roku rozpoczął działalność Młodzieżowy Klub Wolontariusza. Celem jego członków jest działalność na rzecz społeczności lokalnej. Członkowie klubu organizują różne akcje charytatywne.

Wymieniona na początku tej części raportu Miejska Biblioteka Publiczna działa od 1928 r. Posiada księgozbiór liczący ok. 95 tys. woluminów. Oferuje m.in. bezpłatne korzystanie z Internetu i przez Internet udostępnia katalogi zbiorów. MBP poza zadaniami statutowymi prowadzi działania edukacyjne i aktywizujące kulturalnie mieszkańców miasta, organizując wystawy, koncerty, spotkania autorskie, prelekcje, lekcje biblioteczne, konkursy, pikniki i festiwale. W opinii mieszkańców MBP to instytucja nie tylko zajmująca się wypożyczaniem i udostępnianiem księgozbioru, ale również ważne i popularne miejsce spotkań i różnego typu inspirujących działalności.

Wspomniany wcześniej Teatr Scena Kotłownia odgrywa również ważną rolę w życiu kulturalnym miasta. Jest to teatr amatorski z ambicjami bycia miejscem, dzięki któremu można realizować swoje pasje teatralne i mieć kontakt ze sztuką. Instytucją z długą tradycją działającą w Ostrowi Mazowieckiej jest Młodzieżowa Orkiestra Dęta, której początki sięgają 1904 roku. Działalność MOD jest ważna dla wzmacniania więzi i tradycji lokalnych. Z kolei Muzeum Kresów i Ziemi Ostrowskiej jest instytucją nową, powstało w 2013 r. Gromadzi eksponaty związane z historią jednostek wojskowych stacjonujących na terenach znajdujących się w granicach dzisiejszego powiatu ostrowskiego oraz dokumentujące dzieje Ziemi Ostrowskiej od średniowiecza. Wśród realizowanych w Ostrowi Mazowieckiej wydarzeń kulturalnych wysoko oceniane są te związane z kultywowaniem tradycji i ocaleniem od zapomnienia historii „małej Ojczyzny” (rekonstrukcje historyczne, spotkania z pasjonatami historii). Wydarzenia te są szczególnie ważne dla budowania więzi międzypokoleniowych i wzmacniania tożsamości lokalnej. W tym wypadku rolę nie do przecenienia odgrywa wspomniane Muzeum Kresów i Ziemi Ostrowskiej.

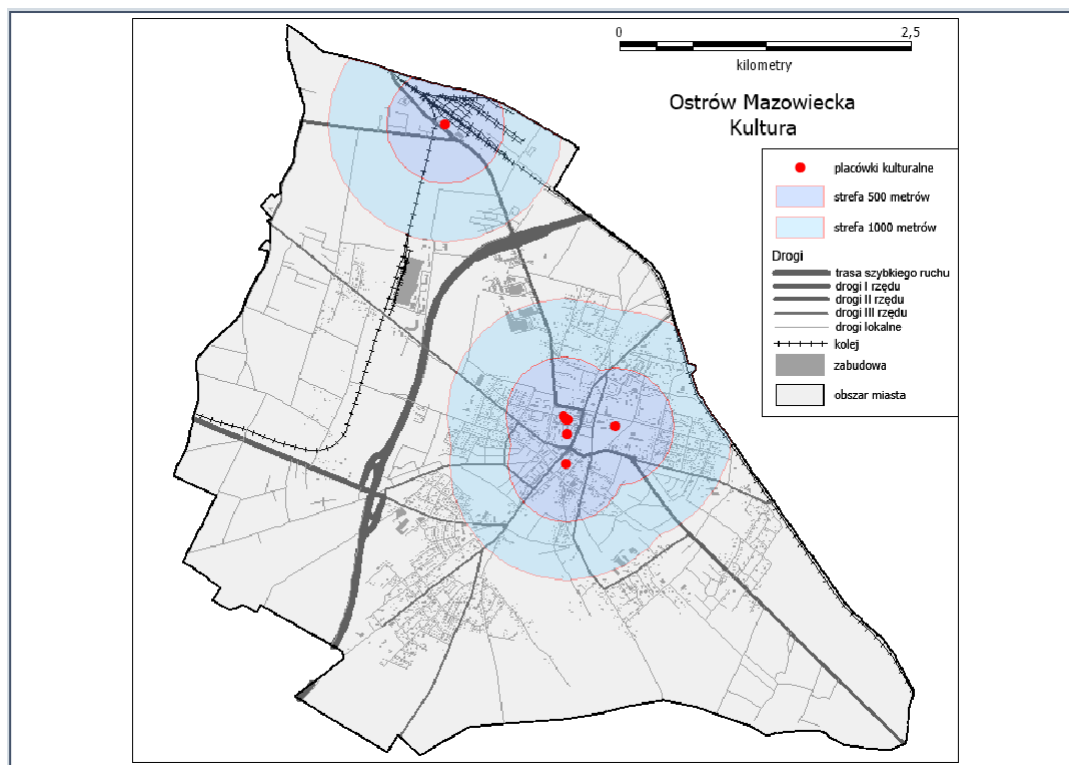
Z krótkiej charakterystyki głównych instytucji kulturalnych wynika, że oferta kulturalna miasta jest zróżnicowana i bogata. Jednocześnie jednak, jak wynika z wykonanego w 2016 roku opracowania Analiza potrzeb kulturalnych mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie wykonano w ramach projektu „Ostrowskie pomysły na kulturę” dofinansowanego ze środków Narodowego Centrum Kultury z Programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne; publikacja: Miejski Dom Kultury w Ostrowi Mazowieckiej, Ostrow Mazowiecka 2016) oferta ta nie zaspokaja wszystkich potrzeb a kultura nie odgrywa takiej roli w życiu i rozwoju miasta jak powinna. W opracowaniu wskazuje się przede wszystkim, że mimo różnych inicjatyw oddolnych i wychodzenia do mieszkańców kultura jest konsumowanym produktem a nie produktem współtworzonym przez mieszkańców. Uczestnictwo w pojedynczych wydarzeniach kulturalnych sprowadza się do prostego korzystania z rozrywki, do której kultura nie powinna i nie może się ograniczać.

Wśród głównych problemów związanych z rozwojem kultury w mieście wskazuje się sytuację lokalową instytucji kultury. Dotyczy to kluczowych instytucji wspomnianych wyżej a więc Miejskiego Domu Kultury, w tym kina "Ostrowia" i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Innym problemem jest brak koordynacji w organizacji imprez kulturalnych: imprezy nakładają się czasowo; niewystarczająca jest też informacja i promocja wydarzeń kulturalnych. Poza tym głównymi adresatami oferty kulturalnej są rodziny z dziećmi i seniorzy, brakuje zaś oferty dla

pokolenia 20 i 30- latków. Problemem dla niektórych mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej są też koszty jakie trzeba ponieść by uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych. Jako problem wskazywano też małe zaangażowanie nauczycieli w oddolne inicjatywy społeczne. Tymczasem szkoły powinny być ważnym elementem w sieci instytucji włączających dzieci i młodzież w życie kulturalne.

Wśród wniosków z cytowanego tu opracowania znalazł się także postulat stworzenia miejsca spotkań młodych ludzi, które sprzyjałoby integracji młodzieży, rozwijaniu zainteresowań i było atrakcyjną alternatywą dla spędzania czasu na ulicy czy przy komputerze. Innym ważnym wnioskiem była konieczność zwrócenia uwagi na potrzeby kulturalne 20 i 30 latków.

Mapa 5. Dostępność przestrzenna placówek kulturalnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Placówki kulturalne w Ostrowi Mazowieckiej są rozmieszczone w centralnej części miasta. Ich koncentracja występuje przede wszystkim w rejonie ulic: Lubiejewska – Warchalskiego - 3 Maja - Sikorskiego. Zlokalizowane są tam: Miejska Biblioteka Publiczna, Kino Ostrowia, Miejski Dom Kultury oraz siedziba Młodzieżowej Orkiestry Dętej OSP. Poza tym obszarem zlokalizowane są 3 kolejne placówki kulturalne. Dwie z nich położone są również w części centralnej miasta, są to Teatr Scena Kotłownia przy ulicy Romana Rubinkowskiego oraz Centrum Dialogu Społecznego przy ulicy Partyzantów. W peryferyjnej części miasta zlokalizowane jest jedynie prywatne Muzeum Kresów i Ziemi Ostrowskiej. Obiekt ten mieści się w budynku obiektu hotelowego. Hotel położony jest przy ulicy Lubiejewskiej w przebudowanym wojennym spichlerzu, wybudowanym w 1941 roku przez Niemców na potrzeby frontu wschodniego. Na terenie miasta działają również

podmioty gospodarcze świadczące usługi kulturalne, są one jednak rozproszone w przestrzeni miasta.

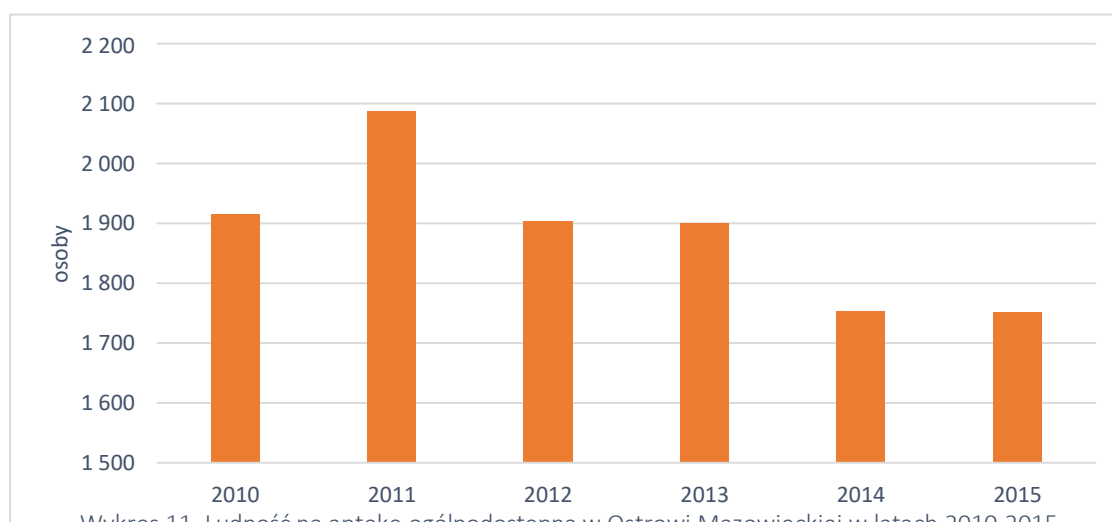
Najlepszy dostęp do tych placówek mają mieszkańcy centralnych jednostek przestrzennych nr 20 oraz 5,8 i 21. Ze względu na położenie muzeum w zasięgu oddziaływania placówki kulturalnej znajduje się część jednostki przestrzennej nr 18.

2.4. Ochrona zdrowia

Na terenie Ostrowi Mazowieckiej działa 1 szpital powiatowy oraz 5 jednostek organizacyjnych udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Liczba placówek medycznych na terenie miasta nie uległa zmianie, zmniejszyła się jednak liczba poradni i placówek w przychodniach zdrowia. Wzrosła liczba udzielonych porad i przeprowadzonych badań.

W latach 2005-2015 wyraźnie wzrosła liczba hospitalizacji (o 72%), z 13 453 w 2005 roku do 23 185 w 2015 roku.

W latach 2010-2015 wyraźnie poprawiła się również dostępność aptek w Ostrowi Mazowieckiej, od 2011 roku wartość wskaźnika liczby ludność przypadającej na aptekę ogólnodostępną wyraźnie maleje. W 2011 roku było to 2088 mieszkańców, w 2015 roku już tylko 1752 osoby.

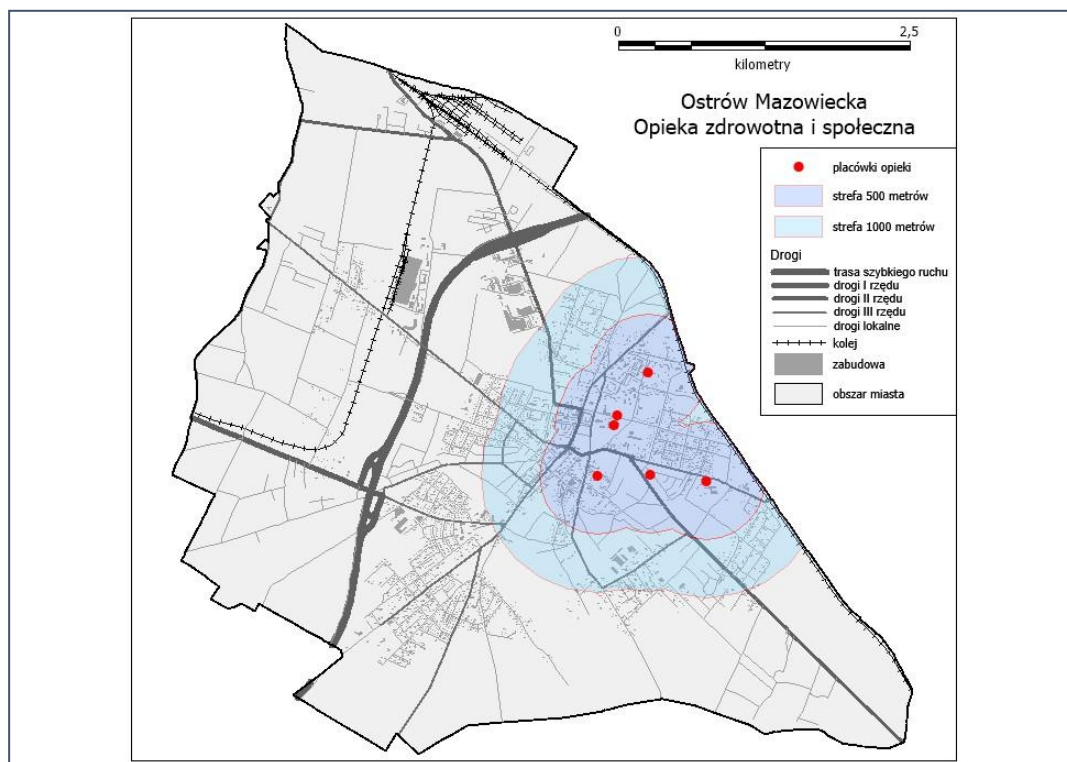

Wykres 11. Ludność na aptekę ogólnodostępną w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Na terenie Ostrowi Mazowieckiej działa łącznie 6 placówek opieki zdrowotnej oraz placówek pomocy społecznej. Są one rozmieszczone w różnych częściach miastach. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Powiatowa Przychodnia Zdrowia zlokalizowane są w centralnej części miasta. W pewnym oddaleniu od centrum położone są: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz Szpital Powiatowy. Na terenie Ostrowi Mazowieckiej

działa wiele podmiotów gospodarczych świadczących usługi z zakresu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Ich koncentracja występuje w centralnej części miasta, wzdłuż najważniejszych dróg.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie placówek opieki zdrowotnej oraz placówek pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej, najlepszy dostęp do świadczonych przez nie usług mają mieszkańcy jednostek przestrzennych nr 6, 5, 8, 9 oraz części jednostki nr 10. Mieszkańcy obszarów peryferyjnych miasta mają utrudniony dostęp do usług zdrowotnych i z zakresu pomocy społecznej. Jednostki peryferyjne są słabo wyposażone również w podmioty gospodarcze świadczące tego typu usługi.

Mapa 6. Dostępność przestrzenna placówek opieki zdrowotnej i placówek pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Tabela 9. Placówki medyczne i udzielone świadczenia medyczne w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 , 2010 i 2015
(SPZZOZ w Ostrowi Mazowieckiej)

Nazwa	2005			2010			2015		
	Liczba oddziałów	Liczba hospitalizacji	Liczba personelu	Liczba oddziałów	Liczba hospitalizacji	Liczba personelu	Liczba oddziałów	Liczba hospitalizacji	Liczba personelu
Szpital	11	13453	354	10	15769	407	10	230185	432
Nazwa	Ilość poradni/ pracowni	Liczba porad / badań	Liczba personelu	Ilość poradni/ pracowni	Liczba porad / badań	Liczba personelu	Ilość poradni/ pracowni	Liczba porad / badań	Liczba personelu
Powiatowa Przychodnia	26	77813 porad	79	24	80569 porad	47	25	89281 porad	48
Powiatowa Przychodnia	13	69611 porad	29	12	51876 porad	28	12	59130 porad	26
Dział Pomocy Doraźnej	11	7381 wyjazdów PR	Personel uwzględnion y w liczbie personelu szpitala	2	6135 wyjazdów PR, 8198 NPL	Personel uwzględnion y w liczbie personelu szpitala	1	10960 NPL	Personel uwzględnion y w liczbie personelu szpitala
Dział Diagnostyki Medycznej	10	45410 badań	Personel uwzględnion y w liczbie personelu szpitala	8	439790 badań	65	7	462875 badań	63
Dział Rehabilitacji Lecznicej	7	2581 pacjentów/64 262 zabiegów	Personel uwzględnion y w liczbie personelu szpitala	7	4685 pacjentów / 86 874 zabiegów	27	7	3149 pacjentów/11 1810 zabiegów	29

2.5. Pomoc społeczna i struktura udzielanych świadczeń

Jednostką organizacyjną wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Ostrów Mazowiecka jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej działają :

- Poradnia Społeczna,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- komórka organizacyjna do realizacji świadczeń rodzinnych.

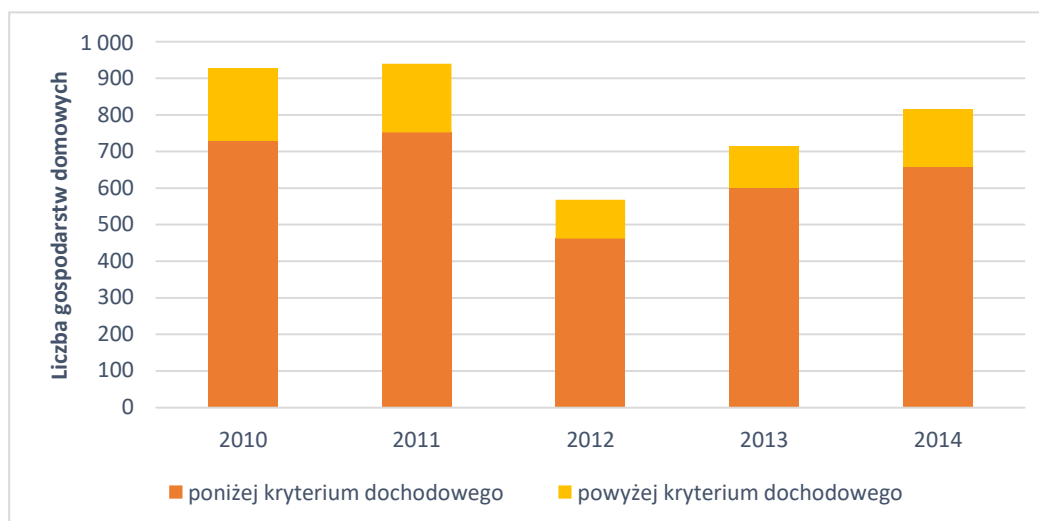
W Ostrowi Mazowieckiej w latach 2012-2014, liczba osób objętych pomocą społeczną nieznacznie zmieniała się, osiągając najniższy poziom w roku 2014. W roku 2014 udzielono pomocy 998 osobom, mieszkającym w 828 rodzinach, w sumie liczba członków rodzin obejmowała 1772 osoby.

Na realizację zadań pomocy społecznej w 2014 roku zostały przyznane środki finansowe w wysokości 3 778 544 zł, w tym:

- na zadania własne gminy: 3 552 771 zł, z tego na wypłatę świadczeń pieniężnych pomocy społecznej: 2 239 471 zł;
- na zadania zlecone: 225 773 zł, z tego na wypłatę świadczeń pieniężnych pomocy społecznej: 181 719 zł.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej 815 gospodarstw domowych otrzymało pomoc społeczną. Były to w większości gospodarstwa znajdujące się poniżej kryterium dochodowego (80,6%). W okresie 2010-2014 liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej ulegała zmianie, osiągając najwyższą wartość w 2011 roku (940 gospodarstw) a następnie systematycznie malejąc do 2014 roku.

Wykres 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

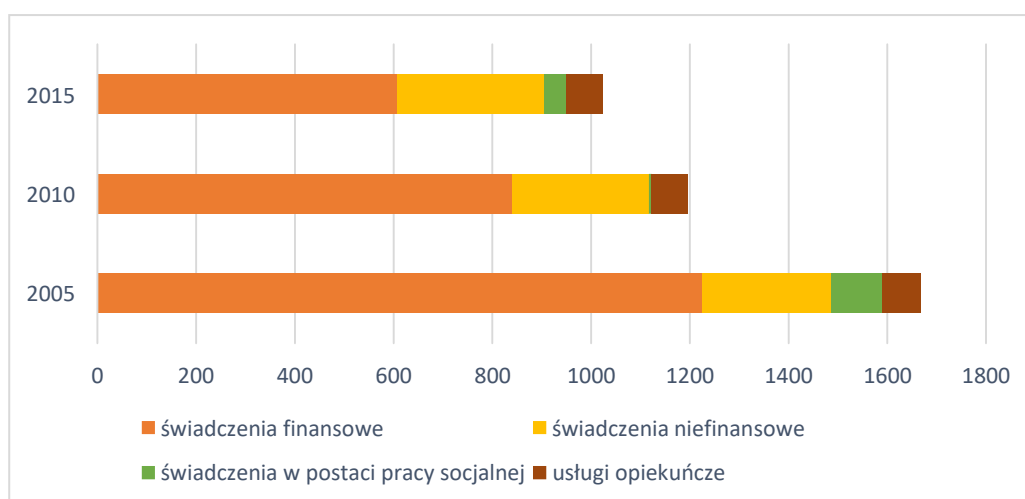
W 2015 roku główną przyczyną, w związku z którą mieszkańcy wnoszą o pomoc z systemu pomocy społecznej było ubóstwo oraz bezrobocie. Były to dwa główne powody przyznania pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005, 2010 i 2015. Wyraźnie wzrasta liczba wniosków z tytułu niepełnosprawności, długotrwałej choroby oraz przemocy w rodzinie. Maleje natomiast znaczenie takich powodów jak bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm.

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 – 2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS w Ostrowi Mazowieckiej)

Problem	Liczba rodzin		
	2005	2010	2015
Ubóstwo	861	758	361
Bezrobocie	621	577	392
Niepełnosprawność	148	204	298
Długotrwała choroba	69	61	201
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	293	126	99
W tym: rodziny niepełne	149	68	82
W tym rodziny wielodzietne	48	32	28
Potrzeba ochrony macierzyństwa	63	31	25
Przemoc w rodzinie	12	21	56
Bezdomność	2	2	5
Alkoholizm	47	32	19
Narkomania	0	0	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	8	5
Zdarzenie losowe	1	6	2
Sytuacja kryzysowa	12	25	9
Ogółem	2332	1951	1584

Pozytywnym zjawiskiem jest malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie miasta w latach 2005 – 2010. W 2005 roku łącznie świadczenia takie pobierało 3672 mieszkańców, 10 lat później – 3038 osób. Maleje również świadczeń finansowych: z 33,3% ogółu świadczeń w 2005 roku do 20,0% w 2015 roku. Wzrasta natomiast znaczenie świadczeń niefinansowych (z 7,2% w 2005 roku 9,8% w 2015 roku) oraz usług opiekuńczych (z 2,1% w 2005 roku 2,4% w 2015 roku). Wzrosła również kwota wypłaconych świadczeń: w 2005 roku wartość świadczeń wyniosła 1 236 012,00zł, w 2015 roku było to o 22,6% więcej.

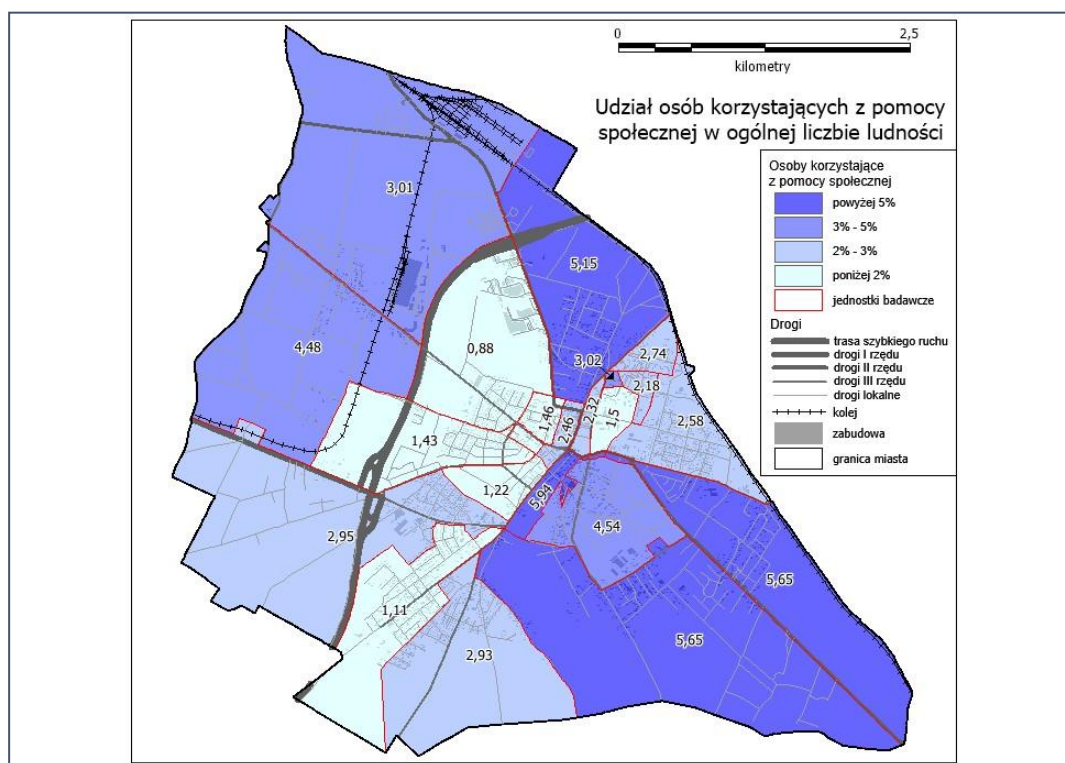
W poszczególnych jednostkach badawczych udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej był zróżnicowany. W 2015 roku wahał się od 0,9% w jednostce nr 19 do 5,9% w jednostce nr 8. Stosunkowo dużym udziałem osób w takiej sytuacji życiowej charakteryzowały się jednostki peryferyjne nr 1, 10 i 11 (powyżej 5%). Najlepsza sytuacja pod tym względem panowała w jednostkach położonych w centralnej i zachodniej części miasta - we wspomnianej jednostce nr 19 oraz w jednostkach nr 13, 15, 16 oraz 20 (poniżej 1,5%). Średni udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w mieście wyniósł 1,55%.

Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005, 2010 i 2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS w Ostrowi Mazowieckiej)

Usługi z zakresu pomocy społecznej na terenie Ostrowi Mazowieckiej świadczy również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które realizuje zadania powiatu dotyczące rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych. Celem tych działań jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

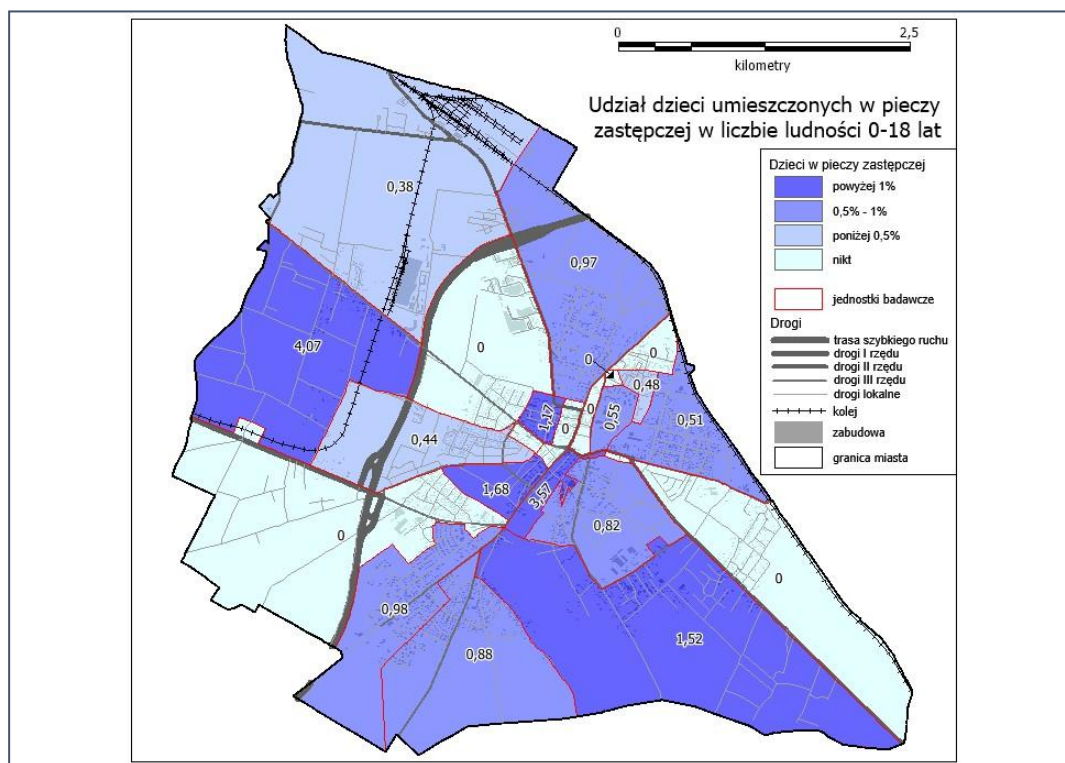

Mapa 7. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej)

W 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej w pieczy zastępczej umieszczonych było 39 dzieci, tj. 0,87% ogółu mieszkańców miasta w wieku 0-18 lat. W rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych było 35 dzieci, w instytucjonalnej pieczy zastępczej – 5 dzieci. 23 rodzinom wydano postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Udział dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w poszczególnych jednostkach był bardzo zróżnicowany. Żadne z dzieci zamieszkujących 7 jednostek przestrzennych nie było umieszczone w pieczy zastępczej. W grupie tej znalazły się zarówno jednostki centralne (nr 21 i 6), jak i peryferyjne (nr 10 i 14). W jednostkach nr 20, 11, 15, 8 i 7 udział ten nie przekroczył 1%. W jednostce nr 7 był najwyższy i wyniósł 4,07%.

Mapa 8. Udział dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w ogólnej liczbie osób w wieku 0-18 lat w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej)

W 2015 roku rodzinom objętym opieką Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie 106 świadczeń na kontynuowanie nauki, najwięcej świadczeniobiorców zamieszkiwało badane jednostki nr 11 (22%), nr 5, 7, 8 oraz 19 (po 11%).

2.6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Na terenie Ostrowi Mazowieckiej zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego realizują Komenda Powiatowa Policji z siedzibą w Ostrowi Mazowieckiej oraz Dzielnicowi działający w poszczególnych sektorach na terenie miasta.

Analiza poziomu bezpieczeństwa mieszkańców może być opracowana na podstawie danych udostępnionych przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej. W 2015 roku na terenie miasta ujawniono 232 przestępstwa, spośród których największy odsetek stanowiły kradzieże cudzej własności (50%) oraz kradzieże z włamaniem (24%).

W 2015 roku miasto było podzielone na 3 sektory. Najwięcej wykroczeń miało miejsce w sektorze II (41% ogółu).

Tabela 11. Przepęstwa ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku według sektorów (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)

	Ostrow Mazowiecka			
	I	II	III	Ogółem
Kradzież cudzej rzeczy	24	59	33	116
Kradzież samochodu	2	5	4	11
Kradzież z włamaniem	10	9	34	53
Rozbój i wymuszenie rozbójnicze	2	2	4	8
Bójka lub pobicie	1	3	2	6
Uszkodzenie mienia	10	15	9	34
Uszczerbek na zdrowiu	1	2	1	4
Ogółem	50	95	87	232

W 2015 roku ujawniono 292 wykroczenia. Wyraźnie przeważały wykroczenia przeciwko mieniu (92%), pozostałe zdarzenia związane były umyślnym niszczeniem lub uszkodzaniem rzeczy cudzej. Najwięcej wykroczeń ujawniono w sektorze III (55%).

Najmniej przępstw i wykroczeń łącznie ujawniono w sektorze I (14,7% ogółu zdarzeń), najwięcej natomiast w sektorze III (46,9%).

W 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej doszło do 309 zdarzeń drogowych, ich liczba w stosunku do 2010 roku wzrosła o 13,6%. Częściej dochodziło również do kolizji drogowych. Niepokoi natomiast znaczny wzrost liczby interwencji Policji na terenie miasta w tym okresie, liczba interwencji wzrosła o ponad 100%.

Tabela 12. Wykroczenia ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku według sektorów (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)

	Ostrow Mazowiecka			
	I	II	III	Ogółem
Wykroczenie z art.119 kw ³	22	97	150	269
Wykroczenie z art.124 kw ⁴	5	9	9	23
Ogółem	27	106	159	292

³ Art. 119. § 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 250 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

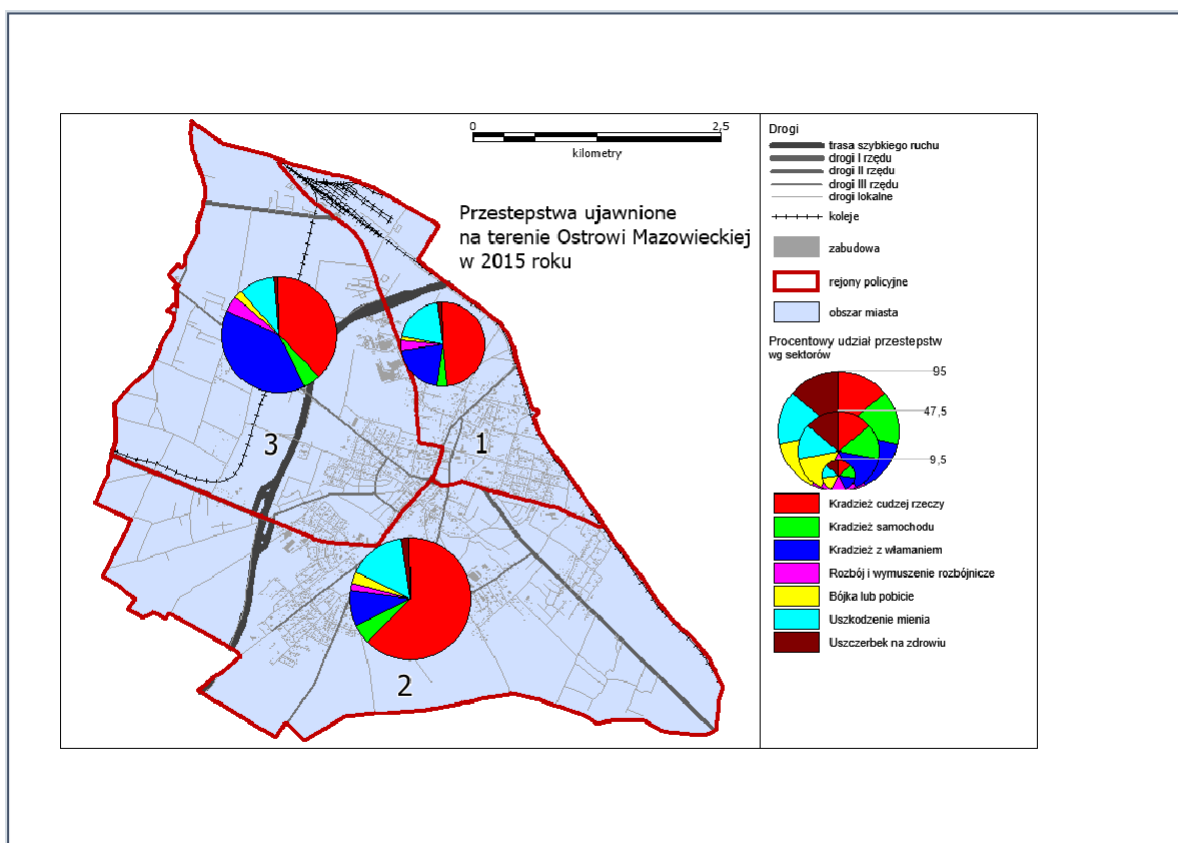
§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzonego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona

⁴ § 1. Kto cudzą rzecz umyślnie niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, jeżeli szkoda nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia można orzec obowiązek zapłaty równowartości wyrządzonej szkody lub obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego.

Mapa 9. Przepiępstwa ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)

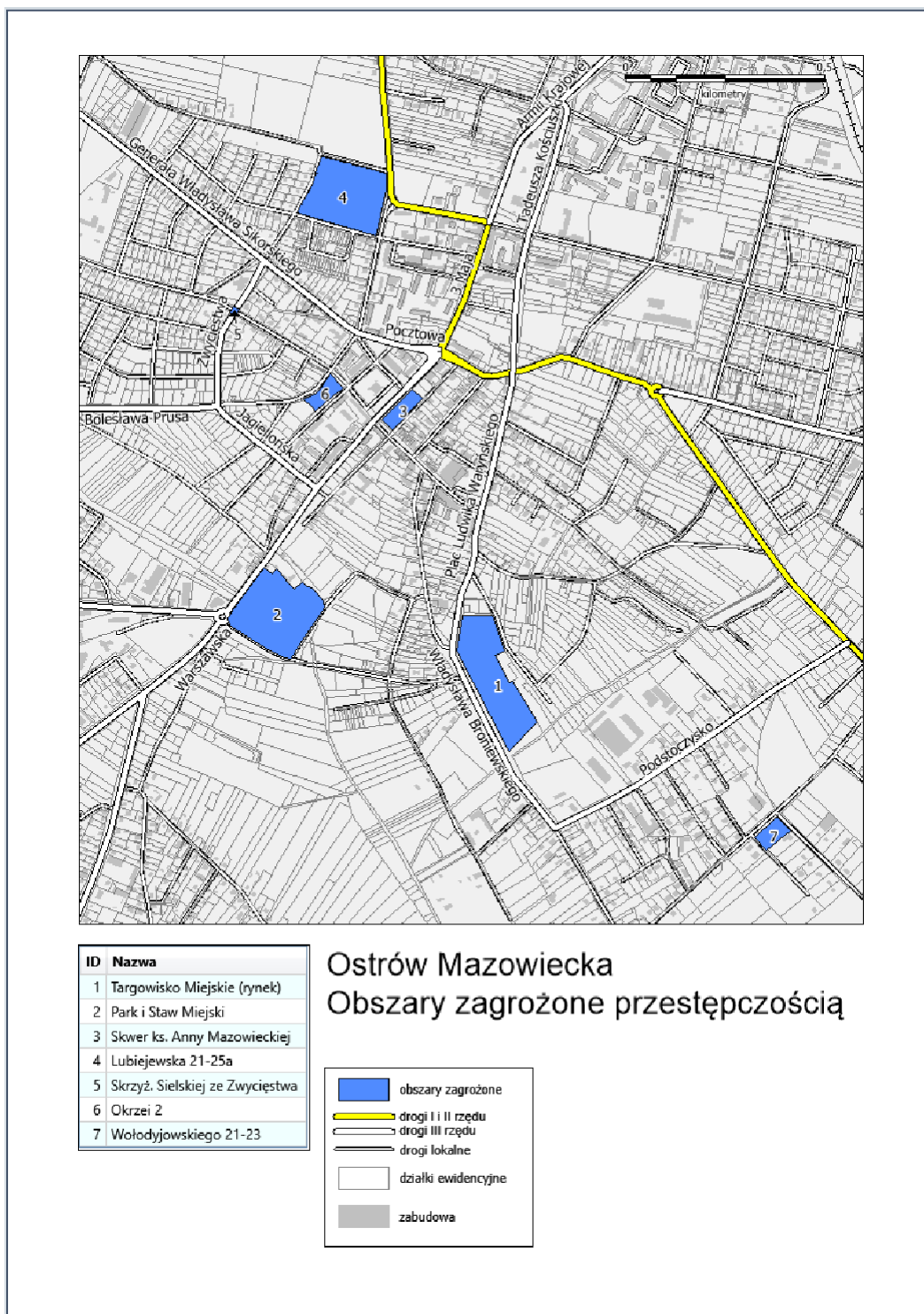
Tabela 13. Zdarzenia w ruchu drogowym oraz interwencje policji na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2010 i 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)

	201	2015
Liczba zdarzeń w ruchu drogowym na terenie miasta	Liczba zdarzeń – 272 Liczba wypadków – 15 Liczba zabitych – 0 Liczba rannych – 15 Liczba kolizji – 257	Liczba zdarzeń – 309 Liczba wypadków – 14 Liczba zabitych – 3 Liczba rannych – 11 Liczba kolizji – 295
Liczba interwencji Policji na terenie miasta	1358	2721

W 2015 roku funkcjonariusze Policji wypełnili 61 formularzy „Niebieskiej Karty”, służących dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w rodzinie i ocenie zagrożenia dalszą przemocą.

Na podstawie materiałów przygotowanych przez Komendę Powiatową Policji w Ostrowi Mazowieckiej można wskazać obszary najbardziej zagrożone przestępczością w mieście. Miejskami, w których dochodzi do koncentracji wykroczeń i przestępców są przede wszystkim: park wokół Stawu Miejskiego, park w pobliżu pomnika Księżnej Anny Mazowieckiej, Targowisko Miejskie, teren w pobliżu kiosku przy ulicy Okrzei, obszar w sąsiedztwie budynków komunalnych przy ulicy Wołodyjowskiego oraz Lubiejewskiej, skrzyżowanie ulicy Sielskiej z ulicą Zwycięstwa.

Mieszkańcy Ostrowi Mazowieckiej zagrożeni są przede wszystkim wykroczeniami związanymi z zakłócaniem porządku oraz wykroczeniami przeciwko mieniu.

Mapa 10. Miejsca zagrożone przestępczością w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)

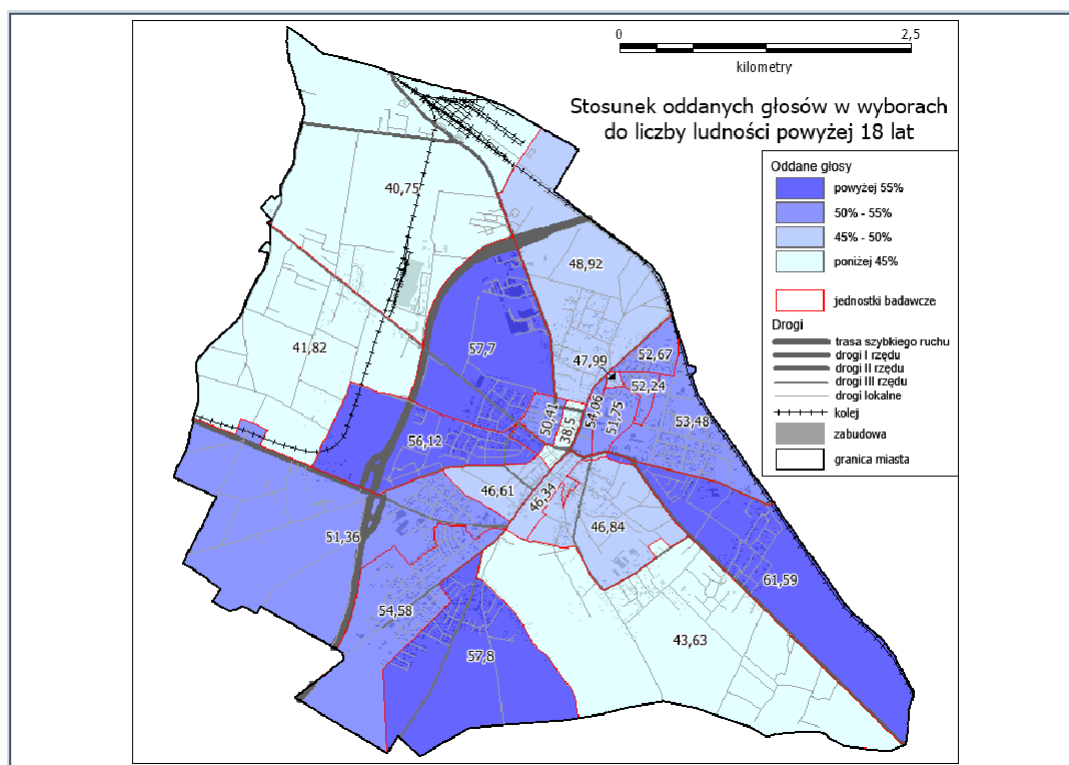
2.7. Frekwencja wyborcza

Mieszkańcy Ostrowi Mazowieckiej wykazują zróżnicowane zainteresowanie udziałem w wyborach władz publicznych poszczególnych szczebli. W 2014 roku w wyborach samorządowych 16 listopada wzięło udział 32,3% uprawnionych do głosowania mieszkańców miasta, 30 listopada frekwencja była wyższa i osiągnęła wartość 42,3%.

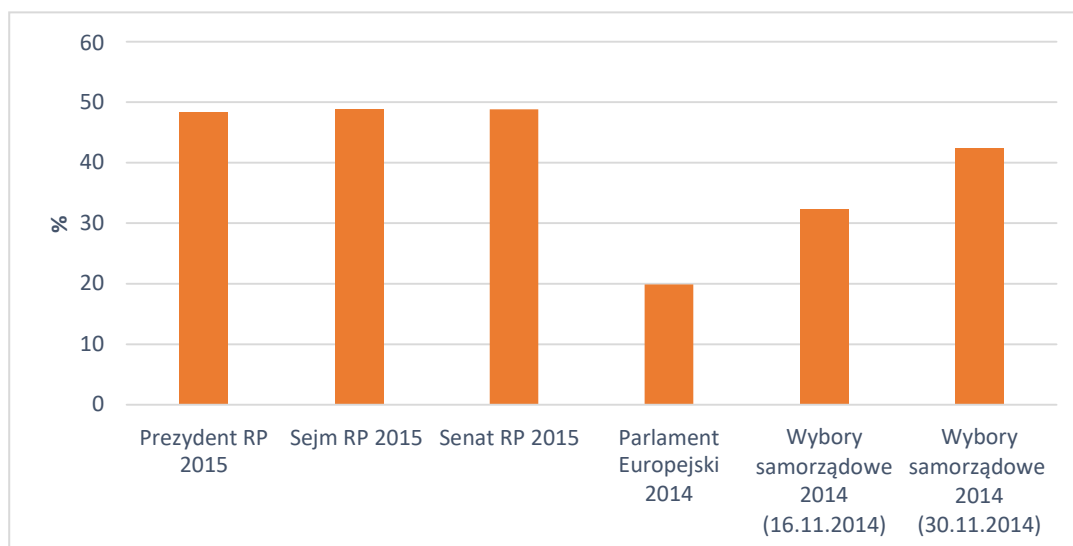
Zainteresowanie mieszkańców udziałem w wyborach samorządowych w 2014 roku znacznie różniło się w zależności od zamieszkiwanej jednostki badawczej. Nie można jednak wskazać związku pomiędzy poziomem frekwencji wyborczej a lokalizacją jednostki badawczej (centrum – peryferie).

Najwyższy poziom frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. osiągnęła w jednostce przestrzennej nr 10 (61,6%). W wyborach aktywnie uczestniczyli również mieszkańcy jednostek nr 16, 19, 12 (powyżej 55%). Najniższy poziom frekwencji odnotowano w jednostkach nr 21 (38,5%) oraz 18 (40,8%).

Znacznie mniej aktywnie ostrowianie wzięli udział w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w dniach 22-25 maja 2014 r. Frekwencja wyniosła zaledwie 19,9%.

Mapa 11. Liczba oddanych głosów w wyborach samorządowych w stosunku do liczby osób w wieku 18 lat i więcej w 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Wykres 14. Frekwencja w wyborach w 2014 i 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: PKW)

W wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych 25 października 2015 r., udział wzięło udział 48,8% osób uprawnionych do głosowania mieszkańców miasta.

Nieco niższy poziom osiągnęła frekwencja w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyły się 24 maja 2015 roku. W Ostrowi Mazowieckiej do wyborów przystąpiło 48,3% uprawnionych.

2.8. Działalność organizacji pozarządowych

Na terenie Ostrowi Mazowieckiej funkcjonuje 40 organizacji pozarządowych. Podmioty te ze względu na profil działalności podzielić na następujące grupy:

- sportowe i turystyczne,
- ekologiczne,
- gospodarcze,
- edukacyjne i kulturalne,
- społeczne.

Najliczniejszą grupę stanowią organizacje, celem działalności których jest rozwiązywanie problemów społecznych w mieście oraz rozwijanie i propagowanie inicjatyw społecznych, postaw i działań sprzyjających integracji mieszkańców, przeciwdziałających wykluczeniu określonych grup ostrowian.

Organizacje te kierują swoje działania do mieszkańców walczących z uzależnieniami, bezdomnych, rodzin, osób niepełnosprawnych czy też znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Prowadzona działalność związana jest również z rozwojem świadomości społecznej oraz przeciwdziałaniem patologiom społecznym. Stowarzyszenia aktywizują również środowiska osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazać można także podmioty, które prowadzą działania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa w mieście jak również niosące pomoc zwierzętom szczególnie potrzebującym w mieście oraz działające na rzecz ekologii i ochrony zwierząt, ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

W obszarze tym działają następujące organizacje pozarządowe:

- Gminno- Miejskie Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich "Rodzina",
- Ostrowskie Stowarzyszenie na rzecz pomocy rodzinie,
- Fundacja AMF Nasza Droga,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Podaruj Uśmiech",
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Iskierka",
- Stowarzyszenie "Bezpieczny Powiat Ostrowski",
- Ostrowskie Stowarzyszenie na rzecz bezpieczeństwa Miasta i Powiatu,
- Stowarzyszenie Nadzieja,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Bezpańskich Zwierząt "Niczyje",
- Równość Pomoc Przyjaźń,
- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych "Przystań",
- Stowarzyszenie "Wspólne Dobro",
- Stowarzyszenie Promujące Abstynencję i Zdrowy Styl Życia "Zacznij Od Nowa",
- Ostrowskie Stowarzyszenie Razem-Więcej,
- Ostrowskie Stowarzyszenie Profilaktyki, Pomocy Psychospołecznej i Przedsiębiorczości "Feniks",
- Ostrowskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych OSIL,
- Fundacja "Dzień Dobry",
- Fundacja "A-D",
- Fundacja "Aktywacja",
- Ostrowskie Stowarzyszenie "Ludzie z Pasją".

Podstawową formułę samoorganizacji społecznej stanowią Ochotnicze Straże Pożarne. W Ostrowi Mazowieckiej również działa OSP. Organizacja prowadzi działalność mającą na celu zapobieganie pożarom oraz współdziała w tym zakresie z instytucjami i organizacjami społecznymi, bierze udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów i innych klęsk ale również uświadamia mieszkańców o konieczności i sposobach ochrony przed pożarami oraz rozwija wśród członków zainteresowania w dziedzinie kultury, oświaty i sportu.

Istotną rolę w obszarze działalności wspomagającej rozwój gospodarczy Ostrowi Mazowieckiej, odgrywają również organizacje pozarządowe. Są to zarówno stowarzyszenia reprezentujące interesy swoich członków wobec innych podmiotów, promujące ich wyroby lub usługi ale również związki zawodowe zrzeszające pracowników określonych instytucji czy przedsiębiorstw. Na terenie miasta działają także organizacje, których celem działalności jest inicjowanie i wspieranie nowoczesnych rozwiązań z zakresu przedsiębiorczości, integracja strefy nauki i biznesu. Do organizacji, które włączają się w działalność na rzecz rozwoju gospodarczego miasta zaliczyć należy:

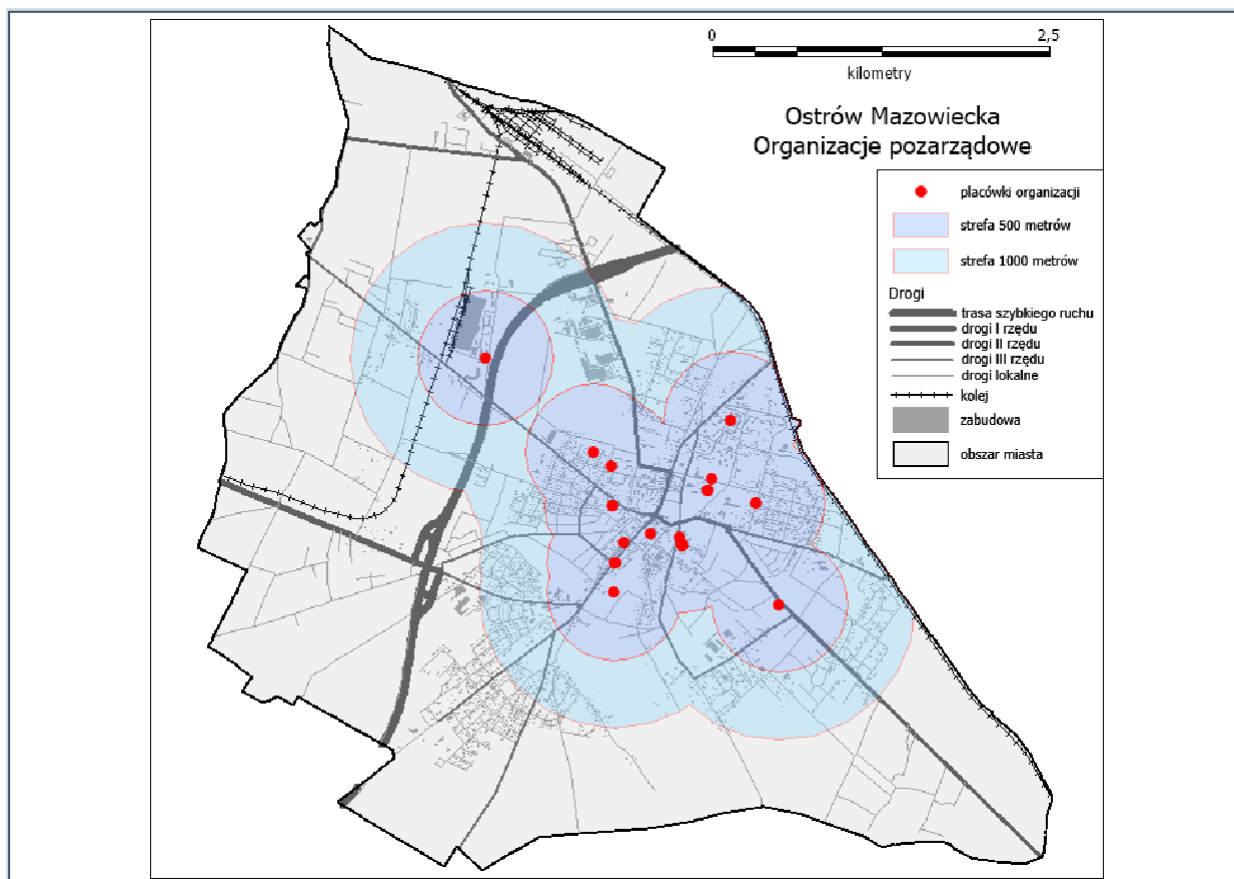
- Stowarzyszenie Przewoźników Krajowych i Międzynarodowych Oraz Spedytorów Ziemi Ostrowskiej,
- Związek Zawodowy Pracowników Samorządowych Urzędu Miasta w Ostrowi Mazowieckiej,
- Ostrowska Izba Gospodarcza,
- Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników "Waryński Ostrów" Sp. z o.o.,
- Ostrowska Inicjatywa,
- Powiatowy Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców,
- Związek Przedsiębiorców Małych i Średnich Przedsiębiorstw,
- Związek Zawodowy Pracowników Fabryki Mebli "Forte" W Ostrowi Mazowieckiej,
- Wspólna Przedsiębiorczość.

Do organizacji związanych ze sportem i turystyką zaliczyć można organizacje turystyczne, kluby sportowe oraz stowarzyszenia związane z wybraną dyscypliną. Podmioty te kierują swoje działania do aktywnych mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej, poprzez organizację wydarzeń sportowych, tworząc warunki do rozwoju określonej dyscypliny sportu czy też pośrednio poprzez inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej. Do grupy tej zaliczyć należy:

- Powiatową Organizację Turystyczną w Ostrowi Mazowieckiej,
- Ludowy Klub Sportowy "Ostrowianka" W Ostrowi Mazowieckiej,
- Stowarzyszenie „Zakręcona Ostrów”.

Odrębną grupę stanowią również stowarzyszenia i fundacje wspierające i promujące kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, podtrzymujące i upowszechniające tradycję narodową, rozwój świadomości obywatelskiej i kulturowej, a także edukację, oświatę i wychowanie. Są to również organizacje zrzeszające absolwentów czy też przyjaciół określonych placówek edukacyjnych, które mają na celu zarówno utrzymanie więzi koleżeńskiej między członkami organizacji, nauczycielami i wychowankami szkoły oraz utrzymanie więzi ze szkołą jak również współdziałanie ze szkołą i promocję jej osiągnięć. Do grupy tej należą:

- Koło Wychowanków Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego W Ostrowi Mazowieckiej,
- Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego SGGW,
- Ostrowskie Towarzystwo Inicjatyw Kulturalno-Oświatowych "Otiko",
- Koło Wychowanków Zespołu Szkół Nr 1 W Ostrowi Mazowieckiej.

Mapa 12. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Istotną rolę odgrywają organizacje prowadzące działania wspomagające rozwój Ostrowi Mazowieckiej i Ziemi Ostrowskiej. Ich działalność statutowa koncentruje się na pobudzeniu inicjatyw społecznych dla rozwoju tego obszaru, promocji jego walorów jak również podejmowaniu inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych. Działania te prowadzą:

- Porozumienie Samorządowe Powiatu Ostrowskiego - Ziemia Ostrowska,
- Lokalna Grupa Działania "Zielone Sięło",
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Ostrowskiej w Ostrowi Mazowieckiej.

Organizacje pozarządowe zlokalizowane są w różnych częściach Ostrowi Mazowieckiej. Część podmiotów działa na terenie placówek edukacyjnych. Ich koncentracja występuje w centrum miasta oraz wzdłuż głównych dróg, tj. w rejonie ulic Warchalskiego, Kościuszki, 3 Maja, Piłata, Małkińskiej. Kilka organizacji ma swoje siedziby na obszarach peryferyjnych, są to przede wszystkim kluby sportowe.

3. SFERA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Ostrow Mazowiecka jest miejscem lokalizacji wielu przedsiębiorstw znanych na rynku krajowym i rynkach międzynarodowych. Wśród nich wymienić można m.in. Fabryki Mebli Forte S.A., Rolstal Pawłowski, Genderka Sp. z o.o., Krüger Polska Sp. z o.o., Natur Produkt Pharma Sp. z o.o., Canexpol, Alpla Sp. z o.o., Schneider Polska Technika Samochodowa i Kontenerowa Sp. z o.o., Milkiland - Zakład produkcyjny „Ostrowia” Sp. z o.o. W Ostrowi ma swoją siedzibę także wiele firm transportowych prowadzących działalność w kraju i za granicą.

W 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej było 6895 pracujących. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców wyniosła 303 i od 2010 roku systematycznie rośnie. Wartość ta jest wyższą od średniej wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie wyższą od wartości dla Polski.

Wykres 15. Pracujący na 1000 ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2006-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Na rynku pracy w Ostrowi Mazowieckiej aktywne są kobiety i mężczyźni: 48,4% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,6% mężczyźni. Warto zwrócić uwagę, że wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej 705 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 1 332 pracujących przyjeżdża do pracy spoza miasta. Brak jest informacji jakie zawody reprezentują osoby pracujące poza Ostrowią. Rynek pracy Ostrowi Mazowieckiej charakteryzuje też przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, które wynosi 3395,05 złotych (84,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce).

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Ostrowi Mazowieckiej wyniosła 2004 w 2015 roku i była wyższa aż o 163,3% niż w 2005 roku (761 podmiotów). W okresie przed

2015 rokiem, najwięcej przedsiębiorstw zarejestrowanych było w 2010 roku – 3174 podmiotów, najmniej natomiast w 2011 roku – 2 999.

Liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 3,6%: z 219 w 2005 roku do 211 w 2014 roku. Natomiast liczba podmiotów na 10 tys. ludności ogółem w 2005 roku wyniosła 1 407 i zmalała w 2014 roku do wartości 1336.

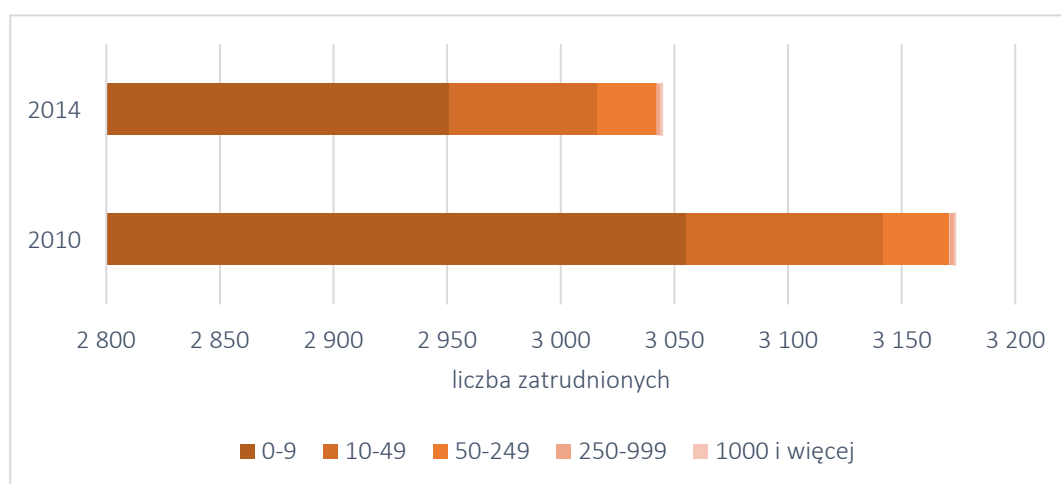
Co prawda, w 2014 roku przybyło 97 jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 000 mieszkańców, jednakże wskaźnik ten był wcześniej wyższy (np. w 2010 roku wskaźnik wynosił 118).

Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2009-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDI GUS)

Z innych trendów warto zwrócić uwagę, że w latach 2005-2010 zmniejszyła się również liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności z 118 do 107; wzrosła natomiast liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców z 1,51 do 2,19. Maleje również udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem; w 2010 roku było to 6,25% a w 2015 roku 3,17%.

W okresie 2010-2014 struktura wielkości podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej nie uległa znacznym zmianom. Największy udział miały mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych), stanowiły one ok. 96-97% ogółu firm. Udział małych podmiotów gospodarczych (10-49 zatrudnionych) utrzymał się na poziomie 2-3%, udział średnich przedsiębiorstw (50-249 zatrudnionych) wynosił poniżej 1%. W 2014 roku na terenie Ostrowi Mazowieckiej działały 3 przedsiębiorstwa zatrudniające 250 i więcej osób.

Wykres 17. Podmioty gospodarki narodowej wg. klas wielkości w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

W latach 2010-2014 największy udział wśród wszystkich podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej miały podmioty sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle). W 2010 roku podmioty te stanowiły 32,3% wszystkich podmiotów, a ich liczba wynosiła 1 024. Firmy działające w sekcji G, w badanym okresie, nie zmieniły znacznie udziału w gospodarce miasta; w 2014 roku działało ich 964, tj. 31,7% wszystkich podmiotów. Drugim sektorem widocznym w gospodarce miasta jest budownictwo (sekcja F); jego udział w gospodarce wynosił w tym okresie ok. 13%. Trzecią grupę stanowią podmioty gospodarcze zajmujące się transportem i gospodarką magazynową (sekcja H). Ich liczba w 2010 roku wyniosła 352 co stanowiło 11,1% wszystkich podmiotów. Liczba ta zmalała do 315 w 2014 roku, a ich udział wyniósł wtedy 10,3%. Czwartą wyróżniającą się sekcją jest sekcja C (przetwórstwo przemysłowe), podmioty tej sekcji stanowiły w 2014 roku 7,8% wszystkich podmiotów w mieście, a ich liczba zmalała z 255 w 2010 roku do 237 w 2014 roku. W 2014 roku na terenie miasta działało również 237 podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M), ich liczba od 2010 roku wzrosła o 6 firm.

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 wg sekcji PKD (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

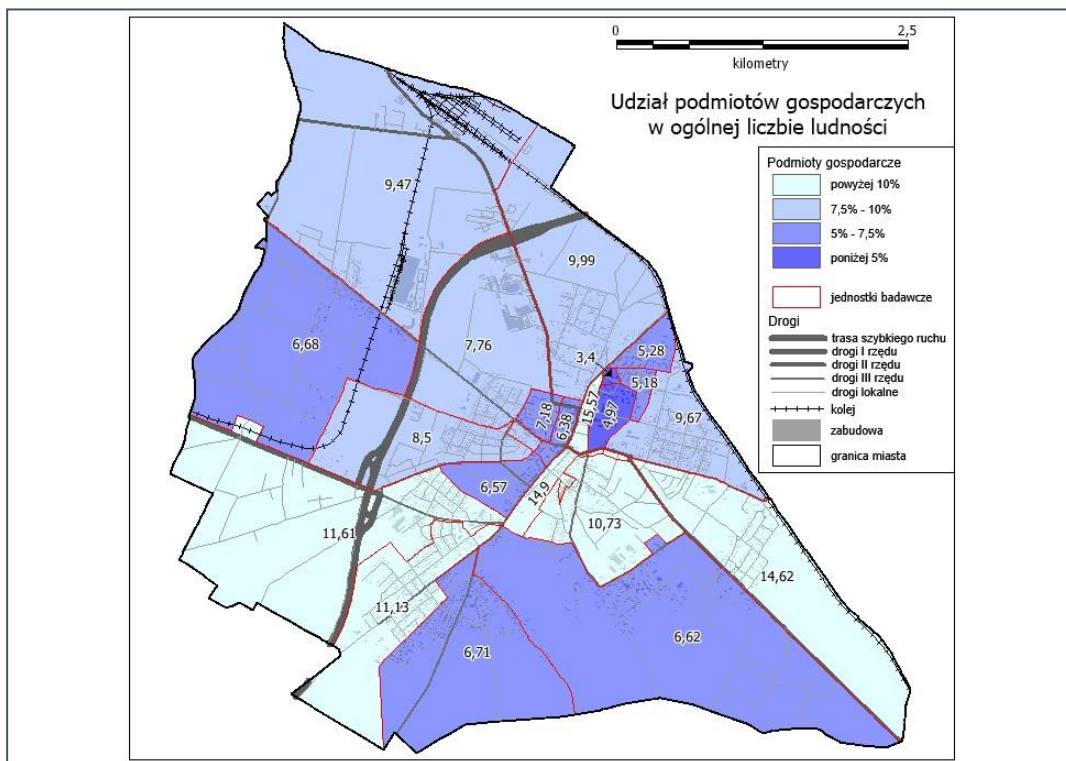
Sekcja		2010	2014
Sekcja A	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	57	18
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	3	4
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	255	237
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i parę wodną	1	1
Sekcja E	dostawa wody	5	8
Sekcja F	budownictwo	404	394
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	1 024	964
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	352	315

Sekcja I	działalność z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	86	85
Sekcja J	informacja i komunikacja	49	43
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	73	62
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	84	88
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	231	237
Sekcja N	działalność z zakresie usług administrowania	15	15
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa	19	19
Sekcja P	edukacja	69	69
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	194	214
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	27	34
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające	184	183
Razem		3 174	3 045

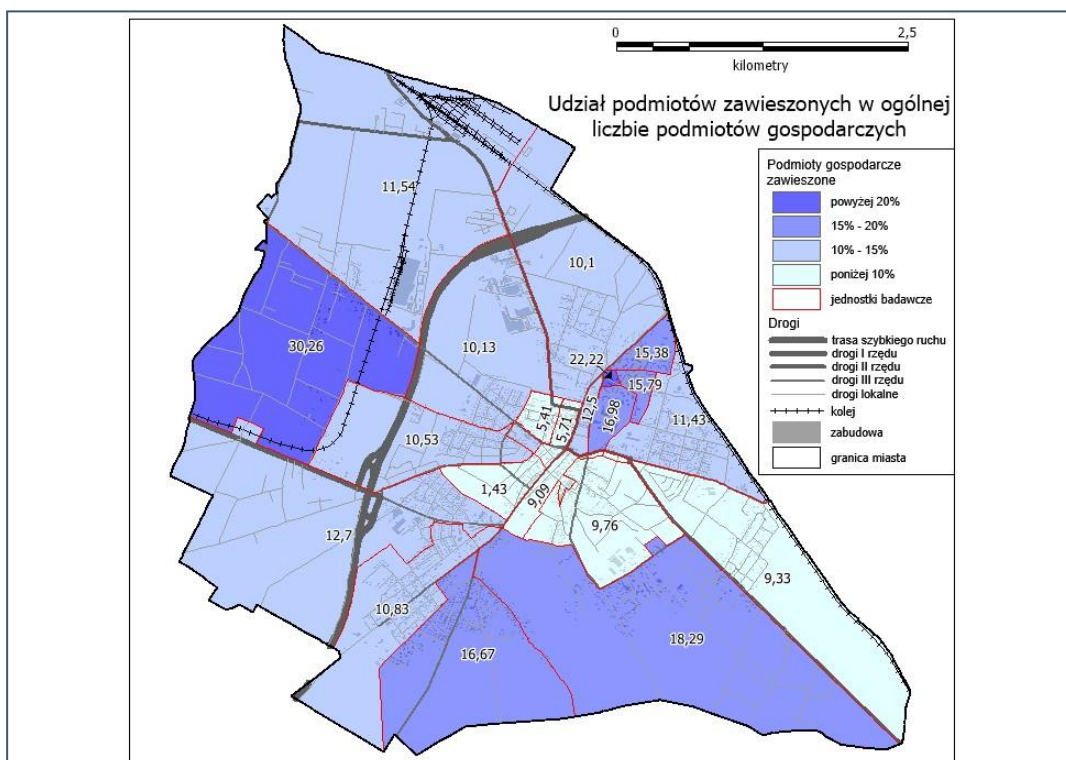
Podmioty gospodarcze są zlokalizowane we wszystkich jednostkach badawczych, ale ich rozmieszczenie jest nierównomierne. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jest w jednostce centralnej nr 6 (168 podmiotów) oraz bardziej peryferyjnej jednostce nr 10 (150 podmiotów). Najmniej przedsiębiorstw działa w jednostce nr 4 (36 podmiotów), która co należy dodać jest najmniejsza ze wszystkich jednostek badawczych. Niewiele firm jest zarejestrowanych również w jednostkach nr 2 (53), 5 (53) oraz 3 (57).

Najwyższy wskaźnik nasycenia podmiotami gospodarczymi mierzony ich liczbą przypadającą na 1000 mieszkańców odnotowano w jednostkach 6, 8 oraz 10. Jego wartość jest natomiast najniższa w jednostkach badawczych nr 4, 5, 3, 2.

Wskaźnikiem kondycji sektora przedsiębiorstw jest udział podmiotów zawieszonych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych. W 2016 roku w Ostrowi Mazowieckiej zawieszonych było 235 podmiotów. Ich udział w poszczególnych jednostkach badawczych był bardzo zróżnicowany. Najmniejszy udział podmiotów zawieszonych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych odnotowano w jednostce nr 15 (1,4%). Niskie wartości wskaźnik ten osiągnął również w jednostkach nr 20 (5,4%) oraz 21 (5,7%). Największym udziałem podmiotów zawieszonych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych wyróżniała się jednostka nr 17 (30,3%). Niepokojąca sytuacja występowała również w jednostkach nr 12, 5, 11, i 4, dla których wartość wskaźnika przekroczyła 15%.

Mapa 13. Liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do całkowitej liczby ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej)

Mapa 14. Udział podmiotów zawieszonych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej)

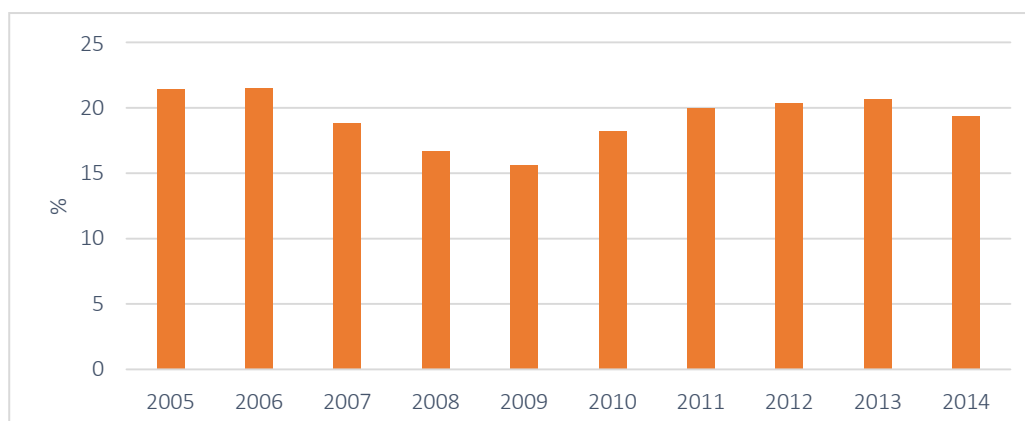

3.2. Stan i struktura bezrobocia

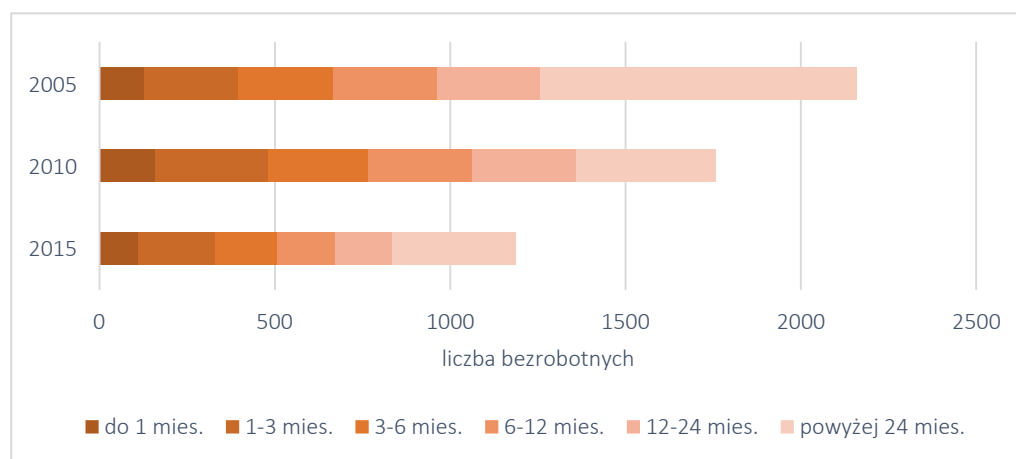
Problemem wciąż nie rozwiązany w Ostrowi Mazowieckiej jest bezrobocie: w 2014 roku wynosiło ono 16,5% (18,5% wśród kobiet i 14,6% wśród mężczyzn). Wskaźnik ten wyraźnie przekracza wielkość stopy bezrobocia dla województwa mazowieckiego i Polski. Na koniec

4. kwartału 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej zarejestrowanych było 1 188 osób bezrobotnych, z czego kobiety stanowiły 52,1%. Największy udział wśród bezrobotnych miały osoby pozostające w tej sytuacji dłużej niż 24 miesiące, stanowiąc blisko 27,4% wszystkich bezrobotnych w mieście.

W latach 2005-2015 wyraźnie zmalała liczba bezrobotnych w mieście, z 2160 osób w 2005 roku do 1188 osób w 2015 roku.

Wykres 18. Szacunkowa stopa bezrobocia w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Wykres 19. Liczba bezrobotnych w mieście Ostrów Mazowiecka w latach 2005-2015 wg czasu pozostawania bez pracy (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)

W 2015 roku zarejestrowanych było 1 051 bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. o 574 osoby mniej aniżeli w 2005 roku. W 2015 roku największy udział stanowi długotrwale bezrobotni oraz osoby powyżej 50 roku życia. W 2005 roku przeważali natomiast

długotrwale bezrobotni. W grupie osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy znalazły się jeszcze tylko osoby powyżej 50 roku życia oraz niepełnosprawni.

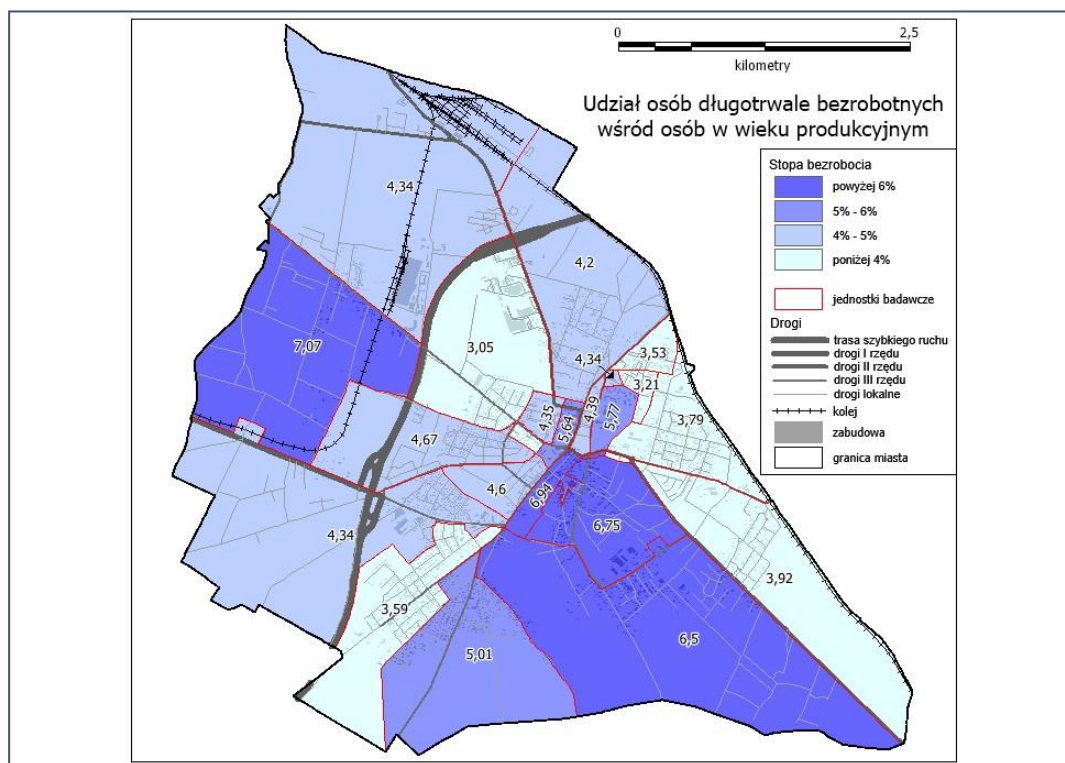
Tabela 15. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólne bezrobotnych zarejestrowanych (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku	2005	2015
do 25 roku życia	0	209
długotrwale bezrobotni	1551	702
pow. 50 roku życia	346	301
korzystający ze świadczeń pomocy społecznej	0	9
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku	0	210
posiadający co najmniej jedno dziecko	0	6
niepełnosprawni	76	88

Tabela 16. Wybrane kategorie bezrobotnych (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)

Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku	2005	2015
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia	102	60
cudzoziemcy	2	2
bez kwalifikacji zawodowych	584	277
bez doświadczenia zawodowego	759	327

O rosnącym zagrożeniu bezrobociem długotrwałym świadczy wzrost udziału tej populacji w ogólnej liczbie bezrobotnych. O stopniu zagrożenia bezrobociem długotrwałym informuje również udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym. Średnia wartość tego wskaźnika w 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej wyniosła 4,8%. Najniższą wartości tego wskaźnika odnotowano w jednostce nr 19 (3,1%). Niewielkim udziałem osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym wyróżniały się również jednostki nr 3, 2, 13, 7 oraz 10 (poniżej 4%). Najwyższa wartość tego wskaźnika wyróżniała jednostkę nr 17 (7,1%). Trudna sytuacja występowała również w jednostkach nr 11, 9 oraz 8 (powyżej 6%). Obszary te można uznać za problemowe ze względu na zagrożenie bezrobociem długotrwałym.

Mapa 15. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej)

Władze miasta dostrzegają problem bezrobocia i jego różnorakie negatywne skutki i podejmują działania na rzecz ograniczenia bezrobocia. Urząd Miasta Ostrów Mazowiecka oraz jednostki organizacyjne w ramach prowadzonej działalności współpracują z Powiatowym Urzędem Pracy. W zakresie tej współpracy, zgodnie z zawartymi umowami zatrudniają osoby bezrobotne w ramach staży zawodowych, robót publicznych oraz prac interwencyjnych. W 2015 roku zatrudniono 39 osób w ramach staży zawodowych, 16 osób – robót publicznych oraz 3 osoby – prac interwencyjnych. Liczba zatrudnionych bezrobotnych w ramach tych form aktywizacji wzrosła w odniesieniu do 2014 roku, kiedy to zatrudniono 23 osoby w ramach staży zawodowych oraz 10 osób – robót publicznych.

W kontekście przygotowywanego gminnego programu rewitalizacji warto wymienić przykładowe działania prowadzone w Ostrowi Mazowieckiej, a mające przeciwdziałać bezrobociu. Doświadczenia z wcześniej realizowanych projektów mogą okazać się bardzo użyteczne w planowaniu działań o charakterze społecznym, które będą stanowiły ważną część programu rewitalizacji.

- Działania prowadzone przez Miasto Ostrów Mazowiecka:
  - Organizacja spotkań w ramach I Ostrowskiego Forum Rozwoju: pierwsze spotkanie organizowane było we współpracy z Fabryką Mebli „Forte” oraz Bankiem Spółdzielczym w Ostrowi Mazowieckiej (200 uczestników); drugie spotkanie miało formę panelu dyskusyjnego i dotyczyło terenów inwestycyjnych w mieście.

- Podpisanie porozumienia o współpracy pomiędzy Fabrykami Mebli FORTE S.A. w Ostrowi Mazowieckiej, Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Powiatem Ostrowskim oraz Miastem Ostrów Mazowiecka. Celem Porozumienia jest współpraca pomiędzy Stronami w zakresie szeroko rozumianego doradztwa edukacyjno - zawodowego w zakresie rozwoju kształcenia zawodowego zgodnego z potrzebami lokalnej gospodarki na terenie miasta i powiatu Ostrów Mazowiecka (ukierunkowanie kształcenia zawodowego na potrzeby największego pracodawcy na terenie Miasta Ostrów Mazowiecka - Fabryk Mebli FORTE S.A).
- Działania prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - Organizacja prac społecznie użytecznych w Zakładzie Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. i w Towarzystwie Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w wymiarze 40 godzin miesięcznie. Osoby wykonujące prace społecznie użyteczne po zakończeniu prac zostały zatrudnione na umowy zlecenie. W 2014 roku stworzono 16 miejsc pracy, na które skierowano 30 osób; w 2015 roku utworzono 18 miejsc pracy, na które skierowano 27 osób
  - Realizacja IV edycji projektu systemowego „Aktywizacja zawodowa i rozwój kompetencji społecznych osób pozostających bez pracy w Ostrowi Mazowieckiej”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Uczestnikami projektu byli mieszkańcy Ostrowi Mazowieckiej, osoby w wieku aktywności zawodowej – zarejestrowane jako osoby bezrobotne korzystające ze świadczeń pomocy społecznej. W projekcie wzięło 16 osób długotrwale bezrobotnych, wiek uczestników: 12 osób 18 – 35 lat oraz 4 osoby w wieku 40 – 55 lat w tym 3 osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności, realizujących instrumenty aktywnej integracji w ramach kontraktu socjalnego.
- Działania prowadzone przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.:
  - W 2015 roku zorganizowano 7 staży dla osób fizycznych (w ramach współpracy z PUP). Dwie z czterech osób, których staż zakończył się w 2015 roku zgodnie z umową z Urzędem Pracy zostały zatrudnione na okres jednego miesiąca, a dwie osoby na okres dwóch miesięcy, natomiast trzem osobom staż kończy się w 2016 r. Jedna osoba po zakończeniu zatrudnienia podjęła działalność gospodarczą i świadczy usługi na rzecz TBS. W 2014 roku zorganizowano 4 staże dla osób fizycznych, przez okres 2015 roku zatrudniono 1 osobę
  - Zorganizowano 6 stanowisk pracy dla osób delegowanych do podjęcia aktywności zawodowej w ramach tego programu prac społeczno-użytecznych. W 2015 roku zorganizowano 8 miejsc pracy, z których skorzystało 11 osób, w 2014 roku było to 6 stanowisk, z których skorzystało 9 osób
  - Umożliwiono zadłużonym lokatorom zamiany formy spłaty zadłużenia ze świadczenia pieniężnego na świadczenie rzeczowe. W 2015 roku z takiej formy pomocy w spłacie zadłużenia skorzystało 18 osób, z którymi podpisano 14 umów. W TBS Sp. z o.o. w roku 2014 zatrudnionych na etacie było 19 osób a w 2015 - 18 osób.

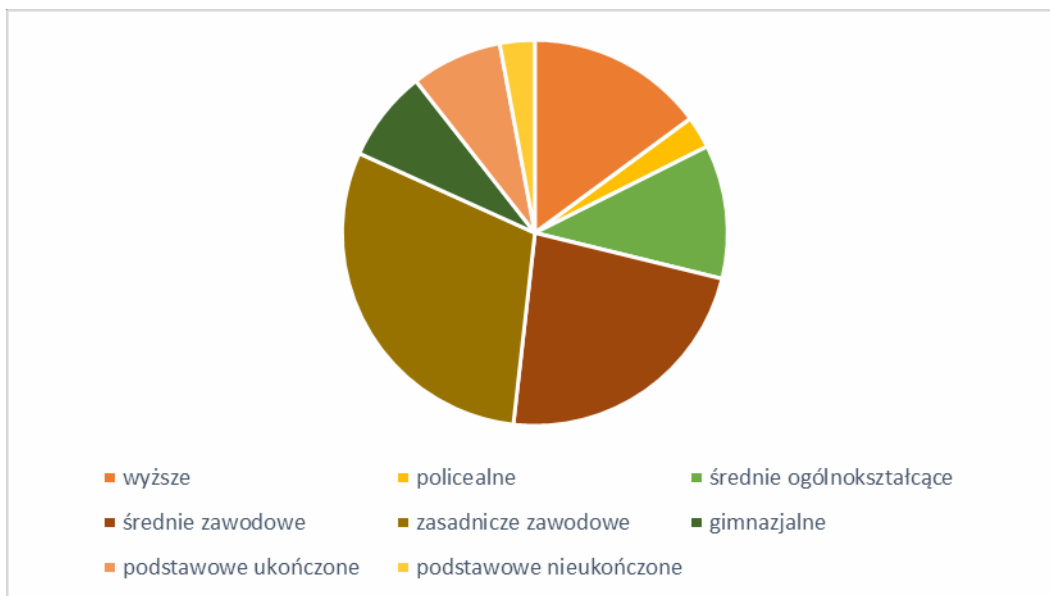
Tabela 17. Formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2014 i 2015 roku według form aktywizacji (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)

Jednostka	Formy aktywizacji zawodowej	2014	2015
Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej	staże zawodowe	15	14
	prace interwencyjne	4	1
	roboty publiczne	2	3
Miejski Dom Kultury	staże zawodowe	2	4
	prace interwencyjne	2	4
Miejska Biblioteka Publiczna	staże zawodowe	0	2
Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	staże zawodowe	4	2
	prace interwencyjne	0	6
Szkoła Podstawowa nr 1	staże zawodowe	1	6
Gimnazjum Publiczne	staże zawodowe	0	1
Zespół Szkół Publicznych nr 1	staże zawodowe	0	2
Zespół Szkół Publicznych nr 2	staże zawodowe	1	2
Zespół Szkół Publicznych nr 3	staże zawodowe	3	2
Miejskie Przedszkole nr 1	staże zawodowe	1	0
	prace interwencyjne	1	1
Miejskie Przedszkole nr 2	staże zawodowe	0	1
	prace interwencyjne	3	3
Miejskie Przedszkole nr 3	staże zawodowe	0	2
	prace interwencyjne	0	1

- Działania prowadzone przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.:
  - W 2015 roku zawarto 23 umowy- zlecenia z osobami bezrobotnymi, które dotyczyły prac okresowych, w tym 4 umowy zostały zawarte z osobami w ramach prac społecznie użytecznych. Zawartych zostało 8 umów o dzieło z osobami bezrobotnymi po zakończeniu przez nie prac społecznie użytecznych.
  - W 2015 roku ZGK Sp. z o.o. zawarł w sumie 36 umów o dzieło.
  - Zatrudnionych zostało 13 osób na podstawie umowy o pracę na czas określony.
  - W ramach prac interwencyjnych zatrudniono 1 osobę zgodnie z zawartą umową w sprawie organizacji prac interwencyjnych.
  - Zorganizowano 4 staże zawodowe dla 4 osób zgodnie z umowami zawartymi z PUP.

Analizując problem bezrobocia i odnosząc się do rozwoju przedsiębiorczości w mieście oraz do rozwoju rynku pracy w Ostrowi Mazowieckiej w dłuższej perspektywie czasowej warto zwrócić uwagę na problem wykształcenia mieszkańców. W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy Ostrowi Mazowieckiej mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Ostrowi Mazowieckiej największy odsetek ma

wykształcenie podstawowe ukończone (28,7%) oraz średnie zawodowe (17,1%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,4%) oraz podstawowe ukończone (26,4%).

Wykres 20. Struktura wykształcenia mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej w 2011 roku (opracowanie własne na podstawie danych: NSP 2011)

4. SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

4.1. Użytkowanie terenów

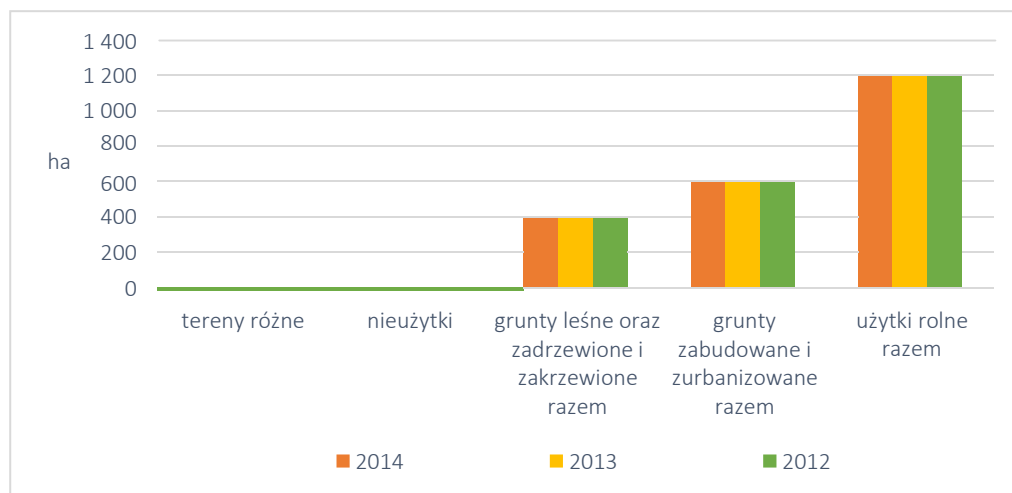
Miasto Ostrów Mazowiecka zajmuje obszar 20 227 ha, tj. 0,06% powierzchni województwa mazowieckiego. Użytki rolne zajmują łącznie 1 771 ha (tj. 52,9% powierzchni całego miasta) z czego większość, bo aż 906 ha stanowią grunty orne (40,7% powierzchni miasta). Niewielki udział w powierzchni miasta zajmują użytki rolne zabudowane (6,3%) oraz łąki trwałe, pastwiska trwałe a także sady. Nieznaczną powierzchnię zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - 436 ha (tj. 19,6% powierzchni miasta), są to wyłącznie lasy. Grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują 581 ha (tj. 26,1%), w tym tereny mieszkaniowe (8,3%), drogi (6,9%), inne tereny zabudowane (6,1%), tereny kolejowe (3,1%), tereny przemysłowe (0,3%) oraz tereny rekreacji i wypoczynku (0,3%).

Ostrów Mazowiecka wyróżniają się na tle województwa mazowieckiego znacznym udziałem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych. Mniejszy niż średnia dla regionu jest natomiast odsetek użytków rolnych oraz gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych razem.

Tabela 18. Użytkowanie terenów Ostrowi Mazowieckiej i województwa mazowieckiego w 2014 roku – ogólne kategorie (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Użytek	Ostrów Mazowiecka		mazowieckie	
	[ha]	%	[ha]	%
użytki rolne razem	1 177	52,85	2 403 643	67,60
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	436	19,57	869 536	24,45
grunty pod wodami razem	1	0,05	41 923	1,18
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	581	26,09	198 689	5,59
użytki ekologiczne	0	0	1 792	0,05
nieużytki	22	0,99	34 267	0,96
tereny różne	10	0,45	5 997	0,17
powierzchnia ogółem	2 227	100,0	3 555 847	100,0

W latach 2004-2014 powierzchnia miasta nie zmieniła się, struktura użytkowania terenów miasta Ostrów Mazowiecka także nie uległa znacznym zmianom: powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 15 ha, nieznacznie wzrosła gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (o 15 ha).

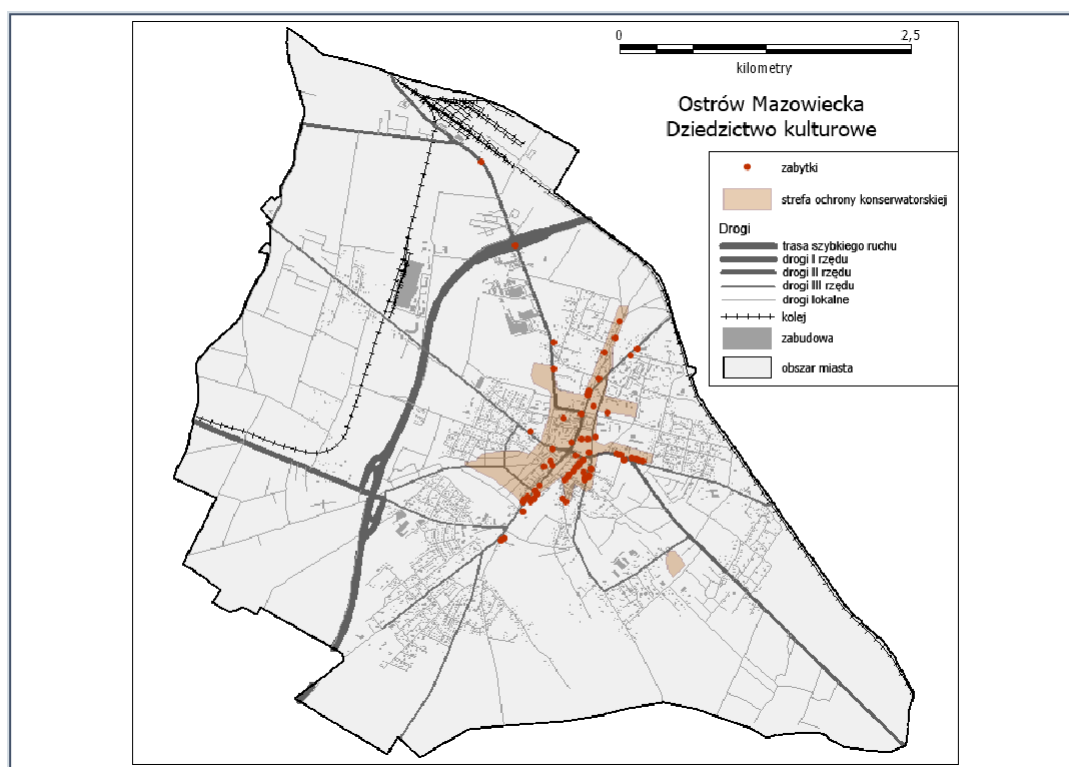
Wykres 21. Zmiany struktury użytkowania terenów miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2012-2014 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

4.2. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W Ostrowi Mazowieckiej do rejestru zabytków wpisane są następujące obiekty i obszary:

- Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP (rok budowy: 1885-93, ul. Kościuszki 39, nr. ewid. 21/1358),
- Kamienica (willa) (rok budowy: 1912 ul. 11 Listopada 8, nr. ewid. (10)6/1358),
- Park zabytkowy (rok założenia: 1874-75 ul. 3 Maja, nr. ewid. 10/1358),
- Cmentarz parafialny (rok założenia: poł. XVIII w. ul. Lubiejewska, nr. ewid. 16/1358),
- Gmach Banku Spółdzielczego (Ludowego) (rok budowy: 1926 ul. 3 Maja 3, nr. ewid. 2 1/1358),
- Budynek PKO, tzw. „Dom Popa” (rok budowy: ok. 1900 ul. 3 Maja 57, nr. ewid. 2/1358),
- Jatki (rok budowy: 1902--03 ul. Pocztowa 20, nr. ewid. 7/1358),
- Dom (rok budowy: 1928 ul. Wileńska 2, nr. ewid. 3/1358),
- Dom (rok budowy: 1903 ul. Dubois 26, nr. ewid. 20/1358),
- Ratusz (rok budowy: 1927 ul. 3 Maja 66, nr. ewid. 8/1358),
- Kaplica cmentarna p.w. św. Zofii (rok budowy: ok. 1830 ul. Lubiejewska, nr. ewid. 11/1358),
- Poczta (rok budowy: ok. 1910 ul. Kościuszki 10, nr. ewid. 13/1358),
- Dom (willa) (rok budowy: 1913 ul. 3 Maja 67, nr. ewid. 12/1358),
- Szkoła (rok budowy: 1923-27 ul. Kościuszki 36, nr. ewid. 9/1358).

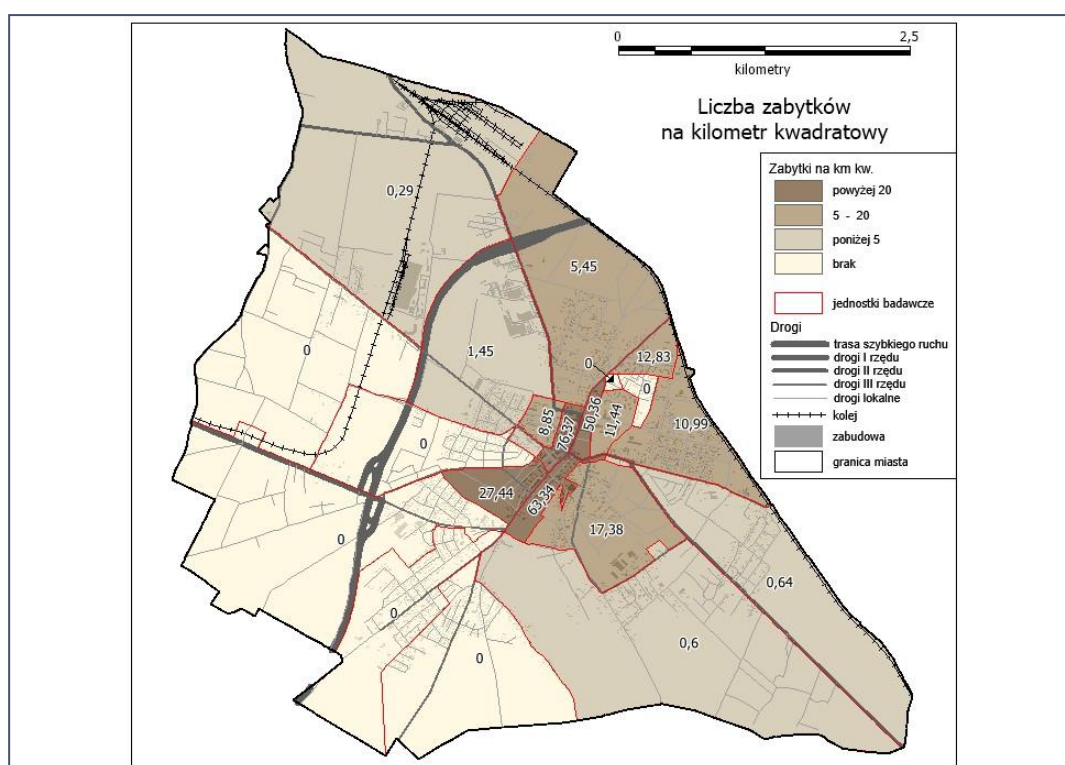
Mapa 16. Dziedzictwo kulturowe Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Obiekty dziedzictwa kulturowego to symbole i świadectwo historii miasta. Czynią miasto rozpoznawalnym, wpływają na identyfikację mieszkańców z miastem, wzmacniają tożsamość lokalną, są elementem budowania wizerunku miasta. Obiekty te stanowią także o atrakcyjności turystycznej miasta i są ważnymi komponentami przestrzeni miejskiej. W centralnej części miasta znajduje się cenny zabytek Ostrowi, którym jest ratusz miejski wybudowany w 1927 roku w stylu neobarokowym z inicjatywy burmistrza miasta Ludwika Mieczkowskiego. Budynek zniszczony podczas II wojny światowej został pieczołowicie odbudowany jako symbol miasta. Ratusz zlokalizowany jest przy Placu Ratuszowym, zwanym placem Anny Mazowieckiej od pomnika, który na nim stoi. Pomnik powstał w 2004 r. z okazji 570-lecia istnienia miasta. Ulica 3 Maja łączy Plac Ratuszowy z Placem Wolności, przy którym zlokalizowany jest kościół pw. Wniebowzięcia NMP. Świątynia pochodzi z końca XIX wieku a jej dwie wieże dominują nad zabudową miasta. Na Placu Wolności rośnie Dąb Wolności, zasadzony w 1919 r., na pamiątkę pierwszej rocznicy odzyskania niepodległości. Obszarem o charakterze przestrzeni publicznej jest park miejski, którego początki sięgają 1875 roku. Obiekty zabytkowe rozmieszczone są w różnych częściach miasta i pełnią m.in. funkcje publiczne (siedziba Banku Spółdzielczego; siedziba Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika – liceum mieści się w budynku nawiązującym swą formą architektoniczną do budowli pałacowej. Był on siedzibą Koedukacyjnego Gimnazjum Humanistycznego - jednej z najnowocześniejszych szkół II Rzeczypospolitej).

W mieście znajdują się też obiekty zabytkowe o dużej wartości i ciekawej historii wymagające pilnej interwencji. Należą do nich „Jatki” – budynek z początku XX wieku, gdzie sprzedawano mięso z rytualnego uboju. Na początku znajdowały się tutaj sklepy rzeźniczekie, z biegiem lat zastąpione przez drobne sklepy z mięsem. Budynek służy mieszkańcom miasta ponad 100 lat. W roku 2003 obiekt został zamknięty. Jest to budynek o świetnej lokalizacji i dużym potencjale. Na forach dyskusyjnych można znaleźć ciekawe pomysły dotyczące przywrócenia go do życia i wykorzystania na cele kulturalne.

Nową inicjatywą związaną z kulturą jest utworzenie miejskiej instytucji kultury pod nazwą Muzeum - Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej. Jest to inicjatywa władz miasta. Miasto zakupiło rodzinny dom Marii Pileckiej z domu Ostrowskiej na cele statutowe Muzeum. List intencyjny w sprawie współdziałania na rzecz rozwoju Muzeum - Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej podpisano 8 maja 2016 roku między Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego a Miastem Ostrów Mazowiecka.

Do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisanych jest ogółem 76 zabytków zlokalizowanych w różnych częściach miasta. Na terenie 7 jednostek przestrzennych nie występują zabytki (nr 3, 4, 12, 13, 14, 16, 17). Najwięcej zabytków zlokalizowanych jest w jednostkach nr 9 (14 obiektów) oraz 8 (12 obiektów).

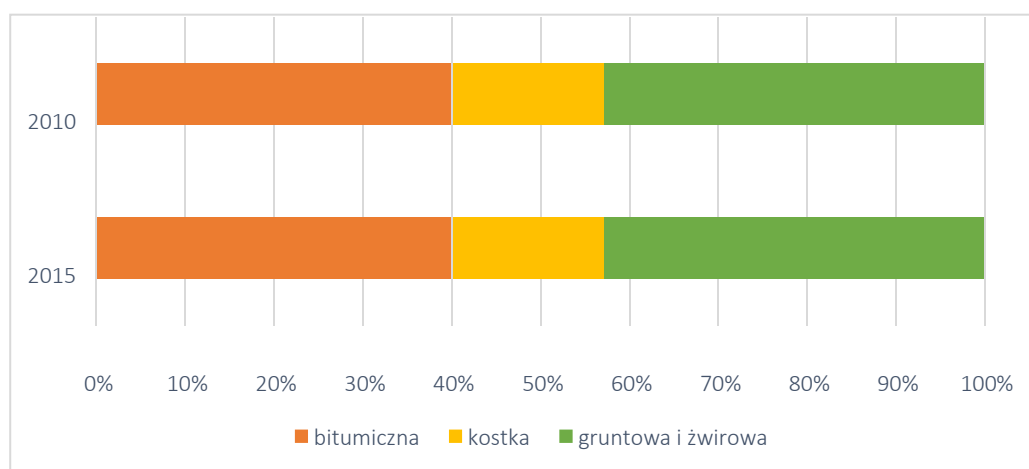
Mapa 17. Liczba zabytków w stosunku do powierzchni całkowitej w Ostrowi Mazowieckiej w 2012 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

4.3. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Ostrów Mazowiecka wyróżnia się dobrą dostępnością komunikacyjną, miasto leży na skrzyżowaniu ważnych krajowych (droga nr 8 wraz z oddaną kilka lat temu do użytku obwodnicą miasta) oraz międzynarodowych szlaków komunikacyjnych. Atrakcyjność inwestycyjna miasta zapewne wzrośnie po wybudowaniu I Pan-Europejskiego korytarza transportowego, łączącego kraje Europy Zachodniej - przez Polskę - z krajami Bałtyckimi (Litwą, Łotwą i Estonią), czyli korytarza drogowego Via Baltica. Na terenie Polski korytarz ten przebiegał będzie od granicy zachodniej autostradą A2 do Warszawy - potem przez Ostrów Mazowiecką - Łomżę - Szczuczyn - Ełk - Suwałki - do przejścia granicznego Budzisko.

Przez miasto przebiegają dwie drogi powiatowe, o łącznej długości 2 883 m i nawierzchni bitumicznej. W latach 2005-2015 długość dróg tej kategorii nie uległa zmianie. Stan drogi nr 2638W jest niezadowolający i wymagający poprawy. Droga nr 2655W została przebudowana w 2008 roku oraz w 2010 roku. W Ostrowi Mazowieckiej dróg kategorii gminnej jest łącznie 111,6 km, z czego 41,0% stanowią drogi o nawierzchni bitumicznej. Stan dróg ulega stopniowej poprawie: nieznacznie maleje udział dróg o nawierzchni gruntowej i żwirowej.

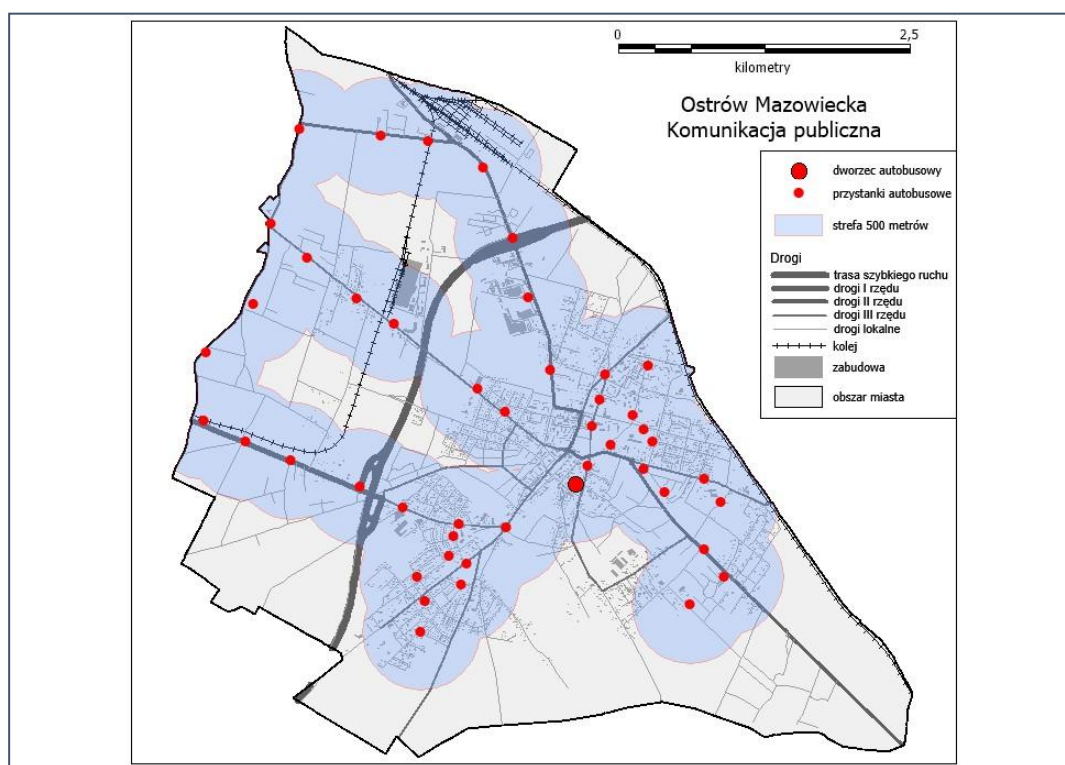
Wykres 22. Drogi kategorii gminnej w Ostrowi Mazowieckiej według kategorii w 2010 i 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

W mieście jest łącznie 94 tys. m² chodników i ścieżek rowerowych. W latach 2010-2015 ich długość nieznacznie wzrosła. Funkcjonuje ścieżka rowerowa im. Wojciecha B. Jastrzębowskiego łącząca Ostrów Mazowiecką z gminą Brok. Liczba ścieżek rowerowych i ciągów pieszo- rowerowych jest jednak niewielka.

Stan infrastruktury drogowej jest raczej niezadowalający. Niewystarczająca jest liczba parkingów i miejsc postojowych, duży odsetek dróg to drogi o nawierzchni gruntowej, brak rond na kluczowych skrzyżowaniach w mieście. Prowadzone są jednak prace mające na celu poprawę stanu infrastruktury komunikacyjnej. W 2016 roku planowana jest częściowa odnowa nawierzchni ul. Noakowskiego, wymiana chodnika na odcinkach ulic: 3 Maja, Szkolna, Sikorskiego, Biała i Słowackiego.

W mieście funkcjonuje 5 linii komunikacji miejskiej. Dworzec autobusowy PKS nosi oznaki wyraźnego zaniedbania.

Przystanki autobusowe rozmieszczone są przede wszystkim we wschodniej części Ostrowi Mazowieckiej oraz wzdłuż głównych dróg w mieście. Przekłada się to na dostęp mieszkańców do komunikacji publicznej. W trudnej sytuacji znajdują się przede wszystkim mieszkańcy południowej części miasta. Występuje tam jednak zabudowa rozproszona, jest to bowiem teren w znacznym stopniu zalesiony. Obszarem problemowym jest również rejon ulic Broniewskiego i Podstoczysko, Wileńskiej – Północnej – Zachodniej oraz słabo zaludnione rejony ulic Sielska – Bagnista oraz Białą-Żwirowa.

Mapa 18. Dostępność przestrzenna przystanków autobusowych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie <http://www.ostrowmaz.pl/pl/page/komunikacja> oraz danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Infrastruktura komunalna

Ostrów Mazowiecka posiada relatywnie dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunalną, zwłaszcza sieć wodociągową i kanalizacyjną. Wciąż jednak występują niedobory w sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej) oraz gazowej. Sytuacji zaradzić ma uchwalony przez Radę Miasta „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, będących w posiadaniu ZGK w Ostrowi Mazowieckiej na lata 2016-2018”. Niewystarczająca jest także infrastruktura w zakresie odwodnienia terenów najniżej położonych. Brak jest rezerwowego ujęcia wody pitnej dla miasta.

Licząca 95,6 km sieć wodociągowa doprowadzona jest do 3 249 budynków i korzysta z niej 20 420 osób (89,6% mieszkańców). W latach 2005-2014 odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej nieznacznie wzrósł – z 88,1% do 89,6% a przez cały ten okres utrzymywał się na poziomie zbliżonym do średniej dla województwa mazowieckiego. Liczba przyłączy wzrosła zaledwie o 9 (z 3 240 w 2004 roku do 3 249 w 2014 roku). W 2014 roku mieszkańcom Ostrowi Mazowieckiej dostarczono 887,2 dam³ wody, i było to o 228,6 dam³ więcej aniżeli w 2004 roku.

Tabela 19. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2004-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDLGUS)

Odsetek mieszkańców:	Ostrów Mazowiecka		mazowieckie	
	2005	2014	2005	2014
korzystających z sieci	88,1	89,6	80,6	89,3
korzystających z sieci kanalizacyjnej	72,8	75,8	57,9	66,7
korzystających z sieci gazowej	7,7	12,9	53,6	53,6

W latach 2004-2014 sieć kanalizacyjna w Ostrowi Mazowieckiej wydłużyła się o 9,2 km (z 58,7 km do 67,9km). Przełożyło się to na 243 nowych przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (2 250 przyłączy w 2014 roku). Nieznacznie zwiększył się odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w mieście – z 72,8% w 2004 roku do 75,8% w 2014 roku a przez cały ten okres był nieznacznie wyższy aniżeli średni udział w województwie mazowieckim.

Sieć gazowa doprowadzona jest do 1 275 budynków, korzysta z niej 2 948 osób (12,9% mieszkańców). W latach 2005-2014 odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrósł o 5,2%. Znacznie wzrosło natomiast zużycie gazu w mieście: z 1 301,10 tys. m³ w 2004 roku do 4 955,8 tys. m³ w 2014 roku.

Za dostawę wody oraz oczyszczenie ścieków na terenie miasta Ostrów Mazowiecka odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Bolesława Prusa 66. Gaz dostarczany jest do odbiorców poprzez PGNiG Obrót Detaliczny Sp. z o.o., dostawcą prądu jest natomiast PGE Obrót S.A. Oddział z siedzibą w Warszawie.

Infrastruktura mieszkaniowa

W 2014 roku zasób mieszkaniowy Ostrowi Mazowieckiej tworzyło 4000 budynków mieszkalnych, tj. o 424 więcej niż w 2008 roku. W 2014 roku w mieście było 8 098 mieszkań, w których znajdowało się 32 523 izb o łącznej powierzchni użytkowej 578 408 m².

Mieszkania w zasobie gminnym, spółdzielni mieszkaniowych oraz wspólnot mieszkaniowych zlokalizowane są przede wszystkim w centrum miasta oraz w rejonie ulicy Armii Krajowej. Największą Spółdzielnią w Ostrowi Mazowieckiej jest Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko- Własnościowa „Nasz Dom”. Zrzesza ona 2 748 członków mieszkających, posiada 71 budynków mieszkalnych z lokalami usługowymi i 1 budynek socjalny oraz 93 garaże. Spółdzielnia posiada łącznie 2 234 mieszkań o powierzchni 107 789,60 m² w tym na zasadzie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu 1793 o powierzchni 85 647,90 m² i na zasadzie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu 436 o powierzchni 22 141,70 m². Spółdzielnia posiada także 114 lokali użytkowych o powierzchni użytkowej 8 880,60 m² oraz grunty o powierzchni 26 ha, w tym z tytułem własności 5 ha, a 21 ha w wieczystym użytkowaniu⁵.

W latach 2005-2014 zasób mieszkaniowy Ostrowi Mazowieckiej zwiększył się o 515 mieszkań a powierzchnia użytkowa wzrosła o 70 710 m². Średnia powierzchnia mieszkań, które powstały w tym okresie wynosiła aż 137 m², co można tłumaczyć że większość z nich zlokalizowana jest w domach jednorodzinnych.

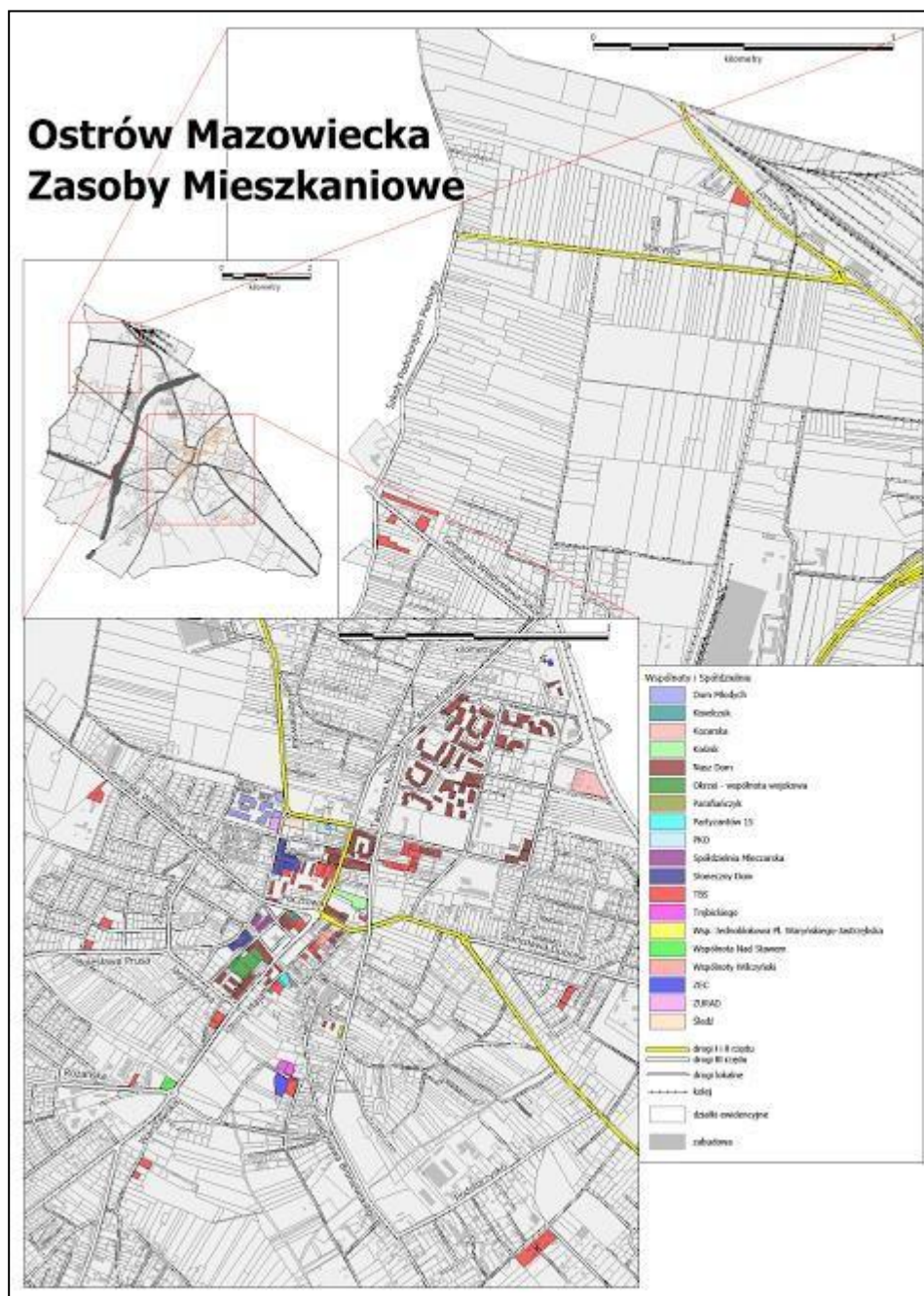
Tabela 20. Zasób mieszkaniowy Ostrowi Mazowieckiej i województwa mazowieckiego - podstawowe charakterystyki dla 2010 i 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Zasób mieszkaniowy	Ostrow Mazowiecka		mazowieckie	
	2010	2014	2010	2014
mieszkania ogółem	7 947	8 098	2 062 955	2 166 839
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	27,6	25,4	27,6	29,1
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,89	2,81	2,55	2,46

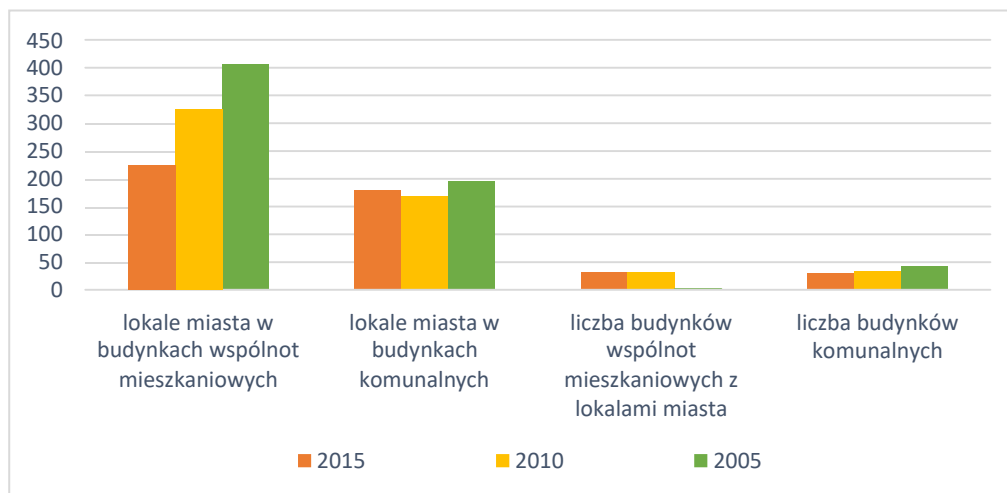
Przeciętna powierzchnia użytkowania mieszkania na 1 mieszkańca Ostrowi Mazowieckiej wyniosła w 2014 roku jedynie 25,4 m², i była nieco niższa aniżeli średnia dla województwa mazowieckiego. Budynki mieszkalne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu miasta w 2015 roku to (według formy własności):

- budynki komunalne – 29 budynków o łącznej liczbie lokali komunalnych – 180,
- budynki wspólnot mieszkaniowych, w których miasto posiada lokale – 31 budynków o liczbie lokali miasta – 224.

⁵ <http://www.smnaszdom.pl/>

Mapa 19. Zasoby mieszkaniowe według wybranych form własności w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Wykres 23. Zasób mieszkaniowy miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

W latach 2005 – 2015 znacznie zmniejszył się komunalny zasób mieszkaniowy miasta: znacznie zmalała przede wszystkim liczba budynków komunalnych (o 31%) oraz liczba lokali miasta w budynkach wspólnot mieszkaniowych (o 45%).

Budynki komunalne będące własnością miasta rozmieszczone są w różnych częściach Ostrowi Mazowieckiej. Koncentracja budynków występuje przy ulicy Wołodyjowskiego, Staszica oraz 3 Maja, Armii Krajowej, Batorego, Prusa, Sikorskiego, Szkoły Podchorążych Piechoty oraz Taczanowskiego.

W latach 2005-2015 znacznej zmianie uległa liczba pustostanów w Ostrowi Mazowieckiej (z 3 w 2005 roku do 7 w 2015 roku). W 2005 roku pustostany były zlokalizowane w 3 budynkach, w 2010 – w 2 budynkach a w 2015 roku w 4 budynkach. Wzrosła również liczba lokali niezasiedlonych, z 6 w 2005 roku do 10 w 2015 roku.

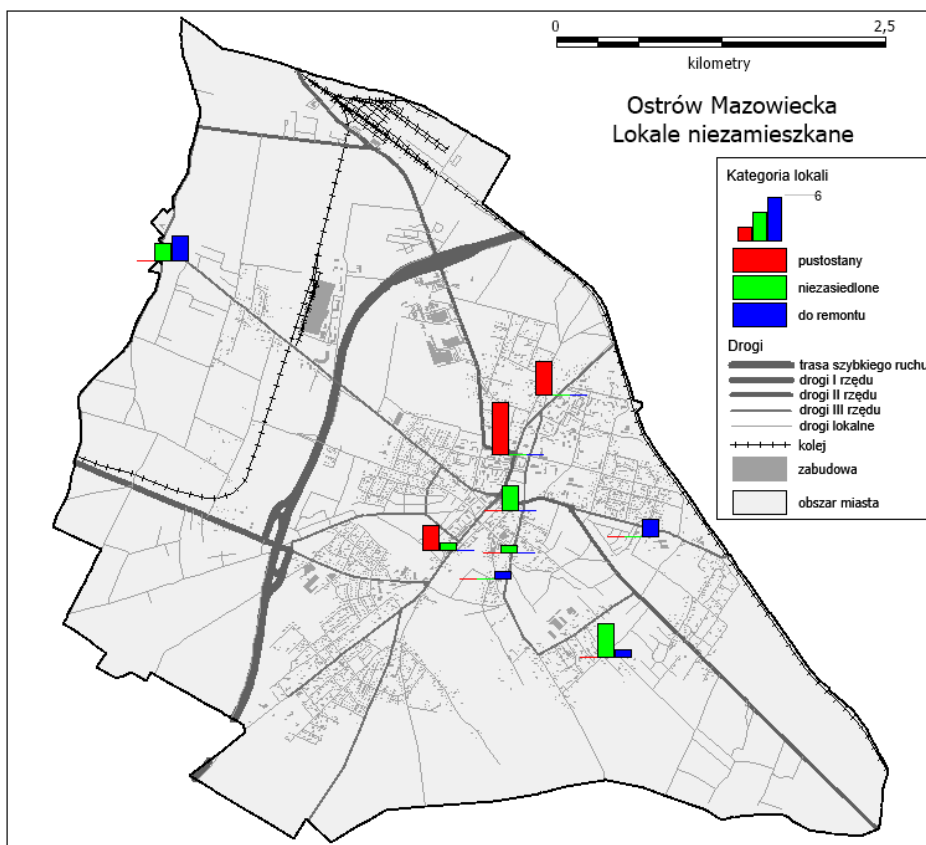
Pustostany zlokalizowane są przy ulicy Armii Krajowej oraz 3 Maja. Koncentracja lokali nieosiedlonych oraz wymagających remontu występuje w budynkach przy ulicach Wołodyjowskiego, Batorego oraz Legionowej, co potwierdza zły stan techniczny części mieszkań w budynkach komunalnych, będących własnością miasta.

W budynkach komunalnych oraz budynkach wspólnot mieszkaniowych, w których miasto posiada udziały prowadzone są systematycznie roboty remontowe. W 2015 roku nakłady na te prace wyniosły łącznie 163 000 zł, z czego 95% została przeznaczona na remonty w budynkach komunalnych. Nakłady te są znacznie niższe aniżeli w 2010 roku.

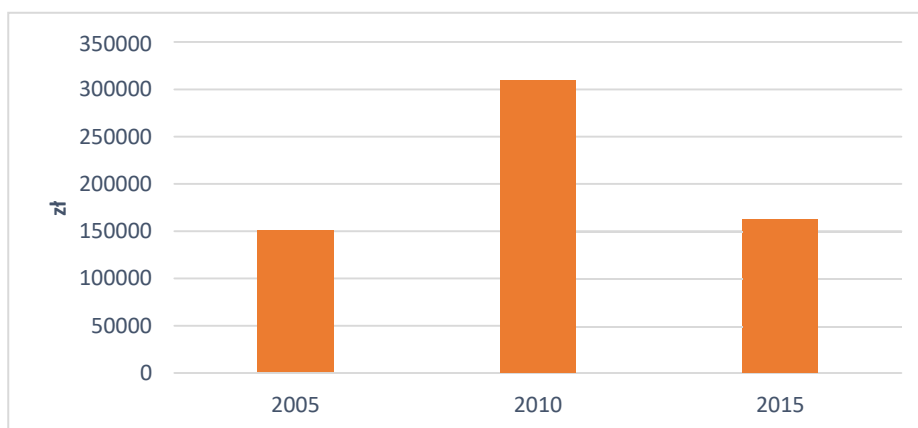

Tabela 21. Budynki komunalne będące własnością miasta Ostrów Mazowiecka w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: TBS w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.)

Adres budynku	Liczba lokali
Lubiejewska 141	5
3 Maja 80	5
3 Maja 82	6
Różańska 12	2
Staszica 2	5
Staszica 2A	5
Staszica 11	3
Wołodyjowskiego 21	4
Wołodyjowskiego 21A	4
Wołodyjowskiego 23	10
Wołodyjowskiego 23A	10
Wołodyjowskiego 23B	10
Wołodyjowskiego 23C	30
Armii Krajowej 14	5
Armii Krajowej 20	3
Batorego 14	4
Batorego 2	9
Kościuszki 1	9
Legionowa 11	5
Prusa 13	3
Prusa 59	10
Sikorskiego 151	2
Sikorskiego 152	1
Szkoły Podchorążych Piechoty 2A	6
Szkoły Podchorążych Piechoty 3	2
Taczanowskiego 5	6
Taczanowskiego 7	6

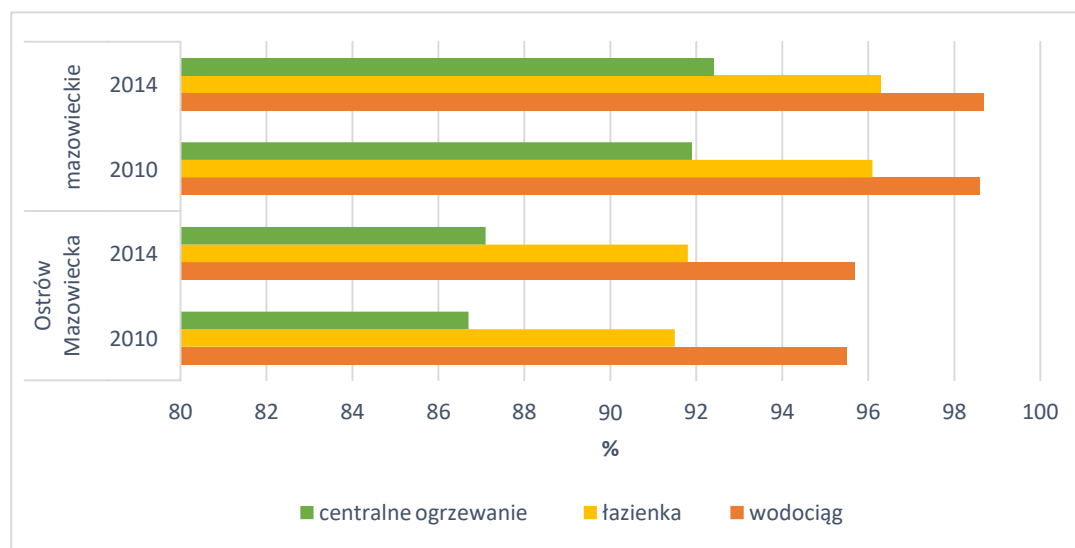

Mapa 20. Pustostany, lokale niezasiedlone oraz lokale do remontu w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Wykres 24. Nakłady na roboty w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego miasta Ostrow Mazowiecka w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje techniczne w 2014 roku był dość wysoki, aczkolwiek nieco poniżej średnich dla miast województwa mazowieckiego. W latach 2010-2014 sytuacja w tym zakresie nieznacznie się poprawiła.

Wykres 25. Odsetek mieszkańców wyposażonych w instalacje w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2010 -2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

4.4. Przestrzenie publiczne oraz infrastruktura rekreacyjna i turystyczna

Przestrzenie publiczne w mieście są ważnym elementem jego struktury funkcjonalno- przestrzennej, pełnią różne funkcje użytkowe i społeczne. Mają przez to wpływ na funkcjonowanie miasta w wielu sferach. Jakość przestrzeni publicznych wpływa na gotowość korzystania z nich przez mieszkańców i innych użytkowników przestrzeni miasta tzn. osób nie mieszkających w mieście ale odwiedzających je czy to regularnie (np. z powodu pracy w mieście albo z powodu korzystania ze zlokalizowanych w nim usług) czy okazjonalnie (np. turyści). Na jakość przestrzeni publicznych wpływa wiele czynników: od fizycznego zagospodarowania i oferty programowej tej przestrzeni po estetykę i bezpieczeństwo.

Zgodnie z zapisami ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obszar przestrzeni publicznej należy rozumieć jako „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”. Przestrzeń publiczna przybiera więc różne formy. To co wspólne dla tych przestrzeni to powszechna dostępność, zazwyczaj nieodpłatna. Przestrzeniami publicznymi są drogi i ulice, place miejskie, budynki użyteczności publicznej, pasażerów centrów handlowych, hale dworcowe, hale targowe czy place zabaw. Nie wdając się w zawiłości definicyjne można stwierdzić, że przestrzenie publiczne to miejsca tworzone dla mieszkańców i użytkowników miasta umożliwiające pełne korzystanie z dóbr i usług oferowanych w mieście oraz wchodzenie w interakcje społeczne, które związane są z funkcjonowaniem wspólnotowym także w wymiarze symbolicznym. Przestrzenie publiczne wpływają także na wizerunek miasta, mogą być czynnikiem kształtującym jego tożsamość. Przestrzenie publiczne towarzyszą często najważniejszym

obiektom w mieście, są ich uzupełnieniem, stanowią fragment miejskich przestrzeni reprezentacyjnych. W wymiarze społecznym przestrzeń publiczna może wpływać na postawy i zachowania człowieka, uczyć wrażliwości, budowania relacji z innymi.

W Ostrowi Mazowieckiej występuje deficyt przestrzeni publicznych. Trudno do nich zaliczyć ulice, czy ich fragmenty. Nie skupiają one w żaden sposób życia społecznego. Poza zlokalizowanymi w parterach budynków usługami nie ma oferty, która zatrzymałaby na dłuższą chwilę przechodnia. Dotyczy to także głównych ulic miasta. Charakter przestrzeni publicznej mają Skwer Księżnej Anny Mazowieckiej, Plac Wolności i okolice Pomnika Żołnierzy Wyklętych, wykorzystywane okazjonalnie przy różnych imprezach czy wydarzeniach rocznicowych. Wyposażenie tych przestrzeni jest jednak ubogie. Skwer Księżnej Anny Mazowieckiej jest skwerem „przechodnim”, nie dostarcza on pretekstu do dłuższego przebywania w tej przestrzeni. Tereny targowisk miejskich ożywają w dni targowe. Stadion jako obiekt sportowy jest namiastką przestrzeni publicznej, choć niewątpliwie pełni także tę funkcję. Podobnie jest z boiskami „Orlik”. Przestrzenią publiczną jest także cmentarz, choć jest to przestrzeń specyficzna.

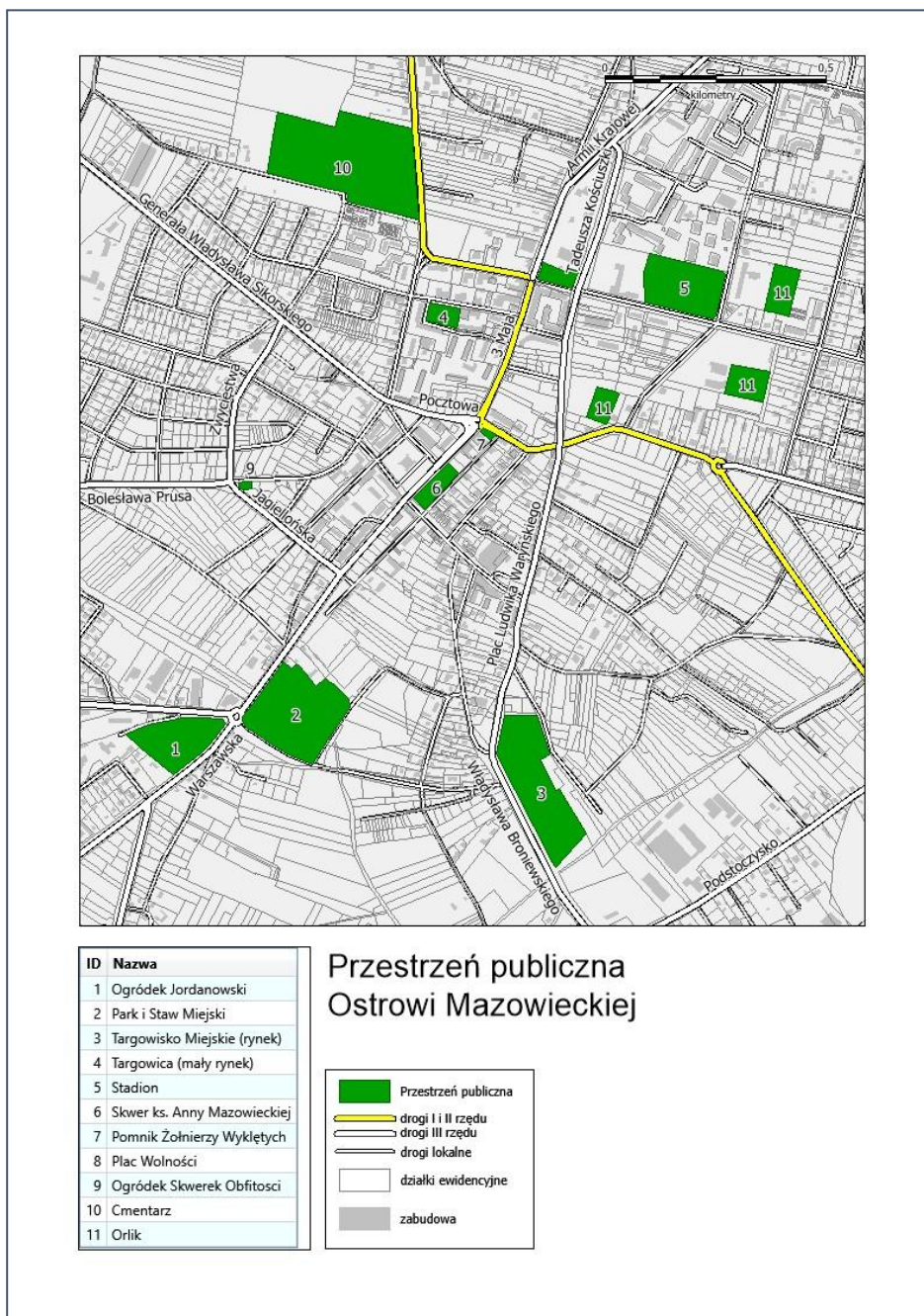
Inaczej jest z Ogródkiem Jordanowskim. Wyremontowany i z planami na dalszą rozbudowę atrakcyjnym miejscem zabaw, spotkań, pikników. W ogródku znajdują się m.in. Gród Księżąt Mazowieckich, fontanna, place zabaw, Skatepark, boisko piłkarskie, scena, fosa, ścieżki spacerowe, miejsca wypoczynkowe. Teren ogródka jest monitorowany i chroniony. Na jego terenie można korzystać z bezpłatnego Internetu. Przestrzenią publiczną o dużym, niewykorzystanym potencjale jest Park Miejski. Najnowszą inicjatywą jest ogródek społeczny – Skwerek Obfitości.

Tereny rekreacji i wypoczynku zajmują w Ostrowi Mazowieckiej zaledwie 7 ha, co stanowi 0,03% powierzchni miasta. Miasto nie wyróżnia się pod tym względem w regionie, odsetek ten dla województwa mazowieckiego jest również niski i wynosi jedynie 0,14%.

Działalnością sportowo-rekreacyjną na terenie miasta zajmuje się Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który jest administratorem wielofunkcyjnego pawilonu sportowego, kortów tenisowych, Ogródka Jordanowskiego, stadionu sportowego oraz Centrum Kultury i Rekreacji „Za Stawem”.

Infrastruktura rekreacyjna w mieście jest dość dobrze rozbudowana. Funkcję rekreacyjną pełnią między innymi:

- Ogródek Jordanowski,
- Park „Nad Stawem”,
- Park Miejski,
- Plac Zabaw.

Mapa 21. Przestrzenie publiczne w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

W roku 2009 oddano do użytku pierwszy etap Centrum Kultury i Rekreacji „Za Stawem” wraz z nowym system komunikacyjnym, parkingami i terenami zielonymi. Odwiedzający mogą

korzystać z oferty sportowo-rekreacyjnej MOSiR: krytej pływalni, sauny, kręgielni, ścianki wspinaczkowej, kortów tenisowych.

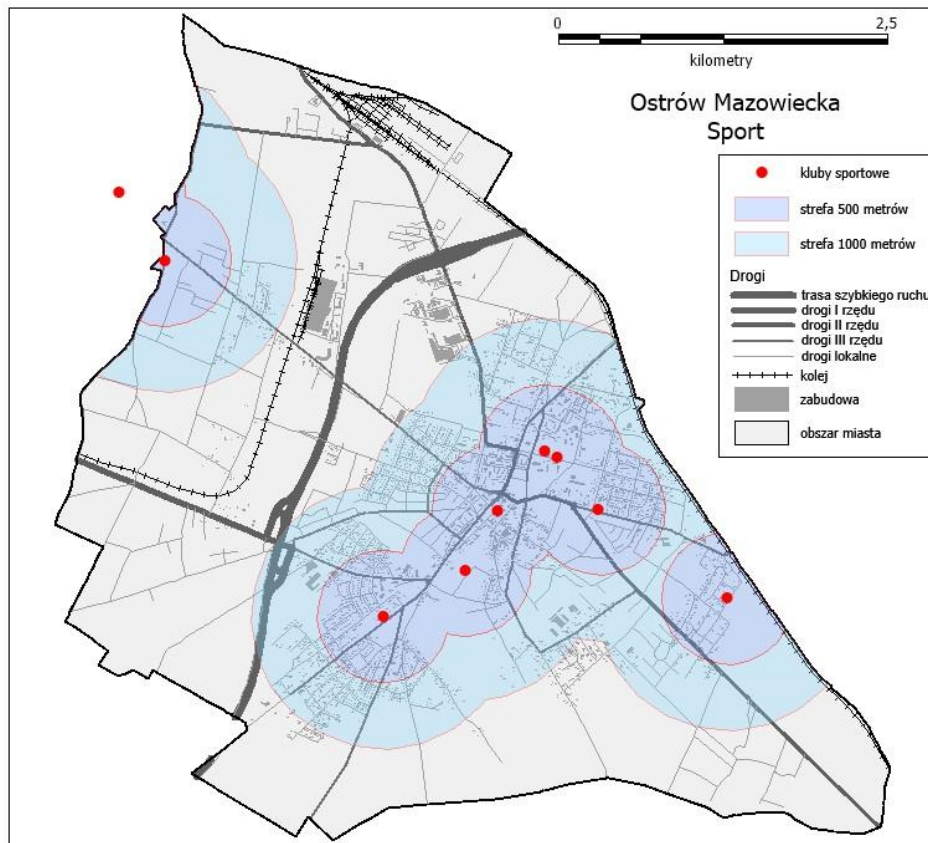
Integralną częścią Centrum jest znajdujący się nieopodal Ogródek Jordanowski. W jego miejscu w średniowieczu znajdował się dwór myśliwski księcia Janusza I.

Uzupełnieniem oferty rekreacyjno-kulturalnej Centrum jest Gród Książąt Mazowieckich, jest to również jedna z kluczowych atrakcji turystycznych Ostrowi Mazowieckiej. Nie jest on rekonstrukcją znajdujących się tutaj niegdyś średniowiecznych zabudowań, obiekt ten ma natomiast pełnić funkcje edukacyjne i kulturalne: organizowane są tam wystawy, pokazy walk rycerskich, turnieje łucznicze, warsztaty o tematyce historycznej.

Atrakcją jest trasa rowerowa im. Wojciecha Jastrzębowskiego o tematyce przyrodniczej z Ostrowi Mazowieckiej do Broku. Pozostałe wyznaczone ścieżki są w złym stanie technicznym.

Dużą rolę w popularyzacji sportu w mieście odgrywają kluby sportowe. W 2015 roku na terenie Ostrowi Mazowieckiej działało 12 klubów sportowych, w tym kluby uczniowskie reprezentujące różne dyscypliny sportowe. W latach 2010-2014 liczba klubów sportowych nieznacznie zmalała (z 10 do 9). W 2014 roku kluby zrzeszały 580 członków, ćwiczyło w nich 555 osób, z czego większość stanowili ćwiczący do lat 18 (79,3%).

Według danych GUS na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2014 roku nie działał żaden turystyczny obiekt noclegowy, w 2005 roku funkcjonowały 2 obiekty hotelowe dysponujące 86 miejscami noclegowymi, w 2010 roku już tylko 1 obiekt z 50 miejscami. Osoby odwiedzające miasto mogą jednak skorzystać z obiektów noclegowych, zlokalizowanych poza centrum miasta, wzdłuż dróg wyjazdowych (Zambrowska, Lubiejewska, Warszawska, Małkińska).

Mapa 22. Kluby sportowe działające na terenie Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)

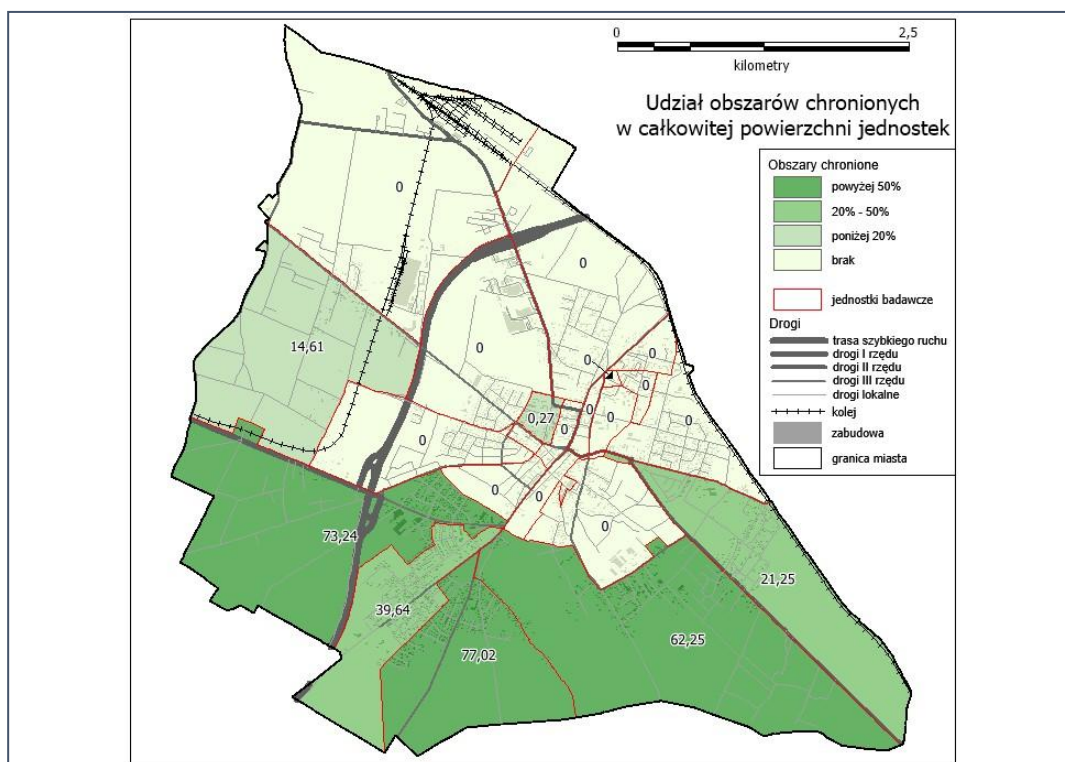
5. SFERA ŚRODOWISKOWA

5.1. Obszary prawnie chronione i tereny zieleni

Ostrów Mazowiecka to miasto leżące wśród lasów Puszczy Białej przy trasie turystycznej na Mazury. Na terenie miasta Ostrów Mazowiecka występują obszary prawnie chronione o łącznej powierzchni 507,4 ha co stanowi 22,78% powierzchni miasta. Są to tereny Natura 2000 – obszary ptasie Puszcza Biała, które obejmują południową i południowo-zachodnią część miasta. Na terenie miasta zlokalizowane są 2 pomniki przyrody.

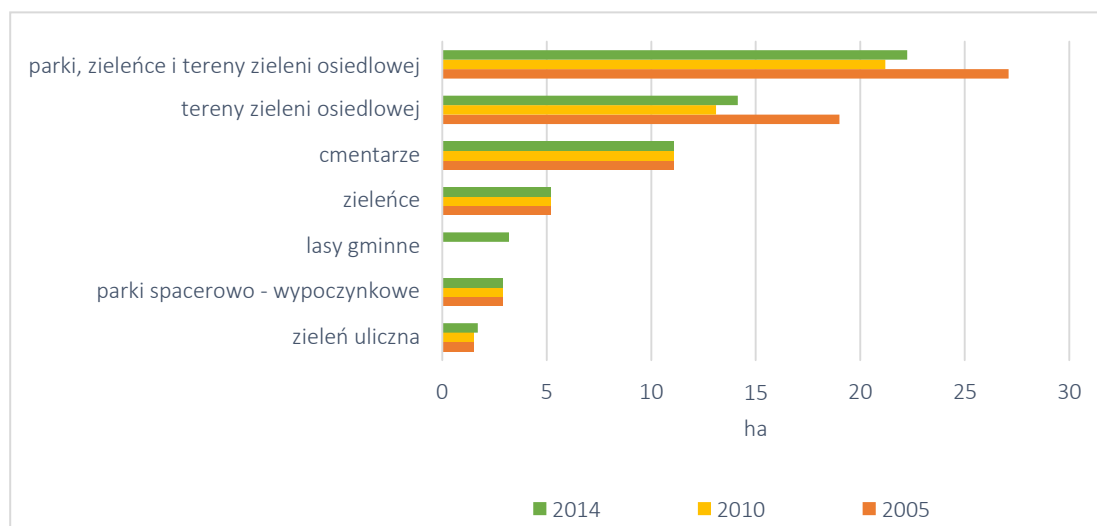
Obszary chronione występują w południowo-zachodniej części miasta. Największy ich udział odnotowano w jednostkach badawczych nr 14 i 12 (powyżej 0,6%). Obszary chronione występują również w jednostkach nr 20, 17, 10, 13 oraz 11.

W 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej powierzchnia terenów zieleni wyniosła 49,8 ha i była mniejsza o 17,4 ha aniżeli w 2005 roku. Na terenie miasta był 1 park spacerowo-wypoczynkowy oraz 2 cmentarze. W latach 2005 – 2014 zmniejszyła się powierzchnia terenów zieleni osiedlowej oraz parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej.

Mapa 23. Udział obszarów chronionych w całkowitej powierzchni w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska)

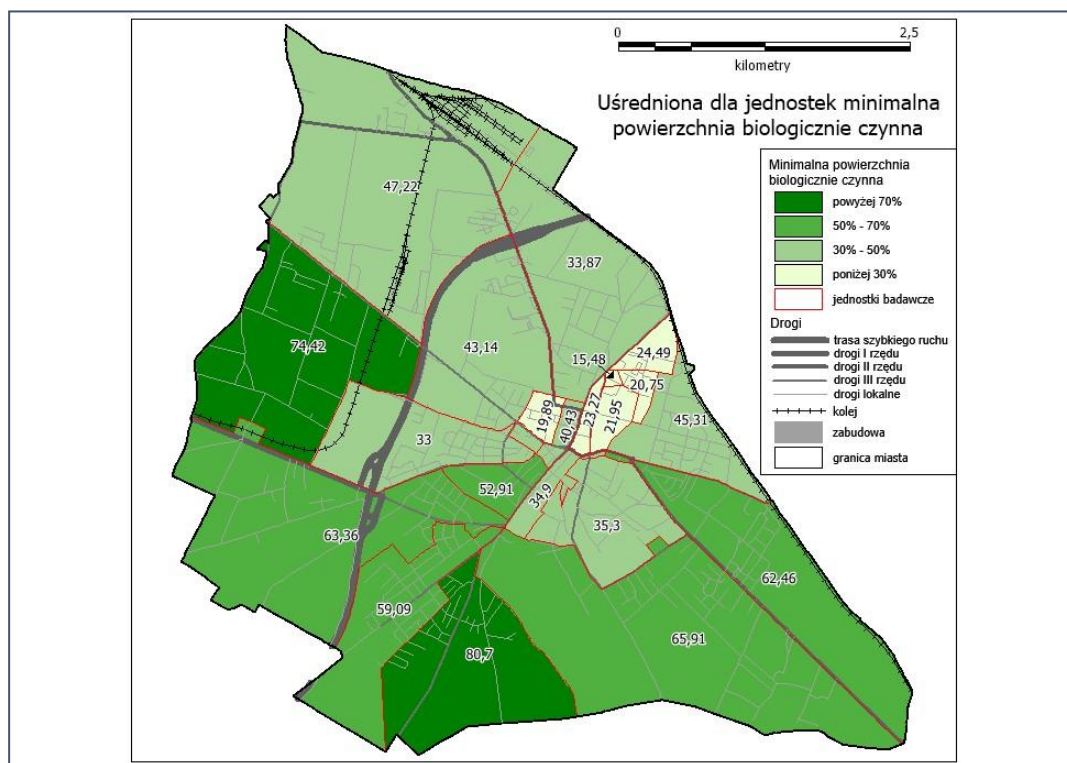

Wykres 26. Powierzchnia terenów zieleni w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)

Średni udział minimalnej powierzchni biologicznie czynnych w Ostrowi Mazowieckiej wyniósł 41,8%. W mieście występuje duże zróżnicowanie procentowego udziału powierzchni biologicznie czynnych. Wynika to przede wszystkim z dotychczasowego zainwestowania terenu. Najwyższą wartością wskaźnika wyróżniała się jednostka badawcza nr 12 (80,6%), co związane jest zalesieniem tego obszaru. Wysokie wartości odnotowano również dla pozostałych jednostek w południowej części miasta, tj. nr 10, 13, 11, 14 (powyżej 60%). Najniższą wartością wskaźnika cechowała się jednostka nr 1 (20%). Trudna sytuacja w tym zakresie występuje także w jednostkach nr 2, 3, 4 oraz 5 (poniżej 25%).

W 2015 roku powierzchnia terenów zieleni na terenie miasta wyniosła 59 063,79 m². Do najważniejszych terenów zieleni, pełniących funkcje rekreacyjne można zaliczyć:

- teren wokół Ratusza, o powierzchni 7 268,31 m²,
- skwer Księżnej Anny Mazowieckiej - 458,84 m²,
- Park nad stawem – 27 480 m²,
- Ogródek Jordanowski – 16 179,88 m²,
- skwer przy ul. Prusa - 231 m²,
- ul. Szkolna Mini Ogródek Jordanowski 3 320,76 m².

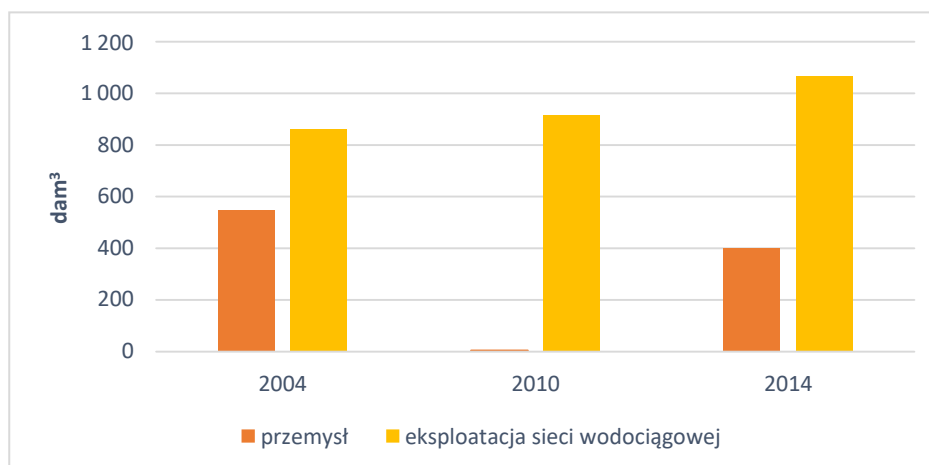

Mapa 24. Wartość minimalna powierzchni biologicznie czynnej w całkowitej powierzchni w Ostrowi Mazowieckiej w 2009 roku (opracowanie własne na podstawie danych: SUIKZP)

5.2. Gospodarka wodno-ściekowa

W latach 2005-2014 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności zwiększyło o się o ok. 3% (z 1 419,5 dam³ do 1 465,6 dam³), zdecydowanie niższe było natomiast w 2010 roku. Znacznym wahaniom uległo natomiast zużycie wody na potrzeby przemysłu. W 2014 roku udział przemysłu w zużyciu wody ogółem wynosił 27,4%, podczas gdy 4 lata wcześniej wynosił on 0,9%, a 9 lat wcześniej – 38,3%.

W 2014 roku zużycie wody na 1 mieszkańca Ostrowi Mazowieckiej wyniosło 64,4 m³ i było znacznie niższe od średniej dla województwa mazowieckiego – 550,9 m³. W latach 2010-2014 zużycie wody na 1 mieszkańca w mieście wzrosło o 60,6%.

Wykres 27. Struktura zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2004-2014 (BDL GUS)

W 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej działała 1 komunalna oczyszczalnia ścieków, jest to oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów z przepustowością 8 000m³/dobę. Stan ten nie uległ zmianie od 2005 roku. Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków ogółem w Ostrowi Mazowieckiej wzrósł z 82,2% w 2005 roku do 91,5% w 2015 roku, wskaźnik ten był w badanym okresie wyższy aniżeli średnia w województwie mazowieckiego.

Masa osadów wytworzonych w ciągu roku w Ostrowi Mazowieckiej znacznie wzrosła – z 324 ton w 2005 roku do 1 042 ton w 2014 roku. W 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej zebranych zostało 6 763,62 ton zmieszanych odpadów komunalnych, a więc o 15,5% mniej w porównaniu z 2010 rokiem. W 2014 r. większość odpadów komunalnych pochodziła z gospodarstw domowych (71,4%). Zmalała masa zmieszanych odpadów komunalnych przypadająca na 1 mieszkańca – w 2010 roku było to 347,8 kg, w 2014 roku – 297,0kg, wskaźnik ten był wyższy od średniej dla województwa mazowieckiego.

Tabela 22. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2010-2014 (BDL GUS)

Wybrane wskaźniki	Ostrów Mazowiecka		mazowieckie	
	2010	2014	2010	2014
Zużycie wody na 1 mieszkańca (w m3)	40,1	64,4	525,9	550,9
Udział ludności korzystającej z oczyszczalni	82,2	91,5	47,2	64,4
Zmieszane odpady komunalne na 1 mieszkańca (w kg)	347,8	297,0	272,6	216,1

5.3. Substancje szkodliwe

Zanieczyszczenie azbestem

Od 2010 roku Ostrów Mazowiecka realizuje „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 roku. Program zakłada oczyszczenie do 2032 roku terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. W ramach „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Ostrów Mazowiecka na lata 2009 – 2032” przeprowadzono inwentaryzację i utworzono bazę danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Opracowano także mapy zagrożeń oddziaływania azbestu. Prowadzi się działania informacyjne i edukacyjne w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania. Mobilizuje się też właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej. Podobnie dzieje się w przypadku właścicieli obiektów przemysłowych. Zorganizowano odbiór odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i innych. Podjęto także działania służące pozyskaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu oraz usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością miasta.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Ostrów Mazowiecka zidentyfikowano:

- 777 jednorodzinne budynki mieszkalne w tym z zabudową gospodarczą (budynki składowe, budynki inwentarsko - składowe, obory, garaże) na których znajdowały się wyroby zawierające azbest o łącznej powierzchni 82 593,00 m²;
- 1 obiekt należący do Parafii Rzymsko - katolickiej przy ulicy Pasterskiej z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 636,00 m²;
- 1 obiekt należący do Banku Spółdzielczego przy ulicy 3 Maja z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 96,00 m²;
- 1 obiekt należący do Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ulicy 3 Maja (korty tenisowe z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 30,00 m²;
- 1 obiekt należący do Starostwa Powiatowego przy ulicy 3 Maja z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 150,00 m²;
- 3 obiekty należące do Polskich Kolei Państwowych przy ulicy Fabrycznej i Lubiejewskiej z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 590,50 m²;
- 8 obiektów należących do Towarzystwa Budownictwa Społecznego z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 1590,00 m²;

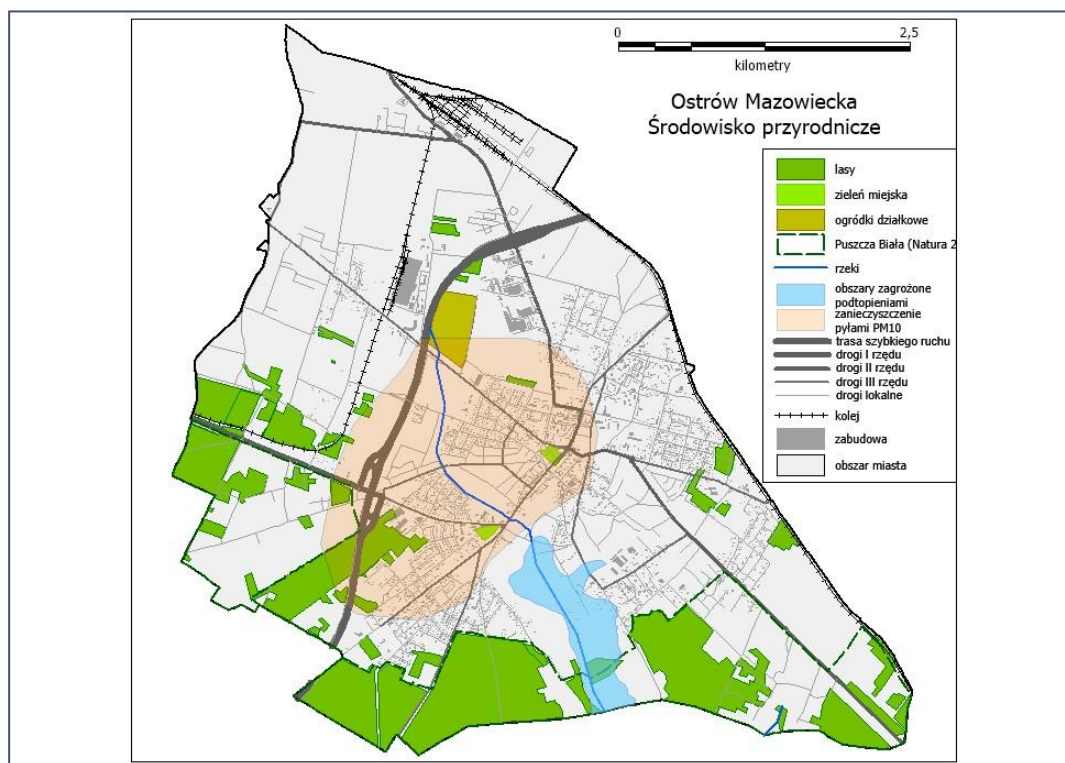
- 1 obiekt mieszkalny wielorodzinny należący do prywatnych przy ulicy Duboisa z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 252,00 m²;
- 13 obiektów przemysłowych, usługowo - handlowych oraz magazynowych z pokryciem dachowym zawierającym azbest w ilości 4028,00 m²; (Motel, Firma OBRAM, Transmot, Piekarnia PSS Spółem, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Rolniczych Spółdzielnia ROLNIK, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Bar Przystanek , Magazyny przy ulicy Lubiejewskiej)
- 3200 m/b. rur wodociągowych zlokalizowanych w następujących odcinkach: ulica 3 Maja od Grota Roweckiego do Różańskiej - 1500 m/b, ulica Warchalskiego do Widnichowskiej - 400 m/b, ulica Lubiejewska od Grota Roweckiego do ul. Lubiejewskiej - 1000 m/b, ulica Mieczkowskiego od 3 Maja do Krótkiej 300 m/b.

Całkowita ilość zinwentaryzowanego azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Ostrów Mazowiecka wynosi 89 965,5 m². Wyroby azbestowe w Ostrowi Mazowieckiej to głównie eternit płaski i falisty pokrywający dachy budynków mieszkalnych, inwentarskich, gospodarczych, garaży, obiektów przemysłowych oraz płyty stanowiące elewacje budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych. W Ostrowi Mazowieckiej nie stwierdzono występowania „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest (bieżący monitoring prowadzi Wydział Gospodarki Komunalnej, Mieszkalnictwa i Ochrony Środowiska oraz Straż Miejska). Nie przewiduje się również wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest z uwagi na całkowity zakaz ich stosowania,

Od 2014 roku miasto współpracuje w sprawach związanych z usuwaniem azbestu z WFOŚiGW. Od tego czasu w kolejnych latach usunięto: w roku 2014 - 146,20 ton azbestu; w roku 2015 - 129,34 ton azbestu; na rok 2016 zadeklarowany jest odbiór 30 ton azbestu. Łącznie azbest został usunięty ze 162 posesji.

Zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi

Jednym z problemów związanych z zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego w Ostrowi Mazowieckiej jest występowanie pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5. Pył zawieszony jest mieszaniną bardzo drobnych cząstek stałych i ciekłych, które mogą pochodzić z emisji bezpośredniej (pył pierwotny) lub też powstają w wyniku reakcji między substancjami znajdującymi się w atmosferze (pył wtórny). Pyły wtórne generują przede wszystkim tlenki siarki, tlenki azotu i amoniak. Pył zawieszony może zawierać substancje toksyczne takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (m.in. benzo(a)piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany. Do antropogenicznych źródeł pyłów należą źródła przemysłowe (energetyczne spalanie paliw i źródła technologiczne), transport samochodowy (pył ze ścierania oraz pył unoszony), spalanie paliw w sektorze bytowo-gospodarczym. Źródła naturalne to przede wszystkim pylenie roślin, erozja gleb, wietrzenie skał i aerozol morski.

Mapa 25. Obszary występowania problemów środowiskowych w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, SUIKZP)

Przekroczenie norm występowania pyłów w Ostrowi Mazowieckiej było powodem włączenia miasta do strefy objętej Programem ochrony powietrza przygotowanym przez samorząd województwa mazowieckiego. W uchwale Nr 164/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie Programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu obszar przekroczeń norm w Ostrowi Mazowieckiej oznaczony jako Mz10sMzPM10d06 zlokalizowany jest w centralnej i zachodniej części Ostrowi Mazowieckiej. Jak stwierdzono w Uchwale jest to obszar zabudowy mieszkaniowej wielo- i jednorodzinnej, zabudowy usługowo-handlowej, przemysłowej, oświatowej, kultury i sportu, opieki socjalnej i zdrowia oraz biurowej. Ze względu na charakter obszaru zagrożenia pyłami należy uznać za szczególnie niebezpieczne. Obszar ten zajmuje powierzchnię 408,8 ha i zamieszkiwany jest przez

około 8 200 osób. Maksymalne stężenia średnie dobowe pyłu zawieszonego PM10 wynoszą $66,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a maksymalna liczba przekroczeń kształtuje się na poziomie 75. Stężenia średnie roczne osiągają $33,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Skala przestrzenna źródeł poddanych działaniom naprawczym wynosi 1 km. W stężeniach przeważa emisja z ogrzewania indywidualnego. Łączna suma emisji pyłu zawieszonego PM10 ze wszystkich typów źródeł wynosi 289,6 Mg.

Uchwała Nr 164/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 28 października 2013 r. w sprawie Programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej stanowi, że organami właściwymi

w sprawach wydania aktów prawa miejscowego, umożliwiających realizację tego Programu są rady gmin właściwe miejscowo dla obszarów przekroczeń. Natomiast organem właściwym do monitorowania realizacji Programu, w zakresie swojej właściwości, jest Zarząd Województwa Mazowieckiego.

Problem nasycalni - Zakład Regeneracji Podkładów PKP

Jednym z nierozwiązanych do tej pory problemów Ostrowi Mazowieckiej są zanieczyszczenia będące pozostałością po działalności Zakładu Regeneracji Podkładów Polskich Kolei Państwowych tzw. nasycalni. Nasycalnia podkładów kolejowych działała w Ostrowi Mazowieckiej od około 1920 roku. Jest ona zlokalizowana na terenie należącym do PKP w odległości około 3 kilometrów od centrum miasta. Teren zakładu zajmuje 22,5 hektara powierzchni. Jest to teren przemysłowy i zgodnie z planami nie przewiduje się zmian funkcji tego terenu.

W nasycalni zabezpieczano podkłady kolejowe przed działaniem czynników atmosferycznych, grzybami, szkodnikami i gniciem. Od początku działalności nasycalni do roku 2000 wykorzystywano w tym celu krezot – ciekłą, oleistą mieszaninę ciężkich węglowodorów, zasad pirydonowych i chinolinowych. Do 1986 roku z terenu nasycalni odprowadzano zaolejone ścieki kolektorem biegnącym wzdłuż ulicy Torowej, gdzie były rozlewane w obniżeniach po obu stronach nasypu kolejowego. Ścieki wsiąkały w grunt na głębokość ok 7 metrów. Doprowadziło to do poważnej degradacji terenu: gleby, gruntu i wód podziemnych. Od ponad 30 lat okoliczni mieszkańcy skarżą się na uciążliwości związane z wylewiskiem. Skalę problemu obrazuje fakt, że Mazowiecka Spółdzielnia Mleczarska „Ostrowia” zmuszona była w 1992 roku wyłączyć studnię pobierającą wodę z pierwszego poziomu wodonośnego ze względu na skażenie wody fenolem. Mimo że rów przy ulicy Torowej przestał funkcjonować jako odbiornik ścieków w 1986 roku rejon ten stanowi cały czas aktywne ognisko zanieczyszczenia wód podziemnych. Obszar wgłębnego zanieczyszczenia zajmuje łącznie około 1350 m² powierzchni zaś objętość zanieczyszczonych gruntów może wynosić nawet 5200 m³.

Po zamknięciu zakładu część infrastruktury zdemontowano ale pod ziemią pozostały rury dostarczania oleju impregnacynego, system ściekowy oraz żelbetowe zbiorniki po krezocie. Teren jest opuszczony i zdegradowany.

Sprawa likwidacji zanieczyszczeń ciągnie się kilkanaście lat. W rozwiązaniu sporu kompetencyjnego dotyczącego kto jest władny podjąć decyzje na temat sposobu rozwiązania problemu włączonych było kilkanaście instytucji administracji publicznej, w tym NSA i Ministerstwo Ochrony Środowiska. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem WSI.511.6.2011.ES.29 z dnia 10 maja 2016 roku podjął decyzję, że zanieczyszczenia powinny zostać zlikwidowane przez PKP. Plan remediacji został przedstawiony przez PKP Polskie Koleje Państwowe SA. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016 zaopiniował pozytywnie przedstawiony przez PKP plan remediacji. W decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska wskazano szczegółowe zasady realizacji planu

remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi. Termin rozpoczęcia prac remediacyjnych wyznaczony został na 20 czerwca 2016 roku zaś zakończenie prac na 31 grudnia 2020 roku.

Remediacja terenu nie rozwiązuje sprawy zagospodarowania obszaru nasycalni. Jest to zdegradowany teren przemysłowy, którego ponowne wykorzystanie powinno wiązać się z funkcjami produkcyjno-usługowymi. Jednakże projekt rewitalizacji tego terenu musi uwzględnić wiele trudnych kwestii, m.in. sprawę własności terenu czy też sposobów włączenia tego terenu w strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta.

6. ZJAWISKA KRYZYSOWE ORAZ POTRZEBY REWITALIZACYJNE W OSTROWI MAZOWIECKIEJ W OPINII MIESZKAŃCÓW

6.1. Zjawiska kryzysowe oraz ich skala

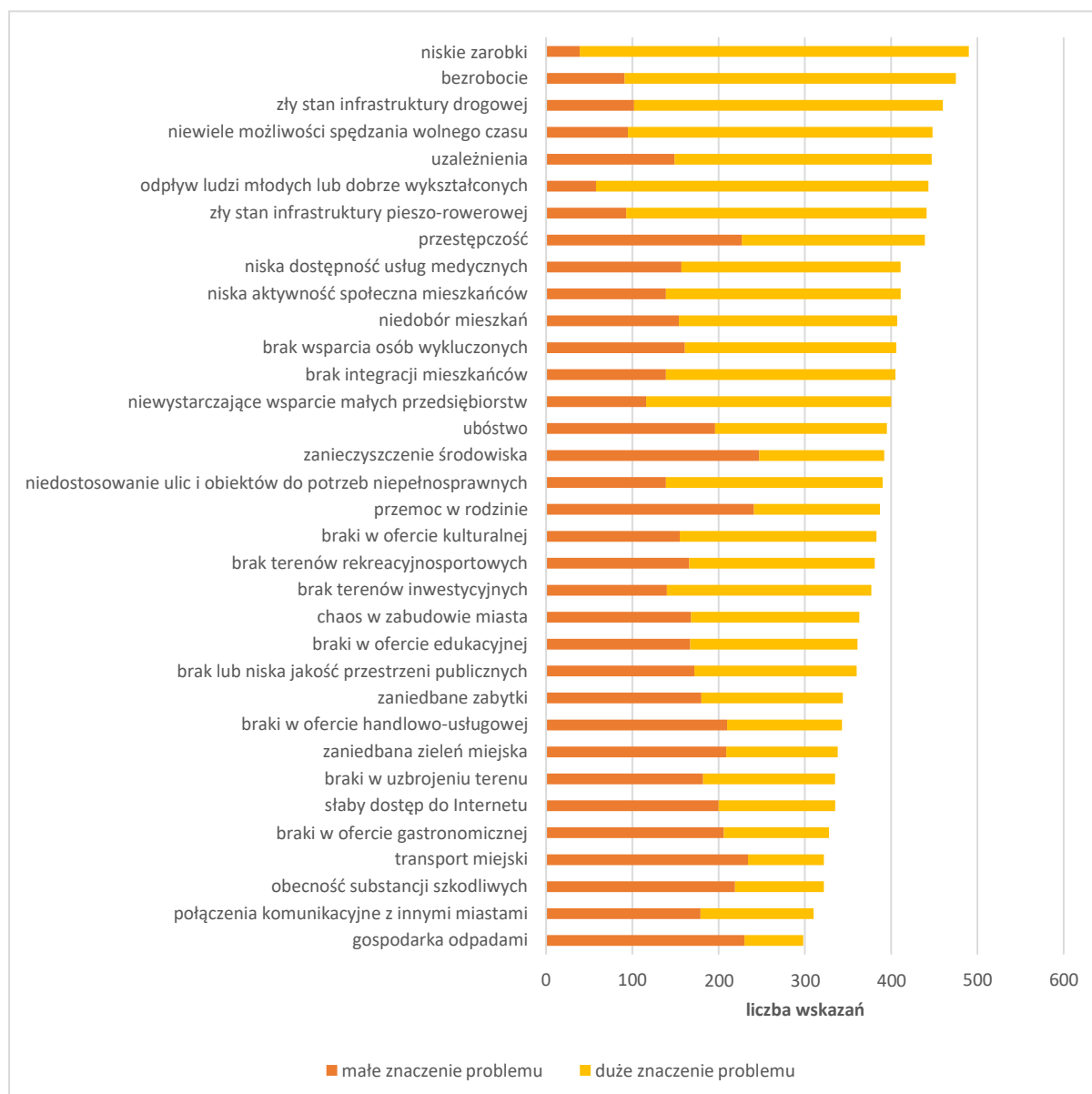
Pierwszym celem badania ankietowego była identyfikacja zjawisk kryzysowych występujących w Ostrowi Mazowieckiej oraz ich skala w opinii mieszkańców.

Mieszkańcy Ostrowi Mazowieckiej wskazali najważniejsze problemy jakie występują w mieście. Do najważniejszych problemów, zdaniem ostrowian, zaliczyć należy: niskie zarobki, bezrobocie, zły stan infrastruktury drogowej oraz niewiele możliwości spędzania wolnego czasu. Do istotnych problemów zaliczyć należy również odpływ ludzi młodych lub dobrze wykształconych oraz zły stan infrastruktury pieszo-rowerowej.

Zdecydowanie mniejsze znaczenie w Ostrowi Mazowieckiej mają, zdaniem mieszkańców, następujące problemy: komunikacja lokalna, obecność substancji szkodliwych w mieście, połączenia komunikacyjne z innymi ośrodkami oraz gospodarka odpadami.

Analizowane zjawiska kryzysowe można podzielić według przyjętych w diagnozie kategorii: społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej oraz środowiskowej.

Najczęściej wskazywano zjawiska kryzysowe ze sfery funkcjonalno-przestrzennej (37,2% wszystkich wskazań), w tym związane z niedoborami w infrastrukturze komunikacyjnej oraz sportowo-rekreacyjnej. Do istotnych problemów zaliczyć należy również połączenia komunikacyjne z innymi ośrodkami oraz komunikację lokalną. Stosunkowo rzadko mieszkańcy wskazywali na chaos przestrzenny czy też stan przestrzeni publicznej.

Wykres 28. Znaczenie problemów występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Kolejną kategorię zjawisk kryzysowych w Ostrowi Mazowieckiej, wskazywanych przez mieszkańców, budują problemy ze sfery społecznej (34,5%). Niski poziom bezpieczeństwa to najczęściej wskazywany problem społeczny. Niska aktywność społeczna oraz brak integracji mieszkańców, uzależnienia oraz odpływ młodych mieszkańców to kolejne istotne problemy, z którymi boryka się miasto. Znacznie rzadziej mieszkańcy wymieniali natomiast ubóstwo.

Rzadziej wskazywano natomiast na negatywne zjawiska gospodarcze w mieście (19,0%). Zwracano przede wszystkim na niedobory w liczbie podmiotów handlowo-usługowych, w tym gastronomicznych, niskie zarobki oraz wysokie bezrobocie. Za mniej istotne problemy należy

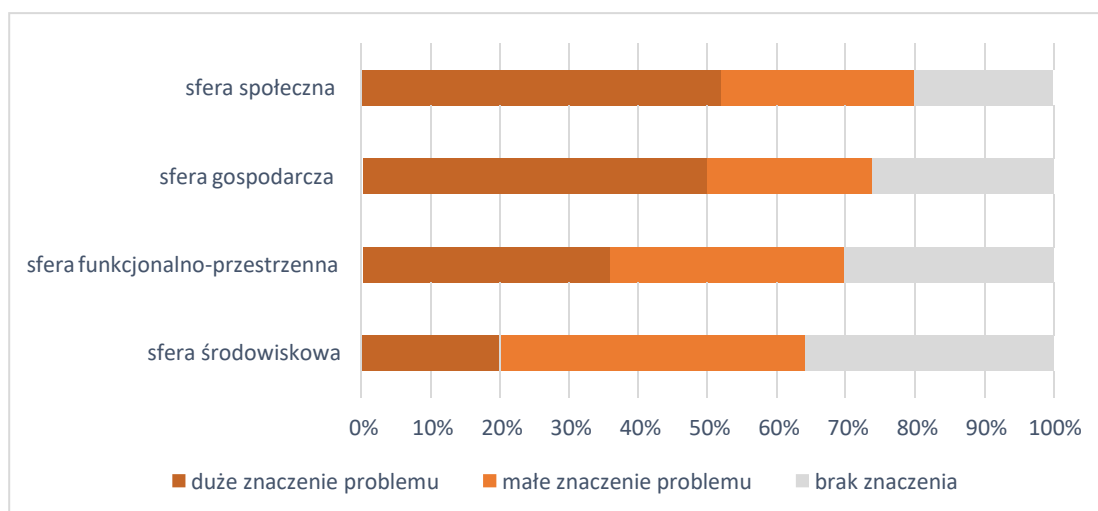
uznać niewystarczający system wsparcia lokalnych przedsiębiorstw oraz niedobór terenów inwestycyjnych.

Najmniej istotną, z perspektywy mieszkańców, kategorię zjawisk kryzysowych w Ostrowi Mazowieckiej stanowią problemy środowiskowe (10,3%). Znaczenie poszczególnych problemów środowiskowych było podobne: mieszkańcy bardzo podobnie ocenili niedobór terenów zieleni, stan środowiska przyrodniczego, obecność substancji szkodliwych oraz wydajność gospodarki wodno-ściekowej w mieście.

Tabela 23. Znaczenie zjawisk kryzysowych występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta w podziale na kategorie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Zjawiska kryzysowe		Liczba wskazań	
		małe	duże
Sfera społeczna	bezpieczeństwo	468	358
	integracja i aktywność mieszkańców	278	538
	uzależnienia	149	298
	migracje	58	385
	ochrona zdrowia	157	254
	pomoc społeczna	161	245
	ubóstwo	196	199
	kultura	155	228
	edukacja	167	194
Sfera gospodarcza	niedobory w ofercie	416	255
	wynagrodzenia	39	451
	wsparcie przedsiębiorstw	116	284
	tereny inwestycyjne	140	237
Sfera funkcjonalno-przestrzenna	infrastruktura komunikacyjna	195	706
	tereny sportowo-rekreacyjne	261	568
	infrastruktura techniczna	382	288
	transport i komunikacja	413	219
	gospodarka mieszkaniowa	154	253
	dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych	139	251
	chaos przestrzenny	168	195
	przestrzeń publiczna	172	188
	zabytki	180	164
Sfera środowiskowa	zanieczyszczenie środowiska	247	145
	tereny zieleni	209	129
	substancje szkodliwe	219	103
	gospodarka wodno-ściekowa	230	68

Analizie poddano także znaczenie problemów w mieście według przyjętych kategorii. Zdaniem mieszkańców najważniejsze problemy trapiące Ostrów Mazowiecką to problemy społeczne oraz gospodarcze. Najmniejsze znaczenie mają natomiast problemy środowiskowe.

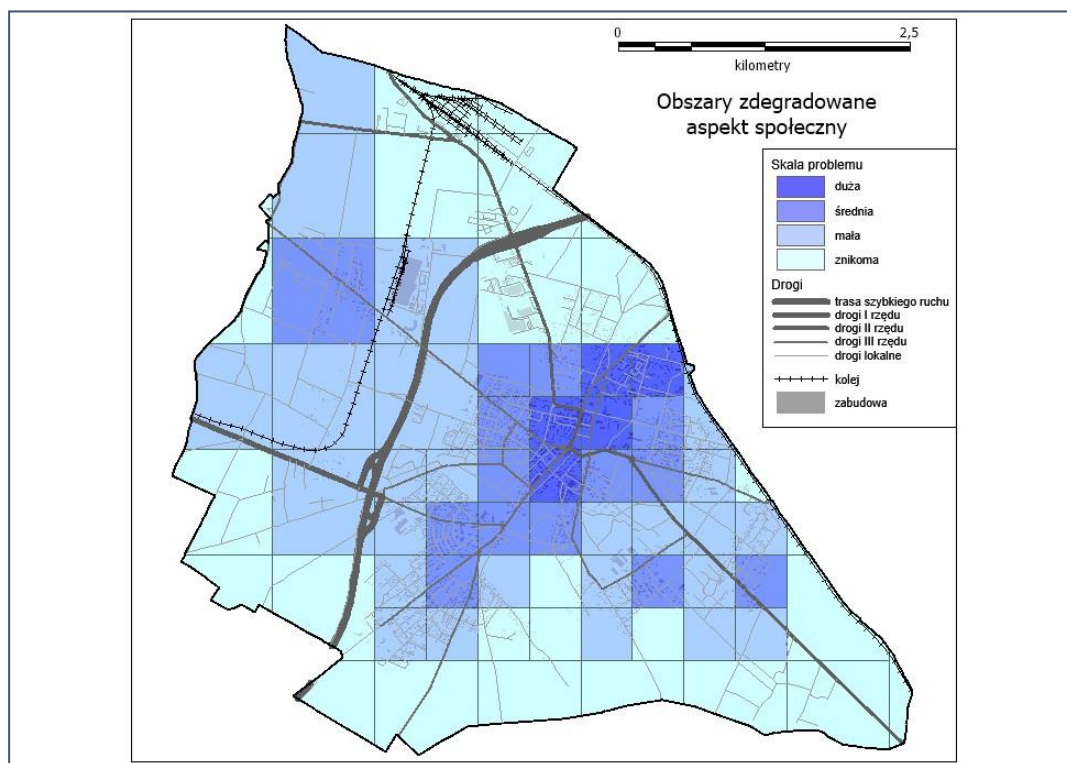
Wykres 29. Znaczenie problemów występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta w podziale na kategorie i ich znaczenie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Mieszkańcy wskazywali również obszary koncentracji problemów o charakterze społecznym oraz związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą w Ostrowi Mazowieckiej. Respondenci zaznaczali na mapie miasta kwadraty (w regularnej siatce kwadratów poprowadzonej co jeden kilometr, a na terenach z obecnością zabudowy mieszkaniowej poprowadzonej co 250 metrów), obejmujące tereny z problemami. Następnie policzone zostały częstości wskazań każdego kwadratu.

Zdaniem mieszkańców koncentracja problemów społecznych występuje w centralnej części Ostrowi Mazowieckiej w rejonie ulic:

- Lubiejewska – Sikorskiego – Warchalskiego – 3 Maja,
- 3 Maja – Kościuszki – Warchalskiego,
- Kościuszki – Warchalskiego – Sportowa – Lipowa – 3 Maja – Armii Krajowej,
- Armii Krajowej – Wileńska – Wschodnia – Wiaduktowa,
- Prusa – Ogrodowa – 3 Maja – Pocztowa,
- 3 Maja – Parkowa – Frycza – Piłata – Duboisa,
- Duboisa – Rubinkowskiego – Warchalskiego – Kościuszki.

Mieszkańcy bardzo rzadko wskazywali obszary peryferyjne, zarówno zalesione południowe krańce miasta jak i okolice nasycalni.

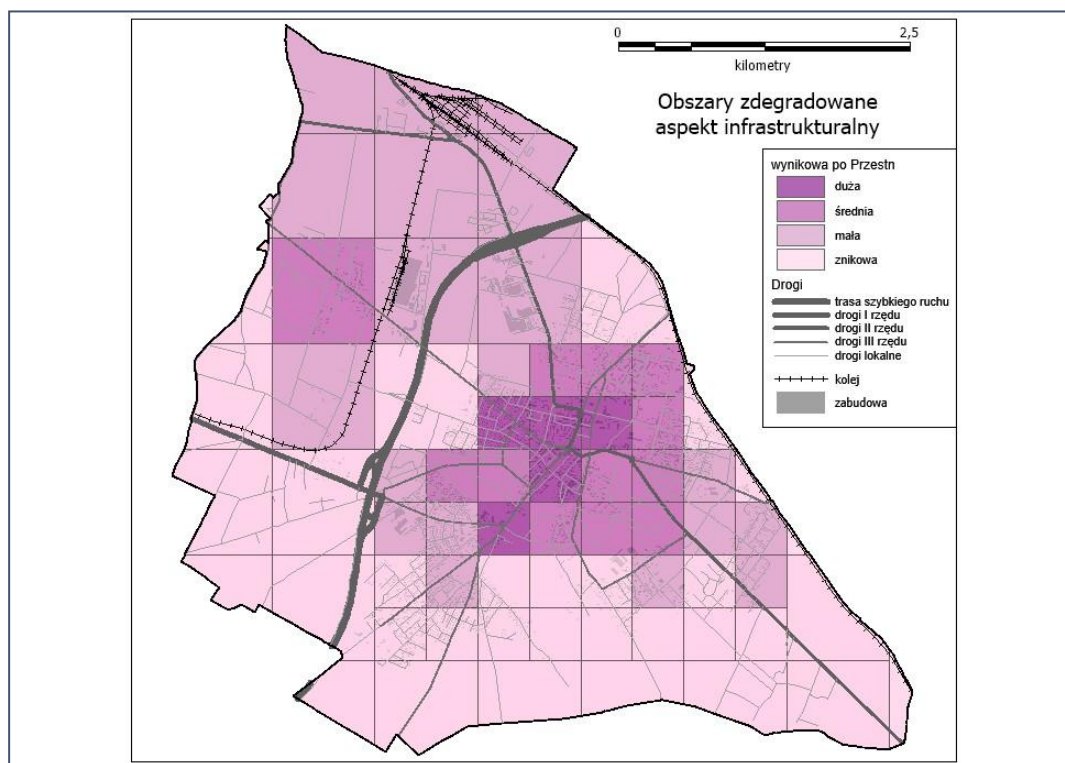

Mapa 26. Koncentracja problemów społecznych w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Nieco inaczej rozkładają się problemy związane z ładem przestrzennym i infrastrukturą w Ostrowi Mazowieckiej. Zdaniem mieszkańców ich koncentracja występuje również w centrum, jednak w nieco innym rejonie. Są to okolice ulic:

- Lubiejewska – Sikorskiego – Warchalskiego – 3 Maja,
- 3 Maja – Kościuszki – Warchalskiego,
- Kościuszki – Warchalskiego – Sportowa – Lipowa – 3 Maja – Armii Krajowej,
- Prusa – Ogrodowa – 3 Maja – Pocztowa,
- 3 Maja – Parkowa – Frycza – Piłata – Dubois,
- Prusa – Słoneczna – Wyczółkowskiego – Cmentarna – Lubiejewska.

Obszary sąsiadujące z tymi rejonami były dość często wskazywane podobnie jak okolice ulicy Sikorskiego przy granicy miasta z gminą wiejską. Mieszkańcy dostrzegali również występowanie problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą w północnej części Ostrowi Mazowieckiej.

Mapa 27. Koncentracja problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

6.2. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Mieszkańcy zostali poproszeni również o wskazanie głównych celów, którym powinna służyć rewitalizacja. Do najważniejszych potrzeb rewitalizacyjnych zaliczyć należy poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy, remonty i budowy dróg oraz remonty i budowy chodników i ścieżek rowerowych. Zdaniem mieszkańców w ramach działań rewitalizacyjnych należy tworzyć miejsca do wypoczynku, wpływać na poprawę bezpieczeństwa w mieście, zwiększać dostęp do usług kulturalnych i medycznych.

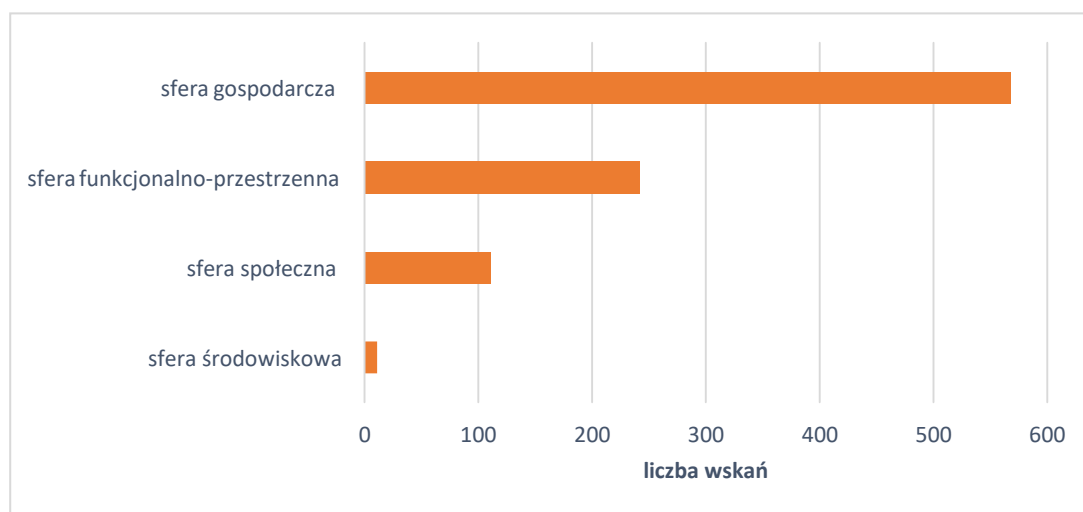
Tabela 24. Celem, którym powinna służyć rewitalizacja w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców* (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Cele	%
poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	17,47
remont/budowa dróg	9,50
remont/budowa chodników, ścieżek rowerowych	5,90
tworzenie miejsc do wypoczynku	5,35
poprawa bezpieczeństwa	4,26
lepszy dostęp do usług kulturalnych	3,82
poprawa dostępu do usług medycznych	3,49
poprawa warunków życia	3,28
poprawa dostępu do usług edukacyjnych	2,29

nowe parkingi	1,97
rozwój społeczno-gospodarczy	1,97
poprawa estetyki w mieście	1,86
budowa mieszkań	1,64
budowa kina	1,53
budowa placu zabaw dla dzieci	1,53
pomoc najbiedniejszym	1,53
dodatkowe środki na profilaktykę i leczenie z uzależnień	1,42
poprawa ładu przestrzennego	1,42
poprawa stanu zieleni w mieście	1,42
rozbudowa oferty sportowej	1,42
integracja mieszkańców	1,31
odnowa miasta	1,31
poprawa stanu zabytków	1,20
poprawa transportu miejskiego	1,09
wstrzymanie odpływu młodych	1,09
zwiększenie bezpieczeństwa	1,09

*próg częstości odpowiedzi = 1%

Agregując odpowiedzi mieszkańców, można uznać że oczekują oni przede wszystkim działań mających przyczynić się do rozwiązywania problemów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej. Za mało potrzebne należy uznać działania dotyczące poprawy stanu środowiska naturalnego.

Wykres 30. Cele rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców w podziale na kategorie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Mieszkańcy wskazywali również miejsca lub obiekty, które ich zdaniem powinny zostać zrewitalizowane. Oczekiwano działań rewitalizacyjnych obejmujących budynek kina, Jatki oraz Park ze Stawem Miejskim. Do innych obiektów lub obszarów, które zdaniem ostrowian wymagają pilnej interwencji zaliczyć należy: ulicę 3 Maja, bibliotekę publiczną, szkołę podstawową nr 1 oraz stadion.

Należy podkreślić, że poziom udzielanych odpowiedzi różnił się pod względem szczegółowości. Niektórzy respondenci wymieniali określone miejsce, inni natomiast określali bardzo ogólne kategorie.

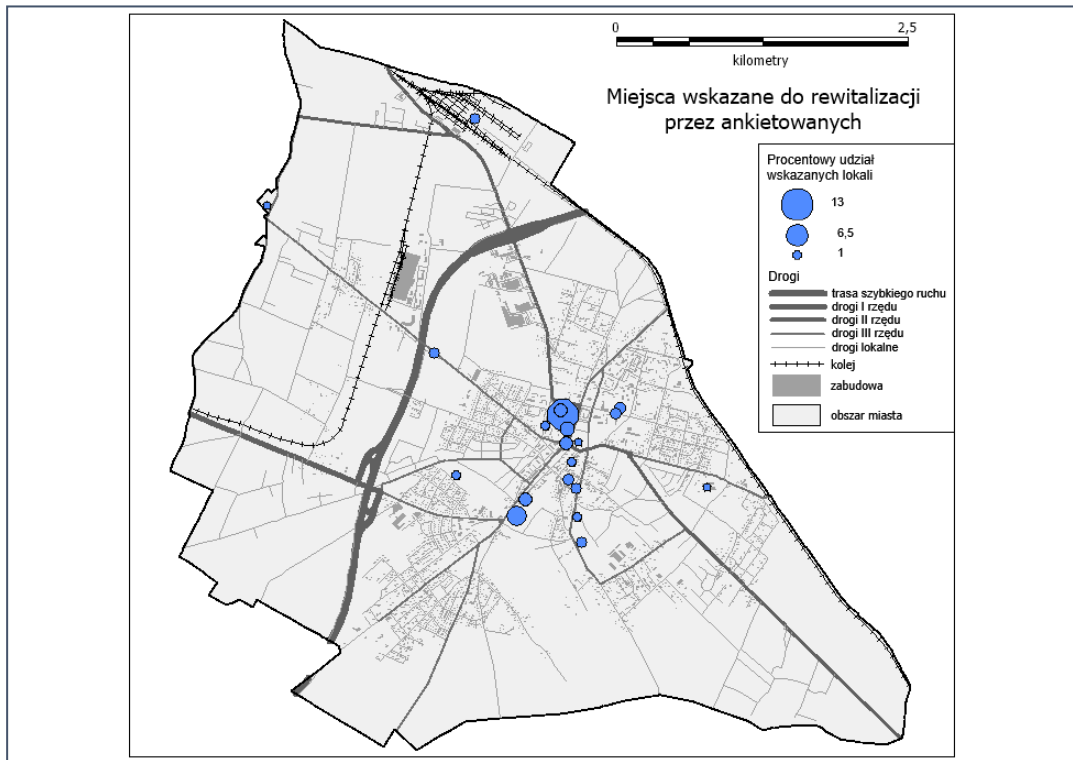
Tabela 25. Miejsca / obiekty wskazywane przez mieszkańców do rewitalizacji w pierwszej kolejności* (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

Miejsce/obiekt	%
Kino	12,32
Jatki	7,26
Park i Staw miejski	5,71
"Mała Jedyńka"	4,53
Drogi	3,37
MDK	2,98
Chodniki	2,72
Ścieżki rowerowe	2,59
3 Maja	2,33
Miejska biblioteka publiczna	2,33
Stadion	2,20
MOSIR	1,95
Place zabaw	1,95
Centrum Handlowe Galeria Carrefour	1,82
Sikorskiego	1,69
Targowisko Miejskie (rynek)	1,69
Nasycalnia	1,56
Lubiejewska	1,43
Prusa	1,43
Targowica (mały rynek)	1,30
Miejskie przedszkole nr 1	1,30
Dworzec PKS	1,17
Szkoły Podchorążych Piechoty	1,04
Plac przy ZUS	1,04
Szpital	1,04

*próg częstości odpowiedzi = 1%

Miejsca / obiekty wskazywane przez mieszkańców do rewitalizacji zlokalizowane są w różnych częściach miasta. Działania rewitalizacyjne zdaniem ostrowian powinny być prowadzone przede wszystkim w centralnej części miasta, w rejonie ulic: Warchalskiego – Lubiejewska – Prusa – Zwycięstwa – 3 Maja – Mieczkowskiego – Piłata – Kościuszki.

Mapa 28. Miejsca / obiekty wskazane przez mieszkańców do rewitalizacji w pierwszej kolejności (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)

7. WNIOSKI

7.1. Czynniki i zjawiska kryzysowe w mieście Ostrów Mazowiecka

Ostrów Mazowiecka należy do grupy miast, przed którymi stoją wyjątkowo trudne wyzwania. Wynika to m.in. ze zmiany w bazie rozwoju ekonomicznego miasta, która ma bezpośredni związek z rozwojem gospodarki lokalnej i kształtowaniem się rynku pracy. Zmiany w bazie rozwoju ekonomicznego są w dużym stopniu skutkiem przemian systemowych jakie nastąpiły w Polsce oraz nowych warunków rozwoju mniejszych ośrodków miejskich. Zamykanie dużych zakładów przemysłowych jest dla mniejszych miast zdarzeniem burzącym często strukturę gospodarki lokalnej. Jest to także przypadek Ostrowi Mazowieckiej. Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju są więc ważnym czynnikiem generującym zjawiska kryzysowe w mieście w tym bezrobocie czy poziom ubóstwa. Niski poziom zarobków przekłada się na wybory konsumenne i popyt na dobra i usługi. Może mieć to wpływ na funkcjonowanie lokalnego rynku.

Niska atrakcyjność Ostrowi Mazowieckiej jako miejsca pracy i zamieszkania jest powodem migracji z miasta. W ten sposób miasto traci potencjał w postaci ludzi młodych i wykształconych, bez których trudno współcześnie wyobrazić sobie rozwój przyszłościowych gałęzi produkcji czy usług. Zmiany cywilizacyjne jakie zachodzą w Polsce wpłynęły na zwiększoną mobilność mieszkańców kraju. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej sprzyja tej mobilności otwierając nowe możliwości kształcenia i pracy. Miasta konkurują o mieszkańców bo są oni kapitałem trudno dostępnym. Ostrów Mazowiecka traci ten kapitał.

Atrakcyjność miasta zależy od wielu czynników. Wśród nich jest oferta kulturalna i edukacyjna. Oferta ta warunkowana jest m.in. stanem infrastruktury kultury i polityką kulturalną miasta. Częścią tej polityki jest dbałość o dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki i atrakcyjność przestrzeni miasta, na co wpływ mają m.in. przestrzenie publiczne. W Ostrowi Mazowieckiej mimo bogatej oferty, infrastruktura kultury wymaga inwestycji a przestrzeń miasta interwencji porządkującej.

Występowanie zidentyfikowanych problemów oraz zjawisk kryzysowych w mieście Ostrów Mazowiecka potwierdza analiza porównawcza wybranych wskaźników dla miasta oraz województwa mazowieckiego (średnie wartości). Badanie wykazało, że Ostrów Mazowiecka wyróżnia się na tle regionu:

- intensywniej zachodzącym procesem depopulacji, w tym odpływem ludności do innych ośrodków,
- mniejszym udziałem najmłodszych mieszkańców, co przekłada się na wartość obciążenia demograficznego oraz wpłynie na tempo procesu starzenia się miasta,
- dość niskim współczynnikiem skolaryzacji,

- niższymi niż średnia dla województwa wynikami sprawdzianu po szkole podstawowej oraz gorszą zdawalnością egzaminu maturalnego,
- bezrobocie i niepełnosprawność stanowi częściej przyczynę korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w mieście aniżeli w województwie,
- większym udziałem osób którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej,
- znacznie większym zagrożeniem bezpieczeństwa w rodzinach,
- niższym udziałem w życiu publicznym, zwłaszcza w wyborach władz różnego szczebla oraz mniejszą koncentracją organizacji pozarządowych,
- większym udziałem osób bezrobotnych oraz niższymi wynagrodzeniami brutto,
- mniejszą koncentracją podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów nowo zarejestrowanych,
- mniejszym udziałem podmiotów średnich i dużych w strukturze przedsiębiorstw,
- mniejszym nasyceniem w mieszkania oraz mniejszą średnią powierzchnią mieszkań,
- znacznie gorszą dostępnością sieci gazowej,
- gorszym wyposażeniem mieszkań w instalacje,
- większą produkcją odpadów zmieszanych przez mieszkańców.

Tabela 26. Ostrów Mazowiecka na tle województwa mazowieckiego - wybrane wskaźniki (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)

Sfera	Wskaźniki	Ostrów Mazowiecka	woj. mazowieckie	
sfera społeczna	ludność na 1 km ²	1023,0	150,0	
	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-0,9	2,7	
	% mieszkańców w wieku:			
	przedprodukcyjnym	18,5	18,6	
	0-4 lata	4,8	5,4	
	produkcyjnym	63,1	61,4	
	poprodukcyjnym	18,4	20,0	
	obciążenie demograficzne:			
	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,5	62,9	
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	99,9	107,8	
	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,2	32,7	
	współczynnik feminizacji	108,0	109,0	
	saldo przyrostu naturalnego na 1000 ludności	-0,1	0,5	
	saldo migracji na 1000 ludności	-2,2	2,3	
	współczynnik skolaryzacji brutto:			
	szkoły podstawowe	96,5	109,8	
	gimnazja	93,9	102,8	

	wyniki sprawdzianu po szkole podstawowej (średnia):
--	---

	j.polski	66,6	71,2
	matematyka	54,2	58,1
	j.angielski	65,8	73,9
wyniki egzaminu gimnazjalnego:			
	GH-H	63,2	62,7
	GH-P	62,3	61,2
	GM-M	48,1	46,7
	GM-P	48,1	48,5
	GA-P	64,3	62,5
	GA-R	47,7	42,1
	zdawalność egzaminu maturalnego (%)	68,0	75,0
	przychodnie na 10 tys. ludności	6,0	5,0
% mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu:			
	ubóstwa	1,58	1,61
	bezrobocia	1,72	1,23
	niepełnosprawności	1,31	0,86
	osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności	437,87	402,90
	liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty na 1000 mieszkańców	26,79	1,65
przestępstwa na 1000 mieszkańców:			
	ogółem	18,33	22,09
	o charakterze kryminalnym	12,54	16,09
	o charakterze gospodarczym	1,93	3,13
	przestępstwa drogowe	3,10	2,21
	przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	0,39	0,43
	przestępstwa przeciwko mieniu	9,80	12,96
frekwencja wyborcza w wyborach:			
	Prezydenta RP 2015	48,33	54,91
	do Sejmu RP 2015	48,82	58,71
	do Senatu RP 2015	48,82	58,70
	do Parlamentu Europejskiego 2014	19,88	28,07
	w wyborach samorządowych 2014 (30.11.2014)	42,34	41,66
	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,37	4,33
sfera gospodarcza	pracujący na 1000 ludności	303,0	279,0
	szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	16,5	9,6
	przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (PLN)	3395,0	4927,0
	podmioty gospodarcze:		
	wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1353,0	1432,0
	nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys.	106,0	128,0
	wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	83,0	85,0
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	108,0	94,0
	podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, zatrudniające:		
	0-9 osób	2077,1	2333,5
	10-49 osób	47,3	77,2
	50-249 osób	18,1	15,4

	250 i więcej osób	2,1	3,3
--	-------------------	-----	-----

sfera funkcjonalno-przestrzenna	% terenów:		
	gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	19,6	24,5
	gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	26,1	5,6
	% mieszkańców korzystających z sieci:		
	wodociągowej	89,6	89,3
	kanalizacyjnej	75,8	66,7
	gazowej	12,9	53,6
	liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	355,3	406,2
	przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	25,4	29,1
	przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,8	2,5
	% mieszkań wyposażonych w:		
	wodociąg	95,7	98,7
	łazienka	91,8	96,3
	centralne ogrzewanie	87,1	92,4
	liczba mieszkań socjalnych na 1000 mieszkańców	2,5	2,5
sfera środowiskowa	% terenów zieleni:		
	parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	0,13	0,06
	zielenie	0,23	0,02
	tereny zieleni osiedlowej	0,63	0,10
	% obszarów prawnie chronionych	22,8	29,7
	zużycie wody na 1 mieszkańca (w m3)	64,4	550,9
	% ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	91,5	64,4
	zmieszane odpady komunalne na 1 mieszkańca (w kg)	297,0	216,1

Czynniki i zjawiska kryzysowe przenikają się i wzmacniają swoje negatywne efekty w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej i środowiskowej. Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych analiz, w tym opinie mieszkańców miasta, można wyróżnić następujące kluczowe czynniki i zjawiska kryzysowe:

w sferze społecznej:

- duża skala problemów społecznych skoncentrowanych przestrzennie,
- starzenie się społeczeństwa i odpływ ludzi młodych,
- wykluczenie społecznym i przestrzenne określonych grup mieszkańców,
- przeciętne wyniki edukacyjne dzieci i młodzieży,
- przemoc w rodzinie,
- niska aktywność społeczna,
- niski poziom utożsamiania się mieszkańców z miejscem zamieszkania / miastem oraz niskim poziomem integracji społeczności lokalnej.

w sferze gospodarczej:

- mała atrakcyjność inwestycyjna miasta,
- bezrobocie jako ważny problem społeczny,
- odpływ młodych i wykształconych pracowników,

w sferze funkcjonalno-przestrzennej:

- brak ładu przestrzennego,
- niedoinwestowanie infrastruktury technicznej,
- mała dostępność mieszkań, w tym mieszkań komunalnych,

w sferze środowiskowej:

- występowanie obszarów koncentracji poważnych problemów środowiskowych.

7.2. Skala i potrzeby rewitalizacyjne w mieście Ostrów Mazowiecka

Ostrów Mazowiecka jest generalnie miastem o rozproszonej zabudowie. Zurbanizowana i w miarę intensywnie zagospodarowana jest część centralna miasta. Jest to jeden z powodów tego, że problemy rozkładają się w różnych częściach miastach, choć ich intensywność jest zróżnicowana. Można więc stwierdzić, że skala potrzeb jest bardzo duża a potrzeby dotyczą praktycznie większości sfer funkcjonowania miasta: od podstawowej infrastruktury po inwestycje w kulturę.

Władze miasta podejmują różne próby rozwiązywania problemów rozwojowych miasta. Jedną z nich było przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) na lata 2008 - 2015. Analiza zapisów LPR wskazuje, że wśród 95 zaplanowanych do realizacji projektów większość stanowiły projekty o charakterze infrastrukturalnym. Znikoma była liczba projektów koncentrujących się na rozwiązywaniu problemów gospodarczych i społecznych. Te zaś powinny być projektami priorytetowymi. Przygotowany LPR na lata 2008 - 2015 miał wiele wad. Dotyczyło to nie tylko metodyki przygotowania LPR czy charakteru zawartych w nim projektów, ale także sfery realizacyjnej. Brak wyników monitoringu wdrażania LPR uniemożliwia ocenę sposobu wdrażania planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i skuteczność prowadzonych interwencji. Wyniki przedstawione w tym dokumencie diagnozy są jednak podstawą do stwierdzenia, że cele LPR na lata 2008 - 2015 nie zostały osiągnięte a skala problemów z jakimi boryka się miasto zwiększyła się znacznie. LPR na lata 2008 – 2015 miał doprowadzić do:

- zatrzymania degradacji budynków i terenów objętych ochroną konserwatorską

- podwyższenia standardu zasobów mieszkaniowych
- wprowadzenia dodatkowych funkcji usługowych, umożliwiających utworzenie nowych, dodatkowych miejsc pracy
- poprawy estetyki przestrzeni miejskiej
- wzmocnienia identyfikacji mieszkańców z Miasta oraz ich integracji
- poprawa stanu bezpieczeństwa mieszkańców i gości
- poprawa stanu środowiska kulturowego Miasta
- poprawa stanu środowiska naturalnego Miasta
- poprawa infrastruktury drogowej
- poprawa infrastruktury mediów
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
- przeciwdziałanie procesowi wykluczenia społecznego
- poprawa stanu infrastruktury społecznej i turystycznej.

Sytuacja w mieście we wszystkich praktycznie sferach i na większości obszaru jest kryzysowa. W ramach LPR 2008 – 2015 nie udało się zrealizować żadnego projektu, który w znaczący i widoczny sposób wpłynąłby na sytuację społeczno-gospodarczą czy zmiany w strukturze funkcjonalno- przestrzennej, w czym zawiera się kwestia poprawy jakości przestrzeni miasta (m.in. przestrzenie publiczne, estetyka ulic i budynków). Przed przygotowującymi Gminny Program Rewitalizacji stoi więc bardzo trudne zadanie stworzenia spójnej koncepcji skoordynowanych działań, które przeciwdziałać będą negatywnym zjawiskom i procesom i które odwrócą trendy rozwojowe miasta.

Reasumując można stwierdzić, że:

- o potrzeby rewitalizacji w sferze społecznej dotyczą wielu kwestii, jednakże kluczowymi wydają się być bezrobocie, wykluczenie społeczne, integracja społeczna oraz działania na rzecz tworzenia atrakcyjnego, stymulującego rozwoju ludzi młodych. Prowadzone powinny być działania zwiększające zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne, wspierające osoby wykluczone społecznie oraz je aktywizujące, poprawiające stan bezpieczeństwa w mieście.

- w sferze organizacji przestrzeni potrzeby dotyczą poprawy jej jakości – zagospodarowania części centralnych miasta, rozwój terenów zieleni, przestrzeni publicznych. Centrum miasta powinno być przestrzenią mieszkańców zwiększającą jakość ich życia. Interwencji wymagają zdegradowane tereny przemysłowe. Rewitalizacja służyć powinna rozwojowi infrastruktury technicznej, w tym szczególnie dróg, ścieżek rowerowych i chodników jako ciągów łączących tak przestrzenie w strefie centralnej miasta jak i dzielnice peryferyjne. Konieczne jest też odnowienie bazy lokalowej, co wiąże się z inwestycjami w zakresie budownictwa mieszkaniowego.
- w sferze gospodarczej kluczowe są działania uruchamiające na nowo tereny przemysłowe i przygotowanie oferty terenów dla małych i średnich firm. Walka z problemami społecznymi wymaga działań wielowymiarowych, w tym inwestowania w wiedzę i umiejętności ludzi, co przekłada się na potencjał kapitału ludzkiego. Programy i projekty nakierowane na sferę gospodarczą powinny uwzględniać specyfikę gospodarki lokalnej i regionalnej, szukając możliwości sieciowania i synergii z prowadzonych inwestycji.
- w sferze środowiskowych zaleca się podniesienie jakości terenów zieleni oraz poprawa jakości środowiska miejskiego.

Spisy ilustracji

Spis map

Mapa 1. Podział miasta Ostrów Mazowiecka na jednostki przestrzenne przyjęte do analiz wskaźnikowych (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	7
Mapa 2. Udział osób w wieku powyżej 60 lat w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta	12
Mapa 3. Udział osób w wieku 0-12 lat w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta)	12
Mapa 4. Zasięg przestrzenny placówek edukacyjnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	19
Mapa 5. Dostępność przestrzenna placówek kulturalnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	23
Mapa 6. Dostępność przestrzenna placówek opieki zdrowotnej i placówek pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	25
Mapa 7. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej).....	30
Mapa 8. Udział dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w ogólnej liczbie osób w wieku 0-18 lat w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku – wartość znormalizowana wskaźnika (opracowanie własne na podstawie danych: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej)	31
Mapa 9. Przepęstwa ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)	33
Mapa 10. Miejsca zagrożone przestępczością w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej).....	34
Mapa 11. Liczba oddanych głosów w wyborach samorządowych w stosunku do liczby osób w wieku 18 lat i więcej w 2014 roku w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	35
Mapa 12. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	39
Mapa 13. Liczba podmiotów gospodarczych w stosunku do całkowitej liczby ludności w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej).....	45
Mapa 14. Udział podmiotów zawieszonych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej).....	45
Mapa 15. Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowi Mazowieckiej)	48
Mapa 16. Dziedzictwo kulturowe Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	54
Mapa 17. Liczba zabytków w stosunku do powierzchni całkowitej w Ostrowi Mazowieckiej w 2012 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	55
Mapa 18. Dostępność przestrzenna przystanków autobusowych w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie http://www.ostrowmaz.pl/pl/page/komunikacja oraz danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	57
Mapa 19. Zasoby mieszkaniowe według wybranych form własności w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	60
Mapa 20. Pustostany, lokale niezasiedlone oraz lokale do remontu w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	63
Mapa 21. Przestrzenie publiczne w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	66
Mapa 22. Kluby sportowe działające na terenie Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	68

Mapa 23. Udział obszarów chronionych w całkowitej powierzchni w Ostrowi Mazowieckiej w 2016 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska)	69
Mapa 24. Wartość minimalna powierzchni biologicznie czynnej w całkowitej powierzchni w Ostrowi Mazowieckiej w 2009 roku (opracowanie własne na podstawie danych: SUIKZP).....	71
Mapa 25. Obszary występowania problemów środowiskowych w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: Programu ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, SUIKZP)	75
Mapa 26. Koncentracja problemów społecznych w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	82
Mapa 27. Koncentracja problemów związanych z ładem przestrzennym i infrastrukturą w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526).....	83
Mapa 28. Miejsca / obiekty wskazywane przez mieszkańców do rewitalizacji w pierwszej kolejności (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	86

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)..	9
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	10
Wykres 3. Struktura wieku ludności Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	10
Wykres 4. Piramida wieku i płci mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej w 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	11
Wykres 5. Przyrost naturalny w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	14
Wykres 6. Liczba osób w wieku 0-4 lata w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	14
Wykres 7. Przyrost naturalny ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	16
Wykres 8. Liczba placówek szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadpodstawowego i ponadgimnazjalnego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	17
Wykres 9. Liczba uczniów w placówkach szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, ponadpodstawowego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	17
Wykres 10. Współczynnik skolaryzacji netto dla poziomu szkoły podstawowej oraz gimnazjum w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	18
Wykres 11. Ludność na aptekę ogólnodostępną w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	24
Wykres 12. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	28
Wykres 13. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na terenie Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005, 2010 i 2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS w Ostrowi Mazowieckiej)	29
Wykres 14. Frekwencja w wyborach w 2014 i 2015 roku w Ostrowi Mazowieckiej (opracowanie własne na podstawie danych: PKW)	36
Wykres 15. Pracujący na 1000 ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2006-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	41
Wykres 16. Liczba podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2009-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	42
Wykres 17. Podmioty gospodarki narodowej wg. klas wielkości w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	43
Wykres 18. Szacunkowa stopa bezrobocia w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	46
Wykres 19. Liczba bezrobotnych w mieście Ostrow Mazowiecka w latach 2005-2015 wg czasu pozostawania bez pracy (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)	46
Wykres 20. Struktura wykształcenia mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej w 2011 roku (opracowanie własne na podstawie	

Wykres 21. Zmiany struktury użytkowania terenów miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2012-2014 (źródło: opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	53
Wykres 22. Drogi kategorii gminnej w Ostrowi Mazowieckiej według kategorii w 2010 i 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	56
Wykres 23. Zasób mieszkaniowy miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej).....	61
Wykres 24. Nakłady na roboty w budynkach mieszkalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: Urząd Miasta w Ostrowi Mazowieckiej)	63
Wykres 25. Odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	64
Wykres 26. Powierzchnia terenów zieleni w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	70
Wykres 27. Struktura zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2004-2014 (BDL GUS).....	72
Wykres 28. Znaczenie problemów występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	79
Wykres 29. Znaczenie problemów występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta w podziale na kategorie i ich znaczenie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	81
Wykres 30. Cele rewitalizacji w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców w podziale na kategorie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	84

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie wskaźników do wypracowania kryteriów twardych (opracowanie własne).....	6
Tabela 2. Wskaźniki obciążenia ekonomicznego ludności w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005-2015 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	13
Tabela 3. Migracje w powiecie ostrowskim w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016).....	15
Tabela 4. Migracje do Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016)	15
Tabela 5. Migracje z Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (źródło: Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2015 roku, Informacje i opracowania statystyczne, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2016)	15
Tabela 6. Wyniki egzaminu szóstoklasistów w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)	19
Tabela 7. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)	20
Tabela 8. Wyniki egzaminu maturalnego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 - 2015 (Urząd Miejski w Ostrowi Mazowieckiej)	20
Tabela 9. Placówki medyczne i udzielone świadczenia medyczne w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 , 2010 i 2015 (SPZZOZ w Ostrowi Mazowieckiej)	26
Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2005 – 2015 (opracowanie własne na podstawie danych: MOPS w Ostrowi Mazowieckiej)	28
Tabela 11. Przestępstwa ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku według sektorów (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)	32
Tabela 12. Wykroczenia ujawnione na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2015 roku według sektorów (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)	32
Tabela 13. Zdarzenia w ruchu drogowym oraz interwencje policji na terenie Ostrowi Mazowieckiej w 2010 i 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: Komenda Powiatowa Policji w Ostrowi Mazowieckiej)	33
Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2010 i 2014 wg sekcji PKD (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS)	43
Tabela 15. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnie bezrobotnych zarejestrowanych (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)	47
Tabela 16. Wybrane kategorie bezrobotnych (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)	47
Tabela 17. Formy aktywizacji zawodowej bezrobotnych w Ostrowi Mazowieckiej w 2014 i 2015 roku według form aktywizacji (opracowanie własne na podstawie danych: PUP w Ostrowi Mazowieckiej)	50

Tabela 18. Użytkowanie terenów Ostrowi Mazowieckiej i województwa mazowieckiego w 2014 roku – ogólne kategorie (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	52
Tabela 19. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2004-2014 (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	58
Tabela 20. Zasób mieszkaniowy Ostrowi Mazowieckiej i województwa mazowieckiego - podstawowe charakterystyki dla 2010 i 2014 roku (opracowanie własne na podstawie danych: BDL GUS).....	59
Tabela 21. Budynki komunalne będące własnością miasta Ostrów Mazowiecka w 2015 roku (opracowanie własne na podstawie danych: TBS w Ostrowi Mazowieckiej Sp. z o.o.)	62
Tabela 22. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadami w Ostrowi Mazowieckiej i województwie mazowieckim w latach 2010-2014 (BDL GUS).....	72
Tabela 23. Znaczenie zjawisk kryzysowych występujących w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców miasta w podziale na kategorie (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	80
Tabela 24. Celem, którym powinna służyć rewitalizacja w Ostrowi Mazowieckiej w opinii mieszkańców* (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	83
Tabela 25. Miejsca / obiekty wskazywane przez mieszkańców do rewitalizacji w pierwszej kolejności* (opracowanie własne na podstawie: Badanie CAWI i PAPI, N=526)	85
Tabela 26. Ostrów Mazowiecka na tle województwa mazowieckiego - wybrane wskaźniki (źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS)	88